

GOTTESCHALCI,

W. A. ET R. L.

PRÆDESTINATIÆ
CONTROVERSIÆ AB
EO MOTÆ, HISTORIA:

*Una cum duplici ejusdem Confessione,
nunc primum in lucem edita,*

à

IACOBO VSSERIO Archi-
episcopo ARMACHANO, &
totius Hiberniæ Primate.

DUBLINII,

Ex Typographiâ Societatis Bibliopolarum.

Anno MDCXXXI.

IACOBVS
ARMACHANVS

GERARDO
IOHANNI VOSSIO

V. CL.

SALVTEM.

Devenerunt in manus
meas abhinc ampliùs
annis XIII. Iohannis
Latij de Pelagianis &
Semi-pelagianis Com-
mentarij: quibus eo-
rum originem & pro-
gressum usq; ad tempora Iohannis Papæ,
qui

qui Severino successit, studiosè diligenterq;
est persecutus. Delectatus scriptionis gene-
re, ab anno in quo ille desijt ducto princi-
pio, proximorum temporum Historiam
adjeci: ex Lugdunensis Ecclesiæ scriptis &
Flodoardo, majore ex parte, eam contexens;
de meo vero (illius, quem suscepi continu-
andum, exemplo) *nihil adferens nisi ordinem.*
Vixdum autem ista absolveram, cùm Hi-
storia tua Pelagiana prodijt, & curâ & vigi-
liis elaborata: in cujus parte extremâ, ea fe-
rè omnia occupata à te comperi, quæ ego
tumultuariâ operâ in Adversaria mea con-
jeceram. Itaque tum quidem ἑἰς illud ἀ-
γνῶσθαι abjeci penitus: verùm ubi obtulissent
sese mihi postea alia ad *Gotteschalci* causam
pertinentia, quæ in nostrî utriusque Colle-
ctancis desiderari videbam; antè exorsa re-
texere placuit, & ad priorem illum cen-
tonem etiam ista attexere ἐπιβλήματα.
Quæ, cujuscumque sint, ad te alle-
gare visum fuit: si cui fortè usui, in no-
vâ Historiæ tuæ editione adornandâ,
esse poterint. Ea tu, ut ab homine
existi-

existimationis tuæ cupidissimo profes-
ta, æquo ac libenti animo accipies.
VALE.

*Dublinij, V. Kalend. Iulias : anno æræ
nostræ Christianæ MDCXXXI.*

HISTORIAE PELAGIANÆ CONTINUATIO.

CAP. I.

De Pelagianismo in Britannicis nostris Insulis & Hispaniarum partibus reviviscente: unâ cum Pelagiana Historia ab anno Christi 639. usq; ad finem Octavi seculi deductione.

Postquàm interquievissent jam diu, quæ cum Pelagianis habuit Ecclesia certamina: in Hiberniâ pestis illa demum erupit. Ad quam reprimendam, anno Salutis D CXXXIX. à Cle-
ro Romano, paulo post mortem Severini Pontificis, ad Tomianum & antistitem Armachanum ceterosq; Scotiæ nostræ Doctores sequens missa est Epistola.

Doctissimis & sanctissimis, Tomiano, Columba-
no, Cromano, Dimao, & Baithano Episcopis; Coma-
no, Ernianoq; Laistrano, Scelano, & Segeno pres-
byteris; Savano, ceterisq; Doctoribus seu Abbati-
bus Scottis: Hilarus archipresbyter & servans lo-
cum sanctæ Sedis Apostolicæ, Iohannes diaconus &
in Dei nomine * electus, item Iohannes primicerius
& servans locum sanctæ Sedis Apostolicæ, & Iohannes servus Dei Consiliarius ejusdem Sedis A-
postolicæ.*

An. DCXXXIX
§. ab anno 634.
ad 662. ut ex
nostris Annali-
bus intelli-
mus.

* Nomina præ-
prie ex duobus
Beda MSS. codi-
cibus restitui-

mus: quorum
alterum D. Ro-
bertus Costonus,
alterum D. Sa-
muel Wardus
possidet; omnino
qui uspiam ex-
tant antiquissi-
mos.

* Severini in
Pontificatus
successor.

A

SCRIPTA

„ S C R I P T A quæ perlatores ad sanctæ memoriæ
 „ Severinum Papam adduxerunt, hæc de luce eo mi-
 „ grante, reciproca responsa ad ea quæ postulata fue-
 „ rant siluerunt. Quibus reſeratis, ne diu tantæ quæſtio-
 „ ſtionis caligo indiſcuſſa remaneret, reperimus quos-
 „ dam provinciæ veſtræ, contra orthodoxam fidem,
 „ novam ex veteri hæreſim renovare conantes; Paſcha
 „ noſtrum, in quo immolatus eſt Chriſtus, nebulosâ ca-
 „ ligine reſutantes, & quartadecimâ lunâ cum Hebræis
 „ celebrare nitentes. &c.

„ Et hoc quoq; cognovimus, quòd virus Pelagianæ
 „ hæreſeos apud vos denuò reviviſcit; quod omninò
 „ hortamur, ut à veſtris mentibus huiusmodi venena-
 „ natum ſuperſtitionis facinus auferatur. Nam qualiter
 „ ipſa quoque execranda hæreſis damnata eſt, latere vos
 „ non debet: quia non ſolum *per iſtos ducentos annos*
 „ abolita eſt, ſed & quotidie à nobis perpetuo anathe-
 „ mate ſepulta damnatur; & hortamur, ne quorum ar-
 „ ma combuſta ſunt, apud vos eorum cineres ſuſciten-
 „ tur.

„ Nam quis non excreetur ſuperbum eorum cona-
 „ men & impium, dicentium, poſſe ſine peccato homi-
 „ nem exiſtere ex propriâ voluntate, & non ex gratiâ
 „ Dei? Et primum quidem blaſphemix ſtultiloquium
 „ eſt dicere eſſe hominem ſine peccato; quod omninò
 „ non poteſt, niſi unus mediator Dei & hominum ho-
 „ mo Chriſtus Ieſus, qui ſine peccato eſt conceptus &
 „ partus. Nam ceteri homines cum peccato originali
 „ naſcentes, teſtimonium prævaricationis Adæ (etiam
 „ ſine a ſuali peccato exiſtentes) portare noſcuntur,
 „ ſecundum Prophetam dicentem: *b Ecce enim in ini-
 „ quitatibus conceptus ſum, & in peccato peperit me mater*

a Pſal. 51. 7.

a Bed. Hiſt. Ec. 1. mea.
a Bed. Hiſt. Ec. 1. cap. 19.

Q V E M eſſe tum ſortitæ ſint iſtæ literæ, Beda (qui
 eas in Hiſtoria ſua inſeruit) non aperit; ſuccellu tamen
 caruiſſe,

caruisse, vetus author vitæ *Kiliani* subindicat; causam hanc reddens, quare post annos XLVII. Romam profectus fuerit *Kilianus* noster, ut à *Conone* Papâ ordinaretur Episcopus. *Hibernia* siquidem olim *Pelagianâ* sedata fuerat hæresi, Apostolicaq; censurâ damnata; quæ nisi Romano iudicio solvi non poterat. quæ narratio ejusdem apud me est fidei, cujus illa *Matthæi Parisiensis* altera: d. *Doctrinam & Scholas Anglorum, à temporibus S. Augustini, per Romanos Pontifices fuisse interdictas, propter assiduas hæreses quæ in adventu Anglorum in Britanniam emergerant; dum Pagani Christianis permixti, sanctæ conversationis gratiam & Christianam fidem corruperant.* Eam fabellam assumentis quibusdam auxit *Iohannes Rosse* c. *Warwicensis*, indeq; enatum est recentiorum illud commentum; *Pelagianismi* abigendi prætextu, interdixisse *Gregorium I.* ne *Britanni* extra *Monachorum cœnobia, Gymnasia aut Scholas* aperirent.

An. DC LXXXVI.
d. *Matth. Paris.* & ejus exscriptores, *Matth. Westmonast. & Rossensis Historiæ* author; ad ann. 727. c. *Io. Bal,* Scriptor, *Britan.* Centur. 13. cap. 5.

Quasunque verò radices vel in *Hiberniâ* vel in *Britanniâ* hæresis illa egerit: in eâ stirpitus evellendâ egregiam apud *Britannos* operam navasse ipsum *Beda*, scripta illius fidem faciunt. Scripsisse verò refert *Bostonus Buriensis*, *Contra Iulianum episcopum Eclanensem de Campaniâ librum* 1. quem & hodiè, Præfationis loco interpretationi libri *Canticorum* præfixum, legimus. ac præterea, *In defensione gratiæ Dei, libros* 7. quos in *Gisfebornensis* cœnobij Bibliothecâ suo tempore asservatos fuisse *Bostonus* annotat: Ego verò eisdem cum *Fulgentij de gratiâ Dei & libero arbitrio libris Responsum septem* fuisse suspicor, quos nunc tantopere desiderant eruditi. In libro qui extat de gratiâ Christi adversus *Iulianum*, censurâ suâ perstringit *Beda*, primò *Iuliani* in *Salomonis Cantica Commentarium*, deinde ejusdem librum de *Bono Constantiæ*, ac demùm quidem ejusdem (ut ille, puta-

Circ. an. DCCXX.

f. Greg. in 2, it f. Gregorius Ariminensis) Epistolam ad Demetriadem virginem. *Quem videlicet librum* (inquit Beda) *nonnulli nostrum studiose legentes, sancti & Catholici Doctoris Hieronymi esse temerè arbitrantur: minimè pervidentes, quòd & suavis eloquentie demulcentis, & hereseos perversitas seducentis, manifestè probat hoc illius opusculum non esse.* Quandoquidem verò adhuc inter Opera Hieronymiana habetur, ejusq; autoritas à Pontificiorum nonnullis in questione de libero arbitrio adversus nos urgetur: ne quis deinceps specioso damnati libelli titulo decipiatur, loca inde excerpta visum est hîc subjungere, quæ obelo suo venerabilis Beda jugulanda esse censuit.

Beda, in Pelagij Epistolam de Virginitate ad Demetriadem Structura.

PELAGIUS.

Quàm multos Philosophorum & audivimus & legimus, & ipsi vidimus, castos, patientes, modestos, liberales, abstinentes, benignos, honores mundi simul ac delicias respuentes, & amatores justitiæ non minùs quàm sapientiæ? Unde, quæso, hominibus alienis à Deo, ista quæ Deo placent? Unde hæc illis bona, nisi de naturæ bono?

BEDA:

Quicumq; Philosophorum Christum Dei virtutem & Dei sapientiam nescierunt, hi nullam veram virtutem nec ullam veram sapientiam habere potuerunt. In quantum verò vel gustum aliquem sapientiæ cujuslibet, vel virtutis imaginem habebant, totum hoc desuper acceperunt: non solum munere primæ conditionis, verumetiam quotidianâ ejus gratiâ, qui (creaturam suam nec se deferentem deferens) dona sua, pro-

ut ipse judicaverit, hominibus, & magna magnis, & parva largitur parvulis.

PELAGIUS.

Et cum ista quæ dixi, vel omnia in uno, vel singula in singulis haberi videamus, cumq; omnium natura una sit; exemplo suo invicem sibi ostendunt, omnia in omnibus esse posse, quæ vel singula inveniuntur in singulis.

BEDA.

Contradicit Scriptura, quæ ait: g. *Nec enim omnia* g. Ecclesiastic, *possunt esse in omnibus, quoniam non est filius hominis* 17.29. *immortalis.* ubi manifestè insinuat, quia cum mortale hoc induerit immortalitatem, tunc demùm possunt esse omnia in omnibus bona virtutum: & ne tunc quidem de natura bono, sed per gratiam ejus, de quo scriptum est; *Ut sit Deus omnia in omnibus.* Sed & quotidiana nostræ fragilitatis documenta probant, non omnia in omnibus esse posse: ubi tam multi inveniuntur, qui summâ nitentes instantiâ, nequaquam ad eas, quas alios vident habere, possunt pervenire virtutes.

PELAGIUS.

Quod si etiam sine Deo homines ostendunt, quales à Deo facti sunt: vide quid Christiani possint, quorum in melius per Christum instaurata natura est, & qui divinæ quoq; gratiæ juvantur auxilio.

BEDA.

Quod homines sine Deo dicit ostendere, quales à Deo facti sunt; adeò longè à veritate abest, ut nec homines Deo proximi valeant ostendere in hac duntaxat vitâ, quales à Deo protoplasto facti sunt. Quis enim sapientiâ vel vitâ major esse poterit eo qui, priusquam carnis debitum solveret, usq; in Paradisum vel tertij Cœli ad adyta raptus, civium supernorum & conversationem contemplatus est & audivit colloquia? qui tamen dicit: h. *Condelector enim legi Dei secundum interior-* h. Rom, 7.22.
rem 23.

rem hominem; video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis mee. Quod parentes generis humani, quamdiu naturæ bonum intemeratum custodire, constat dicere non potuisse.

Quod Christianorum naturam in melius dicit instauratam esse per Christum, & eos divina gratia juvari auxilio: si de his solummodò, quæ in remissione peccatorum per baptismum nobis donata sunt, vult intelligi, hæreticum est; si autem & de quotidianâ ejus gratiâ, quâ nos in mente & corpore instaurare & juvare non cessat, catholicum est.

PELAGIUS.

B. IOB aperiens occultas naturæ divitias, & in medium proferens, ex se quid omnes possemus ostendit.

BEDA.

Quanto melius diceret, quòd aperuit ineffabiles divinæ gratiæ divitias; & in se, quia hæc omnibus quibuscunque vellet, dare posset, ostenderet.

PELAGIUS.

Neq; verò nos ita defendimus naturæ bonum, ut eam dicamus malum facere non posse, quam utiq; boni ac mali capacem etiam profiteamur: sed ab hac eam tantummodò injuriâ vindicamus, ne ejus vitio ad malum videamur impelli, qui nec bonum sine voluntate faciamus nec malum; & quibus liberum est unum semper agere, cum semper utrumq; possimus.

BEDA.

Quòd dicit, nos vitio nature ad malum non impelli, qui nec bonum sine voluntate, nec malum faciamus; repugnat i. Rom. 7. 18. 19. Apostolo dicenti: Scio quia non habitat in me, hoc est in carne meâ, bonum. Nam velle adjacet mihi, perficere autem bonum non invenio. Non enim quod volo bonum, hoc facio, sed quod nolo malum, hoc ago.

Quòd dicit, liberum nobis esse unum semper agere, cum semper

*semper utrunq; possimus; contradicit Prophetæ, qui Deo
supplex loquitur dicens: k. Scio; Domine, quia non sit ho- k. Ier. 10. 23.
minis via ejus; nec viri est ut ambulet & dirigat gressus
suos. Sed & Apostolo majorem se facit, qui dixit: l Ego l. Rom. 7. 25.
igitur ipse mente servio legi Dei; carne autem, legi peccati.*

PELAGIUS.

Unde enim alij judicaturi sunt, alij judicandi, nisi quia in eâdem naturâ dispar voluntas est; & quia cum omnes idem possimus, diversa faciamus?

BEDA.

Contradicit Catholicæ fidei, quæ etiam parvulos esse judicandos confitetur; eos qui in eâdem naturâ positi, priusquàm aliquid boni malive facere aut velle aut saltem nōsse poterant, sine baptismo rapti sunt.

PELAGIUS.

Adam de Paradiso ejicitur; Enoch de mundo rapitur. In utroq; Dominus libertatem arbitrij ostendit. Non enim à justo Deo, aut ille paniri meruisset, aut hic eligi; nisi uterq; utrunq; potuisset. Hoc de Cain & Abel fratribus, hoc etiam de Esau & Jacob geminis intelligendum est: ac sciendum, solam voluntatis esse causam, cum in eâdem naturâ merita diversa sunt.

BEDA.

Contradicit Apostolo; qui de eisdem loquens ait. m. m. Rom. 9. 12,
*Cum enim necdum nati fuissent, aut aliquid egissent bo- 12, 13.
num aut malum; ut secundum electionem propositum Dei
maneret, non ex operibus, sed ex vocante, dictum est ei:
Quia major serviet minori. sicut scriptum est; Iacob dilexi,
Esau autem odio habui.*

PELAGIUS.

Neq; verò alia nobis causâ difficultatem bene vivendi facit, quàm longa vitiorum consuetudo.

BEDA.

Contradicit Scripturæ, quæ dicit: n. n. Ecclesiasticus
filios Adam, à die exitus de ventre matris eorum. 40. 19.

PELA-

6

PELAGIUS.

Nec impossibile aliquid potuit imperare, qui justus est: nec damnaturus est hominem pro eo quod vitare non potuit, qui pius est.

BEDA.

Quod dicit, *Dominum non impossibile aliquid precepisse, qui justus est*: verum profecto dicit, si ad ejus respicit auxilium, cui Catholica vox supplicat; o. *Deduc me in semitâ mandatorum tuorum*. Si verò viribus animi sui fidit; refellit eum veridica ejusdem justi conditoris sententia, quâ dicit: p. *Sine me nihil potestis facere*.

Quod dicit, *eum qui pius est, non damnaturum esse hominem, pro eo quod vitare non potuit*; contradicit ejusdem pij redemptoris & justi judicis sententiâ, quâ etiam de parvulis ait: q. *Nisi quis renatus fuerit ex aquâ & spiritu, non potest videre regnum Dei*. &c.

Hæc, de causâ Dei contra Pelagium, venerabilis Beda: qui solus (quod sciam) hisce temporibus ex professo adversus inimicos gratiæ certamen suscepit. Alij enim non nisi obiter ista attigerunt: in quibus Ambrosius Ansbertus, ad locum illum Apocalypsi XXI. 17. *Qui sitit, veniat; & qui vult, accipiat aquam vitæ gratis*; quæstionem de concordia gratiæ & liberi arbitrij ita explicat. r. *Quomodo qui vult, beatæ potationis aquam accipit; si cuilibet gratis tantummodo datur? Et certè Apostolus dicit: s. Non volentis, neq; currentis, sed misericordis est Dei. Quomodo qui vult accipiat; nisi quia in utrisq; Dei gratia comendatur? quæ & ex nolente quolibet volentem efficit; & tamen jam volentem ad hoc quod desiderat, gratuitè perducit. Ac si ejusdem gratia largitor dicat: Qui gratuitè inspiratus, æterna desiderare cœpit, gratuitè etiam ad ea se pertingere posse confidat. Non enim alius nisi qui vult, aquam vitæ gratis accipit: quia nemo ad æternam vitam gratis etiam perducitur, nisi qui prius velle cœperis*

Circ. an.
DCCCLX.

r. Ambros. Ans.
bert. in Apoca-
lypsi lib. 10.
& Rom. 9, 16.

perit gratiâ preventus. Hinc alibi per egregium predica-
torem dicitur: c. Deus est enim qui operatur in vobis & t. Philip: 2. 13.
velle & perficere, pro bonâ voluntate. Hinc autem sue
sententia quasi contrarius esse videtur idem Apostolus,
cûm alio in loco dicit: u. Velle adjacet mihi, perficere au- u. Rom. 7. 18.
tem bonum non invenio. Sed sciendum est nobis, quia in
eo sibi velle adjacere dicit, quo se hoc ipsum velle divinitus
accepisse cognovit. Quod ipse quoq; comprobans, ait: x. Quid x. I. Cor 4. 7.
habes quod non accepisti? subaudis, per omnia nihil. Di-
catur itaq;: Qui sitit, veniat. ac si diceretur: Qui aternas
delicias preveniente se gratiâ desiderare cœpit, passibus
amoris ad eas tendat. Et qui vult, accipiat aquam vitæ
gratis? subaudis, qui ex nolente volens effectus est (nullis
precedentibus bonorum ætuum meritis, sed gratuitâ Dei
voluntate) ex invisibili fonte ubertim hauriat aquam æ-
terne delectationis.

Non multo pòst in Hispaniâ veteres illæ de divinâ
Prædestinatione & humani Arbitrij libertate quæsti-
ones sunt suscitata: dicentibus alijs, quòd Prædestinatio
ad vitam, sive ad mortem, in Dei sit potestate, & non no-
strâ; alijs quærentibus, Ut quid conamur vivere, quod in
Dei est potestate? alijs ex diversâ parte sciscitantibus:
Ut quid rogamus Deum, ne vincamur tentatione, quod in
nostrâ est potestate, quasi libertate arbitrij? Ad istas con-
troversias componendas, ab Hadriano I. Romano Pon-
tifice ad Egilam & omnes Hispania Episcopos missæ
sunt literæ: in quibus considerata illis proponit,
quæ simili occasione datâ, contra Pelagiani cujusdam
Sermonem scripserat olim ad Eugypium presbyte-
rum B. Fulgentius Russensis Episcopus. Quæ, quia in
Operibus ejus hodie non extant; & ostendunt, mutatis
tantum personis, eandem nunc à Pelagianorum reli-
quijs actam esse fabulam: non abs re visum fuit huc
ascribere.

Circ. an.
DCCXC.

*Oppositio Pelagiani cuiusdam Veteris, contra
veritatem Prædestinationis; ab Hispanis
quibusdam postea renovata.*

„ Illi, dum pro se gratiam solum reprehensibiliter
„ intromittunt, in se damnabiliter calcaverunt, qui alios
„ ad vitam, alios ad mortem afferunt destinatos. Adver-
„ te quibus impietatis se nexibus ligant. Si ad bonum
„ prædestinatus sum, contra malum resistere necesse
„ mihi non erit: si verò ad malum natus, bonum mihi
„ exercere nihil proderit. Ac sic in utraq; parte, inter-
„ cluso appetitu laudis & gloriæ, unus securitate, ali-
„ us desperatione torpebit: ac per hoc otia bitur omnis
„ justitiæ exercitatio, oratio cessabit, languebit opera-
„ tio. Sed non ita est: quin potius incessanter oremus,
7. Luk, 22. 40. „ quia ipse Dominus dicit; 7. *Sine intermissione orate, ne*
46. „ *intretis in tentationem.* Nihilominus contra omne
„ peccatum, non solum oratione, sed etiam labore lu-
„ stemur: quia ipse Dominus præsentis lectione testa-
2. 1. Corinth. „ tus est, 2. *quia unusquisq; propriam mercedem accipiet*
3. 8. „ *secundum suum laborem.*

*Responsio B. Fulgentij: ab Hadriano. I.
confirmata.*

„ Opera misericordiæ ac justitiæ [suæ] præparavit
„ Deus in æternitate incommutabilitatis suæ. & sicut
„ futurorum operum suorum nunquam fuit ignarus, sic
„ in eorundem operum præparatione nunquam im-
„ providus. Præparavit ergo justificandis hominibus
„ merita, præparavit iisdem glorificandis & præmia:
„ malis verò non præparavit voluntates malas, aut o-
„ pera mala; sed præparavit eis iusta & æterna suppli-
„ cia. Hæc est æterna prædestinatio futurorum ope-
rum

rum Dei; quam, sicut nobis Apostolicâ doctrinâ
semper insinuari cognoscimus, sic etiam fiducialiter
prædicamus. Beatus enim Paulus prædestinationem
eorum, quos Dominus gratis salvat, & evidenter &
frequenter insinuat. Ipse enim dicit de Deo: a. Nam a. Rom. 8.29
quos præscivit, & prædestinavit conformes fieri imagi-
ni filij sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus.
Et post: b. Quos autem prædestinavit, hos & vocavit; & b. Rom. 8.30
quos vocavit, hos & justificavit; quos autem justificavit,
illos & glorificavit. Non utiq; alios, sed quos præde-
stinavit, hos vocavit, hos justificavit. Nihil incertum
in Dei operibus nutat, quia nihil suæ prædestinatio-
nis evacuat: prædestinationis igitur suæ opera voca-
tione Deus inchoat, glorificatione consummat. Non
tamen in omnibus quos vocat, sed quos secundum
propositum vocat: c. Diligentibus enim Deum, om- c. Rom. 8.28
nia cooperantur in bonum, his qui secundum propositum
vocati sunt.

Teneatur ergo Prædestinationis veritas à fide-
libus cunctis; quia quisquis divinum non credit in
hâc prædestinatione consilium, non perveniet ad glo-
riosum ejusdem prædestinationis effectum: quisquis
autem non est prædestinatus ad gloriam, invenitur
sine dubio præscitus ad pœnam; quæ idè in Dei præ-
paratione prædestinata cognoscitur, ut per eam infi-
deliras atq; iniquitas puniatur. Propter quod beatus
Iudas Apostolus, quosdam prædestinatos dicit in ju-
dicium, his verbis: d. Subintroierunt enim quidam ho- d. Iud. 7.41
mines impij, qui olim præscripti & prædestinati erant in
hoc judicium Dei nostri. Vigilanter autem in doctri-
nâ Spiritus sancti prædestinatos impios non dicit ad
peccatum, sed ad judicium; id est, non ad impieta-
tem sed ad punitionem. Non enim prædestinati
sunt ad hoc, quod vitiosas impietates admittunt, sed
ad illud, quod judicio æquitatis divinæ recipiunt.

„Ipforum enim opus est, quod impiè faciunt; Dei au-
 „tem opus est, quod justè recipiunt.

„Proinde quod Auctor illius Sermonis subsequen-
 „ter adjunxit dicens: *Quin potius incessanter oremus,*
 „*quia ipse Dominus dicit; Sine intermissione orate, ne in-*
 „*tretis in tentationem.* et post: *Nihilominus contra om-*
 „*ne peccatum, non solum oratione, sed etiam labore lucte-*
 „*mur.* et iterum: *sic laborantes vocat Dominus dicens;*
 „*c. Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, &*
 „*ego vos reficiam.* Sed nos adeo humiliter gratiam
 „poscimus, quam colloborantem jugiter habeamus,
 „per quam nos Deus et in labore custodiat, & ad mer-
 „cedem peracto labore perducatur.

8. Matth. 11. 28

f. Epist. 96. & 127. Codicis Carolini; edit. In golstad. an. 1613.

Hæc ex Fulgentio, Hadrianus: cujus hæc de re lire-
 ra, inter f. Epistolas Pontificum, anno DCCCXI. à Carolo Magno in unum volumen collectas leguntur. Unde etiam ab ipso Carolo doctrinam hanc approbatam fuisse intelligimus. Etsi enim initio libri 3ij. Capitularis sui de Imaginibus, (quadriennio ante habitam Synodum Francofordiensem editi) *libellum fidei Pelagij ad Innocentium*, ut traditionem à sanctis patribus acceptam, inseruerit, *Hieronymi* fuisse arbitratus ad *Damasum* (cujus titulo quoq; inter *Ἱερωνυμίου* Hieronymiana adhuc retinetur:) tamen quæ in illo ipso Capitulari (ut alia omittam) libro 10. capite 150. scripta habentur, sanam de Christi gratiâ sententiam amplexatum fuisse, satis ostendunt. Quomodo et proximo seculo eandem fidei professionem ut Hieronymianam à Remigio Lugdunensi archiepiscopo laudatam invenimus: quem tamen & Pelagianorum & Semi-pelagianorum summum fuisse oppugnatorem constat. Atqui tantum abest, ut illa fidei Confessio sit Hieronymi: ut ipsius sententiam velut *blasphemam* & *execrabilem*, in eâ damnatam videamus. Cum enim libro 10. Dialog. adversus Pelagium scripisset Hieronymus:

Possibilis

Possibilia praecepit Deus, & ego fateor. sed hac possibilia euncta singuli habere non possumus. Pelagius suam hinc opponit *avt id est*, Execramur blasphemiam eorum, qui dicunt, impossibile aliquid homini à Deo esse praeceptum; & mandata Dei non à singulis, sed ab omnibus in communi posse servari. Pelagius, inquam: nentiquam verò Augustinus, uti putavit G. Vossius noster; minimè advertens sermonem illum CXCI. de Tempore qui Augustino tribuitur, eundem ipsum esse cum hoc de quo jam agimus libello Pelagij.

G. Voss. Hist. Pelag. lib. 3. part. 1. antithes. 6.

C A P. II.

De Gotteschalco Orbacensi monacho; ac Trithemitarum & Prædestinationorum hæresibus, quæ ab eo dicuntur fuisse suscitata.

T sub finem superioris seculi in Hispaniâ, ita subsequente nono hoc seculo multo vehementius in Germaniâ & Galliâ, graves illæ de Prædestinatione & libero Arbitrio controversiæ agitatae sunt; à Gotteschalco quodam Benedictino, Orbacensis cœnobij monacho, altercationum istarum, ductâ origine. Orbacum, hodie Orbez, ad Suesionensem quidem Episcopatum spectat, ad Archiepiscopatum verò Ecclesiæ Remorum, quæ Provinciæ Belgicæ secundæ fuit Metropolis. Unde monachus iste à a. Trithemio natione Gallus, ab b. Aventino Belgæ fuisse memoratur. c. Cæsar Baronius (cum assèclis suis, Severino Binio & Antonio Possævino) Scotum fuisse innuit; cum ipsum nomen Francicæ vel Germanicæ

Circ. an. DCCXL,

a. Io. Trithem. vit. Rabani lib. 3; ubi Bessæleni pro Gotteschalus, perperam ex-

cusum est. b. Io. Aventin. Annal. Boior. lib. 4. c. Baron. an. 855. G. I. Bin. Not. ad Concilium Valentinum (eo anno celebratum) & Possævin. Appar. sac. in Valentin. Concil.

fuisse originis planè prodit. Gott enim Germanis Deum, schalck servum denotat: ut Gotteschalckus Θεός & λον sive Dei servum sonet.

Fuit is Augustinianæ doctrinæ studiosissimus; & earum præcipuè quaestionum, quæ à communi intellectu magis remotæ videbantur, curiosissimus indagator. Ejusmodi, erant illæ de modo videndi Deum post resurrectionem inquisitiones, de quibus eruditissimos sui sæculi viros sollicitaverat: num oculi carnis aliquid sint mentis simile habituri, an ita potius nobis futurus sit Deus notus atq; conspicuus ut videatur spiritu. Quâ de re à Lupo abbate Ferrariensi (Diœcesis Senonensis) scripta ad eum extat Epistola; hoc habens Exordium, d. *Ni veritus fuissẽ, ut me ab observatione charitatis aversum, nullius flecti posse precibus, putando, eandem charitatem offenderes: etiam nunc silentij latebram fovens, nihil ad ea quæ consuluisti respondiẽ; duabus videlicet ex causis. alterâ, ne otio tuo materiam exercendi ingenij vel imminuerem vel detraherem; alterâ, ut habitâ consideratione illorum, quos super eadem quaestione te sollicitasse olim cognovi, mediocritatem meam non præjudicare quorundam excellentia estimatione propria comprobarem. nec minùs gravem atq; salubrem Epilogum. Proinde semper solvendo, & nunquam persolvendo charitatis debito, te suspiciende frater exhortor, ut nequaquam ultrâ in talibus tuum ingenium conteras; ne his ultrâ quàm oportet occupatus, ad utiliora vestiganda sive docenda minùs sufficias.*

Verùm hâc admonitione nihil ille à proposito deterritus, altissimum illud divinæ Electionis & Reprobationis pelagus est ingressus: de Prædestinatione & Gratiâ capitulis nonnullis publicatis, quæ magnis postea turbis occasionem præbuerunt. Unde factus commotior Hincmarus (qui anno DCCCXLV. Remensis factus est Archiepiscopus) in e. epistolâ ad
Nico-

Nicolaum I. Pontificem, ita in eum invehitur. *Antequam ad Episcopatus ordinem pervenirem, (sicut Abbas suus & Monachi, inter quos fuerat conversatus, ei testimonium perhibent,) in Metropolis Ecclesia Remorum monasterio, in Suffonica parochia, quod Orbacis dicitur, habitu Monachus, mente ferinus, quietis impatiens, & vocum novitate delectans, ac inter suos mobilitate noxia singularis; de omnibus quæ in his regionibus perversè tunc temporis sensa cognoverat, quedam sibi elegit capitula, ut novitate vocum innotesci valeret, utq; simplicium & devotorum sensus pervertere, & magistri sibi nomen usurpando post se discipulos trahere, illisq; qui ad sua vota, auribus prurientes, magistros sibi coacervare decertant, querere indebiti, (quoniam legitimè non poterat) simulatione vitæ religiose & doctrinæ præesse.*

Eadem (& isdem ferè verbis, sed paulò contractioribus) habet idem in xio. capite posterioris Voluminis ad Carolum Calvum Regem aduersus Gotteschalcum & ejus defensores conscripti: Tantum, ubi dixisse illum audivimus, *quedam sibi elegisse capitula Gotteschalcum; hinc quatuor sibi elegisse Capitula affirmat, omnium penè peruersitatum illarum fœtidas & canulentas faces in se continentia. Quænam verò illa fuerint, partim ex antithesi Quatuor Capitulorum, quæ in Carisiacâ Synodo Gotteschalco sunt opposita, intelligere possumus (de quibus in Cape. plura videbimus;) partim etiam ex jam dictâ Hincmari ad Nicolaum I. epistolâ; in quâ sequentes propositiones contra Catholicam fidem, eum docuisse affirmat.*

1. *Sicut Deus quosdam ad vitam æternam, ita quosdam prædestinavit ad mortem æternam.*

2. *Non vult Deus omnes homines salvos fieri, sed tantum eos qui salvantur. Omnes autem salvantur, quoscunq; ipse salvare voluerit: ac per hoc, quicunq; non salvantur, perire non est voluntatis illius, ut salventur. quoniam si*

Psal. 135. 6.

Eph. 1. 3.

non omnes saluantur, quos vult Deus salvos fieri, non omnia quaecumq; voluit fecit: & si vult quod non potest, non omnipotens sed infirmus est. Est autem omnipotens, qui fecit quodcumq; voluit, dicente Scripturâ: Omnia quaecumq; valuit Dominus fecit in celo & in terrâ, in mari & in omnibus abyssis. Item: In voluntate tuâ, Domine, cuncta sunt posita, & non est qui possit resistere tue voluntati: si decreveris salvare nos, continuo liberabimur.

3. Non pro totius mundi redemptione, id est, non pro omnium hominum salute & redemptione, Dominus & salvator noster Iesus Christus est crucifixus & mortuus, sed tantum pro his qui salvantur.

4. Deitas sanctæ Trinitatis trina est.

f. Flodoard.
lib. 3. hist. cap.
25.

g. Colvener.
Schol. in Flodo-
ard. lib. 3. cap.
14.

Ad postremam refellendam blasphemiam peculiarem librum ad Remenses suos scripsisse Hincmarum notat Flodoardus, f. collectum ex orthodoxorum dictis Patrum, quod divina Trinitatis Deitas trina non sit dicenda: & ad Carolum Regem super hac eadem re librum alium. Verum à blasphemâ Trinitarum, hæresi satis hic Gotteschalci vindicat Flodoardi Scholiastes Georgius Colvenerius, Theologiæ in Academiâ Duacensi Professor Regius: in loquendi modo, potius quàm in ipsâ re errorem commissum esse demonstrans. g. Id quidem (inquit) minùs rectè, & improprie dicitur, cum trium personarum in sanctâ Trinitate non sit, nisi una numero Deitas. Sed eo sensu dici potest trina Deitas, quia est in tribus personis. Unde in ecclesiâ Romanâ à trecentis & quinquaginta circiter annis decantatus est ille S. Thomæ hymnus de Ven. sacramento in quo dicitur.

Te, trina Deitas unaq; poscimus.

Cumq; de eo mutando ageretur in postremâ correctione Romani Breviarii sub Clemente VIII. (ut à viris doctis accepi) propter auctoritatem tamen tanti Doctoris, nihil est mutatum. Sic apud Chrysost. 10. 3. homil. de S. Ioanne Baptista.

tista (quæ quidem ipsius non est, sed incerti auctoris) legitur, quod in Patre, Filio & Spiritu Sancto est triplex & una divinitas. Ubi triplex pro trinâ ponitur: sicut & in hymno Prudentij de cereo Paschali; cum ait de Deo;

Regnum continuat numine triplici.

Nam Deus non rectè triplex dicitur, sed trinus: ut doceant Scholastici doctores in 1. librum sententiarum, dist. 19.

Priores verò illas propositiones ^{b.} ex veteri heresi ^{h.} Hincmarus in Predestinarianâ profluxisse Hincmarus asserit: cujus etiam in i. Vitâ antecessoris sui Remigij Remensis Archiepiscopi, ita idem meminit. Ad quem ignem perperum Deum quosdam prædestinasse, quos non vult salvos fieri, & idèò salvi non possunt, & pro his Christum non fuisse passum; veteres etiam moderni, hæretici Prædestinariani, mentientes, sicut & Pelagiani de peccato Adæ & libero hominis arbitrio sine gratiâ Dei malè sentientes, dixerunt. Et de modernis quidem illic conqueritur, quoniam adhuc reliquiæ Prædestinarianorum in istis Gallicanis provincijs fauce susurrâ mifficant: de veteribus, quinam illi fuerint, quando quidem ne ipse quidem Hincmarus satis perspectum habuit, ex antiquioribus authoribus res est perquirenda.

Et eorum quidem originem Tiro Prosper, quisquis ille fuerit (nam à Prospero Aquitanico, Augustini propugnatore, longè diversum fuisse jamdudum demonstravit i. Arnaldus Pontacus) in Hieronymiani Chronici Continuatione, sub annum Arcadij & Honorij XXXIII. ita explicat. Prædestinatorum heresis, quæ ab AUGUSTINO accepisse dicitur initium, his temporibus serpere exorsa: Sic enim in duobus optimæ notæ MSS. exemplaribus (altero Bibliothecæ Regiæ, altero Benedictini apud Cantabrigienses Collegij) locus est expressus: cum in libris editis, non ab ipso Augustino

^{h.} Hincmarus in epist. ad Nicol. 1. apud Flodard, lib. 3. cap. 14.
^{i.} MS. in Sarisburienfis Ecclesiæ Bibliothecâ, nam in Vita quam Severinus ad diem 13. Januarij edidit, tota illa Hincmari adversus Prædestinarios excursio est omissa.

^{i.} Pontac, Ap. parat. ad notas in Euseb. Hieron. & Prosperi Chronic. pag. 22. 23.

sed ab Augustini libris male intellectis, hæresis hæc accepisse dicatur initium. Nempe honori Augustini hoc modo consultum esse voluerunt interpolatores illi: nec animadverterunt Semipelagianorum fuisse istas technas, qui novellæ cujusdam Prædestinatio hæreseos excogitato odioso nomine, ipsius Augustini orthodoxam de Prædestinatione doctrinam prægravare studuerunt.

Eam enim pro hæresi ab illis fuisse habitam, præter ea quæ in Fausti Semipelagiani libris patum occurrunt, etiam Arnobij illa in Psalm. 108. notatio satis ostendit. Nota ex arbitrio evenisse ut noller: propter HÆRESIM, quæ dicit Deum alios prædestinasse ad benedictionem, alios ad maledictionem: Quod verò eam dixerint ab Augustino accepisse initium, & contra Patrum opinionem atq; Ecclesiasticum sensum ab eo fuisse introductam, illa Prosperi, in epistolâ ad ipsum Augustinum scriptâ de reliquijs Pelagianæ hæreseos, fides faciunt. Multi servorum Christi qui in Massiliensi urbe consistunt, in Sanctitatis tuæ scriptis quæ adversus Pelagianos hæreticos condidisti, contrarium putant Patrum opinioni & Ecclesiastico sensui, quicquid in eis de vocatione electorum secundum Dei propositum disputasti. Et pòst. Obstationem suam vetustate defendunt: ut ea, quæ de Epistolâ Apostoli Pauli Romanis scribentis, ad manifestationem divina gratia prævenientis electorum merita proferuntur, à nullo unquam Ecclesiasticorum ita esse intellecta, ut nunc sentiuntur, affirmant. Quibus & illud Hilarij addi potest, in aliâ ad eundem Augustinum datâ epistolâ. Hec sunt quæ Massilia, vel alijs etiam locis in Galliâ ventilantur: NOVUM, & inutile esse prædicationi, quod quidam secundum propositum eligi dicantur. Denique hujus doctrinæ assertoribus, Prædestinatorum nomen, quod Tiro (& eum secutus Sigebertus) usurpat, fuisse impositum ex dicti Arnobij verbis

verbis illis liquet, in expositione Psalmi 146. Notati-
bi PRÆDESTINATE, quod loquor: Omnium ge-
neraliter bonam voluntatem Christi gratia hoc ordine, quo
diximus, antecedit: si tamen pro omnibus natus, si tamen
pro omnibus passus? cui geminum est & alterum illud
Prædestinatarum cognomentum quo utitur Hinc-
marus, Gennadium Massiliensem imitatus: qui, k. in
Appendice ad Hieronymi Indiculum de Hæresibus
adjectâ, eorum sententiam invidiosè satis, hunc in mo-
dum explicat.

k. Edit. Paris.
an. 1617. pag.
26.

Prædestinatiani sunt, qui dicunt quòd Deus non omnes
homines ad hoc creârit, ut omnes salventur; sed ut multi-
tudine hominum ornetur mundus. Quòd etsi generali præ-
dicatione dicat; Venite ad me omnes, qui laboratis & o-
nerati estis, & ego reficiam vos: non tamen omnes eâ
voluntate vocet, ut omnes sequantur vocantem. sed nec
omnes qui ipso inspirante obediunt vocationi, disjunctur ac-
cipere exequendi in bono opere perseverantiam; sed post
multos labores & justitiæ fructus, si non sunt de salvando-
rum numero, subtrahendas eis vires agendi, ne perdurent
in bono: & è contrario, illos qui prædestinati sunt ad vitam
eternam, etiamsi in perfidia, vel in omni genere peccati
longo tempore volutentur; accepturos occasionem, quâ &
credant in Deum, & secundum Dei præceptum vivant,
ut possideant societatem justorum. Tali definitione id do-
cere student, quòd Deus personas hominum accipiat: quòd
alios etiam invitos post multa mala opera attrahat ad sa-
lutem; alios post bona rejiciat, & compellat in malum, quo
pereant in æternum.

Hujusmodi nimirum porismata ex Augustini de
absolutâ Prædestinatione sententiâ deduxisse Massi-
lienses ex Prosperi ad Gallorum Capitula Responsione
intelligimus: 1. ut tali commento & detestationem ejus,
quæ impeterent, obtinerent; & ab his, quæ infamassent,
curam exterriti lectoris averterent. Quâ à Massiliensibus

1. Prosp. Præ-
fat in Respons.
ad Capit. Gal-
lor.

fuis imbutus perſuaſione Gennadij, quo animo in Auguſtinum affectus fuerit ſatis aperuit; quum in Scrip-
 torum Eccleſiaſticorum Catalogo m. illum ex multis
 Catal. cap. 38. loquio non effugiſſe peccatum, atque errorem illius ſermone
 multo contractum, luctu hoſtium exaggeratum, nec dum
 n. Iſidor. Orig. hæreſis queſtionem dediffe, pronuntiat. Itaq; n. Iſidorus
 lib. 8. cap. 30. Hiſpalenſis, relicto hîc Gennadio, quem aliàs in ſuo
 Hæreticorum Catalogo ſequi ſolet, Prædeſtinatio-
 rum horum mentione prorsus prætermiſſa, Pelagianor-
 um hæreſim eorum loco, iudicio longè rectiore, ſub-
 ſtituit.

Quin. & Voſſius ipſe noſter, qui omnium primus ad
 monachos Adrumetinos (quibus duos libros, alterum
 de gratiâ ac libero arbitrio, de correptione ac gratiâ alte-
 rum, tranſmiſit Auguſtinus) Prædeſtinatio-
 o. Voſſ. Hiſtor. ginem retulit, in illorum tamen deſcriptione, b. per-
 Præag. lib. 1. ſtrictam à Gennadio fuiſſe Auguſtini de Prædeſtinati-
 cap. 10. one abſolutâ ſententiam, non diſſitetur. Nam monachi
 p. Auguſtin. quidem illi, p. ſic gratiam prædicabant, ut negarent homi-
 epiſt. 46. nis eſſe liberum arbitrium, aut in die iudicii redditurum.
 a. Id. de cor- eſſe Deum unicuiq; ſecundum opera ejus; a. neque eſſe cor-
 cepti & grat. ripiendum qui exorbitas de viâ juſtâ, ſed ei reditum &
 cap. 3. 4. & 10. perfeverantiam à Domino tantum eſſe poſcendam: de alijs
 verò quæ Prædeſtinatio-
 nis adſcribi ſolent, adeoque de
 ipſâ Prædeſtinatione (unde id cognomento illis indi-
 tum) fuiſſe ab eis aliquid peculiaritè promulgatum,
 non legimus. Atqui nihil eſt eorum, quæ Prædeſtina-
 tionis ab Arnobio, Gennadio, Hincmaro, aut ipſo etiam
 Sigeberto tribuuntur; quod non à Pelagianis & Semi-
 pelagianis, ipſi Auguſtino & ejus ſectatoribus, quo ju-
 re quæve injuriâ, attributum fuiſſe comperimus.

B. Gallor. ob-
 jeſt. 13. apud
 Proſperum.
 e. Horund. ob-
 jeſt. 2.

b. Quòd quidam homines ſcilicet non ad hoc à Deo cre-
 ati ſunt, ut vitam adipiſcerentur æternam; ſed ut habitum
 tantummodo ſeculi præſentis ornarent, & ad utilitatem
 naſcerentur aliorum. c. Quòd non omnes homines velit

Deus

Deus salvos fieri, sed certum numerum predestinatorum.

d. Quod majorem partem generis humani ad hoc crees, ut illam perdat in aeternum. d. Vincent. ob. ject. 3. apud eundem.
 e. Quod hac sit voluntas Dei, ut magna pars Christianorum salva esse nec velit, nec possit. c. Eiusd. ob. ject. 7.
 f. Quod Dominus noster Iesus Christus non pro omnium hominum salute & redemptione sit passus. f. Eiusd. ob. ject. 1.
 g. Quod non omnes homines vocentur ad gratiam. g. Gallor. ob. ject. 4.
 h. Quod qui vocati sunt, non aequaliter sint vocati; sed alij ut crederent, alij ut non crederent. h. Eiusd. ob. ject. 5.
 i. Quod nolit Deus, ut omnes catholici in fide catholica perseverent, sed velit, ut magna exinde pars apostatet, & magna pars sanctorum a sanctitatis proposito ruat. i. Vincent. ob. ject. 8. & 9.
 k. Quod pars magna illa Christianorum catholicorum fidelium, atq; sanctorum, qua ad ruinam & perditionem predestinata est, etiamsi petat a Deo sanctitatis perseverantiam, non impetrabit: eo quod mutari non potest divina predestinatio, qua illos praordinavit, preparavit, praeparavit, ut caderent. k. Eiusd. ob. ject. 14.
 l. Quod non predestinati ad vitam, etiamsi fuerint in Christo per baptismum generati, & pie justeq; vixerint, nihil eis profit; sed tandem reserventur, donec ruant & pereant: nec ante eos ex hac vita, quam hoc eis contingat, auferri. l. Gallor. ob. ject. 2.
 m. Quod quibusdam vocatis, & pie justeq; viventibus, obedientia subtrahatur, ut obedire desistant. m. Eiusd. ob. ject. 13.
 n. Quod omnes illi fideles & sancti, qui ad aeternam mortem predestinati sunt, quando ad vomitum suum relabuntur, vitio quidem suo hoc facere videntur; sed ipsius vitii causa est divina predestinatio, qua illis latenter subtrahit bonas voluntates. n. Vincent. ob. ject. 13.
 o. Quod si qui sunt nondum vocati, quos Deus gratia sua predestinaverit eligendos, accipient eandem gratiam, quam velint, & sint electi: & si qui obediunt, si predestinati sunt rejiciendi, subtrahentur obedientia vires ut obedire cessent. o. Genuensium dubium 10. (apud eund.) ex Augustin. de bono vel dono Perseverant. cap. 13.
 p. Quod omnes illi fideles & sancti, qui ad aeternam mortem predestinati sunt, posteaquam ceciderint, sic a Deo dispensentur, ne possint vel velint per penitentiam liberari. p. Vincent. ob. ject. 13.

Ad id quod extremo loco de $\pi\rho\sigma\omega\pi\omicron\lambda\eta$ $\psi\iota\alpha$ objici-

q. Faust de
lib. arb. & lib. a.
cap. 6.
r. Author Hy-
pognostic. ad
calcem tomi 7.
Oper. Augusti-
ni

tur, & q. rerum indignâ confusione, vetus spectat illa *Pe-
lagianorum* calumnia, initio libri 6i. sive *Hypognostic*
con, sive *Hypognostic* conproposita. r. *Credere nos vel
predicare suggillatis*, (quia cum *Lege Dei & Prophetis*,
cum *Evangelio Christi ejusq. Apostolis*, *Prædestinatio-
nem dicimus*) quod *Deus* quosdam hominum sic prædesti-
net ad vitam regni cælorum, ut si nolint orare, aut jejuna-
re, aut in omni opere divino vigiles esse, eos omnino perire
non posse; nec prorsus sui debere esse sollicitos, quos *Deus*,
quia voluit, semel jam eligendo prædestinavit ad vitam:
quosdam verò sic prædestinavit in gehenna pœnam, ut eti-
am si credere velint, si jejunijs & orationibus omniq. se vo-
luntati divinae subjecerint, in his *Deum* non delectari, & vi-
tam illis eternam in toto dari non posse; sic electione prædesti-
natos esse ut pereant. *Deum* nos taliter operantem persona-
rum esse acceptorem dicere. nec non & *Semipelagianorum*
illa altera à *Prospero* in epistolâ ad *Augustinum*
commemorata: *Hoc propositum vocationis Dei* (quo vel
ante mundi initium, vel in ipsâ conditione generis huma-
ni, eligendorum & rejciendorum dicitur facta discretio; ut
secundum quod placuit creatori, alij vasa honoris, alij vasa
contumeliae sint creati) & lapsus curam resurgendi adime-
re, & sanctis occasionem teporis auferre, eo quod in utraq.
partem superfluum labor sit, sineq. rejectus ullâ industriâ
possit intrare, neq. electus ullâ negligentia possit excidere.
Quoquo enim modo se egerint, non posse aliud erga eos,
quàm *Deus* definivit, accidere, & sub incertâ spe cursum
non posse esse constantem; cum si aliud habeat prædestinan-
tis electio, cassâ sit annitentis intentio. Removeri itaq. om-
nem industriam, tolliq. virtutes, si *Dei* constitutio humanas
preveniat voluntates: & sub hoc *Prædestinationis* nomine,
fatalem quandam induci necessitatem. Quamobrem nec
acquiſcunt (inquit *Prosper*) prædestinatum electorum
numerus, nec augeri posse, nec minui: ne locum apud infi-
deles ac negligentes cohortantium incitamenta non habe-

ant;

ant, ac superflua sit industrie ac laboris indictio, cuius studium cessante electione frustrandum sit.

Unde manifestum existit, non ex libris Augustini malè intellectis, ut Sigeberto Gemblacensi vitium & qui ex eo corrigendum putârunt Tironis Chronicon (quod in nullo, opinor, Manuscripto exemplari à Sigeberti illo altero sejunctum cernitur) sed ex Augustini libris ritè intellectis, sensisse Massilienses & alias Pelagianorum reliquias justâ consequentiâ deducta fuisse nefanda illa quæ Predestinarianis adscribebant dogmata. Verba Sigeberti, ad annum Christi CCCCXV. ista sunt. *Predestinatorum heresi: hoc tempore cepit serpere: qui ideò Predestinati vocantur, quia de Predestinatione & divinâ gratiâ disputantes, asserunt quòd nec piè viventibus profit bonorum operum labor, si à Deo ad mortem prædestinati fuerint; nec impijs ob sit, quòd improbè vivant, si à Deo prædestinati fuerint ad vitam. Quæ assertio, & bonos à bonis avocabat, & malos ad mala provocabat. Hæc heresi ex libris Augustini malè intellectis inivum sumpsisse dicitur. Hæc Sigebertus: ignorans, Semi-pelagianorum artibus, per Predestinatorum istorum laus rectâ petitiū fuisse ipsum Augustinum.*

Contra Julianum Pelagianum, libro 5.º cap. 3.º Augustinus ita disputaverat. *Quid est quod dicis; cum de fideijs suis traditi dicuntur, relictis per divinam patientiam intelligendi sunt, non per potentiam in peccata compulsi? quasi non simul posuerit hæc duo idem Apostolus & patientiam & potentiam, ubi ait: 1. Sic autem volens Deus ostendere iram & demonstrare potentiam suam, attulit in multâ patientiâ vasa iræ, quæ perfecta sunt in perditionem. Ait, inquit, Apostolus: 1. Bonitas Dei ad poenitentiam te adducit. Verum esse constat: sed quem prædestinavit adducit; quamvis secundum duriciam & contrarietatem, quantum ad ipsum attinet, thesaurizet sibi iram in die iræ, & revelationem justi iudicii Dei, qui reddet*

f. Rom. 9. 12, 1.
Rom. 7. 4.

det unicuique, secundum opera ejus. Quantumlibet enim præbeat patientiam, nisi ipse dederit, quis agit penitentiam? Ex isto numero electorum & prædestinatorum, etiam qui pessimam duxerunt vitam, per Dei benignitatem adducuntur ad penitentiam; per cujus patientiam non sunt haec vita in ipsa scelerum perpetratione subtrahiti, ut ostendatur & ipsis & alijs coheredibus eorum, de quam profundo malo possit Dei gratia liberare. Ex his nemo perit, quacunq; etate moriatur. Ceteri autem mortales, qui ex isto numero non sunt, & ex eadem quidem massa ex qua & isti, sed vasa ira facti sunt, ad utilitatem nascuntur istorum. Non enim quenquam eorum Deus temere ac fortuito creat, aut quid de illis boni operetur ignorat; cum & hoc ipsum bonum operetur, quod in eis humanam creat naturam, & ex eis ordinem seculi præsentis exornat. Istorum neminem adducit ad penitentiam salubrem & spiritalem, quâ homo in Christo reconciliatur Deo; siue illis ampliorem patientiam, siue non impariorem præbeat. Quapropter ergo omnes ex eadem massa perditionis & damnationis, secundum duriciam cordis sui & cor impenitens, quantum ad ipsos pertinet, thesaurizent sibi iram in die ira, quo redditur unicuique, secundum opera sua: Deus tamen alios inde per misericordem bonitatem adducit ad penitentiam, alios secundum justum iudicium non adducit. Habet enim potestatem adducendi & trahendi, ipso Domino dicente: u. Nemo venit ad me, nisi Pater qui me misit traxerit eum.

u. Ioh. 6. 44.

Ex his & similibus Augustini disputationibus collegit Gennadius, cum Massiliensibus suis, hanc illius fuisse sententiam; quod Deus non omnes homines ad hoc creavit, ut omnes salventur, sed ut multitudine hominum ornetur mundus: &c. quodq; alios, etiam invitos, post multa mala opera attrahat ad salutem; alios post bona rejiciat & compellat in malum, quo pereant in æternum. vel, ut alij adhuc odiosius rem expressere, x. quod per potenti-

x. Gallor. ob.
jca. 11.

am

am Deus homines ad peccata compellat, atq; y. ex præ-destinatione Dei, velut fatali necessitate, homines ad peccata compulsi, cogantur ad mortem, z. Deo homines in mortem impellente, & perituris salutis intercludente adiuturum. deniq; à. quòd Deus absq; ullo inter malum & bonum moderatoris examine, non ordine regentis, sed jure dominantis illum affectu dignum reddat, hunc odio; illum recipiat studio, hunc excludat imperio: & inter duos perditos, nulla consideratio laboris, nulla devotionis habeatur; sed unus sine ratione cessantibus officijs assumatur, alter sine discretionem damnetur. sic enim Faustus, ille Semipelagianorum antesignanus (cujus profundam calliditatem B. Fulgentium destruxisse notavit b. Isidorus) c. suppresso Augustini nomine, ejus opinionem insectatur: quemadmodum à Sixto Senensi rectè est animadvertitum quod tamen scriptum adversus Prædestinianos ab ipso fuisse editum, d. Maldonatus significat: nec malè illud quidem; si per Prædestinianos non alios intellexisset quàm eos, qui Augustinianam de Prædestinatione sententiam sunt amplexi. Nam & in ipso operis hujus initio Leontium episcopum commendat author; quòd in condemnando PRÆDESTINATIONIS errore Concilium summorum Antistitum congregasset: & hosce ipsos Fausti libros, Petrus Diaconus cum collegis suis (in fine libri de Incarnatione & gratiâ Domini) ut contra PRÆDESTINATIONIS sententiam scriptos, anathematizat.

Summa verò venenati illius scripti, duabus Epistolis comprehenditur, quarum altera ipsius Fausti est ad Lucidum presbyterum; altera Lucidi (à Fausto seducti) præteritos errores revocantis, seu veriùs ab Orthodoxorum consortio ad Semipelagianorum castra transeuntis. Unde apparet, quid de Henrici Canisij nugamento judicandum sit; e. qui Lucidum, quòd erroneæ Fausti epistolæ subscripisset, pœnituisse fingit, er-

y. Eecund. ob-
ject. 1.
z. Faust. de lib.
arbitr. lib. 1.
cap. 19.
a. Id. lib. 2.
cap 6,
b. Isider de
vir. illustr. cap.
14.
c. Sixt. Senens.
in Biblioth.
Sanct. lib. 6.
annot. 252.
d Maldonat. in
Iohan. 17-9.
& Matth. 10,
27.
e. Canis. annot.
in Fausti epist.
3.
Bibliothec.
Patr. tom. 5.
part. 3. pag;
126. edit. Con-
lon.

f. Baron an.
490. §. 16. 17.
24. 29. 30.
g. Bin. not. in
Concil. Arclat.
III. (tom. 2.
Concil. part. I.
pag. 633. edit.
Colon. an.
1618.)
h. Becan. quaest.
3. Calvinistic.
contra Parax-
um. (tom. 1.
Opuscul. pag.
428. edit. Mo-
gunt. an. 1610.)
i. Serat. Mo-
guntiac. rer.
lib. 1. cap. 33.
pag. 130.
k. Flodoard.
Hist. Remens.
lib. 3. cap. 140.
l. Baron. an.
490. §. 17. &
29. collat. cum
ann. 848. §. 7.

roremq; publicatâ Epistolâ damnavisse: quid de con-
trario f. *Baronij*; g. *Bini* & h. *Becani* pronuntiato
sentiendum; qui *Lucidum*, *Fausti* operâ ad Catholicam
fidem revocatum, *Prædestinarianorum* errores, qui-
bus detentus fuerat, damnavisse autumant. quid item de
i. *Serarij* impudentiâ; qui eandem hodie toties damna-
tam, impiam, horrendamq; delirationem, è graveolentibus
præcorû hereticorû bustis, ab hodiernis refoßam *Calvini-*
stis, calumniatur. quid de *Hincmari* deniq; (ut ad illum
tandem redeamus) avis opinio: statuendum sit; qui com-
mentitiam hanc *Prædestinarianorum* hæresim k *primum*
in *Africâ* postea in *Gallijs*, per idem tempus quando & *Ne-*
storianæ hæresis, esse exortam; & tempore *Cælestini* Pa-
pe, ipsius auctoritate, & instantiâ sancti *Prosperi* re-
ctam esse asserit. Cui hircum hic mulgenti, eribrum
supponens *Baronius*, l. istorum errores *S. Prosperi*
constitavisse addit, cum adversus calumniatores doctrine
S. Augustini Responsionum, quatuor libros conscripsit.

Et sanè ex istis *Responsionum* *Prosperi* libris con-
stat, non quidem à *Prædestinarianis* nescio quibus, sed à
Pelagianorum reliquijs, *Augustini* doctrinam in pra-
vum sensum calumniosè fuisse detortam: ejusq; inno-
centiam, *Prosperi* & *Hilarij* instantiâ, adversus istorum
calumnias à *Cælestino* assertam fuisse, ipsa Pontificis
evincit epistola ad *Galliarum* Episcopos hac de re
conscripta. Sed extitisse tum *Prædestinarianæ* alicujus
hæreseos defensores alios, à *Cælestino* & *Prospero* re-
futatos, *Hincmari* commentum est, odium hinc adver-
sario suo *Gotteschalco* conflare volentis: quem *Præ-*
destinarianos alios nullos in *Prædestinationis* doctrinâ
tradendâ secutum fuisse, scripta ipsius declarant, quàm
ipsum *Augustinum*, *Prosperum*, & *Fulgentium*, quo-
rum postremus (ut inquit ille) m. catholicissimè necnon
& copiosissimè disputavit in septem libris contra duos li-
bros *Fausti* heretici, *Liraniensis* quondam monachi, *Regen-*
sis

m. Gotteschal-
ci Confess. (in
fine hujus li-
bri.)

sis verò postmodum Episcopi: quem convicit idem Doctor mirabiliter, contrivitq; commenta Diaboli, & cum alijs quatuordecim sanctis Coepiscopis suis ab Ecclesiâ Christi repulit & eliminavit lethiferum virus Antichristi.

C A P. III.

De Gotteschalci ordinatione, peregrinatione & predicatione: atq; contrarijs Hinemari Remensis & Remigij Lugdunensis archiepiscopi de doctrinâ illius Iudicij.

Acante post Ebbonis archiepiscopi depositionem sede Remensi, à Rigboldo Remorum Chorepiscopo presbyter ordinatus est Gotteschalcius; Rothado Sueffonicæ civitatis Episcopo incon- sulto, sub cuius præfecturâ Orbacense fuit cœnobium, in quo ille monachatum fuerat profes- sus. Inde à monasterio irregulariter exeuntem, peragatis regionibus plurimis, dogmata sua passim eum dissemi- nâsse, narrat in epistolâ ad Nicolaum I. Hincmarus, Eb- bonis in Remensi archiepiscopatu proximus succes- sor. In aliâ quoq; epistolâ, ad Lugdunensem Ecclesiam missâ, a. postquam eum dixisset, ultrò sibi prædicatoris nomen assumpsisse, atq; ad barbaras & paganas gentes, (in ultimis, ut videtur, Germaniæ finibus positas) velut evangelizaturum perrexisse; his verbis seriem prædicati- onis ejus exequitur, dicens; *Alio predicationem suam, orsus initio quam Ioannes, qui dixit; Pœnitentiam agite, appropinquavit enim regnum cœlorum: & quâ n Paulus, qui docuit per visibilia invisibilem & invisibilem cognos- cer: creatorem cœpit predicare. quod*

„ I. Ante omnia secula & antequam quicquam face-
ret, à principio Deus quos voluit prædestinavit ad
D 2 regnari,

a. Eccles. Lug-
dunens. detrib.
Epistol. to. no
9. Bibliothec.
Patr. part. 1.
pag. 1053. F.
edit. Colon.

Matth. 3. 2.
Rom. 1. 20.

„ regnum, & quos voluit prædestinavit ad interi-
 „ tum.

„ I I. Qui prædestinati sunt ad interitum, salvari
 „ non possunt, & qui prædestinati sunt ad regnum, pe-
 „ rire non possunt.

„ I I I. Deus non vult omnes homines salvos fieri,
 „ sed eos tantum qui salvantur: & quod dicit Apосто-
 „ lus, *Qui vult omnes homines salvos fieri*, illos dicit
 „ omnes qui tantummodo salvantur.

„ I V. Christus non venit ut omnes salvaret; nec
 „ passus est pro omnibus, nisi solummodo pro his, qui
 „ passionis ejus salvantur mysterio.

„ V. Postquam primus homo libero arbitrio ceci-
 „ dit, nemo nostrum ad benè agendum, sed tantummo-
 „ do ad malè agendum, libero potest uti arbitrio.

Hic verò operæpretium fuerit attendere, quid pro
 Gotteschalco, b. Ecclesiæ suæ nomine, Remigius Lug-
 dunensis Archiepiscopus respondeat. *Hoc nobis licet ex*
parte incredibile videatur, quod videlicet gentibus igno-
rantibus Dominum prædicans prætermittere potuerit, ut
non eos primo omnium ad pœnitentiam provocaret, nec eis
inter creaturam & creatorem rationabiliter discernere
persuaderet; ut jam non colerent, neq; servirent creaturæ
per idololatria errorem, sed potius creatori qui est benedi-
ctus in secula: sed quæstiones eis, etiam fidelibus & doctis
difficillimas, de divinis judicijs & Prædestinationis ac
Redemptionis mysterio proposuerit. Tamen prætermitten-
tes hujus rei tam absurdam & incongruam objectionem,
magis eum credimus inter fideles vel etiam sacerdotes illa-
rum partium talia movere & proponere potuisse, quibus
magnarum & novarum rerum velut novus atq; admiran-
dus predicator existimaretur, quàm tanta cum fatuitatis
& stultitiæ extitisse, ut imputeretur omnium rerum divina-
rum penitus ignavis tam importunè & præposterè talia in-
gessisse, quibus apud eos non audiendus sed penitus riden-
du

2. Tim. 2. 4.

b. ut supra
 pag. 1053.
 G. H.

duas & ab omnium auribus arcendus judicaretur.

Ad quinque; verò illas sententias quod attinet:

I. II.

duas quidem priores certissimæ veritatis esse, multis & Scripturarum & Patrum testimonijs confirmat Remigius ita tandem concludens. c. Ecce beatissimi Pa-
tres Ecclesia uno sensu, uno ore, quia & uno spiritu, divi-
ne præscientiæ & prædestinationis immobilem veritatem
in utrâq; parte electorum scilicet & reproborum prædi-
cant & commendant: electorum utiq; ad gloriam, reprobo-
rum verò non ad culpam sed ad pœnam. & in his non tem-
poralium, neq; ex aliquo tempore inchoantium; sed sempi-
ternarum dispositionum Dei immutabilem ordinem nobis
demonstrari confirmant: nec aliquem electorum posse pe-
riri, nec ullum reproborum propter duritiam & impævi-
tentiam cordis sui posse salvari. Hoc & divinarum scrip-
turarum veritas, & sanctorum atq; orthodoxorum pa-
trum auctoritas consonanter annunciant, indubitanter no-
bis credendum & tenendum inculcant. Quapropter etsi
illius miserabilis monachi improbatur levitas, improbatu-
r temeritas, culpatur importuna loquacitas, non ideo divina
neganda est veritas. quia, juxta præmissam Catholicæ fidei
rationem, omnipotens Deus ante constitutionem mundi, an-
tequam quicquam faceret à principio certis & justis atq;
immutabilibus causis æterni consilij sui quosdam ad reg-
num gratuitâ bonitate suâ, ex quibus nemo sit periturus
protegente misericordiâ suâ: & quosdam prædestinaverit
ad interitum justo judicio suo propter meritum quod præ-
scivit impietatis eorum, ex quibus nemo possit salvari; non
propter violentiam aliquam divinæ potestatis, sed propter
indomabilem & perseverantem nequitiam propriæ iniqui-
tatis. Quid ergo restat, nisi ut si aliquid aliter sapiamus,
hoc nobis Deo revelante humiliter abnuamus, & clares-
centem veritatem fideliter amplectamur: quia, ut Aposto-
lus docet, non debemus posse aliquid adversus verita-

tem, sed pro veritate.

III.

d. Pag. 1069.
F.G.

De tertiâ sententiâ ita disputat. d. Quid causâ est, ut Deus qui omnes homines vult salvos fieri, non omnes homines salvet? Voluntatem eorum non expectat, quia voluntatem verâ salutis suâ nemo habere potest nisi per illum. An quod vult non potest omnipotens? vel (quod absit) velit salvare omnes homines, non possit. Quid ergo restat, nisi ut ille qui omnia quæcumq; voluit fecit, idcirco hoc non faciat quia nolit, non quia non possit. Quia sicut verè omnia quæ voluit fecit, ita verè noluit quæ non fecit. Cur ergo noluit? nisi quia in hac re sicut justum ita & occultum est iudicium ejus cui Psalmista dicit. Iudicia tua abyssus multa. & de quo Apostolus dicit. Quis enim cognovit sensum Domini, aut quis consiliarius ejus fuit? & iterum: Numquid iniquitas apud Deum? Absit. Quos ergo voluit salvare, salvavit, quia omnia quæcumq; voluit fecit: quos autem salvare noluit ubi, nisi in illâ ex Adam veniente massâ damnationis, reliquit? Ita fit, etiam si secundum piûm quorundam patrum piorum sensum Deus omnes homines vult salvos fieri bonitate creatoris, quâ creaturam suam bene à se conditam perire non vult; id ipsum iterum non vult iudicis aequitate, quâ eandem creaturam suam vel originali vel etiam actuali peccato nequiter inquinatam & vitiatam impunitam esse non finit. In tantum enim neminem vult perire, nec voluntas ejus alicui causâ perditionis existit, ut per Prophetam etiam juret & dicat; Vivo ego, dicit Dominus, quia nolo mortem impij, sed ut revertatur à viâ suâ impiâ & vivat: & tamen ipse qui non vult mortem impij, perseverantem in impietate suâ impium proculdubio punit. ita in uno atq; eodem homine & bonitatem & severitatem suam ostendens: bonitatem, quâ non vult eum perire; severitatem, quâ perseverantem in iniquitate non vult impunitum relinquere. Si ergo hoc quod de uno homine diximus, de universo genere hominum pereuntium

Ezech. 33. 11.

pereuntium similiter intelligatur: potest forsitan non absur-
de dici, quod Deus omnes homines velit salvos fieri bonita-
te creatoris; & tamen eos quos indignos salute judicave-
rit, justà judicis severitate non salvet. Nam et in uno ho-
mine, ut jam dictum est, utrumq; fieri posse ostendit Apo-
stolus dicens: Vide ergo bonitatem & severitatem Dei, in
illis quidem qui ceciderunt severitatem; in te autem boni-
tatem, si permaneris in bonitate, alioquin & tu excideris.
quod est aperte severitatem denunciare illi qui non per-
manserit in bonitate.

Locum vero illum Apostoli, [*Qui vult omnes homi-
nes salvos fieri, et ad agnitionem veritatis venire.*] e qua- e. Pag. 1038;
tuor modis in scriptis Catholicorum patrum explana- G.H.
tum esse dicit.

1. Ut omnes homines omnia hominum genera acci-
piamus: id est, Indæorum & gentium; liberorum &
servorum; virorum & mulierum; divitum & pau-
perum; nobilium & ignobilium; & quæcunq; hujus-
modi. Isto namq; locutionis modo ipse Dominus
in Evangelio dicit: *Et ego si exaltatus fuero à terrâ,* Joh. 12. 32;
omnia traham ad me. et Apostolus: *Conclusit enim* Gal. 3. 21.
Deus omnia in incredulitate, ut omnium misereatur.
- II. f. Ut illos solos salvari intelligamus, quos ipse f. Pag. 1038 H.
salvare voluerit: id est, non quod omnes salventur, sed 1039. A. B.
quod nemo nisi miserationis ejus voluntate salvetur,
de quo Psalmista dicit; *Salvum me fecit, quoniam vo-* Psal. 119. 103;
luit me. et iterum. *Et vita in voluntate ejus.* Iste enim Psal. 119. 6.
locutionis modus in verbis Apostoli etiam alijs lo-
cis invenitur, ut in illo: *Sicut per unius hominis deli-* Rom. 5. 18;
ctum in omnes homines in condemnationem; ita et per u-
nus hominis justitiam, in omnes homines in justificatio-
nem vitæ. non quia nullus hominum est qui per illi-
us justitiam non justificetur; sed quia præter ejus ju-
stitiam nemo justificetur. Omnes ergo per primum
Adam in condemnationem, & omnes per novissimum
Adam

1. Cor. 15, 22. „ Adam in justificationem : quia nemo in condemna-
 „ tione, nisi per illum, nemo in justificatione nisi per i-
 „ stum. Tali sensu & illud accipiendum est: *Sicut in A-*
 „ *dam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes vivifi-*
 „ *cabuntur.* Verè n. in Adam omnes moriuntur;
 „ quia nemo in mortem nisi per illum: & verè in Chri-
 „ sto omnes vivificabuntur; quia nemo in illâ resurre-
 „ ctione vitæ nisi per ipsum. Quo etiam sensu manife-
 „ stissimè illud in Psalmo dictum est. *Allevat Domi-*
 „ *nus omnes qui corruunt, & erigit omnes elisos.* quia vel
 „ ex omni genere peccantium sive criminoforum quos
 „ voluerit salvat: vel quia nisi per illum nemo prostra-
 „ tus erigitur aut allevatur, dum non suis viribus, sed
 „ Dei miseratione confurgit.
- g. Pag. 1059.
C D. „ III. g. Ut hoc sanctos suos per Spiritum suum
 „ velle faciat, id est, velle eis inspiret, ut omnes homi-
 „ nes, sicut seipsum salvos fieri optent. sicut & de Spi-
 „ ritu sancto intelligendum est quod idem dicit Apo-
 „ stolus: *Sed ipse Spiritus postulat pro nobis gemitibus in-*
 „ *narrabilibus.* Postulat namq; Spiritus, quia (ut beatus
 „ Gregorius exponit) ad postulandum eos, quos re-
 „ plexerit, inflammat: & gemit atq; desiderat Spiritus
 „ quia sanctos in orationibus gementes & desideran-
 „ tes facit. Iuxta hunc itaq; sensum Deus vult omnes
 „ homines salvos fieri, quia ipse sanctis suis inspirat
 „ ut hoc velint, ipse eos ita volentes facit. sicut inspi-
 „ raverat beato Apostolo qui dicebat: *Volo autem om-*
 „ *nes homines esse sicut meipsum.* & alibi: *Opto apud*
 „ *Deum, et in modico et in magno, non solum te, sed et om-*
 „ *nes qui me audiunt hodie, tales fieri qualis ego sum.*
- 2 Cor 7.7.
Act 16. 19. „ IV. h. Ut simpliciter accipiatur hoc de omnibus
 „ hominibus quantum in ipso est Deum velle; (cò
 „ quòd omnes salvari velit bonitate creatoris:). sed
 „ quia liberi arbitrij eos condidit, expectet, ut hoc e-
 „ tiam ipsi velint: & si voluerint, justè salventur; si no-
 „ luerint,

„luerint, justè puniantur.

1. In tribus prioribus modis, & veram omnino & fa- i. Pag. 1059. H.
lubrem intelligentiam esse dicit: In quarto autem mo- & 1060. A. B.
do illud sine dubio cavendum (quia & occasionem Pe-
lagianæ pravitati præbet) quod Deum, ut salvet homi-
nes, humanas expectare asserit voluntates. Contra
quem errorem ita in antiquis Patrum Concilijs legi-
tur definitum *. „ Si quis, ut à peccato purgemur; *Concil. Arau-
„ voluntatem nostram Deum expectare contendit, sican. 32. ca.
„ non autem ut etiam purgari velimus, per sancti spi- non. 4.
„ ritus infusionem & operationem in nobis fieri con-
„ fitetur: resistit ipsi Spiritui Sancto, per Salomonem Proverb. 8. 35.
„ dicenti; Præparatur voluntas à Domino. & Aposto- (secundum
„ lo, salubriter prædicanti; Deus est qui operatur in LXX.)
„ nobis & velle & perficere pro bonâ voluntate. Philip. 2. 13.

*Quod autem (inquit) ibi simpliciter intelligitur, Deum omnes homines velle salvos fieri, bonitate scilicet creato-
ris, ita (ut putamus) fideliter potest recipi, si hanc volun-
tatem bonitatis suæ erga salutem hominum non credatur,
humanâ obfistente voluntate implere non posse; sed obfi-
sistente humanâ iniquitate, implere nolle. Quæ omnia cum
tam obscura sint, & tam profunda atq; perplexa: collemus
inter fratres & carissimos nostros aliquid de his contem-
p-
tiosè ventilari vel temerè definiri, sed potius quod in eis
certum est, sine dubitatione defendi; quod autem etiam in-
ter magnos, diverso modo sed non diversâ pietate sentien-
tes, ambiguum atq; incertum remansit, etiam apud nos &
reverenter honorari, quia neutrum eorum videtur esse fal-
sum vel fidei contrarium: & magis in talibus inquietos &
contentiosos ad tranquillitatis & sobrietatis modestiam
provocari, quàm pro inusitatis & minus elucentibus rebus
aliquem immoderatâ austeritate ac severitate damnari.
Hæc de tertîâ Gotteschalci sententiâ, Remigius.*

IV.

*Quartam verò sententiam omninò veram esse defen-
dit;*

k. pag. 1063.
C. D.

dit, & ad ejus confirmationem varia tùm Scripturarum tùm Patrum testimonia producit: sed magnâ tamen cum moderatione tandem in hunc modum concludit. *k. Quod si inveniuntur aliqui Patrum, qui etiam pro impijs in sua impietate permansuris Dominum crucifixum dicant: si hoc divina Scriptura, certissimis & clarissimis documentis probant; erunt ergo illa, quæ ex verbis Domini de hac re commemoravimus, aliter intelligenda. quod est omnino mirum, vel potius incredibile posse fieri. Si autem absq; ullis Scriptura, ut dictum est, non ambiguis quæ & aliter intelligi possint, sed certis omnino testimonijs hoc dixisse inveniuntur: quis non videat potiore illam esse auctoritatem, quæ & tam evidenti ratione, & tam multiplici Scripturarum attestazione firmatur? Si autem placet, sicut & nobis multum placet, ut etiam istorum sententia ex pietate veniens, propter pacem, & venerabilem pietatem beatissimorum Patrum, non renuatur: nullâ ergo contentione pro alijs adversus alios litigetur; non una sententia pro alterâ damnetur. Et quia vere fieri potest, ut ignorantiam & imperitiâ nostram in hac re aliquid lateat, nihil temere definiatur; ut quolibet quis adquiescat modo, non sit hæreticum, nisi contentione hæreticum fiat.*

V.

k. pag. 1063. &
1064.

De quintâ sententiâ ait, Non solum mirabile & inauditum, sed sibi etiam videri incredibile, ut homo inter fideles & a fidelibus nutritus & eruditus, & in Ecclesiasticorum Patrum scriptis non parum exercitatus, hoc dicere vel sentire potuerit: quod post primi hominis lapsum, nemo etiam fidelium ad benè agendum libero possit uti arbitrio, sed tantum ad malè agendum; tanquam in nobis non sit liberum arbitrium nisi ad malum, ad bonum autem sola in nobis Dei gratia absq; libero arbitrio operetur. Si enim dixisset generaliter, *Nemo hominum sine Dei gratia libero benè uti potest arbitrio: esset catholicus*

„ licus sensus, & catholica omnino assertio. Cum au-
 „ tem dixisse arguatur, quod *nemo nostrum*, id est, fideli-
 „ um, *nisi tantummodo ad malè agendum*, libero ui possit
 „ arbitrio: quid aliud tali dicto, & tali novitatis præ-
 „ sumptione asseritur, nisi quod humanæ mentis arbi-
 „ trium, quod ante peccatum ad verum bonum amau-
 „ dum & desiderandum & fruendum erat liberum, ita
 „ primo homine peccante vitiatum sit & perierit, ut
 „ deinceps tantummodo ad malum remanserit in ho-
 „ mine liberum arbitrium; ad bonum verò agendum
 „ siue habendum, nullum sit hominis liberum arbitri-
 „ um, sed tantum divinæ gratiæ donum? Quod genus
 „ erroris, nec apud hæreticos, nec apud quenquam ca-
 „ tholicorum, nos cognovisse vel audisse meminimus:
 „ ita ut etiam de isto hoc nobis, ut jam diximus, in-
 „ credibile videatur. Sicut enim unus atq; idem ho-
 „ mo potest esse sanus, & ex sano quâlibet intempe-
 „ rantia effici infirmus, & remedio salutari iterum fieri
 „ sanus: sic & liberum humanæ mentis arbitrium, quod
 „ prius erat sanum, factum est primo homine peccante
 „ infirmum, & quod erat salvum factum est perditum,
 „ & quoderat vivum factum est mortuum. Nec aliquis
 „ insidiosus & calumniosus obijcere nobis conetur,
 „ quod ita dicamus liberum arbitrium per peccatum
 „ primi hominis perditum & mortuum, quasi naturam
 „ suam in quâ naturaliter habet insitam liberi arbitrii
 „ voluntatem perdidisse intelligendus sit. Non enim
 „ perdidit naturam, sed bonum naturæ: non perdidit
 „ velle, sed perdidit bonum velle. Nec perdit anima
 „ naturam suam, cum moritur, in quâ semper existit
 „ ita & secundum quendam modum suum semper vi-
 „ vit: & tamen verò moritur, non abolitione substan-
 „ tiæ, sed amissione veræ vitæ suæ, quod illi Deus est.
 „ Et ideo prorsus ipsum liberum hominis arbitrium
 „ necesse habet requirente & inveniente, ut ex perdito

„ fiat salvum ; necesse habet suscitantem & vivifican-
 „ tem, ut ex mortuo fiat vivum ; necesse habet etiam
 „ redimente, ut quod erat servituti obnoxium, possit
 „ effici liber. Erat namq; servituti obnoxium, quia
 Iohan. 8. 34. „ peccato subjugatum, & *omnis qui facit peccatum ser-*
 „ *vus est peccati.* A quâ servitute fit liberum per eum
 Ioh. 8. 36. „ qui dixit; *Si vos filius liberaverit, tunc verè liberi eri-*
 „ *tis.* & per donum Spiritus Sancti, de quo Apostolus
 2. Cor. 3. 17. „ ait; *Ubi Spiritus Domini ibi libertas.* Perdiderat
 „ itaq; Homo per primæ pravaricationis lapsum, & in
 „ eo omne genus humanum, veram arbitrij libertatem,
 „ quæ antea liberum erat ad appetendum & habend-
 „ dum verum & divinum & æternum bonum. Nec
 „ hanc felicem & veram bonæ voluntatis libertatem
 „ ullo modo valet recipere ; nisi per redemptionem
 „ Christi fiat liberum, & per gratiam Spiritus Sancti
 „ de servitute peccati in libertatem justitiæ transfera-
 „ tur. Ideò in infidelibus id ipsum liberum arbitrium,
 „ ita per Adam damnatum & perditum, in operibus
 „ mortuis liberum esse potest, in vivis non potest.
 „ Unde ante omnia necessaria est homini omni sangui-
 „ nis Christi redemptio, per quam & emundetur ab o-
 „ peribus mortuis, & vivificetur ad serviendum Deo
 „ viventi. Quod commendans Apostolus dicit: *Quan-*
 „ *to magis sanguis Christi, qui per Spiritum sanctum se-*
 „ *metipsum obtulit immaculatum Deo, emundavit consci-*
 „ *entiam nostram, ad serviendum Deo viventi, ab operi-*
 „ *bus mortuis?* Verè enim mortua sunt omnia opera in-
 „ fidelium non solum quando apertè vitij & peccatis
 „ inserviunt, sed etiam quando in naturali bono (in
 „ quantum omnipotens creator tribuit) instigati, vel
 „ naturali lege commoniti (quæ quotidie in cordibus
 „ eorum clamat; *Quod tibi non vis, alij ne feceris :* &
 Matth. 7. 12. „ *Omnia quæcunq; vultis ut faciant vobis homines, & vos*
 „ *eadem facite illis*) quædam bona opera & velut quas-
 „ dam

dam virtutes habere atq; exercere videntur. quia fi-
dem Dei & Christi ejus, vel ignorantes, vel odio ha-
bentes, aut etiam persequentes, quod ex illâ fide non
operantur, omnino nec bonum opus, nec vera virtus
esse potest, quæ non procedit ex radice veritatis &
bonitatis. Dum enim illa ipsa quæ secundum homi-
nes videntur esse bona opera, nequaquam verâ fide
ad Dominum referuntur quem ignorant; nec prop-
ter eum agunt, sed aut propter quandam honestatem
quâ inter homines magni videantur, vel propter cu-
piditatem alicujus commodi temporalis: ipsâ im-
pietate infidelitatis, ipsâ inflatione elationis, ipsâ
perveritate cupiditatis, ita immunda et inquina-
ta sunt omnia; ut apud Deum non virtutes,
sed vitia judicentur. Unde Apostolus ait: *In-* Tit. I. 1.
quinatis autem & infidelibus nihil est mundum;
sed inquinata sunt eorum & mens & conscientia. Et
iterum: *Omne autem quod non est ex fide, peccatum est.* Rom. 14. 23.
& *Sine fide impossibile est placere Deo:* Fideles autem Hebr. II. 6.
Christi sanguine redempti, & per lavacrum regenera-
tionis & renovationis mundati; instauratâ in se &
quotidie instaurandâ arbitrij libertate, eâdem gratiâ
per quam semel illuminati sunt cooperante & auxili-
ante, operantur bona non ex seipsis neq; ex viribus
proprijs, sed ex illo cujus spiritu aguntur. quia, ut
Apostolus dicit, *Quicumq; spiritu Dei aguntur hi* Rom. 8. 14.
filij sunt Dei.

C A P. IIII.

*Walafridi Strabi & Rabani Mauri de Gotte-
schalco diversa judicia: cum rebus in Synodo Mo-
guntinâ adversus eum gestis.*

Inem tandem peregrinationi suæ impo-
nens Gotteschalcus, ex Italiâ in patriam
demum redijt: ubi gratulatorio carmine à
Walafrido Strabo, Augiæ divitis Abbate,

An.
DCCCXLVIII.

exceptus est . quod ideò adscribendum duxi, quia longè alijs depingit hominem moribus, quàm Hincmarus, acerrimus ipsius adversarius, cum nobis a. exhibuerat. Inscriptum est autem

a. Supr. cap. 2. k
b. Psem. Strab.

bi, tomo 6.

Antiqu. lect.

Hent. Canisij

pag. 654.

c. Sirmond.

not. ad tom. 2.

Concil Gallie,

pag. 682. de

quo videndus

quoq; Browe-

rus, antiquitat.

Fuldens. lib. 1.

in fine 14. cap.

b. Gotteschalco Monacho, qui & Fulgentius.

(quod nomen à familiari Strabo eâ ratione illi videtur datum, quâ c. Davidis Carolo Magno, Damata Riculpho Moguntino archiepiscopo, & Homeri Angelberto abbati, in Alcuini epistolis passim tributum cernimus.)

*Velox Calliope viam frequenta,
Quâ Fulgentius invenitur : illum
Post cunabula longius meantens
Quæstisti, dubiam secuta famam.
Interdum vaga perstrepebat illum
Romanâ positum ferens in urbe;
Devoto extera cogitare corde
Gratis exilijs adire rura.
Tandem quare suo loco reductum,
Et hic semper ave, valeq; multum:
Cui quondam dederas honore nomen
Dulcissimum, dirigit hic tibi salutem.*

*Dulcia cum nostros sancti natalis amores
Iam proprijs tractis complerent gaudia votis;
Addita sunt fasti fulgentia dona secundi,
Quod tua suspensis ingessit epistola nobis.
Ut requies lasso, sitienti ut dulcis aque fons,
Lac maternum agnis, pluvia ut squalentibus arvis,
Carcere constrictis ut lucis vena diurna:
Sic optata Palatinas mihi metra; tu apte
Scripta manu, nebulas vero populere nitore.
Sed quia lucis illo succedunt sepe sereno
Nubila, non aliter turbant mea gaudia Cantu.*

Dam

Dum tua scripta sonant, bene me te posse carere,
 Ad faciem quantum: cum sit mihi testis in imo
 Pectore spes ardens, à te me plurima velle
 Lucrari, lucisq; tuæ consortia ferre.
 Te quoq; sit certum multis testantibus, et me
 Atq; alios exemplorum verbiq; lucernâ
 Instruere, & sapidis infundere posse salivis.
 Est aliud majore mihi mœrore gemendum;
 Quod cum vita tibi potior sit lege Lycurgi,
 Solus in accepto recubes non prodigus auro,
 Commissumq; premant sudaria nexa talentum.
 Atqui in pauperie passa est quam nostra juvenus,
 Non talem te care habui, minus atq; benignum
 Expertus non sum, fuerat quam cura petentum.
 Cur modo diutius mordax testetur in amplis
 Fama tuam miror celare peculia dextram;
 Quæ pater usuris clemens augenda reliquit.
 Sol radios nec Luna suos caco invidet orbi,
 Imber in arva cadit subjecta, fluuntq; volentes
 More suo fluvij, partum trahit æra mundus,
 Gramina fert tellus, folijs & fructibus arbor
 Sponte revestitur, lac manat ab ubere matrum:
 Ipse Deus sine dat cunctis discrimine lucem,
 Et pluvias, operisq; sui jubet ire sequaces.
 Quis mihi persuasit sacra munera corde tenaci,
 Obstruere auctori nisi qui contraria sentis?
 Quin potius monuit sancti quod pagina Pauli,
 Servemus: bona, quæ subsunt, operemur ad omnes,
 Sed magis in sanctos, quos vita domestica nutrit.
 Ergo pater fraterq; mea pars unica mentis,
 Noluerim mea dicta putes lacerare volentis,
 Sed tua nolentis reticere pericula; si quid
 Mens mea scit, poteritq; fidem servare fideli;
 Non tibi talis ero, qualem meminere Philippum
 Fraudo in apicitiæ per prisca volumina fasti.

*Sis mihi quàm merui longè rogo major amicus:
 Quantus sum tibi, tantus oro. rescribe per istum.
 Pacis amatorem nostræ, fidumq; sequestrum:
 Proq; rogante ora, ne turbine raptus iniquo
 Non meminisse tui queat; hinc in sæcla valeto.*

d. Flodoard.
 Histor. Rem.
 lib. 3. cap. 26.
 init.
 e. Apud Mag-
 deburg. Cen-
 tur. 9. cap. 5.
 fol. 225.

Verùm non eadem fronte à Rabano Mauro, quàm à discipulo ipsius Walafrido Strabo, exceptum se sentit Gotteschalcus. Scripta enim ad Eberhardum Comitem (è principibus, d. ut videtur, Lotharij unum) Epistola Gotteschalcum, tacito licet nomine, ita perstrinxit ille. c. Divulgatum in his partibus constat, quendam sciolum apud vos manere, qui dogmatizet, quod Prædestinatio Dei omnem hominem ita constringat, ut etiam si quis velit salvus fieri, & pro hoc fide recta atq; bonis operibus certet, ut ad vitam æternam per Dei gratiam veniat, frustra & incassum labor et, si non est prædestinatus ad vitam: quasi Deus Prædestinatione suâ cogat hominem interire, qui auctor est salutis nostræ, non perditionis. Et jam hinc multos in desperationem suimet hac secta perduxit, ita ut dicant: Quid mihi necesse est pro salute meâ & vitâ æternâ laborare? quia si bonum fecero, & prædestinatus ad vitam non sum, nihil mihi prodest: si autem malum egero, nihil mihi obest; quia prædestinatio Dei me facit ad vitam æternam pervenire. Hæc traditio multis, in istis partibus, scandalum est, & predicatoribus Evangelij homines inobedientes facit, quia jam desperantes de semetipsis eos reddidit. Dicitur enim ipse Doctör vester multa testimonia excerpisse de opusculis beatissimi & doctissimi patris Augustini, quibus nititur suam sententiam affirmare: cum memoratus pater & Doctör catholicus, contra Pelagianos scribens, qui gratie Dei contrarij predicator es fuerant, defensor ejusdem gratie, non destructör rectæ fidei fuerit.

Gotteschalcus tamen nihil à proposito suo deter-
 ritus,

ritus, in Moguntinâ civitate habita Synodo, & ipsi Ra-
bano Archiepiscopo, libellum professionis suæ porrexit:
ut refert Hincmarus in epistolâ ad Nicolaum I. Papam,
& capite 11. posterioris Operis ad Karolum Regem
adversus eundem Gottheschalcum scripti. Tres verò
sub Rabano Moguntinas Synodos habitas fuisse
constat. Primam, circa Kalendas Octobres anni
DCCCXLVII. Secundam, sequente anno, circa e-
asdem Kalendas. Tertiam, anno DCCCLII. Indi-
ctione Romanorum quintadecimâ: ut notat in libro Vitæ
Rabani 3.º Johannes Trithemius. In primâ, causâ
Gotteschalci fuisse agitatam, innuit ibi Trithemius:
primam illam, ut videtur, cum secundâ confundens.
Nam in Actis primæ nihil occurrit quod ad causâ
Gotteschalci spectat: nisi quis cum Severino Binio eò
referenda putet, quæ in fine Synodi illius legimus.
*Multa quidem alia per diversas quæstiones ceram nobis
allata sunt: sed pro brevitate temporis in presenti Conci-
lio omnibus respondere, & ea absolvere non potuimus. Sed
quænam istæ quæstiones fuerint, non magis scimus,
quàm quæ illæ, de quibus in tertiâ Synodo actum: ubi
Episcopos de absolvendis quæstionibus tractatum ha-
buisse, narrant veteres Annales Fuldenses à Pithæo &
Frehero editi.*

Rectius igitur in Hirfangiensi Chronico idem Tri-
themius, cum alijs, ad secundam Synodum damnatio-
nem Gotteschalci retulit: ita de illâ scribens. *Rabanus
Archiepiscopus Moguntinus, jussu Lotharii Imperatoris
(vel potius fratris ipsius, Ludovici Regis Germaniæ)
Synodum apud Moguntiam Episcoporum & Abbatum
convocavit, anno Domini DCCCXLVIII. Indicti-
one undecimâ (Romanorum putâ; ut in tertiæ Synodi
tempore locutus est idem. aliâs enim Indictio Impe-
ratoria, ut appellant, cœpta tum est duodecima.) in quâ
hæreticum quendam nomine Godschalcum presbyterum
F condem-*

An.
DCCCXLVIII

* Mithlach, in
Episcopatu
Trevirensi.

condemnavit ; & multa ad decorem & utilitatem Ecclesiasticam constituit. Fuerunt inter alios ibi presentes celeberrimi viri Episcopi, Helti Archiepiscopus Trevirensis, Hildeboldus Archiepiscopus Colonienfis, Altfrius Episcopus Hildesheimensis, Haymo Episcopus Halberstatis, Ludericus Episcopus Bremensis, Lintbertus primus Abbas S. Aurelij Hirfangiensis, Waldo Abbas Fuldenfis, Einhardus Abbas Selgenstetensis (ille qui Karoli Magni vitam scripsit) Brunwart Abbas Hirsfeldensis, Bertolphus Abbas * Mediolacensis, Adventinus Abbas Metensis (postea ibidem Episcopus) Radulphus Abbas S. Medardi Snessionensis, (postea Bituricensis Archiepiscopus) & alij multi Episcopi, Abbates & Monachi, inter quos complures erant vitæ & doctrinæ famosissimi.

Duos verò imprimis celebrat, qui in Synodo cum Gottheschalco sunt congressi: Lupum Servatum presbyterum (quem cum Lupo Theanensi Episcopo Magdeburgenses perperam coniungunt) & ipsum Rabanum Archiepiscopum. De priore, in jam dicto Chronico, ad annum DCCCLI. ita scribit. Lupus Servatus presbyter, vir doctissimus, (ad quem Rabanus adhuc Abbas scripsit olim octo libros in Epistolam Pauli ad Romanos) migravit ad Dominum. Is ante biennium presens in Synodo Moguntinensi presbyterum illum Gottheschalcum de Libero Arbitrio, Prædestinatione, & Sanguine Christi, male sentientem ac multos conturbantem, fortissimâ disputatione, coram omnibus qui aderant, manifestè vicit & confutavit. Qui etiam, ad evidentiorē declarationem veritatis, inter alia quæ scripsit, de his quoq; rebus tractatum, pulcherrimum composuit, Cujus tractatus ita meminit & Sigebertus Gemblacensis, de Viris illustrib. capite 94. Lupus Servatus librum composuit de tribus questionibus, id est, de Libero Arbitrio, de Prædestinatione bonorum & malorum, de Sanguine Christi quâdam superflua taxatione vel redemptione usq; ad salutem impiorum. Nam super hæc

hâc re orta est quadam fidei turbatio anno Domini DCCCXLIX. Ad hunc enim annum Synodum Moguntinam in Chronico retulit Sigebertus : quam anno DCCCXLVIII. fuisse habitam, Annales Fuldenses, Lambertus Aschaffenburgensis, Hermannus Contractus & Lupoldus Babenbergensis, & alij rectius tradiderunt.

f. Lupold. de zelo veterum Principum Germanorum, cap. 10.

g. Hincmar. epist. ad Nicolaum I. apud Flodoard. lib. 3 cap. 14.

Ephes. 4. 30.

Ioh. 6. 51.

De tertiâ verò quæstione, quæ obscurius à Sigeberto est proposita, quid senserit Gotteschalcus; ex scriptis ipsius plenius exprimit g. Hincmarus. Exponens enim locum illum 2. Petr. 2. 1. *Eum qui emit eos Dominum negantes*; ita inquit. Baptismi sacramento eos emittit, non tamen pro eis crucem subiit, neque mortem pertulit, neque sanguinem fudit. Quod autem Baptismi perceptio redemptionis nuncupatur, Doctor gentium manifestè facitur: Nolite contristare, inquit, spiritum sanctum Dei, in quo signati estis in die redemptionis. At illa, quæ propria & specialis est solum omnium electorum, quam eis tantummodo crucifixus impertivit pius redemptor ipsorum; sicut à præteritis, ita nimirum à presentibus, natos & nascituros, vivos & mortuos, videlicet omnes pariter electos redemit, eruit, abluitque peccatis. Ipsi prorsus, ipsi sunt mundus, pro quo passus est Dominus, ut ipse dixit: Panis quem ego dederò, caro mea est pro mundi vitâ. Item alibi idem Gotteschalcus scribit: Absit procul à me, ut vel illud solummodo velim somniare, nedum semel susurrare, ut ullum eorum perpetualiter secum periturum antiquus rapere valeat anguis, pro quibus redimendis tam pretiosus Deo Patri, Domini nostri Filij sui fusus est sanguis. Amen. & loquens ad Deum: Clare itaque satis aperit, quod nullus tibi perit, quisquis redemptus est per sanguinem crucis.

De Rabano autem cum Gotteschalco conflictu, in 30 Vitæ ipsius libro, ita scribit Trithemius. Gotteschalcus presbyter quidam, natione Gallus, ex Remorum diocesi ad-

veniens, de prædestinatione Dei novum & perniciosum seminabat errorem. Dicebat enim, tam bonos ad vitam æternæ felicitatis, quàm malos ad mortem perpetuam inevitabiliter à Deo prædestinatos esse: & nec illis nocere si peccent, nec malis & præcitis prodesse, si ad melioris vite propositum convertantur, eo quòd providentia Dei omnino sit infallibilis. Contra quem beatissimus archi-præsul Rabanus campum disputationis latum ingressus, tam scripturarum auctoritate, quàm evidentia rationis, cum coram omnibus, Deo auxiliante, superavit; & vi argumentationis usq; adeò reddidit mutum, quòd nihil pro sua opinione amplius potuit inferre. Benedictus per omnia Deus, qui perniciosissimum dogma erroris, per os famuli sui Rabani confutavit. Rationaliter itaq; à sancto Rabano convictus, superatus, & confusus in conspectu Episcoporum, Abbatum, & cæterorum omnium, qui fuere presentes, correctionem assumpsit, erroremq; suum publicè revocavit. De sententiâ v. rò Synodi sanctæ ad Episcopum proprium Hincmarum Remis transmissus est, dato prius juramento confirmationis, ne in regnum Ludovici, hoc est, Germanicum amplius rediret.

In quâ narratione, illud primum observandum est: ad Gotteschalci existimationem minuendam attribui illi, non quæ ipse disertè docuit, sed quæ aliorum opinione videbantur ex ipsius doctrinâ esse confectaria. Quænam enim illius genuina de Prædestinatione fuerit sententia; Confessio ipsius duplex satis ostendit, quam nunc primum in lucem edimus. Deinde, à veritate illud esse maximè alienum, quod ad rem à Rabano gestam amplificandam subjungit Trithemius; Gotteschalcum, ab eo convictum, errorem suum publicè revocavisse. Nam in Synodo incorrigibilem cum esse repertum; in Epistolâ Synodali ad Hincmarum scriptâ affirmat Rabanus ipse. Quin & librum contra Rabanum scripsisse illum, Hincmarus narrat. *Alterum autem librum* (inquit ille, in

in libro de Prædestinatione, adversus Gottescalcum edito) scripsit contra Rabanum (venerabilem Archiepiscopum, etiam zelosum in sancta religione patrem, & Catholicum scriptorem; ut videlicet ab orthodoxo & magno Doctore Domino Alcuino in sancta Ecclesia utilitibus, uberibus ipsius, Catholico lacte nutritum) de doctrina prætorum sanctorum auctorum floribus collectum, & confectum: quos flores catholicè à Catholicis dictos, aut mutilavit, aut corrupit. Accedat & Sigeberti Gemblacensis testimonium, in Chronico suo ad annum Dom. DCCCXLIX. ita scribentis. Godescalcus hæreticus à Rabano Archiepiscopo rationabiliter, ut **MULTIS** visum est, convincitur: sed tamen in suo perseveravit errore. ubi rectè multorum hoc fuisse iudicium dixit, non omnium, neq; etiam plurimorum: quo verbo usus est, quem ille quum ista scripsit præ oculis habebat, Fuldensium Annalium author; sive Ermenoldus is fuerit, sive quis alius. quod ut in Germaniâ (in quâ author ille scripsit) vel Moguntina Synodi patribus (ad quorum sententiam is videtur respexisse) verum fuisse demus, in Galliâ tamen, sequens Historia omnia exhibebit hîc penè paria; Episcopos Episcopis, Synodos oppositas Synodis,

---infestisq; obvia signis
Signa; pares aquilas, & pila minantia pilis.

Verba Fuldensium illorum Annalium (à Pithæo & Frehero editorum) in anni DCCCXLVIII. historiâ, ista sunt. Godescalcus quidam presbyter de Prædestinatione Dei pravè sentiens, & tam bonos ad vitam, quam malos ad mortem perpetuam inevitabiliter à Deo prædestinatos esse affirmans, in Conventu Episcoporum rationabiliter, ut **PLURIMIS** visum est, convictus, & ad propriam Episcopum Ingumarum Remis transmissus.

est: prius tamen iuramento confirmans, ne in regnum Hludouici ultra rediret. Est autem Ingumarus non alius quam Hincmarus: qui ipse in Epistolâ ad Nicolaum I. huius rei ita meminit. *Damnatus ab omnibus Germania Episcopis, cum litteris Synodalibus ad Metropolitum Remorum (cui jam, auctore Domino, præeram) est remissus.* h. Quorum litterarum exemplar ita se habet.

h. Concil. Gall.
tom. 3 pag 66.

67.

REVERENTISSIMO fratri & confacerdoti Hincmaro Archiepiscopo, Rabanus servus Christi, & servorum ejus,
in Domino salutem.

NOTVM sit dilectioni vestra, quòd quidam gyrovagus monachus, nomine Gothescalc, qui se asserit sacerdotem in vestrà parochiâ ordinatum, de Italiâ venit ad nos Moguntiam, novas superstitiones, & noxiam doctrinam de prædestinatione Dei introducens, & populos in errorem mittens, dicens, quod prædestinatio Dei, sicut in bono sit ita & in malo: & tales sunt in hoc mundo quidam, qui propter prædestinationem Dei, quæ eos cogat in mortem ire, non possint ab errore & peccato se corrigere, quasi Deus eos fecisset ab initio incorrigibiles esse, & pœna obnoxios in interitum ire. Hanc ergo opinionem nuper in Synodo apud Moguntiam habitâ, ab eo audientes, & incorrigibilem eum repetentes, annuente atq; jubente piissimo rege nostro Hludouico, decrevimus eum cum perniciosâ suâ doctrinâ damnatum mittere ad vos: quatenus eum recludatis in vestrà parochiâ, unde primum inordinate recessit; & non sinatis eum amplius errorem docere, & seducere populum Christianum. quia jam multos, ut audiui, seductos habet, & minus devotos erga suam salutem, qui dicant; Quid mihi proderit laborare in servitio Dei? quia si prædestinatus sum ad mortem, numquam illam evadam: si autem male egero, & prædestinatus sum ad vitam, sine ullâ dubitatione ad æternam requiem vado. Has ergo paucis vobis scripsimus,

scripsimus, intimantes quatenus ejus doctrinam reperimus.
Vos etiam valebitis de ore ejus quod sentitis plenius audire,
& quid inde agendum sit, justè decernere. Dominus om-
nipotens sanctitatem vestram benè valentem, & pro nobis
orantem, in æternum conservare dignetur.

C A P. V.

Rabani de Predestinatione & libero arbitrio
scripta varia: cùm Remigij Lugduvensis Epis-
copi in doctrinam hanc de re ab eo traditam cen-
surâ.

Ræter hanc brevem, alteram prolixi-
orem Rabani, ad Hincmarum eum-
dem epistolam in MS.^o codice Lau-
dunensi haberi notat a. Sirmondus:
hoc initio. Proximo vere, hoc est, May-
rio mense, &c. ubi prolatis adversus

a. In tom. 20
Concil. Galliz.
pag 680.

Gotteschalci sententiam argumentis, Hincmarum de-
mùm admonet, ut illum nec scribendo, nec loquendo,
cuiquam vltra nocere permittat. b. Hilduinum quoq;
(Karoli Regis Archicapellanus; cujus habemus *Areo-*
pagitica) in quæstione suâ cum Gotteschalco idem Ra-
banus consuluit. Ad Humbertum Episcopum etiam
scripsit epistolam: in quâ decreti divini firmitatem
humani arbitrij libertati non satis circumspectè sub-
jicit. c. *Omnium* (inquit) *dies in predestinatione Dei*
noscuntur esse definiti: sed illis dimidiabuntur dies sui, qui-
bus contra dispositum proprium provenire monstratur oc-
casus. Ideo enim additum est, *Suos; ut voluntarios intelli-*
geres, non à Deo constitutos. d. Et ut liberum significaret
arbitrium, dicit se & mala annunciare genti, & regno illi
vel illi, & rursum bona: nec tamen hoc venire, quod ipse
predixerit; sed e contrario fieri, ut & bona malis veniant,

b. Magdeburg.
Centur. 9. Col.
347.

c. Ibid. Cent.
9. Col. 91.

d. Ibid. col.
307.

si egerint pœnitentiam, & bonis mala, si post reprobationes fuerint ad peccata conversi.

c. Tom. 1. opce.
Raban. edit.
Colon. an.
1627. pag. 9.

f. Eccles. Lug-
dunens. de trib.
Epistolis pag.
1053. E. &
1073. B, C.

Refert etiam in Rabani vitâ discipulus ipse e
Rudolphus Fuldenfis præbyter, scripsisse eum ad No-
tingum Episcopum Veronensem de præscientiâ ac prædesti-
natione Dei, de gratiâ & libero arbitrio, librum unum; in
quo, quid rectè sentiendum esset, ostenderit. Qui videtur
liber illius de Prædestinatione esse, quem in Sarisburi-
ensi Bibliothecâ suo tempore extitisse, in Scriptorum
Catalogo notat Bostonus Buriensis: aut (quod ego mi-
hi persuadeo) tertia illa Epistola, quam à venerabili E-
piscopo ad alium quendam Episcopum scriptum esse
affirmat Remigius Lugdunensis archiepiscopus: in
quâ, quid de hac re illi tenendum sive docendum esset, si-
cut ei visum est, exposuit & definivit. Unde & quia ipse
(inquit Remigius) ante omnes qui moderno tempore
scripsisse referuntur, de hac re scripsit; ejus tibi auctorita-
tem sequi videntur, qui similiter de eadem divinâ Præde-
stinatione sentiunt & defendunt. Totum verò disputa-
tionis suæ sermonem ad hoc dirigit, quod Deus bo-
nus & justus nunquam alicui esse potuerit causa vel
origo vel auctor peccati & iniquitatis: (quod omnes
fideles fideliter & indubitanter fatentur:) nullam ta-
men esse divinam Prædestinationem erga justam dam-
nationem eorundem impiorum & iniquorum, &
tantummodò in parte electorum esse credendam,
hisce verbis ex libello Hypomnesticôn (libro viz. 60.
Hypognosticôn, qui in fine 7i tom. Operum Augu-
stini extat) desumptis, docere nititur.

g. Ibid pag.
1075. B, C.

¶ Prius ergo ipsum nomen Prædestinationis quid indi-
cet, exponamus: deinde esse apud Deum, qui sine acceptio-
ne personarum est, Prædestinationem, divinarum scriptura-
rum auctoritate probemus. Prædestinatio quippe à præ-
videndo & præviniendo vel præordinando futurum ali-
quid dicitur. Et ideo Deus cui præscientia non accidens
est,

est, sed essentia fuit semper. & est, omne quod antequam sit
 prascit, praedestinat, & propterea praedestinat, quia quale
 futurum sit prascit. Et ideo Apostolus: Nam quos pra- Rom. 8. 29.
 scivit, inquit, & praedestinavit. Sed non omne quod pra-
 scit, praedestinat; mala enim tantum prascit, & non prae-
 destinat. Quod ergo bonum est prascientia praedestinat, id est,
 priusquam sit in re praordinat. Hoc cum ipso authore esse
 coeperit, vocat, ordinat, & disponit. Unde & sequitur:
 Quos praedestinavit, hos & vocavit; & quos vocavit, il- Rom. 8. 30.
 los & justificavit; quos autem justificavit, illos & glori-
 ficavit. Iam igitur apertius differamus quod loquimur, quo-
 modo erga humanum genus prascientia sua & praedestina-
 tione Deus, in quo non est iniquitas, utatur. Massae itaq;
 humani generis, quae in Adam & Eva praevaricatione
 damnabilis, mortalisq; facta est, non conditione divinâ ge-
 neraliter, sed ex debito poena cruciatuq; gehennae debetur;
 venia verò non merito, sed Dei iusti iudicis misericordia
 largitate confertur. Quia verò iustus & misericors Deus
 prasciusq; est futurorum, ex hac damnabili massâ, non per-
 sonarum acceptione sed iudicio aequitatis suae irreprehensi-
 bili, quos prascit misericordiâ suâ gratuitâ preparat, id est,
 praedestinat ad vitam aeternam: ceteros autem, ut praedixi,
 debite punit; quos ideo punit, quia quid essent futuri pra-
 scivit: non tamen puniendos ipse fecit vel praedestinavit,
 sed tantum, ut dixi, in damnabili massâ prascivit. Quod si
 à me quavis scire, cur duo ista differenter Deus faciat, si
 personarum acceptor non est; quia generaliter, aut punire
 debet iustitiae, aut misericordia liberare: contende cum
 Paulo, imò, si audes, argue Paulum, qui dixit Christo in
 se loquente; O homo, tu quis es qui respondeas Deo? Num- Rom. 9. 30.
 quid dicit figmentum ei qui se finxit, ut quid me sic fecisti?
 An non habet potestatem figulus lutî, ex eâ levi massâ fa-
 cere, aliud quidem vas in honorem, aliud verò in contume-
 liam? Ego autem hoc dico quod dixi, quia quicquid Deus
 agit, misericorditer, iuste, sanctèq; facit: quia solus ipse pra-
 sciendo

Rom. II. 14. sciendo scit, quod homo nesciendo nescit. Quis enim cognovit sensum Domini? aut quis consiliarius ejus fuit? Aut quis prior dedit illi, & retribuetur ei? Aut quis dicit ei, Quid fecisti? Non potest tantum justus dici Deus, aut solum misericors; sed justus & misericors. Sic dicimus, sic credimus. Propterea quando illi cum David misericordiam & judicium cantamus, [cantamus] metuentes; non interrogamus quæ sit voluntas ejus de judicio & misericordia conquirentes. Hæc ille; alieni authoris verba, tanquam sua usurpans; quod Rabano familiare fuisse Guilielmus Malmesburiensis animadvertit. h. fuit enim vir ille, (inquit) huic vitio peculiariter assiduus; quasi prorsus disperaret lectores suos memoriam non habere, qui possent ejus furti apprehendere.

h. Guil Malmesbur. Præfat. in Abbreviationem Amalarij, MS. in Bibliotheca Collegij Benedicti. Cantabrigiæ, & omnium Animarum Oxon.

Post hæc subjecit author Epistolæ prolixam & piam exhortationem: quâ omnes fideles, omissis ejusmodi obscuris & difficillimis quæstionibus, ad benè vivendum, & benè agendum fideliter & salubriter cohortatur; ex divinis scripturis ad hanc rem pertinentes sententias multas & multipliciter sumens. Quia verò in reliquâ Epistolâ de præsentè quæstione multa incommode sunt ab eo dicta, ac primus (ut audivimus) hic fuit qui huic controversiæ componendæ manum admovit, ejusq; authoritatem errori suo prætendebant alij: placet ex principio & fine Epistolæ nonnulla transcribere; eisq; Remigij Lugdunensis Ecclesiæ archiepiscopi censuram subjungere.

RABANUS.

De hæresi quam quidam de Prædestinatione Dei iniquè condunt, errantes & alios in errorem mittentes, convenit inter nos ut de divinis scripturis & de orthodoxorum Patrum sententijs aliquod opusculum conficerem:

REMIGIUS.

Hæresim & hæreticos non nominat, qui de divinâ prædesti-

Ex principio Epistolæ.

prædestinatione ita sapiunt, ut juxta auctoritatem scripturarum et sanctorum patrum eam in utramq; partē, et electorum scilicet & reproborum, fideliter credant: ut & illos omnipotens Deus magnā bonitātē suā æternaliter prædestinaverit ad gloriā; & istos magnā æquitatē judicij sui prædestinaverit ad pœnam. Et ideo prorsus est admonendus, & ad pietatis revocandus considerationem; ne sub istorum personā, quos tam facile hæreticos vocat, sanctos potius & venerabiles Patres, qui ita docuerunt & definierunt, damnare inveniat.

RABANUS.

Ad convincendum errorem eorum, qui de Deo bono & justo tam nequiter sentiunt, ut dicant ejus Prædestinationem facere, quod nec homo ad vitam prædestinatus possit in mortem incidere; nec ad mortem prædestinatus, ullo modo se possit ad vitam recuperare. cum auctor omnium rerum & conditor Deus naturarum nullius ruinæ atq; interitus causa sit, sed multorum origo salutis.

REMIGIUS.

Manifestum est nullo modo esse mendacium, sed certissimam veritatem quam omnes fideles credunt & confitentur: quod bonitas & gratia divinæ Prædestinationis faciat, ut ex his qui Prædestinati sunt ad vitam æternam nemo possit incidere in mortem æternam. Hanc enim perseverantiæ stabilitatem, & firmitatem in bono ab eo acceperunt, qui rogavit & rogat pro eis ne deficiat fides ipsorum: sicut ipse ad beatum Petrum dicit; *Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua.* & alio loco Evangelij de eisdem electis suis dicit; *Et ego vitam æternam do eis; & non peribunt in æ-* Luc. 22. 32.
Ioh. 10. 28.
ternum. Quod autem eadem divina Prædestinatio hoc in reprobos agat, ut se ad Deum convertendo & in melius commutando, nemo eorum possit se ad vi-

Ezech, 18. 27.

tam recuperare; quasi omnipotens Deus (quod absit) suâ prædestinatione eis imposuerit necessitatem malè agendi, & in suis malis perseverandi: hoc omnino nullus fidelium dicit; quia auctorem operum & meritorum malorum Deum esse non credit. Quod enim impius et iniquus mala sua corrigendo, et divinam misericordiam implorando, recuperare se possit ad vitam, testatur ipse Dominus per Prophetam dicens: *Quod si averterit se impius ab impietate suâ, & fecerit iudicium & justitiam, ipse animam suam vivificabit.* Similiter et in eo quod addidit, quia *Deus nullius ruinæ atq; interitus causa sit;* nullus omnino fidelium contradicit: quia nemo Deum auctorem ruinæ et perditionis impiorum, sed tantummodo justæ eorum damnationis et punitionis auctorem credit.

RABANUS.

Ita ut quidam eorum, perditionis suæ conditorem suum afferant auctorem: dicentes, quod sicut hi qui præscientiâ Dei ac prædestinatione convocati sunt ad percipiendam gloriam æternæ vitæ; ita et illi qui ad æternum interitum vadunt, prædestinatione Dei cogantur non posse evadere interitum.

REMIGIUS.

Quod utiq; nemo dicit. Quia omnes impij et iniqui pro suis impietatibus et iniquitatibus justè pereuntes, non habent Deum auctorem perditionis suæ, quia ipsi suo merito perierunt, sed tantummodo auctorem pænæ et damnationis, quâ justè exceperunt. Ita et quod ait, illos quos putat hæreticos dicere, quia *illi qui ad æternum interitum vadunt, prædestinatione Dei cogantur non posse evadere interitum:* nemo omnium dicit. Quia quod impij ad interitum vadunt, proprium ipsorum est vitium, non divinæ prædestinationis præjudicium: nec eadem Dei prædestinatione coguntur non posse evadere; sed suâ perseverantissimâ iniquitate, quam relinquere noluerunt,

luerunt, merito coguntur perire.

RABANUS.

Quia nullo modo ille qui cuncta bona creavit, et sanabiles fecit nationes orbis terrarum, atq; vult omnes homines salvos fieri, et ad agnitionem veritatis venire, aliquem cogit interire.

REMIGIUS.

Et hoc omnino verum est: quia nemini Deus imponit necessitatem pereundi, sicut nemini imponit necessitatem malè agendi. Unusquisque enim sibi auctor est iniquitatis suæ, auctor est perditionis suæ: et Deum, quem non habet auctorem culpæ suæ, habet auctorem justissimæ poenæ suæ.

RABANUS.

Si enim secundum ipsos qui talia sentiunt, Dei prædestinatio invitum hominem facit peccare: quomodo justo iudicio Deus damnat peccantem; cum ille non voluntate, sed necessitate peccaverit?

REMIGIUS.

Nemo ita sentit aut dicit, quod Dei prædestinatio aliquem invitum faciat peccare; ut jam non propriæ voluntatis perversitate, sed divinæ prædestinationis necessitate peccare videatur. Sed hoc agit divina Prædestinatio; ut qui volens peccat, et volens in peccatis suis perseverat, nolens justo iudicio puniatur.

RABANUS.

Prædestinationis autem fides, firmissimâ sanctarum auctoritate scripturarum munita est: cui nullo modo fas est ea quæ ab hominibus malè aguntur adscribi.

REMIGIUS.

Et hoc nemo fidelium facit. Nemo enim per prædestinationis divinæ erga reprobos veritatem, adscribit et deputat Deo malè agentium iniquitatem; sed tantummodo eorumdem reproborum et eorumdem malè agentium justam damnationem.

RABANUS.

Ex fine Episto-
lae

Multiplici ergo reatu iste constringitur qui prædestinationis bonum in pravum sensum convertens, nefandis sermonibus blasphemare præsumit.

Primo, quod creatorem suum, qui est summè bonus, malivolum ausus est dicere, eò quòd opus suum frustra et sine causà decernat interire.

REMIGIUS.

Psal 18. 16. 27.

Nemo creatorem suum summè bonum malivolum dicit, (quod absit,) quasi malæ voluntatis sit erga creaturam suam; quia semper ejus voluntas bona est bonis: quæ etsi mala videtur malis, semper tamen justa est, & ideo mala esse non potest. Unde & Scriptura ad eum dicit: *Cum sancto sanctus eris, & cum viro innocente innocens eris. & cum electo electus eris, & cum perverso perverseris.* De quibus verbis B. Augustinus tractans: *Est (inquit) occulta profunditas quâ intelligeris cum sancto sanctus, quia tu sanctificas: & cum viro innocente innocens, quia nulli nocet; sed criniculis peccatorum suorum unusquisq; constringitur: & ab eo quem eligis etigeris, & cum perverso videris perversus, quoniam dicunt. Non est recta via Domini, & ipsorum non est recta via.* Nec frustra & sine causà ille opus suum decernit interire; sed quos verissimè præscivit impios & iniquos futuros, & in suâ impietate & iniquitate permansturos, justis & rectissimis de causis decrevit & statuit & prædestinavit perituros: sicut ipse ait; *Qui peccaverit mihi, delebo cum de libro meo.*

Exod 32 33.

RABANUS.

Secundò quòd ipsam veritatem fallacem nititur asserere: quæ per Scripturas sacras rectè credentibus & bene operantibus æternæ vitæ spondet præmia; & peccantibus atq; non pœnitentibus mortis prædicat pœnas.

REMI-

REMIGIUS.

Nec qui prædestinationem divinam in utramq; partem, id est, & electorum & reproborum fideliter credit & confitetur, ipsam veritatem fallacem nititur ostendere, sed omnino veracem & fideliem in omnibus verbis suis, & sanctam in omnibus operibus suis. quia electis sicut prædestinavit, æternæ vitæ præmia spondet & reddit: & è contrario reprobis peccatis nec pœnitentibus, sicut prædestinavit, justo suo judicio æternas retribuit pœnas.

RABANUS.

Tertiò, quòd justum judicem, qui in æquitate judicaturus est vivos ac mortuos, prædicat in justum; quando bene agentibus præmia, & malè agentibus tormenta eum non reddere affirmat.

REMIGIUS.

Nec justum judicem ista divinæ prædestinationis veritas velut injustum prædicat: quia secundum eam & bene agentibus atq; in bono perseverantibus præmia restituuntur; & malè agentibus atq; in malo permanentibus justè tormenta inferuntur.

RABANUS.

Quartò, quòd Redemptorem mundi frustra sanguinem suum fudisse non timet per errorem suum fingere; quando in se credentibus & sperantibus propter prædestinationis necessitatem non possit subvenire.

REMIGIUS.

Nec Redemptorem mundi aliqua prædestinationis suæ necessitas compellit, ut per gloriosum sanguinis sui pretium in se credentibus & sperantibus subvenire non possit. quia & omnibus electis suis illo pretio in æternum subvenit; & quod reprobis non subvenit, ipsi per impietatem & iniquitatem suam pretium ejus repellunt: quos etsi potest ille servare, vult tamen aliquos ad ostendendum terrorem [et] severitatem suam
justa

justâ ultione damnare.

RABANUS.

Quintò, quòd invidet bonis Angelis eorum numerum, quem Diabolus per superbiam corruens minuit, Salvatorem nostrum per hominum conditionem adimplere.

REMIGIUS.

Nec invidet eadem divinæ prædestinationis severitas bonis Angelis; ne propter multitudinem reproborum quotidie pereuntium non possit adimpleri & instaurari eorum numerus, qui per ruinam Diaboli & angelorum ejus est imminutus. quia certissimè novit fides fidelium, tantos illuc electos ex humano genere ascensuros, quantos illic constat electos Angelos remansisse: testante Scripturâ, quæ dicit; *Statuit terminos gentium, juxta numerum Angelorum Dei.*

Deut. 32. 8.
in LXX.

RABANUS.

Sextò, quòd magis favet suâ opinione Diabolo quàm Deo, cum ad ejus perditionis sortem tradit eos pertinere, quos divina gratia decrevit ad salutem æternam pertingere.

REMIGIUS.

Nec magis favet hæc Prædestinatio Diabolo quàm Deo: quia & Diabolum quotidie compellit amittere quos divina gratia eadem prædestinatione decrevit ad salutem æternam pertingere; & omnino nullum ex electis Dei ad ipsius Diaboli sortem posse pertinere confirmat.

RABANUS.

Septimò, quòd totius humani generis inimicus sit manifestus; cum eum dicit per Christi fidem & Baptismi sacramentum à primi parentis lapsu propriorumq; scelerum reatu, nec non & ab hostium potestate non posse erui, sed obligatum noxiâ opificis sui prædestinatione in tartarum demergi.

REMI-

REMIGIUS.

Nec compellit aliquem hujus prædestinationis fides quasi per fidem Christi & sacramentum Baptismi à primi parentis lapsu, & à suorum scelerum reatu si-
ve hostium potestate non posse erui: sed verissime præstat omnibus electis, ut sint agentes semper gratias *Coloss. 1. 12. 13*
*Deo & Patri, qui dignos eos fecit in partem sortis San-
ctorum in lumine; qui eripuit illos de potestate tenebrarum
& transtulit in regnum Filij dilectionis sue.* Nec repro-
bis noxia est opificis sui, id est, Dei prædestinatio; quæ
perseverantem & indomabilem iniquitatem ipsorum
justissime punit; cujus mole & gravissimo oncre op-
pressi demerguntur in tartarum, descendentes in pro-
fundum tanquam lapis, & summersi quasi plumbum in
aquis vehementibus. Quod etiam liber Apocalypsis
de totâ civitate hujus seculi, id est, universa multitu-
dine damnatorum terribiliter extremo judicio futu-
rum significat & denuntiat, dicens. *Et sustulit unus
Angelus lapidem quasi molarem magnum, & misit
in mare, dicens: Hoc impetu mittetur Babylon magna illa
civitas, & ultra jam non invenietur.* *Apoc. 18. 21.*

Quæ cum ita sint; depositâ omni contentionis ani-
mositate, depositâ novitatum præsumptione, agnosca-
mus fideliter divinam veritatem, sequamur obedi-
enter paternam auctoritatem. Caveamus vigilanter er-
roris & mendacij fallacissimam vanitatem: servantes,
Deo auxiliante, semel depositum nobis verâ fidei in-
violatum thesaurum; & fugientes profanas vocum no-
vitates, atq; oppositiones falsi nominis scientiæ, quam
quidam promittentes circa fidem exciderunt.

C A P. VI.

*Synodi Carisiace adversus Gotteschalcum A-
cta: cum Remigij Lugdunensis in eadem Censurâ*

a. Flodoard.
lib. 3. Hist. cap.
21.

b. Ibid. cap. 28.

Cceptâ Synodali Epistolâ Rabani,
Hincmarum ad eum rescripsisse nar-
rat a. Flodoardus, super Gotteschalci
(quem idem Pontifex à parochiâ suâ ob
hæresum semina, quæ spargebat, repul-
sum, ad eundem cum quibusdam com-
plicitibus ipsius direxerat) susceptione vel discussione; atq;
iterum, de hac eadem re, & quid post susceptionem ipsius
de eodem egerit, qualémve invenerit ipsius vesaniam, con-
siliū ab eo rationabilius quid sibi adversus eum agen-
dum esset expetentem. Scripsit & ipsi Gotteschalco, de
quibusdam sententijs auctorum, quas non bene (inquit
b. Flodoardus) intelligebat vel exponebat, maximè
PROSPERI: quarum sensum per sententias præcipuè
beati Augustini exposuit, & ceteros idoneos proponit testes
& Apostolica fidei doctores; quorum sequendam in omnibus
admonet esse doctrinam, ostenditq; testimonijs manifestis,
Deum & bona præscire & mala; sed mala tantum præ-
scire, bona verò & præscire & prædestinare: (unde præsci-
entia esse potest sine prædestinatione; prædestinatio autem non
potest esse sine præscientiâ:) et quia bonos præscivit et præde-
stinavit; malos autem præscivit tantum, non prædestinavit,
nec ut perirent suâ præscientiâ compulsi. Cui definitioni
subscribere idem Gotteschalco pertinacissimè recusavit:

c. Ibid. cap. 27.

Literas quoq; Hincmarus, c. pro recipiendo & addu-
cendo ad iudiciū Gotteschalco, scripsit a. ad Rothadum
Suessonicum Episcopum; sub cuius potestate Orba-
cense fuit monasterium, ex quo Gotteschalco profe-
ctus fuerat. unde adductus est ille Carisiacus, ubi re-
gium

gium erat palatium; ad Isaram fluvium positum: quò non Hincmarus modò cum Rothado & alijs qui ipsi suberant Episcopis, sed Wenilo etiam * Senonensis archiepiscopus, & aliarum provinciarum aliquot Episcopi, regionum negotiorum occasione convenerant. Eorum cui conventui interfuerunt nomina, & sententiam in Gotteschalcum ab eis latam, Hincmarus in posteriore opere, quod adversus eum ad Karolum Regem scripsit, ita explicat.

d. Inde, inquit, in Synodali conventu in Carisiaco palatio iterum auditur Gotteschalcus ab Episcopis, & ceteris quamplurimis viris Ecclesiasticis, atq; religiosis, qui eidem Synodo interfuerunt, videlicet Wenilone Senonensem Archiepiscopo, Hincmaro Remorum Episcopo, Fulcone Morinensem Episcopo, Teuderico Cameracensem Episcopo, Hrothado Sueffonica civitatis Episcopo, Ragenario Ambianensem Episcopo, Immane Noviomagensium Episcopo, Erpoixo Silvanectensem Episcopo, Lupo Catalaunensem Episcopo, Yrminfrido Beluacensem Episcopo, Pardulo Laudunensem Episcopo, Teutboldo provincie Lugdunensis, & Lingonica civitatis Episcopo, Gernobrio Turonensem provincie Episcopo, Rigboldo Remorum Chorepiscopo, Witao Cameracensem Chorepiscopo, & alijs qui nunc Dei gratia Episcopi ordinati, tunc antem jam dicta Synodo cum Episcopis suis secundum Ecclesiasticam morem adfuerunt. Wenilo scilicet, tunc cum Ragenario patre suo, nunc autem Rotomagensium Archiepiscopus, Aneas notarius sacri palatii, & modò Parisiorum Episcopus, Isaac diaconus Parduli, & nunc Lingonica civitatis Episcopus. Sed & venerabiles Abbates Synodo ipsi interfuere, Rabbertus Corbeia, Bavo Orbacia, & Halduinus Altrivillaris Monasterij, aliq; Domini sacerdotes & diaconi. Volfadus quoq; Remorum metropolis Oeconomus, & Rodoaldus Archidiaconus, cum alijs sequentibus cleri ordinibus. In quorum presentia idem Gotteschalcus,

AN. DCLXIX.

* unde & Concilium hoc Senonense Andreas Duvalius appellat in Notis ad librum Lugdun. de tribus Episcopis.

d. Concil. Gallix, tom. 7, pag. 65. 66.

Concil. Aga-
thens. can. 38.

sicut et in Moguntinâ civitate, inventus hæreticus atq;
incorrigibilis, honore presbyterali, quem per Rigoldum
Chorepiscopum, cum esset Sueffonica parochia monachus,
in scio civitatis suæ Episcopo, usurpaverat, potius quàm ac-
ceperat, abjectus, et pro suâ irrevocabili contumaciâ, se-
cundùm leges et Agathenses Canones, et Regulam sancti
Benedicti, ut imprubus virgis cæsus, sicut decreverant
Germania provinciarum Episcopi, ne alijs noceret qui sibi
prodesse volebat, ergastulo est reclusus.

Sententiæ verò in eum prolata formula fuit hujus-
modi.

ibid. pag.
88.

c. Ecclesiastica sententia in pertinacissimum Go-
tescalcum, propter incorrigibilem obstinationem
huius, in Synodo apud Carisiacum habitâ à XII.
Episcopis Ecclesiastico vigore prolata.

Frater Gotescale sacrosanctum sacerdotalis mysterij
officium, quod irregulariter usurpasti, et in cunctis mo-
ribus & pravis actibus, atq; perversis doctrinis eo halte-
nus abuti non pertimisti, iudicio Spiritus sancti cujus
gratia munus est sacerdotale officium, per virtutem san-
guinis Domini nostri I E S V Christi noveris tibi esse,
si quo modo suscepisti, sublatum, & ne ulterius eo fun-
gi præsumas penitus interdictum. Insuper quia & Ec-
clesiastica & civilia negotia contra propositum & nomen
monachi conturbare, contemnens iura Ecclesiastica,
præsumpsisti; durissimis verberibus te castigari, & se-
cundùm Ecclesiasticas regulas ergastulo retrudi, aucto-
ritate Episcopali decernimus: et ut de cætero doctrinale
tibi officium usurpare non præsumas, perpetuum silentii
iuniori tuo virtute, æterni Verbi imponimus.

Eorundem Actorum meminit etiam Hincmarus in
epistolâ ad Nicolaum I. Postea (inquit, de Gotteschal-
ci causâ verba faciens) à Belgica Remorum (hoc est,
Belgica

Belgica secunde, quæ Remorum metropoli suberat) ac Galliarum (fort. aliarum) provinciarum Episcopis auditus, et inventus hæreticus, quia resipiscere à suâ pravitate non voluit, ne alijs noceret, qui sibi prodesse volebat, iudicio præfatarum provinciarum Episcoporum, in nostrâ parochiâ (quoniam Rothadus, de cuius parochiâ erat, illi nesciebat resistere; et novitates amans, timebatur à nobis, ne disceret prava sentire, qui noluit discere recta docere;) nève idem Gothescalcus, cum alijs communem vitam ducens, errori suo faceret esse communes, monasteriali custodia mancipatus est; docente Apostolo: Hæreticum hominem post primam et secundam correptionem devota, sciens, subversum esse huiusmodi, et proprio iudicio condemnatum. Qui (ut Leo Papa de Eutyche dicit) cum videret insipientie suæ sensum Catholicis auribus displicere, revocare se à suâ opinione debuerat, nec ita Ecclesiæ præsules commovere, ut damnationis sententiam mereretur excipere. Quam utiq; si in suo sensu voluerit permanere, nullus poterit relaxare. A quâ damnatione si voluisset ad sensum Catholicum resipiscere, paratus semper fui, et sum, (quoniam sic venerabiles iudicaverunt Episcopi) cum in Catholica Ecclesiâ communionem recipere; sicut ei jubeo quæ sunt corpori necessaria ministrare.

Tit. 3.

Leo epist. 13.

Et in literis hæc de re ad Lugdunensem Ecclesiam scriptis. c. Quapropter, inquit, ad Episcoporum cum præsentiam, qui tunc regio mandato pro negotijs Regis apud Carisiacum accessi erant, in præsentiam etiam domini Wenilonis, qui illuc convenerat, producere studui: ubi multis audientibus, nihil dignum ratione vel dixit, vel interrogatus respondit; sed ut arreptitius, cum quid rationabiliter responderet non habuit, in contumelias singulorum prorupit. & propter impudentissimam insolentiam suam, per Regulam S. Benedicti, à monachorum abbatibus vel ceteris monachis dignus flagello adjudicatus: & quia contra canonicam institutionem civilia & Ecclesiastica negotia perturbare

c. Eccles. Lugd. de trib. Epist. lis pag. 1064. G

turbare studuit indefessus, & se noluit recognoscere vel aliquo modo humiliare profusus, ab Episcopis, & secundum Ecclesiastica jura damnatus.

Videamus jam quid ad hæc ex alterâ parte responderit Remigius Lugdunensis archiepiscopus. In his verbis (inquit) imprimis illud videtur absurdum, quod præfatum miserabilem monachum in judicio Episcoporum productum, prius Abbates monasteriorum, qui præsentés aderant, ad cædes & flagella judicasse referuntur; & deinde Episcopi, juxta Ecclesiastica jura damnasse. cum homo antequàm reddebatur hæreticus, juxta antiquam Ecclesiæ observantiam atq; auctoritatem, ad Episcopale tantummodò judicium pertineret, sive damnandus sive absolvendus: nec prius ab inferioris loci hominibus * (& quidem de re tantâ) & postmodum ab Episcopis debuerit condemnari. Sed & de ipsis flagellis & cædibus, quibus secundum Regulam S. Benedicti dicitur adjudicatus, quibus & omninò fertur atrocissimè & absq; ullâ misericordiâ penè usq; ad mortem dilaceratus; quæ moderatio & mensura, juxta pietatem Ecclesiasticam, & sacerdotalem sive monachalem verecundiam, observari debuerit, ipsi potius apud se judicent. Quòd autem in Episcoporum contumelias dicitur prorupisse; verè hoc & impium est, et insanum, & omnino justâ ultione damnandum: licèt melius ab alijs, quàm ab ipsis. &c.

Quapropter illud prorsus omnes non solum dolent, sed etiam horrent: quia inaudito inreligiositatis & crudelitatis exemplo, tam diu ille miserabilis flagris & cædibus trucidatus est, donec (sicut narraverunt nobis, qui præsentés aderant) accenso coram se igni libellum, in quo sententias Scripturarum, sive sanctorum Patrum sibi collegerat quas in Concilio offerret, coactus est jam penè emoriens suis
,, manibus

* Trajectionem
septem linearum,
ab editore nota.
sam, hic utcumq;
restituiimus.

manibus in flammam projicere, atq; incendio concre-
mare. cum omnes retrò hæretici verbis & disputa-
tionibus victi atq; convicti sint: & sic pravitas, quæ
videbatur, hominis fuerit coërcenda, ut nulla divinis
robis inferretur injuria. Maximè cum illi sensus, qui
ipso continebantur libello (excepto uno, quod ex-
tremum ponitur) non essent sui, sed Ecclesiastici;
nec ignibus dammandi, sed piâ & pacificâ fuerint in-
quisitione tractandi.

Extremum verò illud Capitulum, quod hîc excipi-
tur, ad *liberum spectabat arbitrium*: de quo id sensisse
Gotteschalcum, quod ei ab Hincmaro imponitur, sibi
f. *incredibile fuisse visum* affirmavit Remigius. qui & f. pag. 1063.
hîc suam de quatuor Gotteschalci propositionibus, in D. E.
hoc Carisiaco conventu damnatis, sententiam brevi-
ter hunc in modum explicat. g. *De alijs verò senten-* g. pag. 1065. A.
tijs, quas & antea prædicasse, & tunc in Synodo proposu-
isse, nec ullatenus mutare voluisse firmatur: ignoscat nobis
unusquisq; lector, ignoscat etiam reverendus illè Epistolæ
scriptor, quia videtur nobis sine dubio,

I. Quòd illa, quæ de divinâ Prædestinatione dixit,
juxta regulam Catholicæ fidei vera sint, & à veridi-
cis Patribus manifestissimè confirmata; nec ab ullo
penitens nostrum, qui Catholicus haberi vult, respu-
enda sive dampnanda. Et ideò in hac re dolemus, non
hunc miserabilem, sed Ecclesiasticam veritatem esse
damnatam.

II. In illâ Apostoli sententiâ, quâ de Deo ait; *Qui* 1. Tim. 2. 4.
vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veri-
tatis venire: putamus eum, sensum beatissimi Patris
Augustini (ab omni semper Ecclesiâ venerabiliter
recepti, & usq; in finem sæculi, recipiendi) secutum
fuisse; qui de tantâ quæstione tractans, & collatis in-
ter se duobus testimonijs, Apostolico videlicet &
Prophetico, qualiter juxta sanam fidei intelligenti-

am

am utrumq; verum esse accipiendum sit, et in ple-
 risq; alijs librorum suorum locis, et maxime in li-
 bello qui Enchiridion dicitur, evidentissimè decla-
 rat. Cujus omnino veridicum sensum non oportuit,
 sub personâ alicujus hominis, à Catholicis Dei sa-
 cerdotibus condemnari: ne jam non iste, qui errare
 putatur, sed ille potius, cujus auctoritatem sequi-
 tur, hæreticus esse judicetur. Et licet alij quidam san-
 cti et venerabiles Patres simpliciter illa Apostoli
 verba accepisse inveniantur: utrorumq; tamen sen-
 tentia fuerat honoranda, nec una præ alterâ dampnan-
 da; quia & illa ex divinâ auctoritate vera esse mon-
 stratur, et ista quadam piâ ratione non abhorrere à
 veritate fideliter creditur.

III. De Dominici sanguinis pretio, quod pro his
 tantum qui credere voluerint datum sit, manifesta
 est beatorum Patrum sententia: quam iste (ut puta-
 mus) et legendo didicerat, et damnare metuebat.
 Unde etsi inventi sunt alij æquè Patres, qui illud glo-
 riosum pretium, etiam pro nunquam credituris et
 in suâ impietate perituris, datum esse non abnuant:
 melius (ut credimus) utriq; honorarentur, nec præ
 alijs alij damnarentur; quia et illud manifestè divinâ
 auctoritate firmatum est, et istud, si piè sentitur, non
 est abnuendum.

III. Quod dixisse firmatur, ad malè tantum mo-
 dò agendum liberum nos habere arbitrium, ad bene
 verò agendum non habere: si verè ita sensit & dixit,
 hoc verè non est ex divinâ auctoritate sumptum, ne-
 què ex sanctorum Patrum dogmatibus tractum; sed
 apertè ex proprio errore prolatum. Quia liberum
 nobis arbitrium, quod peccato fuerat subjugatum,
 non ablatum est sed liberatum; & ipsum nobis per
 Dei gratiam excitatur ad bene agendum, ut & ipsi
 ejusdem gratiæ cooperatores simus. De quâ re, si iste
 tam

„tam absurdè & insipienter erravit; manifesta est A-
 „postoli sententia, dicentis: *Fratres, es si praecipuum Galat. 6. 1.*
 „fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui spirituales estis,
 „huiusmodi instruite in spiritu lenitatis, sanctificans te-
 „ipsum, ne & tu tentaris.

„Et illi quidem, propter intemperantiam & im-
 „portunitatem atq; infranctatem linguæ suæ, & in-
 „quietam mobilitatem instabilitatis suæ, merito for-
 „sitan accidit quod in Salomone legitur: *Et qui in con-*
 „fideratus est ad loquendum, sentiet mala. & iterum: *Prov. 13. 3.*
 „Qui imponit stulto silentium, iras mitigat. & alio loco; *Prov. 26. 10.*
 „Ejice derisorem, & exibat cum eo iurgium, cessabunt q̃
 „caussa & contumelia. *Prov. 22. 10.* Tamen nullius hominis impro-
 „bitate & infranctate ita moveri debemus, ut con-
 „temnamus vel impugnemus, aut etiam damnare au-
 „deamus divinam veritatem, siue patrum nostrorum
 „venerabilem auctoritatem: memores Apostoli, di-
 „centis; *Non enim possumus aliquid adversus veritatem,*
 „sed pro veritate, atq; ita potius agendum, ut & patres
 „in filijs, & filij in patribus honorentur. *1. Cor. 13. 8.*

Quatuor verò istis Gotteschalci propositionibus
 rotidem Capitula (ab Hincmaro concinnata) opposuit
 Synodus Carisiaca de quibus prelixa *Lugdunensis Ec-*
 „clesia Censura vulgata extat, titulo h. *Libelli de tenen-* h. Page 103; E.
 „dâ immobiliter Scriptura sancta veritate, & sanctorum
 „orthodoxorum Patrum auctoritate fideliter sectandâ. un-
 „de Excerpta quædam, unicuiq; Synodi Capitulo, velut
 antidoti loco, subjicienda hîc curavimus.

CAP. VII.

*Capitula quatuor apud Carisiacum in Synodo
contra Gotteschalcum constituta: non enim Lug-
dunensis Ecclesia in eadem Censurâ.*

Lugdunensis Ecclesiæ Proœmium.

Pervenit ad nos, id est, ad Ecclesiam
nostram Lugdunensem, quædam
schedula: studio fidelium & bono-
rum virorum, qui & suæ & aliorum
salutis devotè ac laudabiliter salu-
tem gerunt, in nostram notitiam
perlata; atq; ut ad eam sedulè respondere debere-
mus, attentius commendata. In quâ insunt *quatuor*
Capitula maximè novarum definitionum, super (ut
comperimus) in quodam fratrum nostrorum Epif-
coporum conventu tractata, digesta atq; conscripta;
velut ad comprimendam & retundendam cujusdam
garruli & inquieti hominis loquacitatem, qui nova-
rum (ut fertur) questionum avidus & indisciplina-
tus ventilator, & alijs non parvam perturbationem,
& sibi ipsi arumnâ miserimæ cladis induxit.
Ha cum legissemus, & adjuncto nobis fratrum no-
strorum (Deo donante) benè studentium & rectè
intelligentium collegio, piâ & fideli attentione sin-
gula pertractassemus: graviter perculsi & confusi a-
nimo, vidimus in eis, & Scripturæ sanctæ certissi-
mam veritatem, & beatissimorum Patrum, præci-
pueq; sancti Augustini, reverendam & in omni Ec-
clesiâ Catholicâ receptissimam auctoritatem, novo
conatu & ausu nimis temerario, impugnari; & quan-
tum in ipsis fuit, improvidè atq; insolenter labefa-
ctari.

Primi itaq; Capituli textus sic dicit.

I. Carisiacæ Synodi Capitulum.

Quod una sit tantum prædestinatio Dei,

1. Deus omnipotens hominem sine peccato rectum
cum libero arbitrio condidit, & in Paradiso posuit,
quem in sanctitate justitiæ permanere voluit. 2. Ho-
mo libero arbitrio malè utens, peccavit & cecidit, &
factus est massa perditionis totius humani generis.
Deus autem bonus et justus elegit ex eadem massa
perditionis, secundum præscientiam suam, quos per
gratiam prædestinavit ad vitam, et vitam illis præ-
destinavit æternam. 3. Ceteros autem, quos justitiæ
judicio in massa perditionis reliquit, perituros
præscivit; sed non ut perirent prædestinavit: penam
autem illis, quia justus est, prædestinavit æternam. Ac
per hoc unam Dei prædestinationem tantummodò
dicimus, quæ aut ad donum pertinet gratiæ, aut ad
retributionem justitiæ.

Lugdunensis Ecclesiæ Censura.

1. Hoc nos primùm movet, quòd absq; ullâ commemo-
ratione gratiæ Dei, (sine quâ nulla rationalis crea-
tura, scilicet nec angelica nec humana, unquam potuit
aut potest vel poterit in justitiâ & sanctitate, esse, ma-
nere atq; persistere) ita primus homo definitur liberi
arbitrij a Deo conditus, atq; in Paradiso constitutus;
tanquam per ipsum tantummodò arbitrium liberum
in sanctitate et justitiâ potuisset permanere, (quod in
prædictis verbis Deus solummodò voluisse dicitur)
non ut fieri posset, dono suæ gratiæ inspirasse vel ad-
nuisse. Hoc namq; non esse plenè et Catholicâ pietate
definitum, et Scripturæ sanctæ autoritas, et beati Au-
gustini diligens disputatio, et aliorum sanctorum atq;
orthodoxorum Patrum lucidissima definitio ostendit.
Quisquis itaq; sincerè, et purè, et Catholicè, de illâ

primi hominis sive Angelicæ conditione, vel beatitudine, sentire cupit; attendat fideliter divinam auctoritatem, attendat fidelissimos Ecclesiæ Patres fidelissimè disputantes, attendat etiam Concilijs aggregatis id ipsum firmissimè definiētes: et non, juxta impium Pelagianum errorem, credat primum hominem solo suo arbitrio in bono quod acceperat permanere potuisse, sed etiam ipsum quandiu stetit divinā gratiā adjutum fuisse; nec omnipotentem Deum ut idem homo in sanctitate et justitiā permaneret tantummodò voluisse, sed ut permanere posset, etiam adjutorium dedisse.

2. Probamus quidem, quod electos suos omnipotens Deus per gratiam suam prædestinavit ad vitam, et vitam illis prædestinavit æternam; ut et ipsi vitæ æternæ, et vita æterna ipsis sit prædestinata: utrumque enim est verum, et dilucidè ab Apostolo positum. Sed hoc nos movet, cur in hac definitione quæ per gratiam Dei, et electi ad vitam æternam, et vita æterna iisdem electis creditur præparata; ipsos tamen electos, absq; ullā commemoratione gratiæ, secundum præscientiam suam elegisse dicatur: quasi gratia sit quod electi perveniunt ad vitam, gratia quod vita æterna illis est præparata; ut autem eligerentur, non fuisse gratiam, sed tantummodò præscientiam. Quod manifestè contrarium est Catholicæ fidei. quia omnipotens Deus in electione eorum quos prædestinavit, et vocavit ad vitam æternam, non eorum merita præscivit; tanquam ideo eos elegisset, quia ex semetipsis bonos futuros præsciret: sed ipsa electio, ut ex massa perditionis vasa misericordiæ fierent absq; ullo bono merito, sola gratia fuit, per quam discreti sunt à filiis perditionis, et adoptati in filios vitæ et resurrectionis. Hanc namq; electionem non meritorum sed gratiæ, in quā non alicujus bona præscita sunt opera, sed sola tantum divinæ misericordie.

miseriordia præparata, commendat nobis diligenter Apostolus, Rom. 9. 11. et 2. Tim. 1. 9. Non itaq; secundum præscientiam meritorum. elegit Deus ex massâ perditionis, quos faceret filios adoptionis: sed gratis elegit, quos ab illâ justâ damnatione æqualiter omnibus debitâ misericorditer liberavit.

3. Mirum est, quomodo asseritur omnipotens Deus ceteros, id est reprobos justo judicio suo in massâ perditionis reliquisse, nec tamen prædestinasse, sed tantum præscisse perituros. Si enim justum judicium Dei jam in illis præcessit, et eodem justo judicio in massâ perditionis sunt deputati: quomodo non tali judicio jam perditionis destinati et prædestinati? Ita dum in hac definitione divini judicij veritas negatur, ipso etiam negantium testimonio confirmatur. Quomodo enim præscivit tantummodò, et non prædestinavit, quod ipsorum confessione justo judicio jam decrevit? Cur veram et perfectam prædestinationem justici judicij Dei, quo æterno consilio suo vel justos ad vitam, vel iniquos præordinavit ad pœnam, in parte audet homo accipere, et in parte negare? Quasi omnipotens Deus, quid justo judicio de electis esset factururus, et præscierit et prædestinaverit; quid autem eodem justo judicio de reprobis esset gesturus, præscierit tantum nec prædestinaverit: cum utrâq; parte unum sit judicium, una justitia quâ vel justis præmia vel iniquis supplicia retribuantur. Nam si hæc prædestinatio divini judicij esset merito alicui violenta, vel injusta, vel præjudiciaria; meritum injustum Deum argueret, immò de illo apud quem non est iniquitas nullatenus credi deberet. Cum autem manifestissimè non sit violenta, (quia nullum compellit ut malus sit, et aliud esse non possit) non sit injusta, (quia illos tantummodò, qui suo vitio in malis perseveraverint, punit) non sit præjudiciaria, (quia non præjudicat aliquem, ut quasi ejus sententiâ, et non

suo merito, pereat:) quid in eâ reprehenditur vel quasi blasphemum putatur, in quâ sola æquitas, sola justitia inuenitur? Hoc namq; erga homines divina Prædestinatio, quod et divina Præscientia agit. Præscivit enim Deus malos futuros: sed ipsâ suâ præscientiâ non eos compulit fieri malos. Prædestinavit ita iusto iudicio suo eos qui in malis perseveraverint puniendos: nec tamen eâdem prædestinatione suâ, ut mali essent vel in malis perseverarent, coëgit. Et hæc est apud illum æquitas, ut qui volentes perstiterunt in malis, nolentes puniantur in supplicijs. Seipsum ergo homo mutet, seipsum, dum tempus est, corrigat et emendet; quia omnipotentem atque æternam præscientiam et prædestinationem mutare vel destruere non valet. Si quis enim neget, esse apud Deum præscientiam & prædestinationem; manifestè infidelis est. Si quis dicat, quod præscientia & prædestinatio ejus aliquem compellat, ut malus sit, & aliud esse non possit, horribiliter blasphematur. Qui autem fideliter confitetur, & præscientiam & prædestinationem æternam esse apud Deum, nec tamen aliquem per hæc ad malum cogi; sed tantummodo qualis quisq; futurus sit præsciri, & prout gesserit judicari: iste prorsus Catholicè sentit.

Et idè plenam & perfectam prædestinationem iusti iudicii Dei, tam in parte electorum quàm in parte reproborum, sicut omnino vera est, veraciter confiteamur: nemini misericordiam Dei negantes, nemini conversionis gratiam derogantes, nemini aditum indulgentiæ claudentes; sed omnibus in iniquitate permanere volentibus utilem & salubrem terrorem incutientes. Hanc enim utriusq; partis certissimam & immobilen prædestinationem Dei declarat nobis Apostolus. Quod omnipotens figulus, æterno & incommutabili consilio iudicii sui, ex eâdem massa alios faciat per justitiam vasa iræ, alios per gratiam vasa misericordiæ:

ricordiz: & ita Dei consilium atq; iudicium ratum sit atq; immobile, ut tamen nemo nisi justè damnetur, nemo nisi misericorditer liberetur. Hanc Scripturæ Dei veritatem atq; auctoritatem secutus beatissimus Pater & egregius Doctor Augustinus, & de prædestinatione Sanctorum librum luculentissimum scripsit; & de Prædestinatione etiam Reproborum justo iudicio Dei ad interitum, & ibi & in alijs opusculis suis sapiens memoravit. Beatus quoq; Antistes & gloriosus Confessor Fulgentius, de hac iudicij in utramq; partem præscientiâ & prædestinatione egregium librum scribit: qui (sicut & cætera ejus admiranda & veneranda scripta) semper ab Ecclesiâ fideliter receptus, et inter scriptores Ecclesiasticos laudabiliter annumeratus est. Et nunc nescimus quâ ratione immò infidelitate & contentione, simul cum beato Augustino abjicitur: & ab eis qui Catholici videri volunt tales ac tanti viri Dei iniquissimè injuriati & spreti, velut quisquilie & purgamenta vilissima conculcantur. Et est nimis mirabile, immò horribile, quomodo ut suis ad inventionibus & ineptijs credatur exigant: cum ipsi beatissimos Patres & illustrissimos Doctores Ecclesiæ abjecerint. Ac per hoc, nisi se citiùs corrigere studeant, verissimè hæretici judicari possunt: qui fidei et charitati et sincerissimæ Patrum doctrinæ non communicant; sed insuper cum ipsis Scripturæ sanctæ celestem auctoritatem contemnant. Nam si illum fidelissimum, copiosissimum et florentissimum librum beati Fulgentij, cum pietate et obedientiâ, legere et intelligere studuissent; profectò in hac obscurissimâ quæstione de præscientiâ et prædestinatione divinâ, Deo aspirante atq; illuminante, nulla erroris caligo in eorum cordibus remansisset.

Hæc de primo Capitulo definitionum necessario dicta sint: ut et si quid surgente obscurâ et perplexâ quæstione

stione de præscientiâ et prædestinatione divinâ inconsideratius atq; inconvenientius dictum est, non contentiosè defendatur, nec Synodali etiam auctoritate fulciendum putetur; sed potius agnitâ divinâ veritate, et receptâ humiliter paternâ auctoritate, velocius et attentius corrigatur.

II. Carisiacæ Synodi Capitulum.

Quod liberum hominis arbitrium per gratiam sanetur.

„ Libertatem arbitrij in primo homine perdidimus,
 „ quam per Christum Dominum nostrum recepimus:
 „ et habemus liberum arbitrium ad bonum, præven-
 „ tum et adjutum gratiâ; et habemus liberum arbitri-
 „ um ad malum, desertum gratiâ. Liberum autem
 „ habemus arbitrium, quia gratiâ liberatum, et gratiâ
 „ de corrupto sanatum.

Lugdunensis Ecclesiæ Censura.

Mirum est, cur hoc tam confuse et abstruse ac de-
 curtate de libero arbitrio definitum sit; cum Domino
 largiente abundant in Ecclesiâ ejus sanctorum atq; or-
 thodoxorum Patrum de hac re plenissimæ & clarissi-
 mæ definitiones: in quibus nec addendum aliquid fu-
 erat, nec subtrahendum; quia & quod fidei Catholicæ
 necessarium est plenissimè continent, & si quid inde
 subtrahatur veritatis integritas violatur. Ex quibus
 paternis & ecclesiasticis definitionibus, exempli gra-
 tiâ, hæc pauca proponimus.

Exsententijs
 subjectis Epi-
 scolis Cœlesti-
 ni P. ad Episco-
 pos Galliarum:
 cap. 1.

1. In prævaricatione Adæ omnes homines natura-
 lem possibilitatem & innocentiam perdidisse: & nemi-
 nem de profundo illius ruinæ per liberum arbitrium
 posse consurgere, nisi cum gratia Dei misericordis
 crexerit.
2. Quod nemo nisi per Christum libero bene utatur
 arbitrio.
3. Quod omnia studia, & omnia opera ac merita
 Sanctorum,

Cap. 4.

Cap. 5.

Sanctorum, ad Dei gloriam laudemq; referenda sint; quia nemo aliundè ei placeat, nisi ex eo quod ipse donaverit.

4. Quòd ita Deus in cordibus hominum, atq; in ipso libero operetur arbitrio; ut sancta cogitatio, pium consilium, omnisq; motus bonæ voluntatis à Deo fit: quia per illum aliquid boni possumus, sine quo nihil possumus. Cap. 6.

5. Omnium studiorum omniumq; virtutum, quibus ab initio fidei ad Dominum tenditur, Deum profiteamur authorem: & non dubitamus ab ipsius gratiâ omnia hominis merita præveniri, per quem fit ut aliquid boni & velle incipiamus & facere. Quo utiq; auxilio & misericordiâ Dei non aufertur liberum arbitrium, sed liberatur; ut de tenebroso lucidum, de pravo rectum, de languido sanum, de imprudente sit providum. Tanta enim est erga omnes homines bonitas Dei, ut nostra velit esse merita, quæ sunt ipsius dona; & pro his quæ largitus est, æterna præmia sit donaturus. Cap. 9.

6. Fatemur gratiam Dei & adjutorium etiam ad singulos actus dari: eamq; non dari secundum merita nostra. ut vera sit gratia, id est, gratis data, per ejus misericordiam qui dixit: *Miserebor cui misertus ero, & misericordiam præstabo cui misericors fuero.* Rom. 9. 15.

7. Fatemur esse liberum arbitrium, etiam si divino indiget adjutorio.

8. Arbitrium voluntatis in primo homine infirmatum, nisi per gratiam baptismi, non potest reparari. Concil. Aranen. II. cap. 13.

9. Arbitrium voluntatis tunc est verè liberum, cum vitijs peccatisq; non servit. Tale datum est à Deo, utiq; homini primo: quod amissum, nisi à quo potuit dari, non potuit reddi. Unde veritas dicit: *Si vos filius liberaverit, verè liberi eritis.* Ibid.

Ecce, sanctissimi Patres non negant liberum esse in homini-

hominibus: sed docent in prævaricatione Adæ naturalem possibilitatem & innocentiam perdidisse. &c. Si ergo propterea dictum est in hac definitione, *Libertatem arbitrij in primo homine perdidimus*, quasi post illius hominis transgressionem nullum in hominibus remanserit liberum arbitrium; apparet quod non sit consonum veritati: quia si nullum est humani generis liberum arbitrium, quomodo judicabit Deus mundum? Si autem propterea dictum est, quia naturalem possibilitatem & virtutem liberi arbitrij qualis in illo primo homine condita est, merito illius prævaricationis amisimus: cavendum est omnino, ne hoc quod de amissâ ejusdem arbitrij libertate subjungitur, *quam per Christum Dominum nostrum recepimus*, ita sit dictum, quasi ex quo in Christo regenerati sumus, talem statum & virtutem liberi arbitrij receperimus, ut exinde in præsentî vitâ tales esse possimus, qualis ille homo erat ante peccatum; ut sicut ipse vivebat in Paradiso absq; ullo peccato, ita & fideles regenerati in Christo absq; peccato vivant in mundo. quod manifestè non pertinet ad statum præsentis vitæ, sed ad felicitatem vitæ æternæ. Quod si simpliciter tantummodo dictum est, ut propter inchoationem gratiæ, quam in regeneratione percipimus, jam libertatem arbitrij, quam in Adam perdidisse dicimur, recepisse videamur; cum tamen ejus plenitudo atq; perfectio in futurâ vitâ fideliter expectanda credatur: quid necesse fuit tantâ ambiguitate & confusione verborum clarissimam obscurare veritatem; cum possent ex præfatorum Patrum definitionibus, vel unum vel aliqua capitula assumi et poni, quibus et arbitrij libertas et Dei gratia plenius ac manifestius commendarentur.

Iam quanta absurditas est, in eo quod sequitur? ut postquam dictum est, *Libertatem arbitrij in primo homine perdidimus, quam per Christum Dominum nostrum*

recepimus.

recepimus, statim subjungeretur: *Et habemus liberum arbitrium ad bonum, praevenit & adiutur gratiâ; & habemus liberum arbitrium ad malum, deserit gratiâ.* quasi postquam per gratiam Christi Domini regenerati sumus, tunc ceperimus habere, sicut liberum arbitrium ad bonum, ita liberum arbitrium ad malum, desertum gratiâ: quasi ex illâ regeneratione, cum gratiâ praevenimur et adjuvamus, habeamus liberum arbitrium ad bonum; et cum eadem deserimur gratiâ, habeamus liberum arbitrium ad malum. Quæ hic ratio et consequentia sensus inveniri potest? Numquid illius regenerationis gratia hoc egit in nobis, ut exinde acciperemus, sicut ad bonum, ita etiam ad malum liberum arbitrium?

Iam illud, quod in eadem definitione ponitur, *liberum arbitrium ad bonum praevenit & adiutur gratiâ,* et *liberum arbitrium ad malum desertum gratiâ,* quomodo intelligi potest? Si enim, quando regenerati sumus in baptismo, tunc libertatem arbitrii in Adam perditam in Christo recepimus: numquid tunc tantum praevenit, et adjuvit nos Dei gratia; aut eadem Dei gratia, sicut semel nos adjuvit, ut efficieremur liberi ad bonum, ita semel nos deserit, ut efficiamur liberi ad malum? Quæ est ista tam obscura, et ambigua, ac penè nulla gratiæ prædicationis? Nonne melius erat, ut præfatorum Patrum sententiæ, quæ de hac re plenissimè et clarissimè definiunt, assumerentur, vel eorum verbis ista eorum definitio contexteretur: et apertè ibi esset positum, qualiter nos praeveniat et adjuvet hæc Dei gratia, id est, utrum semel nobis in baptismo tanta tribuatur, quæ ad totum tempus vitæ nostræ sufficiat, an quotidie imploranda et accipienda sit; et utrum eâ ad aliqua bona, an ad omnia indigeamus? Certè nihil horum in hac definitione apparet: et ideo melius fuerat tacere, quàm de re tanta tam ineptè et inutilitè loqui. Indigemus namque gra-

tia Dei, non solum ad opus bonum, sicut in hoc capitulo definitur, sed etiam ad ipsum initium fidei, sine qua non possumus accedere ad regenerationis sacramentum. Indigemus gratia Dei ad omnia & singula bona, per singulos dies. Indigemus eam ad excitandam in nobis bonam voluntatem. Indigemus gratia Dei ad bona & salubria loquenda. Indigemus Dei gratia ad omnes vias operum bonorum.

III. Carisiacæ Synodi Capitulum.

Quod Deus omnes homines velit salvos fieri.

2. Timoth. 2. 46. „ Deus omnipotens omnes homines sine exceptione, „ ne vult salvos fieri, licet non omnes salventur. Quod „ autem quidam salvantur, salvantis est donum: quod „ autem quidam pereunt, pereuntium est meritum.

Lugdunensis Ecclesiæ Censura.

Sit inter nos de hac re istiusmodi pia cautela & moderatio, quatenus & sanctis Patribus debitus servetur honor, & quolibet quis acquiescat modo ex illis sensibus, qui de hac sententia ab eis positi sunt, non judicemus esse hæreticum: sed potius vitemus contentionis malum, per quod etiam de pacificis & Ecclesiasticis sensibus potest, qui contentiosus esse voluerit, hæreticum efficere quod sentit. Itaque in rebus talibus cohibeamus nos ipsos salubri moderatione, ut nec contemere audeamus, nec quasi necessario affirmare conemur: memores semper illius Apostolicæ sententiæ; „ Si quis autem videtur contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque Ecclesia Dei. Legamus ergo pacifice, & quantum Dominus donat, intelligamus dogmata Ecclesiasticorum virorum, nec pro alijs doctoribus adversus alios litigemus: (quia & ipsi inter se pacifici unusquisque in suo sensu abundaverunt, alius quidam sic, alius verò sic), expectantes fideliter atque

humiliter quod Apostolus promittit, dicens; *Et si quid Philip 3.15. aliter sapitis, hoc vobis Deus revelabit.* Nam qui non tranquille & pacifice moderatur quod sentit, sed statim paratus est ad contentiones, dissensiones, & scandala; etiamsi non habeat hæreticum sentum, certissime habet hæreticum animum. Quam pietatis moderationem si etiam isti boni viri, qui hanc definitionem statuerunt, servare voluissent, melius hanc rem silentio præterissent, & unicuique de eâ secundum fidem suam, & auctoritatem cui magis acquiescendum putaret, sentiendum permetterent; finitoque inter eos tam longæ & perniciosæ contentioni surgio, pax & unitas Christi Ecclesiæ reformaretur.

Ecce enim aliquis sentiat & dicat, sicut etiam antiquitus & sensum est & dictum: Non dixit Apostolus universaliter & generaliter, & ut isti addiderunt, sine exceptione; *Qui vult omnes homines salvos fieri: sed 1. Timoth. 2.4. specialiter ad eos retulit de quibus supra dixerat, pro omnibus hominibus, pro regibus, & his qui in sublimitate sunt, ut quod dixit, omnes, omnia genera hominum intelligi voluerit, omnium scilicet generum, sexuum, conditionum, ordinum, dignitatum. Quid habet hæc intelligentia inconsequens, aut contrarium veritati? Item alius dicat & sentiat, sicut etiam à quibusdam maioribus dictum & sensum reperitur: Apostolus cum superius orari iussisset pro omnibus hominibus, pro regibus, & his qui in sublimitate sunt; post illa omnia generaliter de universo genere humano subjunxit, Qui vult omnes homines salvos fieri. Quid habet mali aut periculi etiam ista intelligentia? Neque enim, qui ita sentit, putat voluntati Dei, quâ vult omnes homines salvos fieri, aliquem resistere & contraire, ut non possit implere quod velit. Et ambo sibi, & iste videlicet & ille, licet diversa sentientes, fideliter atque unanimiter con-*

cordant : quòd quolibet modo dixerit Apostolus de Deo, *Qui vult omnes homines salvos fieri*; tamen nullus hominum nisi gratuita ejus misericordia salvetur, nullus nisi justo ejus judicio perire permittatur.

Philip. 2. 12. 13.

Cerrè illud in hac quæstione manifestum est, quòd etiamsi generaliter & indifferenter omnes homines Deus vult salvos fieri : in aliorum tamen cordibus benignitate misericordiarum suarum ipse operatur eandem voluntatem suam, ut & ipsi salvari velint, atq; salventur; (qualibus & Apostolus dicit, *Cum timore & tremore vestram ipsorum salutem operamini : Deus est enim qui operatur in vobis & velle & perficere pro bonâ voluntate*) in aliorum autem cordibus severitate justitiae & occulti judicii sui non operatur hanc salutarem voluntatem, sed dimittit eos suo arbitrio; ut quia noluerunt credere, justâ ultione damnentur. Et hoc quidem de illis dici potest, qui verbum Evangelij audierunt, sed duritiâ incredulitatis suæ recipere noluerunt. Quid verò dicendum est de tantâ multitudine impiorum, qui fuerunt ab exordio mundi, usq; ad adventum Christi? Et adhuc non negandi sunt esse in extremis partibus orbis terræ, ad quos nullus unquam prædicator accessit, nullum unquam verbum Dei audierunt : qui utique nullatenus potuerunt credere ei quem non audierunt, neq; audire sine prædicante, neq; prædicatorem recipere qui nullus ad eos missus est. Numquid & tales propterea damnabuntur, quia non crediderunt, qui nunquam audire potuerunt? Et tamen omnino damnabuntur pro alijs peccatis suis, & principaliter pro illo primo et originali peccato, in quo omnes peccaverunt. quia non frustra scriptum est: *Effunde iram tuam in gentes quæ te non noverunt, & in regna quæ nomen tuum non invocaverunt.* et Apostolus dicit: *Dantis vindictam in flammam ignis his qui non noverunt Dominum.* Si quis et de talibus interroget, quid in eis egerit voluntas Dei

Psal. 79. 6.

1. Thess. 1. 8.

Dei, qui omnes homines vult salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire; quid respondebimus? Nonne homo cautus et pius magis eliget tacere, aut certè cum Prophetâ et Apostolo exclamare? *Judiciâ tua abyssus multa.* et, *O profundum divitiarum sapientiæ & scientiæ Dei: quàm incomprehensibilia sunt judicia ejus, & investigabiles viæ ejus!* De hoc ergo Capitulo iste sit finis.

1. Timoth. 2. 4.

Psal. 36. 7.

Rom. II. 33.

III. Carisiacæ Synodi Capitulum.

Quod Christus pro omnibus hominibus passus sit.

Christus Iesus Dominus noster, sicut nullus homo est, fuit, vel erit, cujus natura in illo assumpta non fuerit, ita nullus est, fuit, vel erit homo, pro quo passus non fuerit; licet non omnes passionis ejus mysterio redimantur. Quod verò omnes passionis ejus mysterio non redimuntur; non respicit ad magnitudinem et pretij copiositatem; sed ad infidelium, et ad non credentium eâ fide, quæ per dilectionem operatur, respicit partem. quia poculum humanæ salutis, quod confectum est infirmitate nostrâ & virtute divinâ, habet quidem in se ut omnibus proficiat; sed si non bibitur, non medetur.

Profer. 12.

spons. ad ob-

ject. 1. Vineent.

Lugdunensis Ecclesiæ Censura.

In hac novâ et inusitatâ quæstione tres nobis quæstiones proponuntur.

I. quod dicitur, quia nullus homo est, fuit, vel erit, cujus natura in Christo assumpta non fuerit. De quâ quæstione hoc nobis credendum & tenendum videtur: quia susceptio illa naturæ humanæ in Christo non fuit ex necessitate originis, sed ex potestate & gratiâ & misericordiâ & dignatione suscipientis. Quia ergo ista tam divina et tam singularis generatio hominis Christi non aliquâ naturali necessitate, sed solâ ejus potestate et gratiâ et misericordia facta est; sic per omnes genera-

genera-

generationes caro ejus descendit, sic ex eis veraciter natus verus homo factus est; ut quod ei placuit miserando et sanando ac redimendo inde assumeret, quod autem non placuit reprobaret. Ita in illo ineffabili incarnationis suæ mysterio electos suos, propter quos redimendos et justificandos ac salvandos advenerat, misericorditer suscepit; quos autem indignos illâ misericordiâ et redemptione judicavit, alienos ab illâ mirabili susceptione dereliquit. Agnoscamus ergo veraciter, quod illa humanæ naturæ in Christo suscepcio, infideles hujus misericordiæ reliquit exsortes; et eis solis præstitit, ut habeant communem naturam cum Christo, qui assumptam recipiunt, et eo spiritu sunt regenerati quo est ille progenitus. Cessetq; ista super-
 vacuitas quâ dicitur & definitur, quod nullus hominum fuit, est, vel erit, cujus naturam ille non suscepit.

I I.^a quod affirmatur, quod *nullus hominum fuit, est, vel erit, pro quo Christus passus non fuerit*. De quâ questione quid aliud respondere possumus, nisi ut primum ipsos qui hoc definierunt sedulo interrogemus, et admoneamus, ut vigilanter & fideliter pensare studeant; ne fortè minus considerando quod dicendum erat, contra fidem & conscientiam suam talia dixerint & scripserint. Nam ut taceamus de his qui nunc sunt, vel adhuc usq; ad finem sæculi futuri sunt, in quibus utique & Antichristus erit: certè de illâ innumerabili multitudine impiorum qui fuerunt ab initio mundi usq; ad adventum Christi, & in suâ impietate mortui in æternis pœnis sunt condemnati; nec ipsos qui hæc dixerunt credere putamus, quod pro eis in suâ impietate mortuis, et æterno jam judicio condemnatis, Dominus passus esse credendus sit. Si enim pro eis passus esse creditur: cur non etiam pro Diabolo & angelis ejus similiter passus esse credatur? Sicut ergo pro illis impijs & damnatis angelis nullatenus Dominus Iesus Christus dicendus

dicendus est passus : ita pro istis impijs & damnatis hominibus absit omnino ut passus esse credatur. De his verò qui adhuc in infidelitate atque impietate detinentur, manifestum est, quod quicumque ex ipsis per Dei gratiam fuerint ad fidem conversi, & in Christo regenerati; etiam pro ipsis confitendum sit factum esse, quod pro omnibus fidelibus factum constat. De cæteris verò qui in ipsâ infidelitate atque impietate suâ perseverantes sunt perituri: si de Scripturæ sanctæ auctoritate, quod etiam pro talibus Dominus passus sit, certissimis & clarissimis testimonijs nobis demonstrare potuerunt boni viri, qui talia definierunt; dignum omnino est, ut credamus et nos. Si verò non potuerint, cessent contendere pro eo, quod non legunt. Pudeat eos definire quod nesciunt. Timeant statuere, quod nullum sanctorum Patrum concilium, nullum Apostolicæ sedis Pontificum, nullum Ecclesiasticorum dogmatum decretum, hætenus inveniant statuisse. Quod etsi quid à sanctis et venerabilibus Ecclesiæ doctoribus vel scriptum vel dictum, unde hujuscemodi sensus occasio sumi posse videatur, inveniant: salvæ eorum debitâ reverentiâ, cohibeant se potius, et summittant se humiliter divinæ auctoritati; et rem tam obscuram, tamq; inusitatam, divinæ reservent humiliter majestati.

III.^a quâ definitum est, quia sicut infideles non redimuntur mysterio sanguinis Christi, ita nec fideles redempti sunt, qui non habuerint eam fidem quæ per dilectionem operatur. De quâ quæstione quid necesse est aliquid dicere? cum ex his quæ suprâ jam dicta sunt manifestissime ostendatur, omnibus infidelibus nullam esse redemptionem in Christo; et omnes fideles, qui fideliter accedunt ad fidem et gratiam regenerationis, ibi accipiant veram redemptionem, vel veram regenerationem. quia nec verè possunt regenerari, nisi eos et

Gail 50;

à potestate Diaboli, & à servitute peccati, verè constat redimi: nec verè possunt redimi, nisi lavacro indulgentiæ expiati, & à reatu delicti, & à dominatu principis mundi efficiantur absoluti. Nisi quòd hoc in istâ definitione absurdissimum est, quòd Dominus Iesus Christus etiam pro impijs in suâ impietate pereuntibus dicatur passus; & fidelis quisq; , fideliter baptismo ejus regeneratus, mysterio passionis ejus affirmetur non esse redemptus*.

* Vid. infra,
sup. cap. 12.

Atq; hoc Lugdunensis Ecclesiæ judicium fuit, de Quatuor istis Carisiacæ Synodi Capitulis; quæ à se scripta fuisse agnoscit Hincmarus in Epistolâ ad Karolum regem apud Flodoardum libro III. cap. XV.

C A P. VIII.

De Epistolis varijs post peractam Synodum à Hincmaro scriptis: & Remigij Lugdunensis Responsione illi oppositâ.

a. Ex Flodoard.
lib. 3. cap. 21.

Peractâ Synodo, a. scripsit Hincmarus (referente eodem Flodoardo) ad Rabanum Moguntinum archiepiscopum, de doctrinâ Gotteschalci, & quid in eum fecerit, postquàm in Synodo hereticus comprobatus fuerat, nec corrigi potuit: & quid ipse contra doctrinam ejus sentiat, damnationemq; ipsius, quæ contra eundem scripserit, huic discutienda direxit; quærens etiam, qualiter de Trinitatis fide ac Prædestinatione (de utroq; enim hoc capite Hincmarum Gotteschalco litem intendisse ostendimus) diversorum Patrum sint intelligenda sententia. in quâ Epistolâ asserit beatum Rabanum solum tunc temporis de discipulatu beati Alcuini relictum. Scripsit et Prudentio Trecenti sive Tricassino episcopo alteram Epistolam. in quâ

quâ, conquestus quod ipsi præsentiam suam subtrahat, significat se ab eo consilium querere velle de statu & compressione Gotteschalci: intimans quid de ipso actum vel judicatum fuerit in Synodo, quo eum reclusum tenebat iudicio, & quia multis modis eum converti tentaverit, & de moribus ac superbiâ ipsius; & si in Cænâ Domini, vel in Pascha, debeat illum admittere ad audiendum sacrum Officium, vel accipiendam communionem. & quid sibi videatur de sententiâ Ezechielis Propheta, quâ dicitur: In quacûq; die ceciderit justus, omnes justitiæ ejus in oblivione tradentur; & quacûq; die peccator conversus fuerit, omnes iniquitates ejus tradentur oblivioni.

Ezech. 28. 24.

Scripsit & Amolo Lugdunensi archiepiscopo, de Gotteschalci vitâ vel conversatione, prædicatione, deprehensione, atq; condemnatione; rei veritatem exponens. vel, ut hujus Epistolæ argumentum plenius expressit Remigius Lugdunensis, miserabilis illius Monachi (qui inquietâ & insolenti præsumptione hujus questionis vel potius scandali excitator & exagitator fuisse dicitur) & actum describit, & doctrinam redarguit, & damnationem exponit. Qualiter videlicet in duobus Episcoporum Conciliis & auditus fuerit & judicatus atq; damnatus, diligenter & breviter in Epistolâ suâ exposuit atq; digessit: & singulis ejus propositionibus quid, vel ab ipso vel à cæteris, siue tunc objectum fuerit, siue usq; hodiè apud eos objiciatur, pariter exsecutus est. Est enim hæc prima illarum trium Epistolarum, de quibus Ecclesiæ Lugdunensis Censura extat. & duarum prior, quæ ipsis Lugdunensibus sunt inscriptæ. quam ab Hincmaro exaratam fuisse, illa de Gotteschalco verba, quæ in superioribus inde produximus, satis declarant. Ad Episcoporum eum præsentiam, qui tunc regio mandato apud Carisiacum accersiti erant, in præsentiam etiam Domini Wenilonis, qui illuc convenerat, producere studui. Carisiacæ vero Synodi

Flodoard.
lib. 3, cap. 16.

tempore, Lugdunensi Ecclesiæ præerat *Amalus* five *Amulus*, alijs *Amulo* et *Amalo* et *Amalarinus* dictus: (ille videlicet ipse, cujus libros de Divinis Officijs falso Amalarij Trevirensis archiepiscopi nomine vulgatos legimus; quemq; Hincmarus, in Epistola ad Eberardum, *b sincerissimum & carissimum vocat patrem suum*) de quo Trithemius in Scriptorum Ecclesiasticorum Catalogo. *Hamulus* Episcopus Lugdunensis in Gallia, vir in divinis Scripturis studiosus, et veterum lectione eruditus, atq; in secularibus literis non mediocriter doctus; tam Hebraicâ quàm Latinâ linguâ clarus, ingenio acer & vehemens, eloquio scholasticus atq; compositus; scripsit non contemnenda lectionis opuscula: de quibus ego tantum legi opus insigne ad *Cayolum*, *Contra Iudæos*.

Flodoard.
lib. 3, cap. 21.

Nimirum, ut de Gotteschalci causâ, ita etiam de *Iudæorum* statu in regno Gallia, ad Amulum hunc scripsisse Hincmarum, confirmat. c Flodoardus: eâq; occasione, ut contra Iudæos, ita etiam contra Gotteschalcum, illum scripsisse invenimus. Inter eos enim qui de questione divinæ præscientiæ & prædestinationis adversus Gotteschalcum scripsere, ab Episcopo qui secundam ad Ecclesiam Lugdunensem scripsit epistolam etiam *Amalarinus* memoratur. Cui respondens Remigius (ipsius Amalarij in Lugdunensi Archiepiscopatu proximus successor) *Multum*, inquit, *molesse & dolenter accepimus, ut Ecclesiastici & prudentes viri tantam injuriam sibi metipsis fecerint, ut Amalarium de fidei ratione consulerent: qui & verbis & libris suis, mendacijs et erroribus et phantastici atq; hæreticis disputationibus plenis, omnes penè apud Franciam Ecclesias, et nonnullas etiam aliarum regionum, quantum in se fuit, infecit atq; corripit. ut non tam ipse de fide interrogari, quàm omnia scripta ejus, saltem post mortem ipsius, debuerint igne consumi; ne suspiciores quique, qui eos multum diligere et legendo frequentare dicuntur, eorum lectione et inaniter occu-*
cupa-

suparentur, et perniciose fallerentur ac deciperentur. ad quem locum Andreas Duvalius, Reginus in Academiâ Parisiensi Theologiæ professor, sequentem apponit annotationem, à Nicolao Fabro V. C. acceptam. Florus „Magister (quem Trecentensem illum episcopum arbi- „tramur, qui contra Iohannem Scotum et Goteschalcum „scripsit quamplurima, sed in ijs quædam animadver- „sione dignissima) hic, inquam, Florus in Psalm. 80. „adversus Amalarium scribens: *Vis, inquit, comedere ipsum Dominum Deum tuum? Audi quid dicat: Dilata os tuum, et implebo illud. Dilatate ora vestra: ipse est Dominus et panis, ipse hortatur nos ut comedamus. At ipse noster est cibus: quantum dilataveris, tantum accipies.* Hæc ille. Cui conjecturam attexit Duvalius, Sorbonâ suâ dignam: *Amalarium illum unâ cum Iohanne Scoto fuisse Be- rengarii præcursores, et veluti antesignanos; quorum erro- rem nostri (sic enim illi appellare libuit) Eucharistoma- stiges jamdudum sopitum et extinctum ab orco suscitave- rint.*

Habebat in Bibliothecâ suâ Faber librum à Prudentio illo (de quo diximus) Trecentensi sive Tricassino episcopo contra Iohannis Scoti dogmata conscriptum: cuius hoc erat initium. *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: Prudentius, famulus Christi familiæq; ejus, Blasphemias tuas, Iohannes, atq; impudentias, quibus in Dei gratuitam gratiam justitiâq; inflexibilem procax inveheris; percurso tuæ perversitatis libro, quem sub nomine cujusdam Goteschalci adversus omnes Catholicos effudisti, &c.* Inde collegit vir doctissimus, Goteschalci sectatorem fuisse Iohannem, et contra utrumq; à Prudentio Trecentensi, quem ille eundem cum Floro arbitratus est, librum illum fuisse editum. Atqui ab autore illo secundæ ad Lugdunenses epistolæ, inter eos qui contra Goteschalcum scripsere, numeratur Iohannes Scotus: idq; liber ipse demonstrat, in quo disputatio extat

adversus Gotteschalcanam (ut ille vocat) *heresim, prædestinationibus necessitates inferentem*. Doctrinam verò, quam in Gotteschalco oppugnabant adversarij, & à Prudentio & à Floro fuisse propugnata, suo loco ostendemus.

In averſâ autem primi folij dicti libri MS.ⁱ paginâ, aliâ manu censura hæc à nescio quo adscripta fuerat. *Hic liber, qui quasi ad defensionem fidei contra infidelitatem loquitur, & Catholicorum nomina profert, cantè legendus est; & in ejus lectione Apostoli est sequenda sententia, quâ dicit: Omnia probate; quod bonum est tenete. Nam compositor ejus Prudentius de quibusdam Ecclesiasticis dogmatibus non sensit catholicè; sicut alia ejus scripta demonstrant. Unde factum videtur ut in hisce scriptis quadam animadversione dignissima occurrere, Faber dixerit. Sed hos judicium (ait d. Nicolaus Camuzatius, cui codex ille MS.^{us} à Fabro communicatus est) tanti viri sanctimoniam, limatamq; et sanam doctrinam minuere non debet, ex alicujus fortasse capite profectum, cujus non erat ea doctrina capacitas, ut operibus D. Prudentij perlegendis pervidendisq; sufficeret; quæ mysterijs, & reconditissimis theosophiæ adytis ac penetrabilibus petitis, refertissima sunt: quod perspicuè palàm erit, cum memoratus liber e tenebris in lucem prodierit.*

d. Camuzat. in
Promptuario
Antiquitatum
Triticassine di-
ceffis.

e. Drepanij
Flori Poëmat.
tomo 8 Bibli.

oth. Patr. edit. Paris. tom. 5. part. 5. edit. Colon. f. Camuzat. Promptuar. Antiquit. Triticassine. & Casp. Barthij Adversar. lib. 8. cap. 11.

endus

endus ille *Prudentius Hiſpaniarum Scholaſticus*, qui inter Hymnographos, poſt *Bedam*, à g. Walafrido Strabo nominatur; neq; alterius quàm illius, Carmen illud Trochaicum eſt, quod de duplici Chriſti nativitate, divinâ et humanâ, inter Hymnos Eccleſiaſticos reperitur

g. Strab. de reb. Eccleſiaſticis, cap. 25.

Corde natus ex parentis,

Ante mundi exordium.

quod vulgò quidem Aurelio Prudentio Conſulari, ſed falſo, tribuitur: argumento autem eſt; in ſacris poematis pangendis Trecenſem noſtrum epiſcopum alterius illius Prudentij, popularis ſui, (Hiſpanus enim fuit uterq;) exemplum ſequi voluiſſe. Verùm re meliùs perpenſâ, in eam conceſſi ſententiam, (quam à viro eruditiffimo h. Iacobo Sirmondo poſtea confirmatam fuiſſe gaudebam) diverſa eodem tempore adverſus eundem Scotum prodijſſe ſcripta: à Prudentio Trecenſi unum adhuc ineditum; à Floro Lugdunenſi alterum, quod Eccleſiæ Lugdunenſis nomine in Bibliothecâ Patrum excuſum extat.

h. Sirmond. not. in tom. 1. Concil. Gall. pag. 596. & tom. 3. pag. 681

Ab eodem quoq; Floro ſcriptum Commentarium in Pſalterium, in Haſſligemienſi cœnobio (inter Bruxellam & Aloſtum poſito) MS. extitiſſe, in Indice Manuſcriptorum Codicum Belgij, oſtendit Iohannes Bunderius: unde illud in Pſalm. 80. adverſus *Amalarium* a Fabro citatum eſt teſtimonium. Addit in Indice authorum Chronologico Margarinus Bignæus, legiſſe ſe in MS. codice perantiquo, illum ad fuiſſe Concilio Carifiacenſi temporibus Caroli Calvi, et ſcripſiſſe contra *Amalarium Lugdunenſem*. Qui Acta Concilij vidit, i. ſub Ludovico Pio habitum illud fuiſſe refert: quorum utrumq; verum eſſe poteſt. Nam anno 837. in generali conventu apud Carifiacum, Carolum à patre Ludovico Imp. regem Neuftriæ coronatum fuiſſe docent k. Hiſtorici: quo tempore, vel ſaltem ante mortem Ludovici (quæ anno 840. ſecuta eſt) habitum eſt

i. Phil. Mor-næus de Miſſâ, lib. 4. cap. 8. k Annal. Franc. à Pithæo edit (pag. 41) Vit. Ludovici Pij, ab eodem edit. (pag. 271) Nithardus, hiſtor. lib. 1. (ibid. pag. 309.)

generale

generale illud Galliarum Concilium apud *Caristacum* in quo Amalarij hujus de corpore & sanguine Domini deliramenta ab Episcopis sunt damnata. Quæ si *Duvallius* habuisset perspecta: intellexisset ille profectò, *Metusastarum* suorum potius et *Synusiastarum*, quàm *Berengarij* et antiquæ de sacro-sanctâ Eucharistiâ doctrinæ assertorum, præcursores habendum fuisse Amalarium. Verùm ista loci non sunt hujus: et à nobis perstricta sunt à alibi.

1. Respons. ad
Provocationem
quandam
Iesuiticam: in
Historiâ Con-
troversie Sa-
cramentariæ,
m. Eccles. Lug-
dunensis de
trib. epistolis,
pag. 106, G.

Ad Epistolam redeo, quam ad Amalarium hunc *Hincmarus* scripsit: in quâ, post expositam *Gotteschalci* in Synodo tam *Moguntinâ*, quàm *Caristacâ* condemnationem m. ad singulas illius propositiones, suas & quorundam qui cum eo similiter sentiebant, responsiones subjunxit. Quæ quoniam à *Remigio*, in responsione ad illam epistolam diligenter sunt expensæ: horum duorum nobilium athletarum certamen, Lectoribus hîc spectandum exhibemus.

*De Prædestinatione & Libero Arbitrio, Hincmari Remensis, & Remigij Lugdunensis archiepi-
scopi, conflictus.*

HINCMARUS.

Dicunt, et firmiter credunt, qui sanius apud nos sapere videntur, quia Dominus omnes homines vult salvos fieri (secundum Apostolum) qui neminem vult perire, licet non omnes salventur. Nam et lux in tenebris lucet, licet eam tenebra non comprehendant. Et Christus pro omnibus passus est, (secundum eundem Apostolum scribentem ad Timotheum; Qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus) licet non omnes passionis ejus mysterio redimantur. Quia effusio justî sanguinis Christi tam dives fuit ad pretium mundi, ut si universitas captivorum in eundem crederet, nullus sub

1. Tim. 2. 4.

Ioh. 1. 9.

1. Tim. 2. 6.

sub mortis imperio remaneret. Et quia non omnes tam ditissimo pretio redimuntur, ad infidelium respicit partem; non ad pretium sæculi copiosum.

REMIGIUS.

Hunc sensum Apostoli verborum, quibus ait, *Qui vult omnes homines salvos fieri*, fideliter posse accipi dicimus. Si tamen & ille sensus Beati Augustini, quem ille, juxta alterius divinæ Scripturæ auctoritatem, diligenter inquirat, & multis ac veracibus modis exponit, pariter recipiatur: nec propter istum ille damnetur, sed potius utriq; sensui, propter veracem & pium Patrum auctoritatem, fideliter obediatur. Quia omnino, & quos verè vult Deus salvos fieri, sine dubio salvos facit, qui, ut Scriptura testatur, *omnia quaecumq; voluit fecit*; & si ceteros ita vult salvos fieri, ut tamen non eos salvos faciat, sed omnino perire permittat: utrumq; hic evidenter apparet, & erga creaturam suam scilicet bonitas creatoris, & erga ejusdem creaturæ iniquitatem severitas judicis.

Quod autem Dominum nostrum etiam pro impijs, in suâ impietate perituris, esse mortuum uno similiter Apostoli testimonio confirmare videtur, quo ait, *Qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus*: profectò non recoluit, nec diligenter consideravit, ita hæc Apostoli verba esse accipienda, ut consonent Domini verbis, quibus se in Evangelio ad hoc venisse dicit, *ut animam suam daret redemptionem pro multis*; & de pretio sui sanguinis similiter ait, *Qui pro vobis, et pro multis, effunditur in remissionem peccatorum*. Et ideo ita verè accipiendum est, quod Apostolus ait, *Qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus*; ut isti omnes intelligantur multi: sicut & alibi idem Apostolus dicit, *Sic Christus semel oblatus est ad multorum exhaustiendâ peccata*. Qui etiam alio loco, quos dixit omnes, eodem continuè exposuit intelligendos esse multos.

M

enim

enim dixisset de Domino, quòd per unius justitiam in
 Rom. 5. 18. 19. omnes homines in justificationem vita, subjunxit; Quia
 & per obedientiam unius hominis, ipsius videlicet Domi-
 ni Iesu Christi, justì constituentur multi. quia, ut omni-
 no manifestum est, ita per eum omnes homines effici-
 untur justì, ut ipsi, qui in suo genere omnes sunt, ex
 comparatione alterius generis eorum, qui propter in-
 fidelitatem suam non justificantur, potiùs multi sint.

Quod & si aliqui Patrum pro omnibus omnino ho-
 minibus Dominum passum intellexerunt: honoretur
 et iste velut pius sensus; dummodo ille prior, qui est
 certissimus, et divinà veritate firmatus, nullà præsum-
 ptione contemnatur, vel quod est gravius, damnetur.
 Nam et illud testimonium, velut ad confirmationem
 hujus rei ex Evangelio desumptum, id est, *Lux lucet in*
 Ioh. 1. 5. *tenebris, & tenebræ eam non comprehenderunt;* non nobis
 videtur incongruum esse huic assertioni. Quia lux illa
 præsentia majestatis suæ in tenebris lucens, id est, in
 infidelium cordibus majestate conditoris suam præ-
 sentiam exhibens, operatur aliquid in eis; etsi ut non
 videant ipsam, tamen ut videant aliquid per ipsam, id
 est, ut intelligant inter justa & injusta, inter bonum &
 malum, inter agendum & non agendum, ut sint inexcusa-
 biles in die quo judicabit Deus occulta hominum.
 Quæ tamen lux non à facie illis resplendet, quia non ad
 eam attendunt; sed velut à tergo eis relucet: quia, sicut
 Jerem. 2. 27. *Propheta dicit; verterunt ad eam tergum, & non faciunt.*

Sed & illam B. Leonis sententiam, licet ex parte a-
 lijs verbis & alio forsitan sensu positam, quasi hoc vir
 ille senserit, quòd etiam pro impijs in suà impietate
 perituris Dominus Christus mortuus sit, manifesta ve-
 ritas non ita intelligendam ostendit. Ait namq; ille:
*Effusio pro multis sanguinis justì tam potens ad privilegi-
 um, tam dives fuit ad pretium; ut si omnes in eum crede-
 rent, nullum tyrannica vincula retinerent.* Verè enim præ-
 tiosus

Leo, de Passione
 Domini, serm.
 1. c. 3.

tiosus sanguis ille et potens extitit ad privilegium, ut omnes possit redimere; et dives ad pretium, ut nullum tyrannica, id est, Diabolica vincula retinerent, nisi qui ab ejus fide alienus existeret. Et ideo tantâ quæstione non sunt proponenda incongrua, non sunt asserenda superflua: ut in simplicitate et sinceritate Dei instruantur, et non in vanitate sensus nostri, hi qui nos audiunt, illudantur.

HINC MARUS.

Dicunt, quia qui omnes homines vult salvos fieri, et neminem vult perire, et qui pro omnibus passus est, neminem prædestinavit ad interitum vel ignem æternum: sed ex massa peccati quosdam sicut præcivit, prædestinavit, (id est, gratiâ præparavit) ad vitam et regnum; et illis vitam ac regnum prædestinavit, (id est, gratiâ præparavit) æternum; Evangelio teste, qui dicit: *Venite benedicti*, id est, de primâ maledictione, *Math. 25. 34* gratiâ erepti, electi, & prædestinati; *percipite regnum quod vobis paratum est*, id est, quod vobis prædestinatum est, *ab origine mundi*.

REMIGIUS.

Quod dicitur, *quia qui omnes vult salvos fieri & neminem vult perire, & qui pro omnibus passus est, neminem prædestinaverit ad interitum vel ignem æternum*; apertissimè contrarium est fidei: quâ, verè & fideliter creditur & definitur, quod omnipotens Deus omnia opera sua, quæ erat ipse factururus, (quæ utiq; nunquam esse possunt, nisi iusta & recta: sicut in Psalmo canitur; *Ju. Psal. 145. 17* *Etus Dominus in omnibus vijs suis, & sanctus in omnibus operibus suis*) ante omnia secula, & verissimè præcivit futura, & immobiliter prædestinaverit, statuerit et præfinierit futura. Iusta quippe impiorum et iniquorum in æternâ morte atq; in æterno igne damnatio, opus est proculdubio iusti iudicii Dei qui reddet unicuique secundum opera ejus. Et idcirco semper apud

Esai. 45. 11.
secundum LXX

eum extitit, et verè præscitum, et justè prædestinatum, qui (attestante Prophetâ) *fecit quæ futura sunt*. Nam si hoc in æternâ ejus præscientiâ et prædestinatione non fuisset: nunquam ejus opus esset, nunquam temporaliter fieri potuisset. Quia omne opus suum ille præsciendo et prædestinando prævenit; et ideo nihil est in ejus operibus futurum, quod ipse non præscierit et prædestinaverit se esse facturum.

Luc. 10. 16.

Deinde contrarium est etiam doctrinæ & definitionibus sanctorum Patrum: qui in utramq; partem, tam videlicet electorum quàm reproborum (quia & illorum glorificatio, & istorum condemnatio justum Dei opus est) divinam Prædestinationem ponere non dubitant. Et ideo multum necesse est, ut agnoscant, qui ita sentiunt, manifestam fidei veritatem, & fundatissimam beatorum Patrum auctoritatem: & quod eis nullatenus expedit, non spernant neq; abjiciant illos, de quibus Dominus ait; *Qui vos audit, me audit, et qui vos spernit, me spernit*.

Quod si ideo eis videtur absurdum, quia omnipotens Deus reprobos prædestinaverit ad interitum & ignem æternum, quoniam velut incredibile videtur, ut qui omnes vult salvari, & qui pro omnibus mortuus creditur, aliquem eorum prædestinaverit ad damnationem: recogitent attentius, quia etsi illa verba Apostoli simpliciter intelligantur, quibus de Deo dicit, *Qui vult homines salvos fieri*; duobus modis hoc Deum agere certissimum est. dum alios ita vult salvos fieri, ut ipse omnino faciat salvos, sicut omnes electos: alios verò ita velit salvos fieri, ut eos omnino non salvet, sed in æternum perire permittat, sicut utiq; omnes reprobos; quos juxta hunc sensum, et ut benignus creator salvari voluit, & ut justus judex æternæ perditioni tradidit. Sicut ergo & bonitatem suam eis ostendit, quia eos salvari voluit; & tamen bonitas ejus non impedivit

vit severitatem ejus, quâ eos justè damnavit: ita eadem bonitas ejus nullatenus impedivit prædestinationem ejus justitiæ; dum quos ille salvos fieri voluit, & iniquos futuros semper præscivit, & in iniquitate suâ permansuros, justè & ad interitum prædestinavit.

Ita, etsi *pro omnibus*, etiam in suâ impietate perituris, *Christus mortuus est*: sic eis exhibuit bonitatem passionis suæ, ut tamen hujusmodi impios, in suâ impietate permansuros, justo suo judicio condemnaverit; sicut ipse ait. *Qui non credit, jam judicatus est.* Et ideo bonitas ejus, quia etiam pro talibus passus creditur, non evacuavit erga eos prædestinationem ejus: quia eos semper, & præscivit in suâ impietate permansuros, & prædestinavit justè perituros.

Ioh. 3. 18.

Quicquid ergo post ista, in his verbis, de æternâ prædestinatione Sanctorum dicitur, ad regnum & vitam æternam; Catholicè & fideliter dicitur: quia sine dubio tam pium & tam gloriosum opus suum, & æternaliter omnipotens præscivit futurum, & æternaliter prædestinavit se esse facturum.

HINC MARUS.

Quosdam autem, sicut præscivit, non ad mortem neque ad ignem prædestinavit: sed in massâ peccati & perditionis justè deseruit; à quâ eos prædestinatione suâ (id est, gratiæ præparatione) occulto, sed non injusto, judicio nequaquam eripuit.

REMIGIUS.

Mirum valde est, quomodo negare contendunt, eum æternam ipsorum damnationem prædestinasse, quos jam ab ipso mundi exordio cum primus homo peccavit, & omne humanum genus ex se propagandum unam massam damnationis & perditionis fecit, manifestè dicant in eadem damnationis & perditionis massâ justo Dei judicio deputatos & derelictos. Quid est enim massa damnationis & perditionis ab initio mun-

di divino iudicio effecta; nisi eodem divino iudicio æterna damnationi & perditioni destinata & tradita? Si enim tantummodò præscita est ad æternam damnationem & perditionem; nullam ibi adhuc est divinum iudicium. Et quomodo tales in massâ damnationis & perditionis divino iudicio relictæ esse dicuntur: si in hac parte nihil adhuc de illis divino iudicio est definitum? Sin autem, (sicut omnino, etiam eorum consensu & confessione, verum est) hæc massa non solum præscita est, sed etiam iudicata: quid aliud intelligi potest, nisi omnino ad eandem damnationem & perditionem prædestinata? Quod enim verè & divinâ præscientiâ præcognitum, et divino iudicio est decretum, constat omnino esse prædestinatum.

HINC MARUS.

Quia, sicut exponit Augustinus, *Prædestinatio est gratiæ preparatio; gratia autem est vitæ donatio*, id est, *prædestinationis effectus*.

REMIGIUS.

Ille ita dixit: *Prædestinatio est gratiæ preparatio; gratia verò est iam ipsa donatio*. Et post aliqua (ut distingueret inter istam prædestinationem gratiæ quæ propriè electorum est, & prædestinationem damnationis & vindictæ, quæ propriè est reproborum) subjunxit dicens: *Prædestinatio Dei, quæ in bono est, gratia est, ut dixi, preparatio; Gratia verò est ipsius prædestinationis effectus*. Atq; ita luculenter ostendit, aliter intelligendam esse prædestinationem Dei quæ in bono est bonis, id est, electis; ubi verè divinæ erga eos gratiæ est preparatio, & huius prædestinationis effectus est ejusdem divinitus præparatæ gratiæ iam ipsa donatio; & aliter intelligendam prædestinationem Dei quæ in malo est malis, id est, reprobis; quæ è contrario nihil est aliud, nisi æternæ * prædestinationis eorum preparatio. cujus omnino effectus est, iam ipsa damnatio. Ita venerabilis doctor,

* perditionis.

doctor æternam prædestinationem Dei in utrumq; distribuit: ut & in bono sit bonis, & in malo malis; dum & illis per eam æterna gratia, & istis per eam æterno Dei consilio æterna damnatio præparatur.

HINC MARUS.

Et beatus Prosper, in hac resancti Augustini expofitor, cum cæteris orthodoxis concordans Patribus dicit: *Non est prædestinatio, nisi quod ad donum pertinet gratia, aut ad retributionem justitiæ.*

REMIGIUS.

Hoc ita omnino rectissime intelligendum est, ut divina prædestinatio non ita credatur alicui esse in malum, ut eum malum esse compellat (quod absit.) sed quod omnibus & electis & reprobis vel ad donum pertineat gratiæ vel ad retributionem justitiæ. Ad donum gratiæ electis, & ad retributionem justitiæ reprobis: dum & electi gratiâ salvantur, & reprobi justitiâ puniuntur. Iste est enim plenissimus & verissimus divinæ prædestinationis effectus; non tantummodo electos præordinans ad æternam gloriam, sed etiam reprobos præordinans ad æternam pœnam. Sic itaq; B. Prosper cum cæteris orthodoxis Patribus sensit, & cum beato scilicet Augustino. (cujus de prædestinatione divinâ non fallaciter sed fideliter verba ponit atq; exponit) & cum alijs qui de eâdem fide atq; eodem sensu ipsius divinæ prædestinationis immobilem veritatem & æquitatem in utramq; partem (& electorum videlicet, et reproborum) veraciter intellexerunt, & firmissimè definierunt.

Quod si scriptor Epistolæ eos tantummodo putat orthodoxos, qui in damnatione reproborum divinam solummodo præscientiam, & non etiam prædestinationem credunt: ergo & beatum Augustinum, et beatum Fulgentium, et ipsam fidei Ecclesiasticæ solidissimam veritatem hæretici erroris denotatione infamat. Et ad tantum

Isai. 5. 20.

tantum malum hæc pertinacia contentionis perducta est, ut (quod nemo dignè dolere potest) jam apud illos qui pravè sentiunt orthodoxi, & qui orthodoxè sapiunt hæretici putentur. Quod malum vehementer nobis cavendum Propheta denunciat, dicens: *Vae qui dicitis malum bonum, & bonum malum; ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras; ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum.*

HINC MARUS.

Ephes. 2. 10.

Esai. 30. 33.

Mat. 25. 41.

Quâ de re refugiunt dicere qui (ut diximus) sanum videntur sapere, quosdam prædestinatos à Deo esse ad interitum, sed tantummodò præscitos. Electos autem præscitos & prædestinatos esse ad regnum, & regnum illis, (ut diximus) prædestinatum æternum; de quibus nullus potest perire. Et sicut sunt prædestinati gratiâ Dei ad regnum, ita sunt prædestinati (secundum Apostolum) *in operibus bonis, in quibus ambulant*: pro quibus eis non solum gratia detur, sed et gratiâ regnum reddatur æternum. Pœnam autem dicunt in infidelitate et iniquitate perseverantibus à Deo prædestinatam secundum divinam præscientiam: sicut scriptum est in Prophetâ; *Præparata est ab heri Tophet*, quia ad retributionem justitiæ pertinet; sicut pertinet ad gratiam, ut ex unâ eadèmq; massâ peccati, gratiâ electi prædestinentur ad vitam. concordante cum hoc Evangelicâ veritate: *Ite (inquit) maledicti in ignem æternum, qui parati estis diabolo & angelis ejus.*

REMIGIUS.

Quæsumus quæ est ista res, quæ causâ et ratio pro quâ isti refugiunt prædestinationem Dei dicere in damnatione reproborum? Numquid hæc erga illos divina prædestinatio non est justa, quæ quos præscivit in iniquitatibus permansuros prædestinavit æternis supplicijs perituros? Numquid non est vera, quæ nisi decerneret tam justum opus Dei in æternitate, nunquam impleri

impleri posset in tempore? Numquid non est à sanctis Patribus prædicata, & ab Ecclesiâ Catholicâ recepta? Quid ergo causæ est, ut refugiamus credere quod fides tenet, refugiamus dicere quod veritas docet? Numquid non etiam ipsi qui hæc refugiunt, jam omnes reprobos, ab ipso mundi exordio in massâ damnationis & perditionis asserunt derelictos? Quod quid est aliud (ut suprà ostendimus) nisi æternæ damnationi & perditioni prædestinatos? Aut quâ ratione dici potest quod isti tam multiplici sermone firmare conantur; iniquis & impijs in malis suis perseveraturis pœnas à Deo esse prædestinatas, ipsos verò non esse prædestinatos pœnis? cum utiq; non alij, sed illi omnino eas passuri sint, quibus sunt prædestinata? Et si certum est apud omnipotentem Deum, qui eas sint passuri; sine dubio & decretum, & definitum sit ipsos esse passuros. Sicut enim certas pœnas eis qui digni sunt prædestinavit: ita certissime eosdem, quia digni sunt, ipsis pœnis prædestinavit. Sicut verò injustus non est, dignis præparando pœnas; sic proculdubio justus est, dignos præordinando pœnis. Utrumque ergo præscitum, utrumque prædestinatum, quia utrumque justum, manifesta veritas declarat. Nec necessitatem eis pereundi suâ præscientiâ vel prædestinatione imponit, quos & diu ut converterentur expectavit; et quia converti noluerunt, justâ ultione damnavit.

HINC MARUS.

Quod et beatus Petrus in Epistolâ suâ distinctè loquens demonstrat, cum dicit: *Novit Deus pios detentione eripere iniquos autem in die judicii cruciandos reservare.* 2. Pet. 2. 9. NOVIT enim verbum præscientiæ Dei ad universa hæc facit: videlicet et ad prædestinationem piorum, quæ verbo ereptionis innuitur; et ad significationem pœnæ prædestinatæ, cum in fine cruciandos impios monstrat, quando reddet unicuique secundum

N

opera

opera sua. Et ad discretionem; iniquos non dicit Dominum ad pœnarum cruciatus prædestinare, sed justè desertos cruciandos reservare. Et apertè monstratur, quia præscientia sine prædestinatione esse potest; prædestinatio autem sine præscientiâ esse non potest. Quocirca sola præscientia viget in reprobis, in quibus misericordia justè nil operatur ad donum gratiæ: præscientia autem & prædestinatio, id est, gratiæ præparatio misericorditer operantur in electis qui prædestinantur ad regnum, & quibus regnum prædestinatur æternum, quod ad donum pertinet gratiæ. Et præscientia simul & prædestinatio æquè ac justissimè operantur in prædestinatione pœnæ reproborum, quæ pertinet ad retributionem justitiæ.

REMIGIUS.

Hæc sententia beati Petri Apostoli non propriè de præscientiâ et prædestinatione divinâ, sed simpliciter a Pet. 2.9. nobis accipienda videtur. Ait namq;: *Novit Dominus pios de tentatione eripere; impios autem in die judicii cruciandos reservare.* id est, Novit ille altâ et secretâ dispositione sapientiæ suæ, pios in præsentî vitâ (periculis et tentationibus plenâ) laborantes, suâ gratiâ, suâ protectione eripere: cui quotidie ipsi dicunt; *Ne nos inducas in tentationem;* ne aut prosperitatibus hujus sæculi illiciantur, aut adversitatibus frangantur. Et è contrario, impios in hoc sæculo florentes, et in suâ impietate velut prosperè agentes, nequaquam suâ inscitiâ negligere, nequaquam impunitos dimittere; sed quos videtur quasi injustè in suis cupiditatibus et delectationibus carnalibus securos et lætos relinquere, eosdem potius futuro suo judicio et æternis cruciatibus reservare: ut quanto hic licentiùs et ampliùs prosperantur, tanto ibi duriùs et atrociùs puniantur. Potest tamen in istis postremis verbis ubi ait; *impios verò in die judicii cruciandos reservare;* aliquid divinæ præscientiæ et prædestinati-

nationis erga eosdem impios velut ex latere intelligi. Quia quos occulto et justo iudicio suo ad æternos reservat cruciatus, et præscivit sine dubio, et prædestinavit perpetuò cruciandos. Quæ verba Apostoli cum ita et verins et rectius intelligantur; nihil necesse est velut ex eorum auctoritate tam multipliciter de eâ re loqui, quæ hujus sententiæ attestazione non valet approbari, sed potius falsa et supervacua demonstrari.

HINC MARUS.

Aliqua etiam exempla quæ illorum stultitia (ad munimen sui, eadem malè intelligendo, proferens) profert, sicut modò ad memoriam occurrunt, sapientiz vestræ scribo. Proferunt ex Apostolo, *vasa iræ aptata vel perfecta ad interitum*, dicentes vasa esse prædestinata ad interitum, et mutari non posse. Sed aliter alij intelligunt: maxime cum idem dicat Apostolus de eisdem vasis, *Si quis emundaverit se ab istis*, videlicet pro quibus vas contumeliæ fuerat, erit vas in honorem. Rom. 9. 21. 2. Tim. 2. 21.

REMIGIUS.

Hæc testimonia scripturarum, quæ ab illo miserabili monacho, et ab alijs nescimus quibus qui cum eo sentiunt, ad confirmationem divinæ præscientiæ et prædestinationis dicuntur esse prolata, non negligenter et quasi transeunter omittenda, sed potius diligenter et fideliter juxta regulam veritatis singillatim videntur esse tractanda: ne fortè parùm attendentibus, et non intelligentibus, nihil ad rem de quâ agitur pertinere videantur; aut velut levia et nullius momenti absq; periculo præteriri posse existimentur. Est enim certissimum et manifestissimum hujus rei testimonium ex Apostolo sumptum: quia ut ipse dicit; *Sustinuit Deus in multâ patientiâ vasa iræ aptata vel perfecta in interitum*; ut ostenderet divitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ, quæ præparavit in gloriam. Verè etenim vasa iræ, id est, justæ vindictæ Dei (quam meruit primæ transgressionis Rom. 9. 22. 23.

gressionis culpa) omnes reprobi sunt; qui in fine non ereptionem misericordiæ, sed iram damnationis sensuri sunt. Et hæc *vasa iræ* non ad misericordiam sed ad iudicium præordinata, jam et suo merito et divino iudicio, & *apta & perfecta sunt in interitum*: ut suo præcedente merito, et divinæ prædestinationis iusto præcedente iudicio, quia noluerunt converti ad bonum, æternum patiantur malum. Non ergo quia non potuerunt, sed quia noluerunt de malo converti ad bonum, iustum patientur supplicium. Sicut è contrario verè *vasa misericordiæ* sunt omnes electi, qui nullo suo præcedente merito, sed solâ Dei misericordiâ, à massa perditionis discreti, divinâ prædestinatione sunt *vasa præparata in gloriam*.

Unde & illud quod alibi idem dicit Apostolus, Si quis autem se emundaverit ab istis, erit vas in honorem; nullo modo huic tam clare & manifestæ divinæ prædestinationis in utramq; partem, tam electorum videlicet quàm reproborum (si diligenter ex superioribus verbis Apostoli consideretur) contrarium, sed omnino concors & consonum invenitur. Ait namq;: *In magnâ autem domo non solum sunt vasa aurea & argentea, sed & lignea & fictilia; & quedam quidem in honorem, quedam autem in contumeliam*. Et ita subiunxit: Si quis autem emundaverit se ab istis, erit vas in honorem sanctificatum & utile Domino. Manifestissimè itaq; constat, quod quæ in illis verbis dixerat *vasa iræ apta sive perfecta in interitum*, & è contrario *vasa misericordiæ præparata in gloriam*; ea omnino dicit hîc, *quedam in honorem*, et *quedam in contumeliam*: in honorem *vasa misericordiæ*, in contumeliam *vasa iræ*. Sed cùm ibi prædestinationem tantummodò utriusq; partis, id est, electorum et reproborum, simpliciter commendaverit: hîc adjungit etiam exhortationem, quàm attentè *vasa misericordiæ* debeant se custodire et segregare ab

immunditijs vasorum iræ, cum dicit; *Si quis autem emundaverit se ab istis, erit vas in honorem, etc:* id est, Si quis emundaverit se ab istis vasis iræ, vasis in contumeliam, vel ab eorum immunditijs, si aliquando in eis fuit, sollicitè se extrahendo, vel nunquam eis se admittendo, et immaculatum se ab hoc sæculo custodiendo, erit vas in honorem sanctificatum, id est, ipso emundationis et sanctificationis suæ effectu atq; profectu demonstrabit se ad vasa misericordiæ, et ad vasa honoris et gloriæ pertinere.

Unde non hoc significat in his verbis Apostolus, quod *vasa iræ & contumeliæ*, id est, divino iudicio reprobri et reprobati, possint effici *vasa misericordiæ, & honoris & gloriæ*, id est, in sortem electorum transire, sicut scriptor hujus Epistolæ intellexit: (cum omnino reprobi, qui divinitus præsciti sunt in suis iniquitatibus permansuri, nullatenus possint merito perseverantissimæ iniquitatis suæ in societate electorum censerī; sicut regula Catholicæ fidei indubitanter tenet et docet;) sed ut unusquisq; fidelium, sicut jam dictum est, ipsa fidei et justitiæ justificatione probet et declaret sese ad vasa misericordiæ et electionis pertinere. Duo namq; sunt quibus velut quodam signaculo probantur et agnoscuntur electi Dei: scilicet æterna divine gratiæ præordinatio, ut ex manifestâ luce justitiæ & sanctitatis manifestetur in eis veritas divinæ electionis. sicut ipse Apostolus paulo superius ostendit, dicens: *Sed firmum fundamentum Dei stetit, habens signaculum* 2.Tim. 2.19: *hoc; Cognovit Dominus qui sunt ejus, & discedat ab omni iniquitate omnis qui nominat nomen Domini.* Quod ergo cognovit Dominus qui sunt ejus, æterna electio est: ut autem discedat ab iniquitate omnis qui nominat nomen Domini, certa ipsius electionis probatio est.

HINC MARUS.

Iohan. 3. 18.
* At

Proferunt; *Qui non credit, jam iudicatus est*, id est, prædestinatione Dei jam damnatus est. * Et Augustinus in libro de Agone dicit: *Qui non credit, jam iudicatus est, id est, jam damnatus est. Præscientiâ utiq; Dei, qui novit quid imminet non credentibus.*

REMIGIUS.

Secundo loco testimonium divinæ prædestinationis de Evangelio ponitur: *Qui non credit, jam iudicatus est*. Quod videlicet omnes impij & increduli jam sunt divinâ prædestinatione damnati. Quia videlicet, si eorum damnatio justum divini iudicij opus est, sine dubio opus suum semper apud Deum et præscitum et prædestinatum est. Sed scriptor Epistolæ nolens damnationem incredulorum ad divinam prædestinationem, sed tantummodo ad præscientiam pertinere, subjungit verba beati Augustini, quibus quasi hoc probare videatur. Ait namq; ille in libro de Agone Christiano, memorans verba Evangelij: *Qui non credit jam iudicatus est, id est, jam damnatus est, præscientiâ utiq; Dei, qui novit quid imminet non credentibus*. Eo quod non dixerit sanctus doctor, jam damnatus est prædestinatione Dei, sed præscientiâ Dei: nec dixerit, qui statuit aut præfinivit sive prædestinavit, sed qui novit, inquit, quid imminet non credentibus. quasi omnipotens Deus aliquid operum suorum præscierit futurum, quod non prædestinaverit se esse facturum: aut cum in operibus ponitur præscientia Dei, non statim certissime intelligi debeat et prædestinatio Dei. Quia sicut nihil operum suorum prædestinavit, quod non præscierit; ita quicquid eorum præscivit, sine dubio etiam prædestinavit. Nihil omnino in operibus ejus est injustum aut iniquum, ut dignè tantummodo præsciretur, et non prædestinaretur: sed quia totum est justum et rectum, totum est omnino præscitum, totum omnino prædestinatum.

Unde

Unde idem beatus Augustinus, qui in hoc loco dicit incredulos jam divinâ præscientiâ damnatos; alibi cum tractaret verba Domini dicentis ad quosdam, *Sed vos non creditis, quia non estis ex ovibus meis*: eosdem testatur divino judicio ad æternam mortem prædestinatos, ita dicens. *Quomodo ergo istis dixit, Non estis ex ovibus meis? quia videbat eos ad sempiternum interitum prædestinatos, non ad vitam æternam sui sanguinis pretio comparatos*. Ecce et in illis verbis Domini quibus ait, *Qui non credit jam judicatus est*; & in istis quibus dixit, *Sed vos non creditis quia non estis ex ovibus meis*; utrobique increduli et infideles designati sunt. et quos in illâ sententiâ sanctus Doctor dixit, divinâ præscientiâ jam damnatos, in istâ eosdem dixit ad æternum interitum prædestinatos: non quia alij ex eis divinâ præscientiâ & alij divinâ prædestinatione damnati sunt; sed quia divini judicii virtute quâ tales damnantur, sicut & in omni opere divino, utrumq; simul intelligendum sit, & si non ubiq; quia nulla exigit necessitas, simul dicendum.

Iohan. 10. 26.

HINC MARUS.

Proferunt: *Induravit cor Pharaonis. Tradidit illos in reprobum sensum. Immittet eis spiritum erroris. Tu vero, Deus, deduces eos in puteum interitus. Qui transgreditur à justitiâ ad iniquitatem; Deus paravit illum ad romphaam*.

Exod. 9. 12.
Rom. 1. 28.
2. Thess. 2. 11.
Psalm. 55. 23.
Ecclesiastic. 26.
37.

REMIGIUS.

Tertio loco testimonium de Exodo ponitur, *Induravit Dominus cor Pharaonis*. Quod manifestè non ad præscientiam vel prædestinationem futurorum, sed ad præsens Dei judicium pertinet, qui eum, quem tali poenâ judicavit, justo judicio induravit.

Exod. 9. 12.

Similiter & quartum testimonium intelligendum est. scilicet non de præscientiâ aut prædestinatione, sed præsentis justo judicio Dei quod Apostolus dicit:

Tradidit

Rom. 1. 28.

2. Theſſ. 2. 11.

Tradidit illos Deus in reprobum sensum.

Et quintum, ubi ait: *Mittet eis Deus operationem erroris.* quia (ut dictum est) quos dignos tali pœnâ judicavit, vel in reproborum sensum tradidit, vel eis suo justo judicio operationem erroris immisit.

Psalm. 55. 23.

Similiter & sextum accipiendum est: *Tu verò Deus deduces eos in puteum interitus.* Puteus namq; interitus est, ut beatus Augustinus exponit, tenebræ erroris, tenebræ summerſionis. Deducti verò Deus reprobos in hunc puteum; non quòd ipse sit auctor culpæ ipsorum, sed quòd ipse sit judex iniquitatis eorum. Quod etiam si quis de puteo infernalis damnationis & summerſionis eodem sensu velit intelligi: & pertinere potest ad justam prædestinationem interitus reproborum, et non est contrarium veritati.

Ecclesiastic. 36.

27.

Quod autem septimo loco ponitur: *Et qui transgreditur à justitiâ ad iniquitatem, Deus paravit illum ad romphæam,* manifestè justam prædestinationem reproborum ad interitum sonat; ut qui suo vitio & suo perverso arbitrio à justitiâ declinans transgreditur ad iniquitatem, justè divini judicij prædestinatione præparatur ad romphæam, id est, ad æternæ mortis vindictam. De qualibus etiam alibi scriptum est: *quod si averterit se justus à justitiâ suâ, & feceris iniquitatem, morietur in eâ.*

Ezech. 18. 26.

HINC MARUS.

Sed isti malevoli, non intelligentes quæ loquuntur vel de quibus affirmant, confundunt præscientiam & prædestinationem.

REMIGIUS.

Propterea malevolos (id est, illum miserabilem monachum, & qui cum eo forsitan sentiunt) confundere præscientiam & prædestinationem divinam arguit, quia (sicut in totâ istâ responsione laboravit) non vult intelligi prædestinationem nisi in solis electis; in reprobis

probis verò solam præscientiam debere sentiri. In quâ assertione non solos istos quos vocat malevolos, sed sanctos Patres & Doctores Ecclesiæ, qui prædestinationem divinam in utramq; partem & intellexerunt & docuerunt, se culpandos affirmare nequaquam considerat.

HINC MARUS.

Et sicut malè intelligunt authenticas scripturas, ita & pessimè verba sancti Augustini in quibusdam locis; sicut in Enchiridion, & in libris de Civitate Dei, & alibi etiam, *prædestinatos ad interitum, & populum natum ad iram* dicit.

REMIGIUS.

Quèd pessimè dicit intelligi verba sancti Augustini, si quis in libro Enchiridion, & in libris de Civitate Dei, & in tractatibus Evangelij secundum Ioannem, ita intelligat prædestinationem reproborum ad interitum; sicut eam ille & scriptis suis per omnes Ecclesias & verbis etiam præsentibus populis simpliciter & veraciter prædicavit; atq; ita conatur beatissimi Doctoris manifestum & veracem sensum nescimus in quid aliud pervertere & detorquere: quantæ absurditatis, immo quàm impiæ præsumptionis sit, quis possit explicare? Per hoc enim non solum sensum Ecclesiasticorum Patrum, sed etiam fidem Ecclesiæ & auctoritatem Scripturæ divinæ à parte evacuare, invenitur. Itanamq; Patres docuerunt; ita Ecclesia fidejiter tenet; ita Scriptura veritatis veraciter tenendum demonstrat.

HINC MARUS.

Unde etiam postquam de libero arbitrio, & de Correctione & gratia, & de Perfectione justitiæ hominis, & de Prædestinatione sanctorum ad Prosperum & Hilarium (ubi nihil de prædestinatione reproborum, sed de prædestinatione sanctorum dixit) multis
O postu-

postulantibus scripserat; librum Hypomnesticum adversus Cœlestium & Pelagium scripsit de quinque questionibus, & hanc sextam loco retractationis superaddidit de prædestinatione. ubi se excusat non eo sensu dixisse, nec intelligi velle, prædestinatos ad interitum; sed in iniquitate vel impietate perseverantibus poenam esse prædestinatam. Quorum questionum & absolutionum mentionem in libro quem scripsit contra Manichæos ex Genesi facit.

REMIGIUS.

* Vulg. Hypomnesticon.

Adjungit rem novam & neque ex lectione, neque ex veraci aliquâ traditione nobis hactenus comparatam. Quod, scilicet, beatus Augustinus post omnes libros suos scripserit quendam libellum quem Græco vocabulo * *Hypomnesticon* nominant, quod latine *Memo- ratorium*, interpretatur: in quo de quinque questionibus contra Pelagium & Cœlestium disputaverit, & quicquid in præcedentibus libris de prædestinatione divinâ erga damnationem reprobos dixerat, non ita se dixisse, ut ab omnibus dixisse cognoscitur & intelligitur, sed alio absurdissimo & inconvenientissimo sensu; ut per hoc quod dixit impios ad interitum prædestinatos, noluerit intelligi ipsos impios ad interitum prædestinatos, sed (quod nemo credere aut suspicari posset) poenam eis intelligi voluerit esse prædestinatam. Quis unquam audivit tam pertinacem audaciam, vel tam audacem pertinaciam, ut sanctissimum & veracissimum Doctorem ipsum de se fateri compellat, quia quod dixit impios in sua impietate permansuros prædestinasse ad interitum; non dixit, quia veraciter ita sit, sed (quod in ejus verbis nullatenus sonat) poenam eis intelligi voluerit præparatam? Quis talem absurditatem, immò insaniam, ferre possit? Nos enim manifestè novimus, quia quando libros Retractationum jam senex & morti vicinus scripsit, (in quibus omnes

omnes præcedentes libros suos diligenter & fideliter pertractavit) nequaquam adhuc istum libellum scripserat. Quia si scripisset, utique inter alios etiam ejus mentionem fecisset. Manifestum etiam videtur, quia post ejus obitum, quando vitam ipsius & catalogum non solum librorum ejus, sed etiam tractatum ad populum, et Epistolarum ad diversos, quidam * sanctus * Possidens. Episcopus et alumnus ejus diligentissimè recensuit et descripsit; necdum istum libellum scripserat beatus Augustinus. si enim scripisset, utiq; tanquam præcipuè necessarius inter alios annumerari, et memoriæ commendari potuisset. Quòd si aliquis ex Ecclesiæ rectoribus, qui post ejus obitum extiterunt, simpliciter eum ex titulo qui à sancti Augustini nomine inscriptus est, (non consideratâ diligentius ratione, nec aliquâ necessitate ut id faceret compellente) ipsius cum esse credidit, cujus in fronte nomen invenit: quid hoc præjudicat veritati? quæ diligenter inquisita & inventa, nullum super hac re errare permittit.

Non ergo tantus Doctor veram divini judicii prædestinationem de damnatione reproborum illo Hypomnesticôn libello negavit, quam ubiq; in suis scriptis asseruit: sed alius quidam, ut putamus, novâ postmodum insurgente calumniâ, velut per illam prædestinationem reproborum ad interitum hoc doceret Ecclesia, quasi Deus suâ prædestinatione necessitatem imponeret hominibus, & in suis impietatibus permanendi, & in æternum pereundi, subtraxit verbum prædestinationis in parte reproborum: (quod potius, secundum veritatem divini judicii, & diligenter exponi & commendari oportuerat) & solam electorum prædestinationem conatus est asserere, atq; ita dum vult illam refutare et removere calumniam, magnam erroris occasionem dedit; ut eadem tam vera & manifesta in damnatione reproborum divina prædestinatio nulla

esse crederetur, & tanquam nulla sit negaretur. Quapropter diligenter inquisitâ et evidenter agnitâ veritate, cesset contentio & animositas erroris, & suscipiatur libenter atq; obedienter manifestatio veritatis.

Ut autem quinq; illas quæstiones, sive oppositiones Pelagianorum in libris quos de expositione Genesis idem beatus Augustinus contra errores & blasphemias Manichæorum scripsit, commemoraret, nec in nostris codicibus invenitur, nec ullâ ratio esse videtur. quia manifestum omnino est, quando eisdem libros idem auctor conscripsit, primis ferè adhuc temporibus conversionis sive presbyterij sui, nec dum tunc Pelagianorum nomen aut hæresim extitisse, sed longo post tempore & multis intercedentibus annis eorum insaniam atq; impugnationem contra Ecclesiam surrexisse. Et ideo quod neq; ad Manichæos hæreticos pertinebat, neq; à Pelagianis qui nec dum exorti fuerant ullatenus opponi potuerat, nulla proflus ratio permittit, ut quod adhuc penitè s futurum ignorabatur, in illis libris velut transactum commemoraretur. Sunt quidem circa finem librorum eorundem breviter contra Manichæos propositæ atq; expositæ quædam quinq; quæstiones; sed ad Pelagianos nihil pertinentes, & eorum nullam memoriam facientes.

* Ita rectè citat Remigius, non bono, ut vulgaris habet ἐπιγὰφι.

Illud quoq; quod dixit scriptor Epistolæ, quia in libris ad Prosperum & Hilarium scriptis de Prædestinatione sanctorum & * dono perseverantiæ, nihil idem Doctor dixerit de Prædestinatione reproborum ad interitum; nullatenus verum esse cognoscimus. Frequenter enim in eisdem libris de utriusq; partis, id est, electorum & reproborum prædestinatione, nunc simul nunc distinctè disputat. Et ideo liber ille de Prædestinatione sanctorum titulatur: non quia & de prædestinatione reproborum nihil ibi dicitur, sed quia ex meliori parte nomen accepit. Sicut & in libris de civitate Dei, utiq;

utiq; de utrisq; civitatibus, & Dei scilicet & Diaboli pariter & multipliciter disputat: & tamen ex meliori parte *libros de civitate Dei* voluit appellare.

HINC MARUS.

Sed de gratiâ vel libero arbitrio qui melius sapiunt, ita credunt, & ita loquuntur. Arbitrium liberum in primo homine non fuit emortuum, sed vitiatum: in nobis autem ad malum agendum arbitrium malè est liberum; quia gratiâ non liberati, sed malè libero arbitrio usi, efficiimur servi peccati. Ad benè agendum autem, immo & ad benè volendum, tunc verè est nostrum arbitrium liberum, cum fuerit gratiâ liberatum; quod non est resuscitatum, quia non fuit emortuum: sed gratiâ est sanatum, quia vitio fuit corruptum. Et reprobi idcirco nequaquam cœlestis patriæ præmia æterna percipient, quia ea nunc, dum promereri poterant ex libero arbitrio, contempserunt: quod videlicet liberum arbitrium in bono formatur electis, cum eorum mens à terrenis desideriis gratiâ aspirante suspenditur.

REMIGIUS.

In his verbis quod dictum est, *liberum arbitrium in primo homine non fuit emortuum, sed vitiatum*; & quod paulo post de eodem libero arbitrio subjungitur, *quod non est resuscitatum quia non fuit emortuum, sed vitiatum; sed gratiâ est sanatum*, quia vitio fuit corruptum: multum miramur, quâ ratione ita sentiri & dici poterit. Nunquid enim primus homo peccando in animâ mortuus non est? sicut Scriptura verissimè dicit: *Ani-* Izech. 18. 20. *ma qua peccaverit, ipsa morietur*. Et quid est verè liberum arbitrium animæ, nisi libera animæ voluntas? Quid est autem libera animæ voluntas, nisi libera charitas, quâ sponte & voluntariè & perfectè ante peccatum Deo adhærebat anima, & ex eo vivificabatur, tanquam ex fonte vitæ & ex ipso inluminabatur sicut ex vero lumine:

Psalm. 36. 9.

lumine: cui fideliter dicere debemus, *quoniam apud te est fons vite, & in lumine tuo videbimus lumen.*

Mortua est itaq; humana anima per peccatum, non amittendo naturam suam, sed amittendo veram vitam suam, quæ illi Deus est: unde ad Deum conversa vivificatur, & vivit Deo; à Deo autem averfa moritur Deo, & vivit peccato. Et sine dubio voluntate avertitur à Deo, ut moriatur; & voluntate convertitur ad Deum ut vivificetur. Voluntas ergo animæ ad Deum conversa fit bona; à Deo averfa fit mala: ad Deum conversa vivificatur, à Deo averfa morietur: sicut acies oculorum corporalium, à luce averfa tenebrescit; ad lucem conversa clarescit. Quid est vitium animæ nisi averfio à Deo? & quid est virtus animæ, nisi conversio ad Deum? Vitium itaq; averfionis à Deo mors animæ est; & virtus conversionis ad Deum vita animæ est. Et quia (sicut jam dictum est) voluntate avertitur à Deo, & voluntate convertitur ad Deum; ipsâ averfione vel conversione voluntatis animæ, quæ naturaliter cum ipsâ & in ipsâ est, cum ipsâ & in ipsâ pariter aut moritur aut vivificatur.

Ephes. 2. 10.

Et ideo nullatenus credendum est, quod in primo homine mortuâ animâ per peccatum, non fuerit voluntas bona mortua eodem peccato. Tota namq; anima cum voluntate suâ, aut vivit, aut moritur. Et ideo nec sine voluntate suâ potuit Deo vivere; nec sine voluntate suâ potuit Deo mori; nec sine voluntate suâ vitiata est peccato mortifero. Nam si in primo homine peccante, voluntas bona non est mortua; quomodo nunc per vivificantem gratiam et creatur, et innovatur, et Deus eam operatur in homine? Unde ait Apostolus: *Ipsius enim sumus figmentum, creati in Christo Iesu in operibus bonis.* sed ut simus creati in Christo Iesu in operibus bonis, illud necesse est ut fiat in nobis quod Psalmista ait: *Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innova in*

Psalm. 51. 10.

visce-

visceribus meis. Et, *Deus est enim qui operatur in nobis et Philip. 2. 13.*
velle. Quid est enim *cor mundum*, nisi munda conscien-
 tia, à peccatis corde mundata et bonâ voluntate præ-
 dita? Et quid est *spiritus rectus*, nisi nullâ malâ volun-
 tate depravatus? Et quid est *Deum operari in nobis vel-*
le, nisi inspirare et largiri nobis bonum velle?

Mortua est itaque peccando humana anima et huma-
 na voluntas à vitâ Dei. Mortuum est illud, quod erat
 ante peccatum verè liberum arbitrium; quo libera ho-
 minis voluntas, id est, libera hominis charitas, volun-
 tatiè et liberè diligendo adhærebat Deo. Et verè mor-
 tuum est hujusmodi liberum arbitrium hominis, negli-
 gendo Deum, et recedendo à Deo. Et ab eâ morte, quâ
 amisit charitatem Dei, resuscitatur et vivificatur per
 eandem gratiam charitatis Dei: quod apertè beatus
 Ioannes Apostolus docet, dicens: *Nos scimus quoniam*
translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fra- 1. Joh. 3. 14
tres. Qui non diligit, manet in morte. Vita itaq; humanæ
 animæ, et humanæ voluntatis, Dei et proximi dilectio
 est: quâ homo ante peccatum fruebatur Deo, et frue-
 batur proximo in Deo: ab hac vitâ suâ mortuus est, ne-
 gligendo Deum, negligendo seipsum et proximum.
Quoniam qui non diligit, manet in morte. Anima itaq; hu-
 mana, et humana voluntas, sicut verè manet in morte
 non diligendo; ita verè transfertur de morte in vitam
 diligendo. Et sicut vera mors ejus est non diligere; ita
 et vera vita ejus est diligere. Hâc dilectione non fit ve-
 rè liberum arbitrium, id est, verè libera voluntas, nisi
 illo liberante, id est, libertatem largiente, qui ait; *Si vos* 1. Joh. 8. 36
filii liberaveritis, tunc verè liberi eritis: et nisi illo mu-
 nere spiritus Dei, de quo dicit Apostolus; *Ubi autem*
spiritus Domini, ibi libertas. 3. Cor. 3. 17

HINC MARUS.

Bonam quippe quod agimus, & Dei est & nostrum.
 Dei

Dei per prævenientem gratiam: nostrum, per subsequenter liberam voluntatem. Si enim Dei non est; unde ei in æternum gratias agimus? Rursum, si nostrum non est, unde nobis retribui præmia speramus? Quia ergo non immerito gratias agimus; scimus quod ejus munere prævenimur: & rursum, quia in non merito retributionem quærimus; scimus quod subsequente libero arbitrio bona eligimus quæ ageremus. Unde (sicut sanctâ Scripturâ docemur,) gratiâ prævenimur ut bene velimus; per liberum arbitrium gratiam subsequimur, ut bene agamus. Gratiâ adjuvamus, ut bene agere possimus, quod arbitrio volumus. Et gratia corroboramur, ut in bono quod per liberum arbitriū subsequendo cœpimus, perieveremus. Et gratiâ subsequimur, ut & gratiâ beatæ retributionis, pro gratiâ bonæ operationis, gratuitâ gratiâ remuneremur. *Et misericordia ejus, inquit, id est gratia, præveniet me. Et; Qui coronat te in misericordiâ & miserationibus.*

Psal. 59. 10.

Psal. 103. 4.

REMIGIUS.

„Nescimus quid divisionis, vel cujusdâ distributionis,
 „unus atq; ejusdê boni inter Deum & hominē hæc fontant. Quasi ex parte sit Dei, & ex parte nostrum. Sicut
 „toto isto sermone asserere videtur scriptor Epistolæ;
 „ut quasi initium boni nostri sit Deus; effectus verò
 „liberi humani arbitrii: licet hunc errorem velut gratiæ
 „adjunctione, non etiam plenitudine, temperare
 „conetur; cum verè totum sit Dei, sicut veritas ipsa dicit:
 „Sine me nihil potestis facere. Et Apostolus: *Quid enim, inquit, habes, quod non accepisti?* Unde beatus et
 „gloriosus martyr Cyprianus ita definivit, dicens: *In
 „nullo gloriamur, quando nihil nostrum sit.* Bonum itaq;
 „nostrum totum Dei est quia totum ex Deo est: et nihil boni
 „nostri nostrum est, quia nihil boni nostri ex nobis est. Et
 „ideò manifestè (ut juxta formam paternæ doctrinæ
 „potius loquamur) omne bonum nostrum, et totum Dei
 „est

Ioh. 18. 5.

1. Cor. 4. 7.

„ est donando, et totum nostrum fit accipiendo. Unde
 „ et in Dominicâ oratione quotidie postulamus di-
 „ centes: *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.* Matth. 6. 11;
 „ Cur enim panem nostrum nobis poscimus à Deo da-
 „ ri; nisi quia (ut diximus) sicut verè est Dei largien-
 „ do, ita etiam nostrum fit accipiendo. unde et beatus
 „ Papa Cœlestinus, ait: *Tanta enim est erga omnes homi-
 „ nes bonitas Dei, ut nostra velis esse merita, quæ sunt ipsi-
 „ us dona.* Totum itaq; bonum nostrum Deo dandum,
 „ Deo est tribuendum, quia totum ex illo est, non ex
 „ nobis; dñm totum et ab illo inchoatur, ac ab illo a-
 „ gitur ac peragitur in nobis: quia non qui suo, sed qui
 „ cumq; spiritu Dei aguntur, hi filij sunt Dei.

Rom. 8. 14.

Atq; hæc fuit Remigij Lugdunensis in sententiam,
 non Gotteschalci (quæ mira fuit Duvalij, in annotati-
 onibus ad hunc locum, incogitantia) sed adversario-
 rum ipsius, de gratiâ et libero arbitrio, tanto digna
 Præsulæ Censura.

C A P. I X.

*Iohannis Erigenæ Scoti, de Prædestinatione & li-
 bero Arbitrio, XIX. Capitula.*

Scriptum præterea idem Hincmarus
 ad Karolum Calvum Regem, a opus
 quoddam metricum, de gratiâ &
 Prædestinatione Dei: de Sacramentis
 quoq; corporis & sanguinis Christi; &
 de videndo Deo, atq; origine animæ,
 simul ac de fide sanctæ Trinitatis, quod

a Flodoard, lib.
 3. cap. 15.

opus appellavit Ferculum Salomonis: b de quo et ad Par-
 dulum Laudunensem Episcopum scripsit, rogans quid
 sibi videretur de illo.

b Ibid. cap. 27.

c Sirmond. in
tom. 2. Concil.
Gall. pag. 681.

d Anastas.
Præfat. in Dio.
nyfij Hierarch.
ad Karolum
regem.
Scotirena & E-
rigena, Synony-
ma.

e Ecclef. Lug-
dunenf. de trib.
Epistolis pag.
1072. C.

f Simeon Du-
melneuf. in
Chronic. Ro-
ger. Hoveden.
Annal. part. 1.
& Mattheus
Florilegus, ad
annum 883.
g Eric. Præfat.
in Poëm. de Vi-
câ S. Germani.

Ad horum verò utrumq; (Hincmarum nempe et Par-
dulum, qui Synodo Carisiacæ adversus Gottschalcum
habitæ simul interfuerunt) à Iohanne Scoto scriptus est
De univâ Prædestinatione liber capitum XIX. quem in
bibliothecâ Corbeiensi adhuc extare, notat c Sirmon-
dus. Addit idem, in libris manuscriptis vocari illum
Fringenam, vel (quod in illis ego invenio) *Eringenam*
potius. Cum autem Hibernia nostra indigenis *Eri* et
Erin appelletur; ac doctis notum sit, eandem esse vete-
rem Scotiam et Hiberniam: Iohannem ab alijs *Scotum*
sive (ut eum nominat illius $\sigma\upsilon\gamma\chi\epsilon\omicron\nu\varsigma$, d Anastasius
Bibliothecarius) *Scotigenam*, à seipso *Eringenam* sive
Erinigenam eodem prorsus sensu fuisse dictum, vero
mihi semper visum fuit esse simillimum.

Occasionem editi à Iohanne hujus scripti ostendit
vel ipse *Pardulus*, vel quicumq; ille fuit Episcopus, qui
secundam ad Lugdunensem Ecclesiam scripsit episto-
lam. c Cum enim plures apud ipsos de quæstione di-
vinæ præscientiæ et prædestinationis scripsisse dixis-
set, et quinq; ex eis (ac inter eos *Amalarium*) nomi-
nasset: subjunxit, dicens. *Sed quia hæc inter se valde*
diffentiebant, Scotum illum qui est in palatio Regis, Iohan-
nem nomine, scribere coëgimus. Hic enim (ut in Anglo-
rum proditum est Annalibus f *relictâ patriâ in Franci-*
am ad Karolum Calvum transierat: à quo magnâ digni-
tione susceptus, familiarium partium habebatur, transige-
batq; cum eo tam seria quàm iocosa, individuusq; comes &
mensa & cubili erat. Patria verò (ut diximus) non
alia hîc intelligenda, quàm *Hibernia*: de quâ Ericus
Antifiodorensis in Epistolâ ad eundem Karolum. 2 *Quid*
Hiberniam memorem, contempto pelagi discrimine, penè
totam cum grege Philosophorum ad litora nostra migran-
tem? quorum quisquis peritior est, ultrò sibi indicit exili-
um, ut Salomoni sapientissimo favuletur ad votum.

Ex illo verò libro XIX. Capitulorum Summulæ
sunt

sunt collectæ: quas à Lothario Imperatore ad fratrem suum Karolum (in cuius palatio degebat Scotus) suppresso authoris ex quo collectæ sunt nomine, per Ebbonem Grationopolitanum Episcopum transmissas, et in Vermeriensi palatio (ubi cum Episcopis suis Synodum habebat Karolus) traditas fuisse; ex h Hincmari ad eundem Karolum epistolâ colligimus. Easdem (vel ejusdem generis alias, quibus Iohannis nomen fuerat appositum) Prudentio Tricassino episcopo censendas misit Wenilo Senonensis archiepiscopus. Quibus & ille respondit, & Florus quoq;: quem contra Io. Scotum scripsisse Simeon Dunelmensis, Rogerus Hovedenus, & Matthæus Florilegus confirmant; & authorem libelli fuisse diximus, qui Lugdunensis Ecclesiæ nomine editus extat, i *adversus cuiusdam vanissimi hominis* i Tom. 9. Bibli-
(sic enim habet titulus) *qui cognominatur Iohannes, in-* oth, Patr. part.
eptias & errores de Prædestinatione & Præscientiâ divi- 1. pag. 1009.
nâ, & de verâ humani arbitrii libertate. Ex quo, priusquam quæ ad hanc causam spectant excerpantur; præmittenda est illa

XIX. Capitulorum Iohannis Scoti
summaria Synopsis.

Cap. I.

1. Quadrivio regularum totius Philosophiæ quatuor, omnem quæstionem solvi.
2. Duas Prædestinationes non esse.

II.

1. Præscientiam & Prædestinationem substantialiter in Deo esse: adeoq; ipsum Deum esse.
2. Præscientiam & Prædestinationem unum idemq; esse.
3. Hominem ad Deum, quem libero arbitrio sine labore deseruerit, sine laboris studio & cooperantis gratiæ dono pervenire non posse.

4. Prædestinationem in Deo secundum substantiam esse; relativè autem (ad Deum) dici non posse.
5. Sicut duas essentias, sapientias, scientias, virtutes, cæteraq; omnia quæ de Deo dicuntur, geminari vel triplicari vel multiplicari impium est: ita Prædestinationes duas asserentem, reatu impietatis ligari.
6. Unamq; esse divinam Prædestinationem; sicut unam divinam operationem, sapientiam, substantiam, voluntatem.
7. Ex necessitate Prædestinationis nihil compelli, sicut nec voluntatem.
8. Et quicquid de divinâ voluntate intelligitur, de Prædestinatione Dei sentiri debere.

III.

1. Dei Prædestinationem, sicut essentiam, nullum cogere, nullam necessitatem inferre. (quia Prædestinatio substantia Dei est.)
2. Duas Prædestinationes non esse.
3. Mortem, peccatum, miseriam, à Deo non esse.
4. Prædestinationem, ut charitatem, non esse geminam vel duplam, vel multiplicem, et pluralitate cære.

IV.

1. Tres hæreses vitandas: unam Pelagianorum, liberi arbitrij sine gratiæ commendatione. Alteram gratiæ solius. Tertiam Gottescalcianam, prædestinationibus necessitates etiam inferentem.
2. Substantiam hominis esse tria, id est, Esse, Velle, Scire; & hanc peccando non amisisse.
3. Nullam naturam posse perire: nec liberam voluntatem hominem perdidisse, id est, naturam suam.
4. Libertatem homini post peccatum remansisse: vigorem et potestatem ejus perdidisse.
5. Ea semper naturam inchoare posse, et perficere non nisi per gratiam.

V.

1. Per præscientiam et prædestinationem Dei neminem compelli.
2. Præscire ea etiam quæ non esset factururus, prædestinare tantum quæ esset factururus.
3. Sicut in præscientiâ et prædestinatione Deum causam non esse peccati, ita nec pœnæ ejus, nec mortis.
4. Deum sicut neminem compellat peccare, ita nec bene vivere.
5. Si qua causâ præcedat voluntatem, id est, naturam ad bona vel mala cogitanda vel facienda, non esse naturam.

VI.

1. Nullum peccatum nullamq; ejus pœnam aliunde nasci, nisi propriâ hominis voluntate libero male utentis arbitrio.
2. Et stultissimum esse, dubitare humanam voluntatem esse secundum naturam.
3. Nec dubitari posse, ipsam rationalem substantiam esse.

VII.

1. Liberum arbitrium (bonum sc. illud & rectum, et bonâ voluntate ad superna et divina erectum, quale in primo homine conditum fuit, ita ut esset sine ullo peccato, et posset non peccare si vellet) inter media dona Dei deputandum: ideoq; & peccari potuisse.

VIII.

1. Interioris hominis substantialem Trinitatem in Essentiâ & Voluntate & Scientiâ contineri.
2. Nec aliud [esse] ei Esse et Velle, nec aliud Velle et Scire: sed hæc tria unam naturam; totamq; animæ naturam Voluntatem esse.
3. Liberam voluntatem esse naturam hominis; ejusq; liberum motum ac potestatem movendi: quod sit liberum arbitrium hoc donum Creatoris.

4. Sicut animale corpus potuit mori quia adhuc non erat perfectum, id est, spirituale: ita voluntas libera, adhuc animalis merito quia mortalis, potuit peccare, quoniam adhuc non erat perfecta. quæ utiq; perfectio libertatis post mandati custodiam impleretur, dum ei peccandi voluntas penitus auferretur.
5. Hunc motum liberi arbitrij nulli animalium, præter hominem, concessum.
6. Sitq; talis differentia inter liberum hominis arbitrium, & ejus substantiam: ut natura [ejus sit] in voluntate rationali; liberum verò [ejus] arbitrium in ejus libertate, sive in motu liberæ naturaliter voluntatis, sive in munere intelligentiæ.
7. Quæ tria, id est, liber motus, intelligentia, liberum arbitrium inter se componunt: ut sicut substantia in quâ est, trina sit (Est enim, et Vult, et Scit:) ita et illud trinum fiat, id est, Liber, Motus, Intelligens.

IX.

1. Præscientiam et prædestinationem similitudine rerum temporalium ad Deum transferri.
2. Omnem prædestinationem præscientiam esse.

X.

1. Deum præscire aut prædestinare peccata, vel mortem, vel pœnas hominum vel angelorum, à contrario intelligendum sit.
2. Omne malum, peccatum et pœnam ejus [non] esse: et hæc nihil esse.
3. Peccatum, ejusq; consequentias in morte atq; miseria constitutas, non aliud esse quàm integræ vitæ beatæq; corruptiones, ita ut singula singulis opponantur integritati quidem peccatum, vitæ mors, beatitudini miseria. Illa sunt: hæc penitus non sunt.
4. Omnem perversæ voluntatis defectum vel privationem, vel peccatum, finemq; ipsius mortem et miseriam suppliciorum æternorum omnino nihil esse:

esse: ac per hoc nec præsciri [à Deo,] nec prædestinari.

XI.

1. Non esse Dei prædestinationem nisi de his qui præparati sunt ad æternam felicitatem.
2. Abusivè translateq; dici præscire Deum et prædestinare. [à simili sc. et à contrario.] A simili præscivit quæ facturus esset : à contrario præscivit quæ facturus non esset, pro, nescivit. Simuliter, à simili prædestinavit quos præparavit ad gratiam: à contrario prædestinavit impios ad interitum vel supplicium æternum. si enim prædestinati sunt, necessariò peribunt, poenæsq; patientur inevitabiles. Quod si ita est, quomodo iustè iudicabitur mundus; quæ necessitas prædestinationis cogit perire?
3. Sanctas Scripturas præscientiam simul & prædestinationem aut solam absolutam prædestinationem non nisi in his quos Deus elegit ad æternam beatitudinem possidendam posuisse.
4. Apostolum præscientiam & prædestinationem in solis sanctis; Augustinum aliquoties in reprobis à contrario posuisse.

XII.

1. Omnem præscientiam Dei prædestinationem esse: & omnem prædestinationem præscientiam.
2. Omnem prædestinationem Dei, omnino esse præparationem gratiæ: omnemq; gratiam donum. Omnem igitur divinam prædestinationem donorum ejus præparationem.
3. Poenam impios iustè torquere, quæ donum non est. Alioqui si esset donum non torqueret, sed utiq; liberaret. Non esse igitur prædestinationem poenæ. Quod si esset, non esse poenam sed gratiam. Esse autem poenam: non esse igitur prædestinationem ejus. Proinde prædestinationem in donis divinæ largita-

tis semper intelligendam esse.

4. Prædestinatos ad pœnam à contrario semper intelligi: sicut electos, pro non electis; filios Dei, pro non filiis.

XIII.

1. Electum Iudam, pro non electo; & filios Dei, pro non filiis, à contrario accipi. Sic idem Iudas amicus, qui nunquam non fuerat inimicus.
2. Frustrà quæri filios Dei, præter ejus electos: frustrà putari ejus electos, præter ab eo prædestinatos.
3. Impiè putari prædestinatos à Deo, præter ejus electos: supervacue æstimari electos Dei, præter ejus filios; nec esse prædestinatos, si non sint filij Dei.
4. Prædestinatos ad pœnas, vel interitum, vel supplicium, nihil aliud sentiendum, nisi non prædestinatos sed à massa damnabili merito peccati originalis atq; proprii non esse separatos, ideoq; impiè vivere permisos æterno igne puniendos.

XIV.

1. Ex verbis Augustini, probari prædestinatos non nisi de justis dici, dicentis: *Nescientes enim quis pertineat ad prædestinatorum numerum, quis non pertineat.* Et iterum: *Qui prædestinatos à non prædestinatis discernere non valemus.* Item: *Qui cadunt & pereunt, in prædestinatorum numero non faciunt.*
2. Pœnam prædestinatam peccatoribus: ipsos verò præscitos tantum, non prædestinatos.
3. Hoc etiam legibus humanis conjici, quæ hominem non definiunt ad peccandum: pœnas autem peccatoris definiendo nihil aliud appetere, quam pronos ad peccandum suppliciorum atrocitate terribitos cohibere; ac per hoc non minus misericordie quam vindictæ transgressoribus suis efficere.

XV.

1. Peccata & eorum supplicia nihil esse.

2. Præ-

1. Præcisse & prædestinasse Deum peccata vel pœnas; pro, non præcisse, non prædestinasse, non præparasse. Exemplo iudæ, qui electus pro non electo, amicus pro non amico, filius pro non filio.
3. Pœnas mala esse: ideoq; non à Deo, a quo non sit malum.
4. Deum non punire quæ fecit, nec ab eis naturalia munera tollere.
5. Dolorem esse sanitatis absentiam, tenebras lucis, silentium clamoris, tristitiam gaudij, laborem quietis: sic præcisi vel prædestinari peccata vel pœnas.
6. Dolendo non ipsum dolorem, sed ipsam sanitatem nosci; quam non nòsset, si de illâ notionem quandam non haberet.
7. Recordationem sanitatis in sensibus remanere: ipsam vero in illâ substantiâ quam Deus creavit residere.

XVI.

1. Nullâ naturâ naturam puniri.
2. Nihil aliud esse pœnas peccatorû, nisi peccata eorum.
3. In igne æterno, nihil aliud esse pœnam, quam beatæ felicitatis absentiam.
4. In eâ (beatæ felicitatis absentiâ) nullum esse qui non habeat insitam sibi naturaliter absentis beatitudinis notionem, ejusq; desiderium. Habituros miseros felicitatis & veritatis notionem atq; scientiam: ac per hoc non esse miseros, nec puniri.
5. In Diabolo & impijs hominibus non puniri nisi perversitatem propriæ voluntatis: nec peccasse naturam, sed voluntatem.
6. Nec in primo homine peccasse naturæ generalitatem, sed uniuscujusq; individuam voluntatem.
7. Si ea (i. tota primi hominis) natura delinqueret, cum una sit, tota profecto periret.
8. Proinde in nullo naturam puniri, quia ex Deo sit & non peccet; sed motus voluntarius libidinosus puniatur.

Q

9. ideoq;

9. Ideoq; in impijs supplicia non perpeti quod Deus fecit; sed quod superbia vitiosè invenit.
10. Libidinem perversæ voluntatis cruciari; dum ea quæ malè aut indignè appetit, habere non sinatur.
11. Ex nullo bonum malum esse.
12. Eum qui hîc libero voluntatis arbitrio, quod est naturalis intelligentiæ munus, id est, mentis acies in usus turpitudinis mutet; illic, ne omnino veritatis honestate fruatur, iustissimè perdere, & tenebras æternæ ignorantiae non evitare.

XVII.

1. Deum non esse auctorem, factorem, prædestinatorem suppliciorum.
2. Prædestinationem Dei ad ea tantum quæ in bono sunt; Præscientiam verò ad bona malaq;. Quam differentiam non ex naturâ esse, sed ex usu locutionum.
3. Sicut et id quod dicitur Deus ubiq; esse præsentia potestatis, sed non ubiq; gratiâ habitationis: ita dici posse de eo ubiq; præscientiâ, sed non ubiq; prædestinatione. cum apertissimè veritas clamet de Deo, ubicumq; fuerit Deus præsentia, ibi profectò erit habitatione: similiter ubicumq; fuerit præscientia, necessariò erit prædestinatione.
4. Et sicut præscientiam, & prædestinationem, non nisi eorum quæ ipse facturus esset. Et sicut præsentia ejus & habitatio in his quæ nec ab eo sunt, nec ea fecit, è *contrario* esse dicantur, cum in eis non sit: ita præscientiam ejus & prædestinationem è *contrario* pronuntiari in illis quæ nec fecit nec donavit, quia nihil sunt.
5. Ignem æternum ad urendum Diabolum & Angelos ejus, non homines, factum. Postquam ab æthere detrusus sit (Diabolus,) ubi in æthereo corpore non poterat penas sentire, additum ei corpus æereum

in quo ignem sentiret.

6. Non esse illum ignem pœnam, neq; ad eam præparatum vel prædestinatum: sed qui fuerat prædestinatus ut esset in universitate omnium bonorum, sedes factus est impiorum; in quo proculdubio non minùs habitabunt beati quàm miseri.
7. Miseriam nullam esse nisi mortem æternam; æternam mortem, veritatis ignorantiam: nullamq; miseriam esse, nisi veritatis ignorantiam; & ubi ignoretur veritas, ibi nullam vitam.

XVIII.

1. Errorrem Prædestinationis ex disciplinarum ignorantia (quas ipsa sapientia suas comites investigatricesq; fieri voluit) & Græcarum litterarum incitiâ ortum.
2. Esse [Græcum] verbum *ὁρῶ*, quod *video* & *definio* & *destino* interpretatur; similiter [compositum] *προορῶ*, *prævideo*, *prædefinio*, *prædestino*: ac per hoc Prædestinationem & Prædefinitionem nihil aliud esse quàm Prævisionem.
3. Deum nec prævidisse, nec prædestinasse, mortem & pœnas, quia nihil sint.
4. Peccatores in massâ originalis peccati reliquit, relictos deseruit: desertos lumine tenebras torquere, desertos vitâ mortem interimere.
5. Nec quod in eis Deus fecit, relinquit vel deserit: (alioquin eorum natura ad nihilum rediret, si summa essentia in eis non esset:) sed quod in eis non fecit, id est, superbiam sprexit.
6. Deum in eâ naturâ quam creavit semper habitare.
7. Dei sapientiam prædestinasse in suis legibus modos, ultra quos impiorum malitia progredi non possit: nec finit alicujus malitiam in infinitum, prout velit, extendi, divinis legibus progrediendi modum imponentibus.

8. Nihil appetere impiorum omnium & Diaboli nequitiam, nisi ab eo qui summa est essentia recedere: in tantum ut eorum natura, si lex divina sineret, in nihilum rediret. Sed quoniam ei difficultas ex æternis legibus obstitit, ne in tantum cadat, quantum vellet; ex eâ difficultate laborare, laborando torqueri, puniri, cruciari, & inde fieri miseram inanium voluptatum egestate: eamq; difficultatem quâ prohibentur pervenire ad ea quæ libidinose appetunt, effici eis poenalem interitum & suæ miserrimæ cupidinis iustissimum cruciatum.
9. Utriusq; partis prædestinatum esse numerum.
10. Invitos Deo servire impios: (non naturam quam in eis fecit, & in eis non punit; sed malam voluntatem, quam in eis non fecit, & in eis punit.) in eoq; quod ei inviti serviunt, puniri in seipsis suâ poenâ. De quâ quos iuste non liberet, ad eam illos quodammodo præparet; dum eos ad eam seipsos præparare permittat.

XIX.

1. Ignem æternum istum, ipsum quantum mundi elementum [est:] ubi corpora sanctorum in ætheream mutantur qualitatem; impiorum corpora in æream qualitatem [sint] transitura.
2. In eoq; naturarum intra se mirabile perfici gaudium; malarum verò voluntatum ineffabile tormentum.
3. Et ita impiorum omnium angelorum hominumq; corpora, supplicia ignis æterni perpassura: ut integritate eorum substantia nullo modo peritura, eorum pulchritudine nullo modo defutura, eorum naturali incolumitate permanitura; omnibus deinde naturæ bonis ad universitatis ornamentum, mirabili ordine refulsuris. (exceptâ beatitudine quâ privabuntur.)

4. Superioris ignis corporei cum inferioris aëris corporibus qualitate conſtante, naturali vi ſervatâ, infeliciū animarum intentio de corporibus ſuis æternas patiatur ærumnas.
5. Ita videlicet, ut idem ipſe ignis omnibus corporibus fiat gloria; quo damnandis animabus intrinſecus iniquitate propria, extrinſecus cumulabitur pœnâ.

QVOMODO ex iſtis concluſerit Scotus, k u- k Voſſ. Hiſtor.
nam duntaxat Prædeſtinationem eſſe, eamq; non adfer- Pelag. lib. 7.
re neceſſitatem, neq; humani arbitrij tollere liberta- part. 4. pag.
tatem; & quomodo concluſionibus hiſce l Eccleſia Lug- 743-744
dunenſis occurrerit; in ſummaria utriuſq; ſcripti ana- l lbid. pag.
lyſi oſtendit Voſſius. qui etiam monet, m non videri 745-746.
ſemper aſſutum fuiſſe mentem Scoti diſputatorem m lbid. pag.
Lugdunenſem: quod ante eum quoq; in Notis ad hunc 746. & 754.
libellum, Andreas Duvalius obſervaverat. Quò fortasſe
referri poſſent & Mathæi Florilegi illa: n *Scriptis con-* n Flor. Hiſto-
tra eum quidam Florus, qui & ejus ſcripta DEPR A- riar. ad ann.
VANDO damnavit. Addit alius, o *pro eo, ſcire ſe* 883.
paratam eſſe Apologiam plurimorum, ac maximorum, o Henr. Fitz-
Pontificum, Cardinalium, Doctorum calculis comproba- Simon, in Ca-
am. quam tamen fruſtrâ & expectavimus hæc enſus, talogo ſancto-
& expectaturi ſumas. Interim, diſcretem adverſus rum Hiberniæ
eum audiamus *Florum* i illum: de quo jamdudum, in p p Poëm. Stra-
Carmine ad Agobardum Epiſcopum Lugdunenſem. bi, tomo 6. An-
Walafridus Strabus ita cecinit. tiq. lectio-
pag. 648, 649.

At de flore novo, qui vos penès ortus, odorem

Prodit ubiq; ſui, hæc loca rumor alit.

Flora venit quondam, dum ſingula quæq; Deorum

Sunt affata, jugis præta thymumq; gerens.

Hæc Floro melius ſententia Chriſticolarum

Attribuit, quidquid dogmate & ore viret.

Nam hic Florus florem sequitur de germine Iesse,
 Et tradit quod amans attulit ille homini.
 Quæ tam segnis erit donis ingrata supernis,
 Quæ se hoc non sponte nectare pascat apes?
 Floreat haud flaccens hic flos, & florea flagrans
 Spiramenta ferat semper ubiq; Deo.
 Donec in astriferas porrecta cacumina sedes
 Erigat, & fructum jam sine fine habeat.

C A P. X.

*Ex Flori Magistri, Lugdunensis Diaconi,
 Censurâ in Capitulo Iohannis Scoti, Ecloga.*

VENERVNT ad nos, id est, ad Ecclesiam Lugdunensem, cuiusdam vaniloqui & garruli hominis scripta; qui velut de præscientiâ & prædestinatione divinâ, humanis &, ut ipse gloriatur Philosophicis argumentationibus disputans, nullâ ratione redditâ, nullâ Scripturarum sive sanctorum Patrum auctoritate prolata, velut tenenda & sequenda solâ suâ præsumptione definire ausus est. Quæ à fidelibus & in doctrinâ sacrâ exercitatis lectoribus, eo quod sunt vanissima, & contra fidem ac veritatem Dei plena mendacij & erroris, Deo opitulante, facillimè judicantur & respuuntur, immo etiam contemptui & risui habentur. Sed quia à multis (ut audivimus) idem homo quasi scholasticus & eruditus admirationi habetur, & talia garriens sive scribens, alios ad hæitationem deducit, alios, quasi magnum aliquid dicat, erroris sui sequaces efficit, omnes tamen auditores & admiratores suos inani verbositate & ventosâ loquacitate perniciosissimè occupet; ut non divinis scripturis, non authoritatibus paternis se humiliter
 summit-

mittant, sed ejus potiùs deliramenta sequantur: necessarium omnino duximus, ut studio charitatis, & debito nostri loci atq; ordinis, ejus insolentia, auctore Domino responderemus: ut quicumq; hæc cum Dei timore & curâ salutis suæ fideliter legere voluerint, agnoscant veraciter quantum necesse sit in his maximè periculosissimis temporibus & extremis inhærere firmiter Scripturæ sanctæ immobili veritati, obedire humiliter sanctorum Patrum fundatissimæ auctoritati, claudere & obstruere auditum indisciplinatæ & vanissimæ verbositati.

Primo namq; Capitulo istiusmodi proposuit definitionem. *Quadrivio regularum totius philosophiæ quatuor, omnem questionem solvit: duasq; prædestinationes non esse.* Cui fides Ecclesiæ è contrario respondet, veritatem æterni judicii & ordinationis Dei, quæ vocabulo Prædestinationis exprimitur, non esse requirendam à Philosophis, sed ab Apostolis & Prophetis Dei: nec in mundanæ doctrinæ quadrivijis, sed in unâ & verâ viâ, quæ dicit de semetipsâ; *Ego sum via, & veritas, & vita.* Prædestinationem autem & æterni consilij & judicii Dei, siue in remuneratione justorum, siue in damnatione iniquorum, & propter unam ac simplicem scientiam divinam in quâ simul atq; æternaliter de omnibus præordinatum atq; præfinitum est, unam veraciter dicimus: & propter duplicem ejus efficientiam, quâ alij misericorditer liberantur, alij justè damnantur, duas dicere non timemus; fideliter cum Psalmistâ ipsi Iudici universorum dicentes, *Misericordiam & judicium cantabo tibi Domine.* Nullû autem certamen, nulla contentio esse debet de numero; siue pluraliter de prædestinatione Dei dici possit, siue aliquâ veraci ratione non possit: dummodo certissimè constet duplicem esse ejus effectum; vel in electis scilicet misericorditer præordinatis ad vitam, vel in reprobis justè præordinatis ad pernam.

Ad Capitulum
I.

Ioh. 14. 6.

Psalm. 136. 1.

Post

Ad Cap II § 2 Post hæc jam dictus disputator, more suo, velut definiendo subjungit: *Et præscientiam & prædestinationem unum idemq; esse.* Nos autem, repudiato hujus novitatis errore, teneamus certissimam & firmissimam fidei regulam: & Deo adjuvante, fideliter discernamus, aliquando dici præscientiam, quæ omnino prædestinatio esse non possit. Quia omnipotens Deus sicut bona, sic etiam mala, id est, peccata hominum vel Angelorum, futura præscivit. quæ tamen ut fierent, justus & sanctus prædestinare non potuit. Prædestinatio autem ejus, vel ad conditionem & gubernationem pertinet creaturarum, quæ utiq; bona & iusta est; vel præcipuè & maxime ad opera vel judicia ejus, quæ agit sive acturus est, in creaturâ rationali, angelica videlicet & humanâ: dum ex eis alios per gratiam iustificat & beatificat, alios per justitiam deserit & condemnat. Quia & eorum bona, id est, sanctorum hominum & sanctorum Angelorum, ejus sunt dona vel præmia: & istorum mala, id est, æterna supplicia, ejus est justè omnia disponentis iusta vindicta. Et idcirco prædestinatio ejus semper in bonis, semper in operibus suis, quæ in creaturâ (ut dictum est) rationali vel misericorditer vel justè exercet, accipiendi est, quæ ipse & prædestinando præscivit, & præsciendo æternaliter prædestinavit. Unde manifestum est prædestinationem Dei sine præscientiâ non esse: Præscientiam verò, & cum prædestinatione esse in bonis & iustis operibus Dei; & sine prædestinatione in malis operibus hominum & angelorum iniquorum.

§ 3.

Subjungit idem disputator et dicit; *hominem ad Deum, qui in libero arbitrio sine labore deseruerit, sine laboris studio & cooperantis gratie dono pervenire non posse.* In quibus verbis quod dicit, primum *hominem libero arbitrio Deum deseruisse*; jam utiq; in deserente Deum, et deserto a Deo, non erat liberum arbitrium ad bo-
num

num (illâ et naturâ bene à Deo conditâ, et gratiâ à Deo donatâ, beatâ libertate quam Apostolus commendat dicens; *Ubi spiritus Domini, ibi libertas est*;) 2. Cor. 3. 17. sed erat liberum tantummodo ad malum, & peccato dominante captivum. De quâ miserrimâ libertate & servitute Apostolus conversis fidelibus dicit: *Cum enim servi essetis peccati, liberi fuistis justitiæ.* Et iterum: *Nescitis quoniam cui exhibetis vos servos ad obediendum servi estis ejus cui obeditis; sive peccati in mortem, sive obeditionis ad justitiam?* unde & Dominus ait: *Omnis qui facit peccatum servus est peccati.* Et beatus Petrus Apostolus: *A quo enim (inquit) quis superatur, ejus & servus est.* Sed & captivitatem peccati beatus Paulus non tacet, dicens: *Video autem aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, et captivum me ducentem in legem peccati quæ est in membris meis.* Sic itaq; homo (ut dictum est) deserens Deum, et desertus à Deo, factus est liber justitiæ, cui servire noluit; et servus peccati in mortem, quia noluit esse servus obeditionis ad justitiam; et per hoc incipiens habere in membris suis legem repugnantem legi mentis suæ, et captivantem se in legem peccati. Amisâ ergo gratiâ veræ libertatis quâ Deo poterat cohærere et dicere; *Adhære Deo adhærere bonum est*: infelici libertate voluntatis suæ adhæsit peccato, et factus est servus captivusq; peccati. De quâ servitute et captivitate exire et liberari non potest, nisi per eum qui ait; *Si vos filius liberaverit, tunc vos verè liberi eritis.* Et ideò, quando homo deseruit Dominum Deum manifestè, tunc amisit libertatem boni, et non remansit liber nisi ad malum: unde nescimus cur talis in eo libertas debeat prædicari, ac non potius deleri et caveri.

Quod autem dicit, *sine laboris studio, & cooperantis gratia dono, hominem ad Deum pervenire non posse*: aliter fides Catholica tenet, quæ certissimè credit (juxta E-

R

vange-

vangelicam et Apostolicam veritatem) nullo bono opere, nullo bono merito præcedente, solo gratiæ divini beneficio, hominem salvari et venire ad Deum; sicut ipse Dominus dicit: *Nemo potest venire ad me, nisi Pater qui misit me traxerit eum.* Et Apostolus diligentissime inculcat fidelibus, dicens: *Ei autem qui non operatur, credenti autem in eum qui justificat impium, reputatur ejus fides ad justitiam.* Et iterum: *Arbitramur justificari hominem ex fide sine operibus legis.* Et ne saltem ipsam fidem sibi deputarent qui veniunt ad Dominum, atq; velut sui operis merito, et non gratuito Dei dono se putarent esse salvatos; ostendit alio loco etiam ipsam fidem Dei donum esse, cum dicit: *Gratiâ salvi facti estis per fidem.* Et continuo subjungit: *Et hoc non ex vobis, Dei donum est; non ex operibus, ne quis glorietur.* Unde etiam Deus, sicut ipse Apostolus commemorat, per Prophetam dicit: *Inventus sum à non querentibus me; palam apparui his qui me non interrogabant.* vel ficut in nostrâ editione legitur: *Quæsierunt me qui antè non interrogabant; invenerunt qui non quæsierunt me.* Ecce manifestissima gratia, sine operibus, per quam homines requirentes Deum non solum veniunt sed etiam perveniunt ad Deum; sicut innumera parvulorum milia, qui utiq; nihil boni operari potuerunt, solâ fide Ecclesiæ et regenerationis gratiâ, cum in tali ætate ex aquâ et spiritu renati, et originalis peccati vinculo absoluti, atq; ita fuerunt defuncti; absq; ullâ dubitatione ad Deum perveniunt. Aliter ergo sentire, id est hominem absq; laboris sui studio ad Deum pervenire non posse non est Catholicum, sed Pelagianum. Invenitur in libello cujus titulus est, *Dogmatum Ecclesiasticorum*, quædam talis definitio: sed omninò (ut alia nonnulla in eodem libello) Pelagiani erroris est. Et idè quicumque eum propter alia quædam utilia legit, cum hujusmodi ibi sensus invenerit, meminerit sollicitè Apostoli dicentis:

centis: Omnia probate, quod bonum est tenete.

2. Thess. 5. 21.

§. 7.

Subjungit ille, et dicit: *Ex necessitate prædestinationis nihil compelli, sicut nec voluntatem.* Quod utrumq; id est, prædestinatione, et voluntate Dei nihil compelli, apertissima veritate falsum est. Quia et bonitate prædestinationis Dei frequenter diversis flagellis et laboribus et tribulationibus compelluntur electi, sive ut convertantur ad Deum, sive ut vivant secundum Deum. sicut compulsus est Apostolus Paulus, cum adhuc esset Saulus, cœlestis vocis terrore prostratus, divinâ percussione cæcatus, tanto terrore à suo errore et crudelitate coërcitus; utiq; ut converteretur ad Deum. Et tamen jam conversus, jam Apostolus, jam magister gentium effectus, adhuc castigatur, adhuc colaphizatur; ne magnitudine revelationum extollatur. Et ejusdem divinæ prædestinationis judicio et æquitate reprobi compelluntur: etsi non ad iniquè et impiè vivendum, tamen ad æternum pro ipsis iniquitatibus et impietatibus suis supplicium luendum. Similiter et bonitate voluntatis Dei in quâ est utiq; æterna prædestinatio Dei, & electi flagellantur temporaliter ad correctionem vel probationem: & ejusdem divinæ voluntatis severitate reprobi flagellantur æternaliter ad punitionem, cum omnipotens Deus (sicut Apostolus dicit) manifestâ misericordiâ & occulto judicio suo, *cujus vult miseretur, & quem vult indurat.*

Rom. 9. 18.

Ad III. 5. 20.

Bene autem dixit disputator, *peccatum non esse à Deo.* Et tamen hoc ipsum superflue posuit, cum de prædestinatione divinâ definiret: quia nemo fidelium dicit, Deum peccata prædestinasse. Quod autem adjunxit, *mortem & miseriam similiter non esse à Deo;* manifestè Scripturæ contradicit, dicenti: *Bona & mala, vita & mors, paupertas & honestas à Deo sunt.* Sed quia iterum Scriptura dicit; *Deus mortem non fecit, nec latetur in perditione vivorum.* vigilanter nobis quærendum est,

Ecclesiastic. 12.

14.

Sapient. 1. 17.

R 2

quomo-

quomodo utrumq; fideliter intelligendum sit. videlicet, & quod Deus mortem non fecit; & quod mors & vita à Deo sunt. Ita ergo utrumq; rectè intelligi potest. Quod Deus mortem non fecit, qui hominem immortalem, si non peccasset, creavit. Et iterum, mors à Deo est: quia peccantem hominem iustâ morte damnavit. sicq; mors non est ab illo creatione: & tamen ab illo veraciter est ultione. Sicut autem mors ista corporalis, quæ et prima intelligitur, à Deo est, quia ab eo peccanti homini iustè est illata: ita et mors secunda in gehennâ homini permanenti in peccatis ab illo iustè est inferenda. Ideò et hæc et illa, id est, et prima quæ animam dividit à corpore, et secunda per quam (ut dictum est) et anima et corpus perditur in gehennâ, quia est utiq; iusta, et iusto Dei iudicio homini illata vel inferenda à Deo est.

Ad III. S. 17

Ion. 1. 2.

De tribus hæresibus quas dicit; primam, id est, Pelagianorum, qui liberum arbitrium sine Dei gratiâ homini ad salutem posse sufficere dixerunt, bene novit et condemnat Ecclesia: sequens vocem Domini, suam gratiam in omnibus commendantis, atq; dicentis; *Qui manet in me & ego in eo, hic fert fructum multum, quia sine me nihil potestis facere.* In eo enim quod ait: *Qui manet in me & ego in eo, hic fert fructum multum;* declarat gratiæ beneficium, quam in illo manentes ex illo accipiunt ut fructificare possint Deo, sicut palmes accipit ex radice vitis. Quod autem subjunxit, *quia sine me nihil potestis facere;* manifestissimè ostendit liberum hominis arbitrium absq; adiutorio gratiæ suæ ad boni operis fructum nihil posse.

Secunda hæresis, quam dicit esse gratiæ solius, quæ sit, vel fuerit in Ecclesiâ, quæ ita prædicaverit solâ Dei gratiâ hominem salvari, ut liberum hominis negaret vel destrueret arbitrium; nobis minimè compertum est. Nam antiquissimi et impijssimi illi hæretici, Mar-

cion.

cion, et Valentinus, et Manichæus, qui vel duo vel tria principia introduxerunt, et ideo duas naturas vel angelorum vel hominum asseruerunt, id est, unam bonam et alteram malam (illam ita esse bonam ut aliud esse non possit; istam è contrario ita esse malam, ut similiter aliud esse non possit) nihil omnino de gratiâ Dei dixerunt, sed solam naturam naturaliter vel bonam vel esse malam stultissimè defendere conati sunt. Cum Ecclesia Catholica, Legis et Evangelij fideliter doctrinis instructa atq; munita, unam tantummodò agnoscat et prædicet omnium creaturarum, cœlestium et terrestrium, visibilem et invisibilem esse principium, sanctam videlicet Trinitatem, Patrem et Filium et Spiritum sanctum, unum Deum ex quo omnia, per quem omnia, in quo omnia: et nullam omnino naturam nisi ab eo, id est, optimo conditore esse. Et ideo omnem naturam, in quantum natura est, bonam esse, nec malam naturæ naturam, sed vitium naturæ esse. sed quia mutabilis facta est ista natura in creaturâ angelicâ et humanâ, et à bono in quo condita est, suo vitio potuit labi ad malum: et à malo in quo lapsa est, quantum pertinet ad humanum genus quod Dei miseratione salvatur, posse surgere et reformari ad bonam. Quantum vero pertinet ad partem angelorum malorum, et perpetuo iudicio damnatorum, sic lapsos esse superbiendo à Deo, ut nullo jam mereantur remedio instaurari; non solum perditâ, in quâ conditi fuerant, bonâ voluntate, sed terribili iudicio conditoris, etiam ipsius bonæ voluntatis possibilitate privati.

Cum ergo & illi de quibus prædictum est hæretici naturam tantummodò vel defenderint quasi immutabiliter bonam, vel accusaverint quasi immutabiliter malam, et ideo de gratiâ vel de libero arbitrio non appareat quomodo aliquid prædicare potuerint; & è contrario Ecclesia Dei sic teneat sicut brevissimè com-

memoravimus: Quæ est ista secunda hæresis tam incognita, tam nova & inaudita, quæ libero arbitrio denegato solius gratiæ sit prædicatrix? Nisi quia (ut nobis videtur) disputator iste, vel beatum Augustinum latenter quasi hæreticum accusat, eo quod manifestè juxta veritatem Scripturarum solâ Dei gratiâ ostendat et doceat hominem posse salvari; nec ad ipsam salutem æternam aliquid humani arbitrium posse, nisi per eandem gratiam fuerit reformatum, sanatum, illuminatum ac roboratum. Aut certè eos, qui secundum ejus venerabilem & catholicam doctrinam nunc de gratiâ Dei sentiunt & docent, quasi minus illius dicta intelligentes, hæreticos vocat: videlicet quasi ille non ita de libero arbitrio senserit, nec isti rectè ejus verba intelligant; & idè errant ex occasione verborum ejus, dum ea aliter intelligunt, quam ille qui scripsit. Hâc de causâ nobis videtur, quod callidissime comminò et verisimilissimè velut hæresim solius gratiæ posuerit, nec tamen auctorem vel sectatores ejus ullâ significatione manifestaverit.

Quod si ita est; quid aliud quàm Ecclesiam nostri temporis, simul cum eis qui illum ad talia instigant, vipereâ subtilitate accusat? Et idè si sint tales, qui in partibus regni illius ubi iste impugnator veritatis non solum non arguitur, vel silentium ei imponitur, sed etiam laudi & honori maximo habetur, qui ei in talibus faveant, maximè viri Ecclesiastici: quis dignè possit non dolere & horrere istud contagij & pestilentie malum, quod ab illis partibus tam effrenatè & infrunitè, tam imprudenter & audacter, contra cæteras partes Ecclesiæ Dei quietas inter se & pacificas & tranquillas exsurgit? ubi tale monstrum & prodigium, jamdudum à fidelium auribus arcendum, sedet & disputat & congerit tot mendacia erroris, tot convicia contra fidem veritatis; & nullâ pastorum Ecclesiæ vigilantia vel corri-

corrigitur à talibus vel expellitur. Deniq; ut manifestè agnoscamus, non eum de antiquiori aliquà hæresi dixisse, quòd solius gratiæ fuerit prædicatrix: non posuit hanc hæresim ante Pelagianam, sed postea, id est, à temporibus sancti Augustini usq; nunc. Nec potest inveniri toto hoc tempore, quod fuit inter illum & nos, aliquam talem hæresim in Ecclesiâ extitisse; nisi quòd vel ipsum, ut jam diximus, beatum Augustinum, vel nos, qui eum sequimur, istius erroris accusat,

Tertiam hæresim ponit *prædestinationibus necessitates & vim inferentem*. Cujus, ut sibi videtur, auctorem non tacet, vocans eam *Gotescalcanam*, à quodam videlicet miserrimo et infelicissimo monacho, jamdudum illic (nescimus quo ordine) damnato, et annis jam plurimis carcerali ergastulo recluso, nomine *Gotescalco*: quasi aliquid tam grande et periculosum contra fidem catholicam dicere præsumpsit, ut necessariò synodali judicio, tali ac tantâ damnatione plecteretur. Profectò dignum fuerat, juxta antiquum Ecclesiæ morem, ut tantus error, propter cautelæ studium, ne eo plures inficerentur, cæteris Ecclesijs in diversis regni partibus constitutis, etsi non in initio quando tantum malum est deprehensum, vel in fine quando tantâ est severitate damnatum; saltem postea per literas Synodicas et Ecclesiasticas ad omnium fratrum et coëpiscoporum notitiam perferretur. Quod si (more, ut diximus, Ecclesiastico semper à Patribus observato) factum fuisset: melius nunc sciremus, et paratiores essemus ad redarguenda et convincenda quæ iste eum docuisse proponit; dicens eum *prædestinationibus necessitates & vim inferentem*.

Quod ergò de Prædestinationibus, velut pluraliter dictis, eum accusat: manifestum est (sicut jam in multis superius demonstravimus) quòd non ei tantum displiceat hujus nominis (id est, prædestinationis) pluralis

numerus

numerus, quantum ipsius prædestinationis verè pluralis, id est duplex effectus: tam videlicet (ut frequenter diximus, & ex Scripturis sanctis ostendimus) in præparatione electorum ad vitam, quam in præordinatione reproborum ad poenam. Quod ut iste contra fidem Ecclesiæ denegaret, tantum et tam lacinosum laborem assumpsit, ut novis argumentationibus nobis persuadere conetur, prædestinationem esse substantiam Dei, imò ipsum Deum esse prædestinationem, & ideo pluraliter de eâ non debere sentiri: videlicet ut in parte tantum electorum sentienda sit prædestinatio; in parte autem reproborum minimè.

Et ex hac occasione, ut justam reproborum prædestinationem ad supplicium æternum evacuet, in tantam prorupit audaciam, ut apertissimè contra fidem & veritatem Scripturarum asserere conaretur; quòd sicut peccatum non est à Deo, ita & ejus supplicium, id est, omnis miseria & mors, quæ peccantem hominem consecuta est, non sit à Deo. cum manifestè à Deo, justè damnante & judicante, & miseria laborum & sudorum peccanti homini inflicta sit, & ipsa laborum omnium extrema mors; dicente Domino ad eum de miserijs vitæ laboriosæ: *Maledicta terra in opere tuo, in laboribus comedes ex eâ; spinas & tribulos germinabit tibi, & comedes herbas terra. In sudore vultus tui vesceris pane.* ubi statim de extremâ mortis poenâ subjunxit: *donec revertaris in terram de quâ sumptus es; quia pulvis es, & in pulverem reverteris.* Sed & mulieri, quæ ante virum suum peccavit, ipsius peccati poenam propriam, præter eam quæ ei cum viro communis est, confestim irrogando ait: *Multiplabo arumnas tuas & conceptus tuos, in dolore paries filios, &c.* Negando itaq; in parte reproborum justam divini judicij prædestinationem, ad hoc devolutus est, ut etiam omnes humanas misérias & ipsam mortem à Deo non esse, id est, ad Dei judicium

Genes. 3. 17,
18, 19.

Gen. 3. 16.

dicium non pertinere assereret. Ubi si quærat ab eo, unde sit mors & miseria, si à Deo non est; quid aliud restat, nisi ut contra omnem veritatem respondeat, aut à nullo esse, aut à Diabolo esse? cùm à nullo ea esse dicere insanissimum sit: Diabolus autem causas peccandi tantummodò suaserit; ultionem verò peccati non ipse, sed iustus iudex intulerit.

Quod autem dicit, præfatum Gottescalcum *prædestinationibus necessitates & vim inferentem*: si ita hoc dicit, quasi illa prædestinatio reproborum ad interitum, alicui eorum vim & necessitatem imponat ad malum, id est, ut inevitabiliter mali sint, & omninò aliud esse non possint; hoc omninò alienum est à fide Catholicâ: quia omnipotens Deus, qui neminem vult esse malum, majus absurdum & impium est, ut dicatur, quòd aliquem cogat & compellat esse malum: & de quo scriptum est, *Iustus Dominus justitias dilexit*, aliquem compellat esse injustum. Sed hoc agitur nunc in omnibus reprobis de peccatis eorum, & supplicio extremo, quod actum est in primo homine peccante iudicio primo: ut sicut ille nullâ Dei impulsione, vel compulsionem, aut prædestinationem compulsus est ad peccandum, sed suâ tantùm sponte peccavit; iudicium tamen & damnationem ipsius peccati nolens invitusque suscepit, quod fuit supplicium hominis primum: ita & omnis reproborum multitudo, quæ ex illâ damnatione descendit, non Dei prædestinatione compellitur ad peccandum, cùm Deus nulla peccata prædestinaverit. sed tamen ipsius divinæ Prædestinationis iusto & æterno iudicio compellitur ad luendum supplicium; recipiens à Deo vim & necessitatem iustæ damnationis, quæ nullam habuit vim aut necessitatem perpetrandæ iniquitatis.

Neque enim illi, qui à sinistris stabunt in iudicio, & puniendi sunt igne æterno, volentes suscipient tale supplicium:

Matth. 13. 49.
90.

Matth. 13. 30.

plicium: sed utiq; nolentes & inviti, & inremediabiliter dolentes, ac trementes, divinæ majestatis nutu & angelico ministerio illuc præcipitabuntur. sicut Dominus apertè in Evangelio dicit; *Sic erit in consummatione seculi, exhibunt Angeli, & separabunt malos de medio justorum, & mittent eos in furnum ignis, illis erit fletus & stridor dentium.* Istis namq; messoribus & ministris angelis, quando venerit messio, id est, seculi consummatio, ab ipso iudice dicitur: *Colligite zizania, et alligate ea in fasciculos ad comburendum; triticum autem congregate in horreum meum.* Ecce qualem vim & necessitatem divinæ prædestinationis erga reprobos Ecclesiæ Dei iuxta Evangelicam veritatem credit, id est, vim & necessitatem iudicii; non vim & necessitatem peccati. Qui autem vim & necessitatem peccandi Deum intulisse homini vel inferre dicit, manifestè horribiliter in Deum blasphematur, quem ad peccata compellendo utiq; auctorem peccati esse confirmat. Hoc igitur modo nos, secundum veritatem Dei, de reproborum prædestinatione sentimus: fideliter eum confitentes, non peccati eorum, sed iusti supplicij auctorem. Et idè quod iste delirat, quasi hujus prædestinationis prædicatio, necessitatis ad peccandum sit irrogatio; quàm sit calumniosum & vanum, putamus quòd ex his quæ dicta sunt omnibus clareat.

I III. § 3.

Postquàm autem dixit *nullam naturam perire posse*, statim qui hæc omnia dixerit ostendens subjunxit, *non liberam voluntatem hominem perdidisse, id est, naturam suam.* videlicet quasi illà falsà & fallaci argumentatione suà quâ ait, *nullam naturam posse perire*, hoc nobis probaverit, quòd homo peccando liberam voluntatem non amiserit: eo quòd, secundum istum, libera voluntas ejus, ipsa sit natura ejus. Nos autem juxta fidei Catholicæ veritatem, dicimus quòd natura illius primi hominis a bono creatore ex toto bona & bonâ voluntate

luntate prædita condita sit: (hoc est enim, quia creavit *Ecclesiast 7, 20.*
Deus hominem rectum, sicut Scriptura dicit) ita tamen
 ut non tantum naturali bono esset in eo voluntas bo-
 na & libera; sed ut verè in eo quod conditus fuerat sta-
 re posset, divinæ gratiæ indigeret, & adjuvaretur auxi-
 lio. unde illa vox ex personâ ejus intelligitur in Psal-
 mo dicens: *Ego autem dixi in abundantia meâ, non mo-* *Psalm. 39. 6, 7.*
vebor in æternum. ubi statim de casu suo subjungit, &
 dolens dicit ad Deum: *Avertisti faciem tuam à me, &*
factus sum conturbatus. Quod enim in abundantia erat,
 & bonæ voluntatis & beatæ libertatis, ante peccatum
 ex Deo illi erat: cui & dicit; *Domine, in voluntate tuâ*
præstitisti decori meo virtutem. Quod autem avertente
 Deo faciem suam ab illo, nec cum vultu suo illuminante
 factus est conturbatus; meritum ac pœna peccati fuit.

Isti autem, qui absq; isto divinæ gratiæ adjumento
 in tantum in eo solum naturæ bonum prædicat, ut libe-
 ram voluntatem nec peccando illum amisisse conten-
 dat, ita ut etiam ipsam liberam voluntatem naturam e-
 jus esse dicat; manifestè Pelagiano errore involvitur:
 asserens hominem solâ naturâ & ante peccatum libe-
 ram voluntatem habuisse, & post peccatum eandem li-
 beram voluntatem cum non amisisse; et ipsam li-
 beram voluntatem naturam ejus esse. cum profectò
 non fuerit libera, nisi quandiu Deo piè subdita perman-
 sit bona: ubi autem Deum contemnendo, & manda-
 tum ejus superbè transgrediendo peccavit, statim facta
 fit sub jugo peccati. Quia, sicut ipse Dominus dicit;
Omnis qui facit peccatum, servus est peccati. Et itaq; an- *Joh. 8. 34.*
 te erat libera ad bonum: post illam miserabilem rui-
 nam, per se ipsam non potuit esse libera, nisi ad malum.
 De quo profundissimo damnationis malo nullatenus
 valet assurgere ad libertatem bonæ voluntatis, nisi illo
 liberante qui ait: *Si vos filius liberaveris, tunc vos verè* *Ioh. 8. 36.*
liberi eritis.

Iste autem, qui propterea eum putat non amittile peccando liberam voluntatem, quia cum ipsâ bonâ & liberâ voluntate est conditus, & ideo naturaliter ei inerat ipse bonæ voluntatis affectus; scire debet, quod ideo condidit omnipotens Deus omnem rationalem creaturam (& hominum scilicet, & angelorum) bonam & rectâ voluntate præditam, ut quamdiu servaret suum ordinem piè Deo subdita, & gratiâ ejus adjuta, permaneret in ea dignitas sua, id est, & naturæ bonum & gratiæ donum. Si autem contra creatorem superbiendo, et de se potius præsumendo, defereret ordinem subjectionis et obedientiæ suæ; continuo ipsius conditoris justo judicio, et dono gratiæ privaretur, et natura in deterius converteretur. Unde in Psalmo scriptum est: *Homo cum in honore esset, non intellexit; comparatus est jumentis insipientibus, & similis factus est illis.* Erat namq; ante peccatum in honore naturæ bonæ à Deo conditæ; erat in honore gratiæ sibi à Deo collatæ: sed hunc honorem divinæ bonitatis et gratiæ, unde haberet non intellexit; cum deserto creatore de se præsumpsit, et suggestionem serpentis Deo similis tanquam sub nullo Domino esse concupivit.

Unde & ipse meritò à creatore desertus, totus in deterius commutatus est, & animâ videlicet & corpore. Animâ, quia amissâ libertate bonæ voluntatis, & peccato dominante depressus, ea quæ sursum quærere cessavit; & infima velut bruto & pecudeo sensu appetivit. Corpore verò, quia mortis conditione damnatus, ut in terram & pulverem (unde sumptus est) more jumentorum dissolveretur, justî judicii sententiam excepit. Ecce ad quantum malum devoluta est humana natura, peccati merito tota in deterius commutata, libertate ad bonum amissâ, & ad solum malum appetendum liberâ; nisi ejus gratiâ sanetur & redintegretur, qui venit

Luc. 19, 10. *quærere & salvare quod perierat.* Angelica autem natu-

ra, quantum in diabolo & angelis ejus depravata, & horribiliter in deterius commutata sit, amisso libero arbitrio ad bonum, ut non solum ad illud ullatenus asurgere, sed nec velle jam possint, & ad solum malum numquam mutandâ malitiâ conversi, quis dignè possit expavescere, quanto minus verbis explicare?

Adjungit ille quasi definiendo: *Libertatem homini* 5.4. *post peccatum remansisse; vigorem & potestatem ejus perdidisse.* In quibus verbis non est diutiùs morandum: quia, sicut suprà jam sæpiùs diximus, qui ante peccatum erat liberæ voluntatis & naturæ bonæ et dono gratiæ, ad summum et æternum bonum (ad quod conditus fuerat) amandum et desiderandum, quarendum, inveniendum et contemplandum; peccando cecidit à tanto bono et factus est servus peccati; sicut Dominus ipse testatur dicens: *Omnis qui facit peccatum servus est* Ioh. 8. 34. *peccati.* Et beatus Petrus Apostolus dicit: *A quo enim* 2. Pet. 2. 19. *quis superatur, ejus & servus est.* Ita amisso dono gratiæ, vitiato et corrupto et depravato bono naturæ, sic miserabiliter à tantâ felicitate lapsus est; ut ad illud bonum amandum & perfruendum, cui inhærere debuerat, nullum possit habere recursum, nisi per misericordissimi reconciliatoris et mediatoris auxilium, & sanguinis ejus pretium à quo redimimur de tantâ captivitate, ut recipere possimus pristinam libertatem, et de inimicis efficiamur amici. De quo mediatore scriptum est: *Unus enim Deus, & mediator Dei & hominum, homo* 1. Tim. 2. 5, 6. *Christus Iesus, qui dedit semetipsum redemptionem* Rom 5. 10. *pro omnibus.* Et iterum: *Cum inimici essemus, reconcilia- ei sumus Deo per mortem filij ejus.*

Quicumq; ergo dicit post illam transgressionis infelicissimam ruinam, quâ (amissâ pristinâ libertate) factus est homo servus peccati, factus est servus ejus à quo et superatus est, factus est inimicus Dei, & indiget uno mediatore & reconciliatore, per quem accipiat re-

Galat. 3. 21.

Galat. 1. 17.

demptionem à servitute & reconciliationem ad Deum; post hanc, inquam, tam magnam et miserabilem ruinam, quicumq; dicit eum habuisse vel habere liberam voluntatem ad verum bonum appetendum, amandum & promerendum, nisi per gratiam veri mediatoris redimatur, justificetur, reconcilietur, et reformatur, omnino contra fidem Ecclesiæ sentit, contra veritatem Evangelicam et Apostolicam docet, et omnino quantum in se est evacuatur est crucis Christi, evacuatur est mortis Christi. Quia si aliter homo post illud peccatum veram mentis libertatem habere aut recuperare potuit nisi per redemptionem mortis & crucis Christi, sicut Apostolus ait ad quosdam, qui se aliter putabant posse justificari; *Ergo Christus gratis mortuus est.* & hæc est sapientia verbi, in qua evacuatur crux Christi. Verè enim, si post illud peccatum veram libertatem homo habere potuit; non indiguit redemptione, non indiguit redemptore: & superfluous est adventus Christi, superflua est mors Christi.

Quod autem dicit iste, peccantem hominem non amisisse libertatem, sed ipsius libertatis vigorem & potestatem; non rectè dicit, quia nec rectè sentit. Non enim bonum libertatis ex parte tenuit, et ex parte amisit: sed sicut vigorem et potestatem libertatis, ita ipsam perdidit libertatem; ut jam ipse ad verum bonum, unde cecidit, liber esse non possit. Remansit autem liber ad malum: quia sicut liberâ voluntate deseruit bonum, ita liberâ voluntate adhæsit malo. Habet itaq; homo post illam damnationem liberum arbitrium, quo propriâ voluntate inclinari potest et inclinatur ad malum, habet liberum arbitrium quo possit assurgere ad bonum: ut autem assurgat ad bonum, non est propriæ virtutis, sed gratiæ Dei miserantis.

Nam et qui graviter ægrotat, potest dici posse recipere sanitatem; sed ut recipiat sanitatem, habet necessarium

rium medicamentum : et qui mortuus est, potest dici posse resurgere, posse vivere; non tamen suâ virtute, sed Dei. Ita et liberum arbitrium hominis semel sauciatum, semel mortuum, potest sanari; non tamen suâ virtute, sed gratiâ miserantis Dei. Et idè rectè omnes admonentur, rectè omnibus verbum Dei prædicatur; quia habent posse credere, habent posse converti ad Deum, ut verbo extrinsecus admonente, & intus Deo suscitante, qui audiant reviviscant : ut rectè de huiusmodi homine dicatur, quia *mortuus fuerat & revixit*; Luc. 15. 24. *perierat & inuentus est.*

Ille autem postquam inaniter et fallaciter dixit, post peccatum homini libertatem remansisse, subjicit aliam conclusionem, & ait: *semper naturam inchoare posse, sed perficere non nisi per gratiam.* Quod si ita dicit, quasi natura hominis per liberum arbitrium suum semper possit bonum inchoare, sed non nisi per gratiam Dei perficere; ut inchoatio totius boni semper homini deputetur, Deo autem tantummodo ejus perfectio; ut primam partem boni agendi sibi vendicet homo, secundam Deus: talis sensus omninè Pelagianus est, & contrarius Evangelicæ & Apostolicæ veritati. Quia et ipse Dominus, ut initium boni nostri ostendat non esse ex nobis sed ex illo, ait: *Non vos me elegistis, sed ego elegi vos.* Et Apostolus dicit fidelibus: *Quia qui cepit in vobis opus bonum, perficiet usq; in diem Christi Iesu.* Et iterum: *Vobis donatum est pro Christo, non solum ut in eum credatis, verumetiam ut pro illo patiamini.* Et beatus Iohannes Apostolus dicit: *Non quasi nos dilexerimus Deum, sed quoniam ipse prior dilexit nos, et misit filium suum propitiationem pro peccatis nostris.* Et iterum beatus Apostolus ait: *Per patientiam curramus ad propositum nobis certamen, afficientes in auctorem & consummatorem fidei nostræ Iesum.*

S. 53

Ioh. 15. 16

Philip. 1. 6

Philip. 1. 29

1. Ioh. 4. 19

Hebr. 12. 1. 2

Si ergo verè Catholici esse cupimus, totum fideliter
divinæ

divinæ gratiæ deputare debemus; & initium videlicet boni operis nostri & finem. Quia (sicut præmissis Scripturæ sanctæ testimonijs clarissimè demonstratur) Dominus eligit sanctos suos, non illi eum; Deus in suis fidelibus, et incipit bonum et perficit; ab ipso donatur fidelibus qui pro eo patiuntur, et initium fidei & finis martyrij; ipse prior dilexit sanctos suos, ut et illi eum possent diligere; et fides nostra Dominum Iesum habet auctorem eam in nobis inchoando, et ipsum habet consummatorem perficiendo. Hæc ergo fideliter teneamus, ut in verâ fide fundati, ab errore hæretico tuti simus. aut si istius verba alium sensum habent; ostendat ipse qui scripsit.

Ad V. 5. 37

Dicit deinde: *sicut in præscientiâ & prædestinatione Deus causam non esse peccati, ita nec pœna ejus, nec mortis*, quibus verbis nos respondemus. Quia si præscientia & prædestinatio Dei non est alicui causa peccati (sicut omninò verum est) ergo eadem divina præscientia & prædestinatio non est injusta, nec in aliquo vituperanda; quâ (quia impios in suâ impietate perseverantes præscivit) & prædestinavit æternis supplicijs condemnandos. Quia suâ præscientiâ et prædestinatione omnipotens Deus non eis existit causa peccati, sed justus ultor peccati: nec eos impellit ad peccandum, sed justè tradit ad luendum supplicium. Præscit ergo sicut verè et verus Deus hominum futura peccata: (unde et Scriptura dicit: *Deus æternæ, qui occultorum es cogitor, qui nôsti omnia antequàm fiant*) non ut ad peccandum suâ præscientiâ aliquem compellat, sed ut ipsos peccantes suâ æternâ providentiâ justè ordinet vel condemnet. Prædestinatione etiam suâ, quâ impios punire decrevit (sicut jam dictum est) non ut essent impij effecit; sed ut in ipsâ impietate suâ perseverantes non essent impuniti, justè constituit.

Dei. 13. 42

Quod verò iste adjungit atq; definit, quia *sicut Deus suâ*

suâ præscientiâ & prædestinatione non est alicui causa peccati; ita nec causa sit pœna & mortis quæ peccato debetur: fideliter discernendum est. Quia videlicet homo peccando ipse sibi exitit et existit causa pœnæ suæ, et causa mortis suæ. Et tamen quia omnipotens Deus iudex est justus; licet non sit in ejus præscientiâ et prædestinatione, sed in hominum meritis, causa pœnarum et mortis: tamen est in eâdem præscientiâ et prædestinatione æterna justitia, quâ in suâ impietate permanentibus et pœna inferatur et mors. Et idè tali argumentatione, sicut iste vult, non destruitur prædestinatio Dei, quâ impijs irrogat æterna supplicia. Quia si non est in ejus prædestinatione ulla causa pœnarum: est tamen ibi justitia et iudicium justè inferendarum pœnarum.

Addit idem: Si qua causa præcedat voluntatem, id est, naturam ad bonâ vel malâ cogitanda vel faciendâ, non esse naturam. ubi manifestè contra veritatem loquitur. Si enim nulla causa præcedit voluntatem hominis ad bonâ cogitanda vel faciendâ: unde est in homine bonâ voluntas, id est, pia affectio ut possit aliquid boni cogitare vel facere? Neq; enim à semetipso habet homo voluntatem bonam (de quâ dicitur, Pax in terrâ, hominibus bonæ voluntatis) neq; à semetipso habet efficientiam boni operis (de quâ dicitur: Gloria autem & honor & pax omni operanti bonum) sed ab illo hæc habet, de quo Apostolus fidelibus dicit; Deus est enim qui operatur in nobis & velle & perficere pro bonâ voluntate. Ipse prævenit voluntatem hominis misericordiâ suâ: sicut Psalmista dicit; Deus meus, misericordia ejus præveniet me. ipse inspirat homini gratiam cogitandi rectè: sicut Apostolus dicit; Non quod sufficientes simus cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est.

§. 9.

Luc. 2. 14.

Rom. 2. 10.

Philip. 2. 13.

Psalm. 59. 10.

2. Cor. 3. 5.

Ipse ergo nobis est causa bonæ voluntatis: ipse nobis

Ephes. i. 4.

bis est causa bene desiderandi et perficiendi: ipse nobis causa misericordiae et gratiae; quā non solum bene agere et perficere, sed etiam bene cogitare possimus. Et non solum in praesenti haec agit in electis suis; sed etiam ante mundi constitutionem praedestinavit illos gratiā suā, ut essent sancti & immaculati coram ipso: sicut Apostolus testatur dicens; *sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essemus sancti & immaculati in conspectu eius, in charitate.* Cum ergo tanta & talis causa, quae est utiq; causa omnium bonorum, siue in condendis, siue in munerandis creaturis suis, sit nobis optima & aeterna causa bonae voluntatis, praecedens nos gratia suā, ut bene velle & bene agere possimus: quomodo iste dicit, nullam causam praecedere bonam voluntatem, & bona opera nostra; aut si praecedat haec aliqua causa per quam fiant, ipsam causam non esse naturam? cum omnipotens Deus, qui bonae voluntatis nobis est causa, ipse sit praeter omnibus summa & optima natura.

Qui ergo non credit hanc summam & efficacissimam causam, eandemque summam & optimam naturam, praecedere voluntatem nostram ut recte velle et recte operari possimus; manifeste resistit veritati, et Pelagiani erroris esse convincitur. Si enim haec felix causa non praecederet hominum voluntates: nulla esset praedestinatio bonorum, nulla redemptio miserorum, nulla remuneratio operum piorum. Ad mala autem cogitanda vel facienda, absit ut haec summa et optima causa voluntatem nostram praecedat: praecedit tamen eam causa, non efficiens sed deficiens, id est, summi boni desertio et inferioris appetitio; cum ab amore Dei anima deficit, et ea quae sunt inferius concupiscit. Ad hoc ergo elapsa humanae naturae voluntas efficitur mala; nullam aliam habens causam quia male est, nisi, (ut dictum est) defectum à summo bono. Talis
namq;

namq, defectus voluntatis et Angelos fecit malos deferentes Deum, et hominem similiter malum inobedientem Deo. Talis autem defectus manifestè non est aliqua natura: est tamen ipsius vel humanæ vel Angelicæ naturæ deferens creatorem, et defluens ad seipsum, vel etiam ad infimam creaturam. Et hæc est origo totius malæ voluntatis, totius pravæ cupiditatis et operis. Sed quamvis non sit Deus causa malis voluntatibus nostris; nec ulla natura subsistens, sed creatura rationalis adfectus ab amore conditoris deficiens: non tamen idcirco non est iudex et vindex ipsarum cogitationum nostrarum, et justæ vindictæ ac iudicii sui prædestinator æternus. Quod iste tantis ambagibus et argumentationibus evacuare contendit.

Quod ait, *nullum peccatum, nullamq, ejus pœnam aliunde nasci, nisi propriâ hominis voluntate libero male utentis arbitrio*; verum est quidem, quia hominis propriâ voluntate commissum est peccatum, et peccati merito consecuta est pœna peccati, id est, mors, miseria et supplicium. In hoc tamen plurimum distat inter peccatum et pœnam peccati: quod peccatum illud solus homo fecit; peccati verò pœnam et ipse meruit, et Deus justè judicando inflixit. Et idèd tali argumentatione nequaquam concludit vel ostendit iste quod vult; videlicet, quasi nulla pœna peccati, nulla miseria, nullum supplicium, quæ peccatoribus irrogantur, à Deo sint: et idèd non potuisse à Deo prædestinari iniquorum æterna supplicia; quia ab ipso non sunt, sicut peccatum, ita nec supplicium. cum (sicut jam supra ostendimus) apertissimè contra hunc errorem Scriptura elamet: *Bona & mala, vita & mors, paupertas & bonestas à Deo sunt.* Non utiq, illa mala quæ homines peccando & iniquè agendo committunt, (quorum omnino Deus author non est) sed illa quæ propter peccata hominibus justo Dei iudicio irrogantur; sicut, fames, *cadēs,*

Ad VI. §. I.

Ecclesiasticus, 11.

14.

cædes, hostilitates, vastationes, et cætera ærumæ et clades.

Ad VII.

Septimo capitulo talem definitionem ponit: *Liberrum arbitrium inter media dona Dei deputandum; Ideoq; & peccari potuisse.* Ubi hoc breviter dicendum et distinguendum est, quod iste licet donum Dei dicat esse liberum arbitrium; tamen naturale illud tantummodo asserit more Pelagianorum. Cum fides Ecclesiæ multum distinguat inter dona naturæ et dona gratiæ: ut quod dedit omnipotens Deus homini naturaliter mentem rationalem et intellectualem, et in eadem mente memoriam, intelligentiam, voluntatem; quod etiam dedit naturaliter corpori humano, substantiam, formam, speciem, incolumitatem; sensum videndi, audiendi, olfaciendi, gustandi, tangendi, vivificante illud animâ et sensificante; manifeste sint dona et munera naturæ, quæ primâ creatione Deus homini inseruit, et creando naturaliter dedit. Quod autem dat Deus homini fidem, spem, charitatem, pietatem, bonam voluntatem, boni operis facultatem, et cætera huiusmodi: dona [sunt] suæ gratiæ, dona Spiritus sancti, de quibus Apostolus dicit: *Hæc autem omnia operatur unus atq; idem Spiritus, dividens singulis prout vult.* de quibus etiam in Psalmo dictum esse exponit; *Ascendens in altum, captivam duxit captivitatem, dedit dona hominibus.*

1. Cor. 12. 11.

Psal. 68. 18.

Ephes. 4. 8.

Unde et ipsum liberum arbitrium fides Catholica, fides vera, inter dona gratiæ deputat. Quia licet naturaliter illud homini Deus inseruerit, quando eum creavit utiq; bonum et bonâ voluntate præditum; tamen et tunc indigebat gratiâ conditoris, ut in bono quo creatum fuerat permaneret; et primi illius peccati merito amissâ libertate infirmatum, vitiatum, atq; corruptum, et velut quâdam ruinâ depressum, nullatenus valet assurgere ad illud æternum et summum bonum, ad quod homo

homo cōditus est, nisi Dei gratiā sanetur, redintegretur, illuminetur & liberetur; nec potest omnino aliter fieri liberum, nisi fuerit Dei gratiā liberatum, per eum qui dicit; *Si vos filius liberaverit, tunc verè liberi eritis.* ut Ioh. 8. 36: fiat in nobis quod Apostolus ait: *Ubi spiritus Domini, ibi libertas.* Et ideo (sicut diximus) inianus & Pelagianus est error, si quis liberum arbitrium, quod in Adam perijt peccando, (amisso, & dono naturæ, & dono gratiæ) aliter putat esse liberum, nisi fuerit Christi gratiā liberatum. 2. Cor. 3. 17.

Quod autem dicit iste, *illud liberum arbitrium bonum & rectum, & bonā voluntate ad superna & divina erectum, quale in primo homine conditum fuit, ita ut esset sine ullo peccato, & posset non peccare, si vellet:* quod, inquam, tale & tam magnum bonum, non inter summa, sed inter mediocria Dei dona esse asserit deputandum; multum à veritate discordat. Quia (sicut diximus) tantum & tale erat in illo primo homine liberi arbitrij bonum, quale in nullo est sanctorum in præsentī vitā: in quibus licet sit liberum arbitrium jam Christi gratiā liberatum atq; sanctum, tamen tanta est illa sanitas, ut quandiu mortaliter vivunt, sine peccato esse non possint; & cum multum velint atq; desiderant non peccare, non possint tamen non peccare. Unde & quotidie indigent supplicare, & veraciter dicere Patri cœlesti; *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Non ergo medium, sed summum donum erat, secundum eum modum quo tunc homo in paradiso vivebat, liber à peccato, & libertatem non peccandi habens in propriā voluntate, quandiu piè Deo se subjiceret regendum atq; juvandum; licet adhuc esset perficiendum in melius, si in Dei obedientiā permansisset, ut tantam virtutem acciperet, ut jam peccare non posset. Ut autem tale & tam liberum arbitrium in illo primo homine peccare posset, fecit hoc de-

sertio Dei, & præsumptio sui: dum sub Deo esse negligens, & in suâ potestate esse volens, amisit donum divitiarum gratiæ, amisit bonum naturæ, & invenit se sub examinatione miseriæ.

Ad VIII. §. 3. Iste hæc dicit iste, *liberam voluntatem esse naturam hominis, ejusq; liberum motum ac potestatem movendi, quod sit liberum arbitrium hoc donum Creatoris.* Nos autem (ut ipsa rei veritas evidenter ostendit) non dicimus hominem esse voluntatem, sed hominis esse voluntatem. Quia videlicet aliud est ei esse, aliud velle: et ideo non homo voluntas, sed hominis est voluntas. Ostendit tamen iste quod (Pelagiano errore) secundum naturam tantum hominis liberum arbitrium esse sentiat; et donum esse naturæ, non donum gratiæ, id est, voluntatis humanæ, ut ipse dicit, liberum motum ac potestatem movendi. Per quod manifeste ostendit ita se sentire, quod voluntas humana non solum liberum naturaliter motum habeat, ut moveatur ad appetendum bonum vel malum; sed etiam liberam potestatem, quâ faciat ipsum bonum vel malum.

Philip. 3. 13

Sed è contrario fides Catholica tenet, contra omnes hujusmodi errores, quod liberum arbitrium, etsi fuerit in homine naturaliter rectum & integrum ante peccatum; tamen peccati merito depravatum, imò amissum, nullum habeat motum, id est, appetitum bonæ voluntatis implendæ, nisi per occultam gratiam, donante et inspirante illo, de quo Apostolus verissimè dicit; *Deus est enim qui operatur in nobis & velle & perficere, pro bonâ voluntate.* Habet namq; (ut jam diximus) naturaliter à creatore insitum, ut possit velle, ut possit etiam posse quod bonum est: ut autem hoc velit, ut hoc possit nempe perficere; non habet ex se, sed ex illo tantum qui operatur in cordibus fidelium & velle & perficere pro bonâ voluntate.

§. 4.

Triplex enim status humanæ voluntatis fideliter intelligi

telligi potest; videlicet, quod primus ille homo ita bonæ voluntatis conditus est, ut si vellet, posset non peccare. Nunc autem etiam sancti homines, quia ex vitiata illius propagatione nascuntur, quamvis veliat, non possint non peccare: unde & quotidie veraciter Deo dicunt; *dimitte nobis debita nostra*. In illâ autem beatitudine quæ eis donanda est, tantâ virtute solidandi sunt; ut jam non possint peccare; sicut tantâ incorruptionis gratiâ induendi, ut nunquam possint mori.

Matth. 6. 12.

At in tantum disputator iste auditorum sensibus & auribus abuti præsumpsit, ut auderet, velut quidam fabricator & figulus mendaciorum, novam liberi arbitrij definitionem velut luteam & lutulentam fingere, & quasi magnum aliquid intuentium oculis proponere. Subjunxit enim posthæc, & ait: *Sitq; talis differentia inter liberum hominis arbitrium, & ejus substantiam; ut natura ejus sit in voluntate rationali, liberum verò ejus arbitrium in ejus libertate, sive in motu libera naturaliter voluntatis, sive in munere intelligentiæ.* Ecce quale liberum arbitrium docet; utiq; Pelagianum, non Christianum: cujus scilicet natura sit rationalis voluntas, effectus verò in suâ naturali voluntatis libertate consistit; et ex solâ & in solâ ipsâ naturali voluntate habeat libertatem & motum et intelligentiæ munus. Nos autem, secundum veritatem fidei, ita liberum arbitrium in homine agnoscimus, ut licet menti rationali naturaliter à Deo infitum, & bonum ac rectum primâ conditione collatum; tamen peccati merito depravatum, & naturali virtute spoliatum, nullam possit habere ad verum bonum libertatem, nullum bonæ voluntatis motum, nullum intelligentiæ lumen, nisi illius gratiâ fuerit instauratum, qui ait: *Si vos Filius liberaverit, tunc verè liberi eritis.*

§. 63

Ioh. 8. 36.

Quod verò ait, *omnem prædestinationem præscienti-* Ad IX. §. 2.

am

am esse; ex parte verum est quidem. Quia omnis prædestinatio futurorum non sine præscientiâ fit, per quam ipsa futura præsciuntur. Sed si hoc idè dictum est, quasi nihil amplius agat prædestinatio in rebus vel de rebus futuris, quàm præscientia; manifestissimè falsum est. Quia præscientiâ ipsæ res futuræ tantummodò præsciuntur: prædestinatione verò etiam statuuntur, præñiuntur & decernuntur. Et idè prædestinatio impiorum ad supplicium æternum non tantummodò præscivit, sed etiam iusto et æterno iudicio statuit ac præfinivit quid essent passuri.

Ad XI. §. II

Quòd dicit non esse Dei prædestinationem nisi de his qui preparati sunt ad æternam felicitatem; sive ex suo sensu hoc dixerit, sive ab alijs audierit: Nos tamen veraciter scimus, quia iste est error moderni temporis apud plurimos, dum non putant prædestinationem Dei nisi in parte electorum in Scripturis inveniri; nec ipsum beatum Paulum Apostolum in Epistolis suis nisi de solis similiter electis prædestinationem posuisse. Sed acquiescendum et obediendum est humiliter veritati. et non quod semel nobis persuasum est, contentiosè defendendum; sed potius Scriptura sancta diligentius perscrutanda, non solum Apostolica, sed etiam Prophetica, ex quâ omnis Apostolica auctoritas descendit.

In quibus tamen Prophetis testimonijs, (quæ nobis B. Apostolus tantâ auctoritate proposuit; ut nihil omninò de hujus rei, id est, divinæ in utramq; partem prædestinationis, profunditate & obscuritate, nisi ex eorum firmitate & evidenti attestazione docere voluerit) illud præcipuè omni pietatis consideratione attendendum est, quòd nusquam in eis expressè et propriè verbum Prædestinationis sonet: tamen quia ipsæ res ad utramq; prædestinationem pertinentes manifestissimè apparent, & evidentissimè declarantur, confidentissimè,

dentissimè Apostolus ad tantæ rei confirmationem atque doctrinam ea assumpsit; & ita tenenda atq; intelligenda Ecclesiæ tradidit. suâ scilicet auctoritate & exemplo nos informans & instruens, ut non contentiosè & supervacue de ipso verbo *Prædestinationis* in sanctorum Prophetarum eloquijs inter nos disceptemus, vel (quod absit) etiam rixemur: sed pacificâ & piâ intelligentiâ, ubicunq; res ipsa manifestissimè declaratur, indubitanter omninò divinam prædestinationem & agnoscere & asserere debeamus.

Proponit etiam quæstionem; *quomodo juste judicabitur mundus, quem necessitas prædestinationis cogit perire?* quod absit ut aliquis nostrum dicat Quia apertissimæ blasphemix est, ut Deus prædestinationis suæ præiudicio aliquem cogat peccare & peccando perire. Sed prædestinationis suæ iusto iudicio, quos perseverantes in peccatis punire decrevit, revocat potius à peccatis; & salubrem terrorem incutit audientibus, ut timentes corrigantur, & correcti minimè damnentur.

Similiter falsissimum est, quod affirmare conatur, videlicet, *non esse ullam prædestinationem pœnæ*. Si enim pœna Diabolo & angelis ejus, & omnibus reprobis qui cum eis puniendi sunt, non esset prædestinata; nullatenus veritas diceret: *Ite in ignem æternum, qui paratus est Diabolo & angelis ejus.* Et quod in fine hujus tertiæ propositionis ponit, *prædestinationem in donis divine largitatis semper intelligendam esse*; similiter falsum est. Invenitur enim & veraciter intelligitur, non solum in donis divinæ largitatis, sed etiam in judicijs justæ damnationis.

De quibus (& suo merito, & iusto divino iudicio) damnatis cum iste dicat, quod in massâ damnatâ ex originalis peccati merito sint derelicti, & malè vivere permitti, & ad extremum æterno igne plectendi; etiam nolens & contradicens, nihil aliud dicit, quàm divino eos

judicio æterno igni prædestinatos. Nam si massa illa tota damnata est, utiq; iusto Dei iudicio est condemnata; & condemnata sine dubio ad æternam perditionem atque supplicium. Quod quid est aliud, quàm hanc eandem massam divino iudicio damnatam esse ad interitum sempiternum? Ita dum veritati resistere conatur, ipsam veritatem etiam nolens ac nesciens invictâ ratione confiteri compellitur.

Ad XIII. S. 2. Mirum est autem quo sensu vel quâ ratione possit intelligi; ut Deus peccatoribus prædestinaverit pœnas, & peccatores non prædestinaverit pœnis. Neque enim quando eis pœnas prædestinavit & præparavit, ignorabat qui eis puniendi & cruciandi essent. Quod etiam iste confitetur, dicens esse *præscitos*. Si ergo certissimè præsciebat, qui illis pœnis iustissimè puniendi & excrucianti essent: quid aliud fecit cùm certissimis quibusque certissimas pœnas præparavit; nisi quod eos certissimè pœnis prædestinavit? Omnino enim illi soli eas patientur, quos ille passuros præscivit. Quid ergo est immutabili præscientiâ præscisse illos ad pœnas, quàm immutabiliter eos pœnis prædestinasse? Neque enim timendum erat, ut quod certissimè præsciebat iustè futurum, non prædestinaret se iustè facturum.

S. 3. Alia est autem legum humanarum conditio, quæ sic statuunt peccantibus certa supplicia, ut tamen qui ita peccaturi sint, qui in illis vel illis supplicijs iustè excrucientur, penitus ignorent. Et ided pœnas peccatoribus præparare & prædestinare possunt, quas iustas esse noverunt: ipsos tamen peccatores quos prorsus ignorant, pœnis prædestinare non possunt. Quod si scirent certissimè personas, quæ illis supplicijs dignæ essent; possent omnino iustissimè, sicut peccatoribus pœnas statuere, ita & ipsos peccatores certâ & iustâ definitione pœnis prædestinare: sicut in ipsa jam iudicii examinatione, quos certissimè comprobaverint capitalis criminis

REOS,

reos, & mortem eis statutam atque decretam ex legibus recitant, & manifestâ sententiâ ipsos morti adjudicant. Quod eis utique præstat judicij certa cognitio: ut sicut peccatoribus pœnas, ita & ipsos peccatores pœnis prædestinare audeant.

Si ergo utrumque hoc rectè & justè in humano judicio, certis cognitionibus informato atque formato, potest fieri, ut & pœnæ peccatoribus, & peccatores pœnis justo & irreprehensibili judicio decernantur; nec tamen aliquis talium reorum vel per ipsas leges vel per ipsos judices ad peccandum cogitur, sed tantum quia peccavit justè punitur: quanto incomparabiliter & ineffabiliter in divino judicio fieri omnino credendum est, ut (quoniam & ipsas pœnas quæ peccatoribus justè debentur, & ipsos peccatores quibus debentur æternâ scientiâ novit) cum nulli sit ipse auctor vel causa peccati, justissimè tamen & pœnas peccatoribus quas justissimas novit, & peccatores (numquam sibi ignotos, sed æternâ veritate notissimos) æternis prædestinet pœnis? Neque enim aliquis nostrum dicit (quod iste tam frequenter objicit) quod Deus prædestinatione suâ aliquem cogat ad peccandum, sed tantummodò pro his quæ peccavit ad luendum supplicium: sicut nec leges ipsæ decernendo supplicium, compellunt ad peccatum; sed tantummodò quod spontaneè & voluntariè peccatum est, justâ damnationis ultione non relinquunt impunitum.

○ Ergo quod dicit, Deum non prædestinâsse pœnas vel peccata: de peccatis utique verum est, (quia non prædestinavit nisi quæ fuerat ipse facturus; quæ utique omnia & bona & justa sunt:) de pœnis autem manifestè falsissimum est; quas non solum prædestinavit, sed etiam præparavit. sicut ipse Dominus in Evangelio dicit: *Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui parati* Ad xv. 5.2.
est Diabolo & Angelis ejus. Matth. 23.42. Adjungit exemplum Judæ

satis absurdè & incongruè; & statim subjungit, dicens;
Pœnas mala esse, ideoq; non à Deo, à quo malum non fit.
 Contra illud quod ipse Deus per Prophetam testatur, di-
 cens: *Ego Dominus faciens pacem & creans malum.* Un-
 de & alibi scriptum est: *Si erit malum in civitate quod*
 Ecl*esiastic* 11. *Dominus non fecit.* Et iterum: *Bona & mala, vita &*
 14. *mors, paupertas & honestas, à Deo sunt.*

Et ideo fideliter discernendum, aliud esse malum, id
 est, vitium contrarium bono, quod utique non est à Deo,
 sed vel à Diabolo inventum, vel ab homine commis-
 sum: aliud verò esse malum, quod significat aliquam af-
 flictionem, vel temporalem vel æternam; ut sunt fames,
 pestilentia, hostilitates, vastationes, mors, & ipsa quæ
 appellantur æterna supplicia. Quæ utique omnia à Deo
 sunt; quia non nisi ejus justâ dispositione, & justo ejus
 judicio, præparantur vel inferuntur. Ille autem qui pœ-
 nas illas æternas à Deo non esse confirmat, compellan-
 dus est ut dicat, à quo eas esse putet: utrùm à Diabolo
 cui sunt præparatæ; an ab hominibus quibus pariter
 cruciandi sunt; an à nullo, ut sine aliquo auctore coæ-
 ternæ Deo existant?

Quæ cum ita sint; cur ipse omnipotens Deus, qui est
 auctor & factor omnium rerum, non rectè & veraciter
 intelligatur sive credatur etiam prædestinator tam ju-
 storum & tam ordinatorum suppliciorum? Licet enim
 patientibus & sustinentibus illa supplicia videantur esse
 mala; apud illum tamen æternum judicem non sunt ma-
 la, quia justa, & nihil justum potest dici malum. Ipse ergo
 & prædestinavit & præparavit illum æternum ignem,
 de quo ipsa veritas ait: *Qui paratus est Diabolo & ange-*
 21. *lis ejus.* Certè omnes consonanter fatemur, Deum præ-
 destinasse omnia quæ ipse esset factururus: & utiq; tam
 magna, tam justa & æterna judicia nemo præter ipsum
 factururus est. Si ergo ad ejus opera pertinent, nec ab alio
 fieri possunt: certum est omnino, nec dubitari debet.
 quod

quòd ipsum habent prædestinatorem, quem auctorem atq; factorem.

Hinc B. Iudas Apostolus, cùm de impijssimis hæreticis, qui Ecclesiam Domini ab ipsis Apostolicis temporibus usq; ad finem sæculi & impugnaverunt & impugnaturi sunt, loqueretur; ut ostenderet eos aeterno & iusto Dei iudicio in reprobum sensum traditos, ut tanta ac talia contra Deum loqui auderent, & ad ultimum eodem divino iudicio aeternâ perditione damnandos, ita dicit. *Subintroierunt enim quidam homines qui olim præscripti sunt in hoc iudicium impij; Domini nostri Iesu Christi gratiam transferentes in luxuriam, & solum dominatorem Dominum nostrum Iesum Christum negantes.* ubi etiam quàm olim & quàm multis antea sæculis hoc de eis fuerat prænuntiatum & prophetatum ostendens, post multa subiungit. *Prophetavit autem & de his septimus ab Adam Enoch dicens: Ecce venit Dominus in sanctis millibus suis, facere iudicium contra omnes, & arguere omnes impios de omnibus operibus impietatis eorum, & de omnibus que locuti sunt contra eum peccatores impij.* De quorum etiam aeternâ damnatione & pœnâ horribili eis præparatâ & reservatâ manifestissimè adjungit dicens: *Sidera errantia, quibus procella tenebrarum in aeternum servata est.* Quid enim evidentius de prædestinatione impiorum ad aeterni iudicij damnationem; quàm quòd hi homines impij, tanto olim & tantis antea sæculis, & divino iudicio & Prophetico vaticinio præscripti sint in hoc iudicium?

Nec tantæ absurditatis esse debemus, ut quia beatissimus Patriarcha & Propheta Enoch septimâ ab Adam generatione prophetavit; putemus quòd tunc Deus omnipotens aliquid statuerit ac prædestinaverit, quod in ejus aeterno iudicio atq; consilio non fuerit. Cùm omnino in illius incommutabili aeternitate nulla possit esse nova voluntas, nulla recens dispositio: sed quod

1 Cor. II. 19.

apud illum erat præfinitum æternaliter, hoc congruentissimo ordine hoc & prophetari & impleri voluit temporaliter. ad illorum quidem damnationem & iudicium, qui talia erant ausuri atq; facturi: ad probationem verò & exercitium Ecclesiæ suæ, quam etiam per talium impugnationes & contradictiones & diligentius emendari, & excellentius disposuit clarificari; sicut & Apostolus dicit. *Nam oportet & hæreses esse, ut & qui probati sunt, manifesti fiant in vobis.* Si ergo quærimus justam & æternam Dei prædestinationem in malis ad iudicium damnationis, audiamus quia *homines præscripti sunt in hoc iudicium impij*; & præscripti non tam temporaliter sermone prophetico, quam omninò æternaliter divino iudicio: quia utiq; quod erat apud Deum æternaliter præfixum, hoc per Prophetam temporaliter est prædictum atq; præscriptum. Si quærimus, utrum eis æterno Dei iudicio pœna & supplicium sit præparatum, audiamus quod de ipsis dicitur; *quibus procella tenebrarum in æternum servata est*; atque ita divinæ veritati fideliter acquiescentes, nec impios pœnis, nec pœnas impijs divinitus præparatas ullatenus dubitare poterimus.

§. 18.

Ac per hoc absit omninò à nobis, quod iste dixit & quasi definivit, *prædestinationem & præfinitionem Dei*, nihil aliud esse quam *prævisionem*; quia iste sensus manifestè impius est; ut quasi tantummodò præviderit Deus quid quisque esset factururus, vel quid pro factis suis passurus, & nihil de illo qui vel malè erat acturus in suo æterno iudicio prædestinaverit vel præfinnerit.

§. 4.

Quod autem dicit de Deo, quia *peccatores in massâ originalis peccati reliquit*, si dixisset *reprobos*, aut *punientes* sive *damnandos*, profectò verum esset. Ipsi enim (id est, reprobi, puniendi atque damnandi) remanent in massâ illâ ex Adam generaliter damnatâ: quia non eos inde discrevit figulus ille omnipotens, qui *ex una eademq;*

Rom. 9. 21.

demq; massâ facit aliud vas in honorem, aliud verò in contumeliam. Nunc verò quod dicit, quòd Deus peccatores in massâ originalis peccati reliquit, non omnino potest esse verum: quia utique peccatores inde discrevit ac liberavit ille, qui dicit; *Non veni vocare justos, sed peccatores.* & de quo Apostolus ait: *Fidelis sermo & omni ac-* Math. 9. 13.
I Tim. 1. 15.
ceptione dignus, quia Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere. Veruntamen, quia non dixit omnes peccatores in massâ illâ reliquit (quod utique apertissimè falsum esset) sed dixit indefinite, peccatores in massâ illâ reliquit (quod potest intelligi & ex parte) stet utcunque quod dictum est.

Sed quia totum hoc, quod de illis qui in massâ originalis peccati relictii sunt dicit, non ob aliud replicat; nisi ut eos tantummodò peccati originalis vinculo obstrictos, nullo Dei iudicio asserat ad pœnam prædestinatos: quarendum ab eo est, & à cæteris qui ita sentiunt: utrum aliquo Dei iudicio factum sit, ut tanta multitudo generis humani illi peccato originali fieret obnoxia, ac per hoc etiam æternæ morti debita, an non? Si enim nullo Dei iudicio, sed tantummodò naturali cursu vitiatæ originis hoc factum est, ergo sic peccatum tantummodò in eos naturaliter ex illo primo homine transfusum est, ut nulla peccati ejus damnatio in eos transfunderetur; & cucurrit in eos ex Adam sola origo peccati, non etiam iusta pœna peccati. Sed manifestè Apostolus dicit; quod *per unum hominem peccatum intra-* Rom. 5. 12.
vit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertransyt. Verè ergo ex uno, & per unum hominem, non solum peccatum sed etiam pœna peccati mors intravit in mundum. Cujus iudicio, nisi illius qui homini prædixerat; *Quacumq; die comederis ex eo, morte* Genes. 2. 17.
moriæris?

Quia comedere ex illo ligno vetito, hoc fuit utique peccatum; pœna verò peccati, hoc quod consequenter adjun-

Ezech 18.4.

adjunctum est, *morte morieris*: quod utique non de solâ illâ morte corporis comminatus est; sed de illâ quæ peccando facta est in animâ (quia *anima quæ peccaverit, ipsa morietur*) & de secunda etiam morte quæ erit in damnatione æternâ; ad quam reatus illius primi peccati omnino omnem hominem trahit, nisi Christi gratiâ liberetur. Cùm ergo hæc Deus dixit, non solummodò terrorem audienti incutere voluit, sed quod justum æterno judicio suo statuit, illâ comminatione manifestavit; ut videlicet, justo & æterno ejus judicio, si homo illud peccatum admitteret, primum animæ mortem incurreret, secundò etiam corporis morte dissolveretur, tertio etiam secundâ morte damnaretur: & hæc tota damnatio (& in animâ scilicet, & in corpore, & post corpus) cum ipso peccato in omnes posteros transfunderetur. Et ideò judicium æterni consilij & justitiæ suæ, quod in illo primo & uno homine inchoandum judicavit, in omnem ejus progeniem transmisit; ut illo justo ejus judicio, quicumque ex illâ massâ damnatâ Christi gratiâ non fuisset discretus, primâ illâ divini judicij sententiâ æternæ damnationi teneretur prædestinatus. Et ideò reprobos non reliquit tantummodò in massâ originalis peccati, quasi nihil de eis statuens atque definiens: sed etiam judicavit, ut æternum & justum ejus judicium, quod præcessit in radice, sequeretur in germine; & quod cœpit in parente, necessario impleretur in sobole.

Nam nulla omninò apud fideles dubitatio est, quòd omnipotens Deus antequàm peccaret homo, præscivit eum utiq; peccaturum. Et sicut præscivit peccaturum, ita etiam prædestinavit, quid justo ejus judicio esset passurus. Et quod in illo justè judicando cœpit, in totâ illius progenie eâdem præscientiâ, eâdem prædestinatione judicij, eâdem justitiâ damnationis implevit. Sed hæc verba nullâ ratione fulta, quòd Deus reprobos in
massâ

massâ illâ damnationis reliquerit, nec aliquid de eorum prædestinaverit damnatione; ex libello quem Græci * *Hypognosticon* appellant, quem etiam ex falso titulo, pleriq; sancti Augustini esse putant, assumptisse videtur. Quem libellum non esse sancti Augustini, & stylus ipse demonstrat, & sensus non solum sancti Augustini scriptis, sed etiam fidei contrarius, & testimonia ex Novâ illâ editione quâ nos utimur sumpta; cum ille contra hæreticos disputans, & de causis fidei agens, continuè ex antiquâ editione convincat contradicentes, & ex ipsâ instruat fideles.

* *ab Hypognosticon.*

Et quia iste (cujus verbis, auxiliante Domino, utcumque respondimus) in Philosophicis regulis & syllogisticis argumentationibus gloriatur: audiamus in fine fideliter & obedienter beatissimum Christi antistitem & confessorem *Hilarium*, ita istiusmodi homines redarguentem, atque dicentem. Oportuerat homines religiosam divinarum rerum scientiam præferentes, ubi Evangelicæ atq; Apostolicæ prædicationis veritas præferebat, callida Philosophia tortuosas quæstiones abjicere, & sectari potius fidem quæ in Deo est: quia sensum infirmum facile fidei suæ præsidio sophisma Syllogistica interrogationis exueret; cum captiosa propositio responsionem simplicem, sibiq; secundum interrogationem rerum obsecundantem, ad ultimum jam sensus sui interrogatione spoliaret: ut quod professione amisset, id jam conscientia non tene-

Hilar. de Trinitate lib. 12.

* præcelleret.

C A P. XI.

C A P. XI.

*Scripta à Prudentio Tricassino Episcopo, Remigio
Lugdunensi archiepiscopo, & Ratramno Corbeienfi,
caussa Gotteschalci patronis, edita.*

Adversus eundem Scotum, ex varijs veterum Doctorum testimonijs, à Prudentio Episcopo Tricassino liber est congestus: cui & inde titulus datus. *Liber Iohannis Scoti correctus à Prudentio, sive à cæteris Patribus; videlicet à Gregorio, Hieronymo, Fulgentio, atq; Augustino.* Is verò ex Nicolai Fabri supellectile librariâ in Augustini Thuari Bibliothecam tractus, Lutetiæ nunc a Puteanis fratribus possidetur. Cui hæc ad Wenilonem Senonensem archiepiscopum præfixa cernitur Epistola.

*Ex Nicol. Carnu-
zati Promptua-
rio Antiquita-
tum Tricassinae
diocesis.*

*Reverentissimo Patri & beatissimo Pontifici inter
Pastores Christi eminentiâ vitæ doctrinâq; eximi-
etate clarissimo Gueniloni, Prudentius æternam in
Domino salutem.*

ACCENSUS, prout decet atq; oportet, zelo
catholicæ fidei, & veræ charitatis affectu, (Pater bea-
tissime) misisti mihi quandam schedulam decem &
novem capitula continentem, ex libro cujusdam Sco-
ti selecta, à nostro (ut ais) se quodam modo intelle-
ctu divertentia. rogans & monens, ut quæcunq; in eis
à vero exorbitantia comperissem, unicuiq; de libris
Evangelicis & Catholicorum Doctorum auctoritati-
bus devianti capitulo congrua depromerem abundè
responsa. Quibus decursis sollicitèq; perspectis, re-
peri in eis Pelagianæ venena perfidiæ, & aliquoties
Orige-

Origenis amentiam, Collyrianorumq; hæreticorum
furiositatem: quorum [errores] meritò a Catholicæ
fidei cultoribus ac propugnatoribus validissimis
confutati, censuraq; iustissimæ severitatis multo ante
nostra tempora damnati sunt. Intremui, fateor, &
expavi tot olim errores, cum suis auctoribus jam so-
pitos, nostris denuò temporibus pullulare; & defici-
entes quondam fumos novâ rursùm accensione e-
rumpere, suiq; noxietate multorum oculos caligare.
Quibus, ut jusseras, refellendis cum animum pararem
appellere; laboris difficultate perterritus, delibera-
bam penitus omittendum.

Verùm monentis auctoritate perpensâ, duxi satius
cum fructu obedientiæ, etsi minùs pleno, aliquatenùs
labi; quàm paternæ reverentiæ, timiditate stupidâ,
contraire. Animatus itaque meritis rogantis, oratio-
numq; instantissimâ puritate scribentis; visum est
librum eundem si quâ fortè inveniri posset diligenti
curiositate perquirere, cujus serie salebrofas tanto-
rum errorum tortiones valerem faciliùs intueri.
Quo gratiâ Dei (sine quâ nihil sum, & nihil possum)
ut optaveram assecuto; deprehendi, quantum divini-
tùs inspiratus potui, Pelagij, Cœlestij, eorumque se-
quacis ac defensoris acerrimi Iuliani, per omnia se-
ctatorem, Iohannem videlicet Scotum, tantâ impu-
dentiâ orthodoxæ fidei Patribusque Catholicis ob-
latrantem: ac si unus spiritus Iulianum Iohannemq;
docnerit, unus idemque spiritus in eis fuerit; nec
dispar spiritus per eorum linguas tot tantasque blas-
phemiaram nauseas evomuerit. Nam & gratuitam
Dei gratiam pariliter impugnant, & Dei iustitiam si-
militer denegant, & originale peccatum (quod
nascentes trahimus, quoque non nisi cœlesti gra-
tiâ per mysterium baptismatis solvimur) in dis-
simili garrulitate dissuadent; argutisq; Diale-

„sticis simillimâ vanitate desipiunt. Rectissi-
 „mum etiam sanctarum Scripturarum intellectum,
 „Patrumq; Catholicorum sensum sanctissimum, tam
 „concinâ varicositate pervertunt; ac si nunquam
 „adversus eorum errores quippiam fuerit arbitratum.
 „Quibus cum à Patribus, præcipueq; beatissimo Au-
 „gustino, competentissimè abundantissimequæ respon-
 „sum fuerit: nequaquam me præsumptionis à pijs le-
 „ctoribus credidi judicandum, si tuis monitis (dictan-
 „te pietate) libenter obsequens, offeram pro vili por-
 „tione in donaria tabernaculi Domini mei quæ pos-
 „sint; relinquens potioribus ac doctioribus, quæq; me-
 „lius valuerint & voluerint, offerenda. nec posse, ut ait
 „S. Hieronymus, *alterius opes alterius paupertate fœda-*
 „*re.* Fidens igitur in ejus gratiâ, quâ prævenimur ut
 „bene velimus, subsequimur ne frustra velimus; revo-
 „lutis Patrum consonis per omnia paginis, quid quis-
 „que eorum antidoti contra eadem venena confece-
 „rit, decerpere fideliter curavi, præfixo cujusq; Docto-
 „ris nomine, libroq; pariter intimato. Verba quoq;
 „eiusdem Iohannis, ut ab eo digesta sunt, pluribus lo-
 „cis inserui, præposito etiam nomine ipsius, cum præ-
 „cedente illud notâ quæ Græcè dicitur *ὅτι*, quam
 „sententijs Capitalibus damnandorum * aliqui præ-
 „scribere solebant. In multis enim non verba ejus in-
 „terposui, quæ loquacitate nimîâ legentibus fastidi-
 „um ingerunt; sed sensibus eorum pro capta meâ pu-
 „sillitatis veraciter obviavi. Ubicunq; autem mei
 „sermonis interpositio necessarium locum expetit, ne
 „quid mihi tribuerem, si quid boni suprema gratia per
 „meâ linguæ organum loqueretur, notam superpone-
 „re studui, quæ ab * Artigraphis *Christimon* nuncu-
 „patur: quoniam velut monogramma nominis Chri-
 „sti effigiare quodam modo cernitur; ut ejus totum o-
 „stenderem, quidquid benignitatis ipsius largitus
 „indebitisq;

* aliqui, legio
 Barthius, Ad-
 versar. lib. 29.
 cap. 35.

* Vid. eundem
 Barthium, lib.
 28. cap. 34.

* ΧΡΙΣΤΙΜΟΝ.
 Vid. Casaubon.
 pag. 59. Nota-
 rum in Plato-
 nem Diogenis
 Laërtij,

„indebitisq; muneribus imbibissem. Illud etiam ne-
 „cessario credidi præmonendum, ut tuæ Beatitudinis
 „perspicacia subtiliter sollicitiq; attendat, quantis se
 „idem Iohannes contrarietatibus impugnet, qui ea
 „quæ nunc adfirmat post denegat, & quæ modo loqua-
 „ci vanitate disfitetur, postmodum vanâ loquacitate
 „confitetur: adde ut aut non viderit quid dixerit, aut à
 „nullo unquam videri putaverit.

„Quæso igitur, ut omnia vigilanter studiosq; per-
 „metiens, quidquid fideliter dictum iudicaveris, au-
 „ctori Domino gratias agendo deplaces: si quid verò
 „(quod absit) secus reperiens, imbecillitati meæ com-
 „patiens, emendare ne differas. Sicq; fructum piæ de-
 „votionis duplicato fœnore consequeris; si & votis
 „piè jubentis piè prolata respondeant, & alio nitentia
 „ad suum tramitem dirigantur. Orantem pro meis
 „multipliciter prævalentibus mentis & corporis in-
 „firmitatibus sanctissimam Paternitatem tuam, virtus
 „omnipotentis gratiæ Dei vigentem ac fospitem ju-
 „giter conservare dignetur.

DE censurâ verò illâ iniquiore, quam Opusculo
 huic in MS^o. exemplari ab antiquario præfixam fuisse
 commemoravimus, ^dCasp. Barthij conjectura est;
 potuisse censorem illum Pelagianas Scoti doctrinas, qua-
 rum vestigia in Prudentiano fortè relicta, otulo non satis
 attento pellegisse, & inde notam innocentæ Episcopo impe-
 gisse. Non enim breves tantum illas XIX. Capitulo-
 rum summas (ut fecit Florus) sed ipsa quoq; Scoti plu-
 ribus in locis verba, ex integro illius opere descripta,
 Responsioni suæ inseruit Prudentius. Nisi putandum
 potius, ex Semipelagianorum numero fuisse censorem
 illum, vel (quod Flodoardo & alijs Annalium scripto-
 ribus accidisse videmus) Rabani & Hincmari partibus
 adversus Gotteschalcum nimium favisse: tàm enim de

^c Suprà, cap. 8.
 pag. 86.
^d Barth. Adver-
 sar. lib. 18, cap.
 11.

Ex Appendice
Tomii 2. Con-
ciliorum Gal-
lie.

Prudentij dogmatibus sinisterius eum judicasse, nihil est mirandum. Cum enim *Aneas*, qui Synodo Carisiacæ interfuerat, in Parisiensi Ecclesiâ Episcopus esset ordinandus : pro Gotteschalci parte Capitula nonnulla edidit Prudentius, illis quæ in Carisiaco conventu constituta fuerant, opposita, quibus si Episcopus postulat subscribere recusaret, ordinationi ejus se nequaquam assensurum, missâ per vicarium Tractoriâ suâ, protestatus est. Eam verò integram, quandoquidem ad eam de quâ agitur causam imprimis facit, transcribendam hîc curavimus.

Patri venerabili [Gueniloni Metropolitano Senonicæ sedis Antistiti] & ceteris patribus fratribusq; sincerissimè diligendis, atq; Coëpiscopis reverendis, Prudentius aternam in Domino salutem.

„ Q V A N T V M ad meritum peccatorum meo-
„ rum spectat, justissimo Dei judicio, quantum verò ad
„ indebitas atq; indeficientes ejus misericordias per-
„ tinere dinoscitur, misericordissimo ipsius munere, in-
„ firmitatibus penè omnibus notis depressus, sancto
„ desiderabiliq; vestro conventui adesse prohibeor.
„ Quod autem possum, præsentibus literis, atq; legato
„ nostræ Ecclesiæ presbytero Arnolde, mei consensus
„ præsentiam eatenus exhibeo, ut is qui ordinandus
„ est, si Apostolicæ sedis omnibus institutis, & beato-
„ rum Patrum Innocentij, Zosimi, Bonifacij, Xysti, Le-
„ onis, Gelasij, Cælestini, Gregorij, Hilarij, Ambrosij,
„ Augustini, Isidori, Primasij, Fulgentij, Hieronymi, Cal-
„ siodori, Bedæ, aliorumque adaquè catholicorum at-
„ que orthodoxorum virorum scriptis & dictis, ac
„ specialiter super quatuor Capitulis, quibus omnis
„ Ecclesia Catholica adversus Pelagium, ejusque hære-
„ „ seos

„seos sequaces, pugnavit ac vicit, atque ad postero-
 „rum memoriam litteris auctoritate & veritate ple-
 „nissimis mandavit, confitendo subscribere, & subscri-
 „bendo confiteri voluerit; ejus me ordinationi con-
 „sentaneum esse profiteor. sin aliàs, prorsus neque as-
 „sentior, neque fidelibus Christi assentiendum suadeo.
 „Capitulum verò quatuor præmissorum seriem,
 „quamvis vestram prudentiam multò vivaciùs, quàm
 „meam extremitatem compertam esse non dubitem,
 „necessariò tamen breviter adnectendam judicavi, ut
 „faciliùs quid sentiam, cui veritati consentiam, vestra
 „bonitas recognoscat. videlicet.

I. Ut liberum arbitrium in Adam merito inobedien-
 tia amissum, ita nobis per Dominum nostrum IESVM
 Christum redditum atq; liberatum confiteatur, (interim
 in spe, postmodum autem in re; sicut dicit Apostolus: Spe Rom 8. 24.
 enim salvi facti sumus;) ut tamen semper ad omne opus
 bonum Dei omnipotentis gratiã indigeamus, siue cogitan-
 dum, siue inchoandum, operandum, ac perseveranter con-
 summandum; et siue ipsã nihil boni nos posse ullatenus, aut
 cogitare, aut velle, aut operari sciamus.

II. Ut Dei omnipotentis altissimo secretoq; consilio
 credat, atq; fateatur, quosdam Dei gratuitã misericordiã
 ante omnia secula prædestinatos ad vitam; quosdam imper-
 scrutabili justitiã prædestinatos ad pœnam; ut id videlicet,
 siue in salvandis, siue in damnandis, prædestinaverit, quod
 se præscierat esse judicando facturum; dicente Prophetã:
 Qui fecit quæ futura sunt.

Esa. 45. 21. jud-
 ca LXX.

III. Ut credat & confiteatur cum omnibus Catholi-
 cis, sanguinem Domini nostri IESV Christi pro omni-
 bus hominibus ex toto mundo in eum credentibus fusum;
 non autem pro illis qui nunquam in eum crediderunt, nec
 hodieq; credunt, nunquamq; credituri sunt. dicente ipso
 Domino: Venit enim filius hominis non ministrari sed
 ministrare, & dare animam suam in redemptionem pro
 multis.

Matth. 20. 28.

III. Ut

Mal. 135.6.

IIII. Ut credat atq; confiteatur, Deum omnipotentem omnes quoscumq; vult salvare, & neminem posse salvari ullatenus, nisi quem ipse salvaverit: omnes autem salvari, quoscumq; ipse salvare voluerit. Ac per hos quicumq; non salvantur, penitus non esse voluntatis illius ut salventur; dicente Prophetâ: Omnia quaecumq; voluit Dominus fecit in cœlo, & in terrâ, in mari & in omnibus abyssis.

„ Et licet quædam sint alia, quibus in Pelagio damnatis universaliter Ecclesia consenserit, fategerit, atque subscripserit; hæc tamen specialiter adversus eam, ejusq; complices, per Apostolicam sedem, instantiâ beatissimi Aurelij Carthaginensis Episcopi, atq; Augustini, cum alijs ducentis quatuordecim Episcopis, ab ejus pravissimis sensibus eruta, vindicata, & multis tam epistolis quam libris toto orbe vulgata, omnis hodieq; gaudet, confiteatur, prædicat, & tenet, atq; tenet Ecclesia. His per omnia consentancam prædicabilem paternitatem fraternitatemque vestram gratia superna invictam atque prævalidam, & suo munere gaudentem, perpetuo conservare dignetur.

HISCE Capitulis, acceptâ hâc Epistolâ, subscripserit Aeneas nec ne, pro certo non habemus; subscripsisse tamen, ex eo nobis maximè fit verisimile, quod inter Lupi Ferrariensis Epistolas una reperiatur (ordine 99^a.) in quâ & ejus veracem doctrinam commendat, & Ordinationem ejus Prudentius cum reliquis Episcopis pariter confirmat. Inde verò satis eiucescit, quantopere Doctores Gallicanos ista Gotteschalci causâ exerceant: de quâ etiam, scriptâ ad Lugdanensem Ecclesiam epistolâ, Episcopus quidam significavit; & quantum apud eos esset de hisce questionibus inquirendi studium, et quan-

Tom. 9 Bibli-
oth. Patr. part.
1. pag. 1072. C.
edit. Colon.

ta

ea dissonantia sententiarum, quantaq, aviditate desideraretur, ut de his rebus aliquid certum & absq, ambiguitate sequendum inveniri & ostendi posset. Tum f quosdam, ^{f Ibid. pag. 1053 E.} qui adversus Gotteschalcum scripserint, fere sex numero memoravit: nec tamen aliquem eorum ad rem de qua queritur sufficienti ratione satisfecisse conquestus est. deinde haec subjunxit verba. g Quae autem inter nostros inde sit ^{g Ibid. pag. 1072. C.D.} maxima contentio, vobis significo. Quidam dicunt Augustinum edidisse libellum quem* Hypognosticon praenitula- ^{* al. Hypognosticon.} vit. Et quidam nostrorum dicunt, non à praefato viro eundem libellum esse editum: quod mendacium esse citò probare poteris, qui secundum libellum Augustini quem in Genesim contra Manichaeos edidit, ad finem usq, perlegit; ubi demonstrat se ipsam questionem cum alijs quinque contra rabiem Manichaeorum edidisse. Et propterea in Re- tractatione nihil inde commemorat; quia quaecunq, aliorum de praedestinatione dixerat, in eodem libello corrigere videtur.

Quibus hoc responsum retulit Remigius Lugdunen- ^{h Ibid. pag. 1072. E.F.} sis archiepiscopus. h His verbis quid aliud in primis re- spondere possumus, nisi quia de his rebus (auxiliante & protegente divinâ misericordiâ) nullus labor, nulla necessitas nova inquirendi, & inveniendi & scribendi apud eos extitisset; nec tanta dissensio & contentio exoriri potuisset: si remoto omni presumptionis atq, animositatis studio, sola apud illos veritas in sanctorum Patrum dogmatibus, & Ecclesiasticis definitionibus (quorum rectissimam fidem & fidelissimam doctrinam semper honorabiliter & fideliter & secuta est, & sequitur, & sequetur Ecclesia) unanimiter, & humiliter atq, obedienter inquireretur, & quod inventum esset, pacificâ & tranquillâ pietate omnibus sequendum proponeretur & commendaretur. nec propter unum libellum usq, hodie incerti auctoris, & inusitati atq, nullatenus recipiendi sensus, de questione praescientiae et praedestinationis Dei, tam clavis et tantâ firmitate solidatis

Ecclesiastica veritatis institutionibus præferre maluissent. Quid enim casse exitit, ut illa omnia postponerentur, et Scriptura sanctæ veritas minùs discussa et considerata negligeretur, et his omnibus, quod nullo certo auctore, nullâ verâ ratione, fultum est, sequendum potiùs judicaretur? nisi à parte ipsam contentionis malum, quo semel præsumpta sententia, et sensus inconsideratè prolatus obstinate potiùs defendendus, quàm salubriter putatus est corrigendus. Unde etiam satis mirari non possumus, quomodo illæ quinq; vel sex quæstiones à beato Augustino contra Manicheorum rabiem prolata esse credi potuerint: cùm (sicut et multiplices libri ejusdem sancti Doctoris testantur, et ipse Hypomnesticon libellus manifestè ostendit) à Pelagianis primùm hæreticis contra fidem Ecclesiæ sit objectæ, et ad eorum confutationem diligentius sint tractatæ; certissimè autem, quando illos libros beatus Augustinus de expositione Genesis contra Manichæos scripsit, nec dum Pelagianus auditi aut exorti fuerint, sed longo post tempore Ecclesiæ Dei cæperint impugnare.

• Maldonat in
Matth. 20. 18.
& Iohan. 17. 9.

Eodem quoq; tempore à Remigio ad Hincmarum simul & Rabani (adhuc superstitis) epistolæ edita est Responsio. Remigij enim Lugdunensis nomine à iohanne Maldonato citatur *Liber de tribus Episcoporum Epistolis*: cui postea ex Nicolai Fabri apographo (à quo authoris nomen aberat) in lucem emissio, *Lugdunensis Ecclesiæ* titulum præfixit editor; primorum libri verborum authoritate fretus, quæ ita sese habent. *Quorundam venerabilium virorum trium videlicet Episcoporum, ad Ecclesiam nostram, id est, Lugdunensem Epistole perlatae sunt. Ex quibus due priores simpliciter & sinceriter de quâdam profundâ & perplexâ quæstione (qua jam per aliquot annos inter plures, multâ & variâ disceptatione vel etiam contentione, versatur) de veritate scilicet divinæ præscientiæ & prædestinationis, & quid ipsis videre-*

tur aperuisse & exposuisse, & quid præfata Ecclesia nostra (Deo inspirante atq; auxiliante) de eadem re sentiat, us eis verè & fideliter respondeatur, attentius flagitare & exigere noscuntur.

1. Ecclesiæ verò suæ hâc de re sententiam, septem regulis comprehensam, explicat Remigius, quas divinarum Scripturarum primùm, deinde antiquæ Ecclesiæ & Orthodoxorum Patrum auctoritate confirmat.

¶ Remigij Lugdunensis, De veritate Præscientiæ & Prædestinationis, septem Regule.

¶ Tom. 9. Bibli-
oth. Patr. part.
I pag. 1054.

I.

„ Ut omninò firmissimè ac fidelissimè teneamus,
„ quia omnipotens Deus nihil ex tempore præscierit
„ vel prædestinaverit: sed sicut ipse absq; ullo initio
„ æternus & incommutabilis est, ita ejus præscientia
„ ac prædestinatio sempiterna atque incommutabilis
„ sit. Nulla enim Deo nova voluntas, nullum
„ novum consilium, nulla nova dispositio, nul-
„ lum novum judicium, quasi ex æterno apud ipsum &
„ in ipso non fuerit, sed postmodum esse cœperit. Ni-
„ hil namq; ejus divinitati est accidens; nihil in ejus
„ deitate potest augeri, vel minui, vel mutari. Et ideo
„ quicquid præscivit æternaliter præscivit, quicquid
„ prædestinavit proculdubio æternaliter prædestinavit.

II.

„ Nihil omninò esse aut fuisse aut futurum esse potest
„ in operibus Dei (quæ sive in condendis, sive in re-
„ gendis, sive in consummandis vel finiendis creaturis
„ agit) quod non ipse in suo æterno consilio atq; judi-
„ cio, & veraciter præscierit, & immobiliter prædesti-
„ naverit. Atque ita omne quod temporale est inter-
„ poraliter suâ præscientiâ & prædestinatione præce-
„ dit, & omne quod in ejus æternâ præscientiâ & præ-
„ destinatione dispositum est, etiam in rebus esse potest:
„ quicquid verò ibi dispositum non est, nunquam &

„ nusquam esse potest. Nihil enim temerè vel fortuito
 „ sed omnia æternæ suæ sapientiæ consilio & ratione
 „ facit. Unde constat omninò in utramq; partem, ele-
 „ ctorum videlicèt & reprobatorum, nisi eorum vel glo-
 „ rificationem vel damnationem iustissimam præscien-
 „ tia & prædestinatio divina præcederet, nunquàm in
 „ eis fieri & adimpleri posset: sicut nihil omninò in o-
 „ peribus divinis esse potest, quod non ibi præcesse-
 „ rit.

III.

„ In operibus omnipotentis Dei, non sunt alia præ-
 „ scita & alia prædestinata: sed quicquid ibi est præsci-
 „ tum, quia totum est bonum & iustum, sine dubio est
 „ etiam prædestinatum, & quicquid est prædestinatum,
 „ utiq; est præscitum; quia prædestinatio sine præsci-
 „ entia esse non potest. Sic ergo in præordinatione e-
 „ lectorum ad vitam, & in præordinatione reprobatorum
 „ ad mortem; quia utrumq; iustum opus Dei est (sicut
 „ Psalmista testatur, dicens; *Iustus Dominus in omni-*
 „ *bz vijs suis, et sanctus in omnibus operibus suis*) nec
 „ præscientia ejus sine prædestinatione, nec prædestina-
 „ tio sine præscientiâ intelligi potest: quia istud iustum
 „ & rectum opus suum & verè præscivit, & præsciendo
 „ justè prædestinavit.

IIII.

„ Hæc duo in operibus rationalis creaturæ & di-
 „ stinctè & conjunctè intelligi possunt: quia scilicèt
 „ ejusdem creaturæ opera alia sunt bona, alia sunt mala.
 „ Et quia bona opera ita sunt ipsius creaturæ, ut sunt
 „ omninò principaliter & veraciter opera Creatoris
 „ (qui operatur in eâ & velle & perficere pro bonâ vo-
 „ luntate) rectissimè tanquàm verè divina, id est, divi-
 „ nitùs inspirata & gesta, & præscita & prædestinata
 „ debent intelligi. Mala verò opera ejusdem creaturæ,
 „ quia ipsius tantummodò sunt, & ex ejus vicio non ex
 „ Dei

„Dei voluntate vel operatione procedunt; præscita a
 „Deo dici possunt, prædestinata non possunt. Quia ita
 „est ille certissimè præscius omnium futurorum, et bo-
 „norum scilicèt & malorum; ut nunquam esse possit
 „prædestinator, sicut nec auctor, malorum.

V.

„Quòd omnipotens Deus eadem præscientiâ &
 „prædestinatione suâ ita quosdam malos in suâ ini-
 „quitate & impietate, & præscierit perseveraturos, &
 „ob hoc justè prædestinaverit perituros; ut ex ipsâ
 „certâ præscientiâ, & justâ prædestinatione suâ, nulli
 „necessitatem imposuerit ut malus esset, & aliud esse
 „non posset. Hoc enim si fecisset (quod absit de ejus
 „bonitate sentire:) ipse utique esset auctor malorum,
 „quæ suæ potestatis violentiâ fieri compulisset. Non
 „ergo ille, tantæ bonitatis & pietatis pater, quemquam
 „impellit aut compellit ad malum opus agendum vel
 „in malo opere permanendum: tamen verè constrin-
 „git & compellit iudicio in malis perseverantes ad
 „justum supplicium luendum. Et ibi ergo bonus, quia
 „neminem vult malum esse, & hîc justus, quia nullum
 „iniquum & impium permittit impunitum esse: nus-
 „quam autem malus, qui malorum tantummodò ultor,
 „nunquam auctor existit.

VI.

„Ut in divinis Scripturis nequaquam hoc puerili-
 „ter quærat vel exigatur, ut ibi solummodò intelli-
 „gatur divina præscientia & prædestinatio, ubi hæc
 „ipsa nomina præscientiæ & prædestinationis expressè &
 „propriè posita inveniuntur: (sicut eo loco ubi Apo-
 „stolus dicit; *Nam quos præscivit, & prædestinavit con-*
 „*formes fieri imaginis Filij sui,*) sed ubicumque res ipsa
 „eiusdem divinæ præscientiæ & prædestinationis cer-
 „tissimè posita legitur, Præscientiam & Prædesti-
 „nationem ipsam intelligendam esse minimè dubi-
 „temus.

Rom. 8 29.

VII.

„ Ut neque de electis Dei ullum perire posse creda-
 „ mus, neque de reprobis aliquem salvari ullatenus ex-
 „ istimemus. Non quia non possunt homines de malo
 „ ad bonum commutari, & de malis & pravis boni ac
 „ recti fieri: sed quia in melius mutari noluerunt, & in
 „ pessimis operibus usque in finem perseverare volue-
 „ runt; nec possunt ullo modo pertinere ad sortem ele-
 „ ctorum, qui magis elegerunt permanere in malitiâ in-
 „ iquitatum & impietatum suarum. Hoc enim pessi-
 „ mum & nefarium malum, (quod est nolle ad Deum
 „ Rom. 2:50
 „ converti, neq. de malo ad bonum commutari; sed se-
 „ cundum duritiam & impenitentiam cordis sui thesauri-
 „ zare sibi iram in die ire & revelationis iusti iudicii,))
 „ ille in eis æternâ suâ præscientiâ verissimè prævidit
 „ futurum, qui omnino falli non potest; & quia hoc ve-
 „ rissimè præscivit, justè omninò tales perditioni æter-
 „ næ prædestinavit. Quod ergo non possunt salvari, eo-
 „ rum est vitium quia nolunt, non Dei (quod absit) ali-
 „ qua iniquitas, qui erga illos & verax semper extitit
 „ in præscientiâ suâ, & justus in iudicio suo. Licet sit &
 „ aliud genus reproborum, in innumerabilibus videli-
 „ cèt millibus parvulorum, qui nec ætatem nec sensum
 „ ad aliquid boni agendum unquam acceperunt; sed in
 „ solâ originalis peccati, quæ per unum hominem in
 „ mundum intravit, damnatione perierunt. De quibus
 „ quid aliud dicendum, nisi quòd & in eorum reproba-
 „ tione atque interitu omnipotens Deus justus est; in
 „ quibus non naturam bene à se conditam, sed culpam
 „ malè admissam, & in eos originaliter transfusam, justâ
 „ ultione damnavit?

EIUDEM Remigij Lugdunensis in XIII
 Pauli epistolas habemus Commentarios: non illos qui-
 dem

dem (uti arbitratus est ¹ Maldonatus) qui Ambrosio ¹ Maldonat. in
Mediolanensi, sed qui Haymoni Halberstatensi episco-
po vulgò tribuuntur; & à Io. Baptistâ Villalpando, fal-
so Remigij Remensis titulo sunt editi, ejusque nomine
à Cuthberto Tonstallo (indeque à Bellarmino & alijs)
in *Questione Sacramentaria* prius producti. In XIII.
epistolas dixi : quoniam qui in epistolam ad Hebræos
reliquis adjunguntur, neque Haymonis neque Remigij,
sed Primasij esse; sicut & eos qui Ambrosianis annectun-
tur. (& Ambrosij nomine ab Algero, Petro Longobar-
do, & alijs citantur) ex Io: Chrysostomi in eandem
epistolam Homilijs (Castodori rogatu à Mutiano
Scholastico Latine conversis) ad verbum excerptos
esse, deprehendi.

Porro Remigio in tutandâ Gotteschalci causâ ad-
junxit se etiam ^m Ratramnus monachus Corbeiensis: ^m Flodoardi
libro ad Karolum Calvum regem *de Predestinatione* lib 3 cap. 132
scripto. de quo Sigebertus, in libro de viris illustrib.
Cap. 96. *Ratramnus scripsit librum de corpore & san-
guine Domini, & ad Karolum librum de Predestinatio-
ne.* & Trithemius, in Scriptorum Ecclesiasticorum Ca-
talogo. *Bertramus presbyter & monachus, in divinis
scripturis valde peritus, & in literis secularium discipli-
narum egregiè doctus, ingenio subtilis & clarus eloquio,
nec minus vitâ quàm doctrinâ insignis; scripsit multa præ-
clara opuscula, de quibus ad meam notitiam pauca perve-
nerunt. Ad Karolum Regem, fratrem Lôtharii Imperato-
ris, scripsit commendabile opus De Predestinatione; & De
corpore & sanguine Domini lib. 1. pervulgatum nimi-
rum illum, cui Bertrami nomen ex Trithemio affixit
primus editor ⁿ: hâc tamen adjectâ admonitiunculâ, ⁿ Bertram de
Corp. & sangu-
Domini, edit.
Colon. an. 1524
& 1551
quæ in posterioribus editionibus est omissa. De nomine
Authoris hujus nôrit lector, quòd quanvis alicubi aliter
quàm hîc habetur, nomen ejus exprimitur: tamen appella-
tionem istam esse magis communem ac familiarem, ideoq;
hanc*

hanc illi præferendam.

Inter opuscula verò ejus, quæ ad Trithemij notitiam non pervenerunt, unum est, *De Nativitate Christi*, (in quo eandem, quam in libro *de Corpore et sanguine Domini* tradidit, doctrinam propugnat.) *De Animâ* alterum: quorum utrumque tum in Sarisburiensi tum in Benedictini Collegij apud Cantabrigienses Bibliothecâ asservatur. Item *liber contra Græcos*: qui in Thuanâ Bibliothecâ penès fratres Puteanos est: & cum alijs ejusdem argumenti libellis à Jacobo Sirmondo V. C. propediem edendus expectatur. Ad eundem (ut videtur) Ratramnum, sive Ratrannum, epistolam suam 79am scripsit Lupus Ferrariensis Abbas; & Gotteschalci *Carmen*: cujus hoc Proœmiolum (ut & ejusdem Gotteschalci quicquid habemus reliquum) ab interitu vindicavit à me modò nominatus & vir doctus, cui tot alia veterum monumenta lucem debent.

*Age, queso, perge Clio,
Propera celer vinago;
Repeda sagax propago,
Cui frater est Apollo.
Fer amico ovans Ratramno,
Domino, patri, magistro,
Calamo metrum imposito,
Quod ei libens remitto.*

C A P. XII.

*Concilij Valentini Canones, Capitulis Carisiacæ
conventus & Iohannis Scoti oppositi.*

Abanum, Lupum Servatum, Amalarium, Iohannem Scotum & Hincmarum contra Gotteschalcum; atque ex aliâ parte Florum, Prudentium, Remigium & Ratramnum, pro eodem dimicantes conspeximus.

* Fuit enim & Ratramnus Præpositus monasterij Orbacensis: apud Flodoardum lib. 3 cap. 28. Eo verò tempore quo in Carisiacâ Synodo condemnatus est Gotteschalcius, monasterij illius Abbas fuit Bavo: supra pag. 59. (cum Flodoardo, lib. 3. cap. 11.) & Sirmond. not. in Ennodij Ticinens. lib. 5. epist. 7.

speximus. Ejusdem causam in Moguntinâ & Caris-
câ Synodò condemnatam audivimus : eandem in Va-
lentinâ & Lingonenfi vindicatam jam videbimus. Et Ann. DCCCLV
Valentina quidem Acta ita sese habent.

PRÆFATIO CONCILII VALENTINI,

„ REGNANTE Domino nostro IESU Chri-
„ sto, anno DCCCLV. ab Incarnatione ejus, gloriosis-
„ simo Lothario imperante XV. Indictione III. mense
„ Januario, VI. Idus ejusdem mensis, apud urbem Va-
„ lentinam, in domo Basilicæ S. Iohannis adjacente.
„ Cum propter causam Episcopi civitatis ipsius cri-
„ minibus diffamati, ex jussione præfati pij principis,
„ reverentissimi trium provinciarum Episcopi in u-
„ num collecti resedissent; id est, Lugdunensium, Vien-
„ nensium, & Arelatensium, numero XIV. quibus præ-
„ fuerunt, auctore Domino, Episcopi Metropolitani,
„ videlicet Remigius Lugdunensis, Agilmarus Vien-
„ nensis, Rodlandus Arelatensis, conlaborante eis quam
„ maximè venerabili Ebbone Gratianopolitano Epif-
„ copo; adjuncto etiam venerabili cœtu presbytero-
„ rum, devotissimis quoq, diaconis adstantibus, Evan-
„ gelij in medio positis, post objectiones Episcopo
„ factas, discussas, & finitas, placuit omnibus in sanctâ
„ Synodo constitutis, ne fratrum conventus absq, ædi-
„ ficatione discederet, hæc pauca in Christi nomine, quæ
„ subter adnexa sunt, ad commonitionem suâ cætero-
„ rumque fidelium, devotâ & sollicitâ pietate adnotare.

CANONES.

- I. *Quod novitates vocum omni studio vitanda sint.*
- „ QUA Doctorem gentium in fide & veritate

Z

fidei-

1. Tim. 6. 10.

„ fideliter commonentem obedienterq; audimus : O
 „ Timothee, depositum custodi, devitans profanas vocum
 „ novitates, et oppositiones falsi nominis scientie, quam qui-
 „ dam promittentes circa filem exiderunt. Et iterum;

2. Tim. 3. 16.

„ Profana autem et inani loquia devita: multum enim pro-
 „ ficiunt ad impietatem, et sermo eorum ut cancer seipit.

2. Tim. 2. 23.

„ & iterum: Stultas autem et sine disciplinâ questiones
 „ devita; sciens quia generant lites: servum autem Domi-

Phil. 2. 3.

„ ni non oportet litigare. Et iterum; Nihil per contentio-

Ephes. 4. 3.

„ nem neq; per inanem gloriam. paci, quantum Deus de-

„ derit, & caritati studere cupientes, attendentes pium

„ ejusdem Apostoli consilium, Solliciti servare unitatem

„ spiritus in vinculo pacis : novitates vocum, & præ-

„ sumptivas garrulitates (unde potius inter fratres

„ contentionum & scandalorum fomes excitari po-

„ test, quam ædificatio ulla timoris Dei succre cere)

„ cum studio omni devitamus, Indubitanter autem do-

„ ctoribus piè & rectè tractantibus verbum veritatis,

„ ipsiq; sacræ Scripturæ lucidissimis expositoribus, id

„ est, Cypriano, Hilario, Ambrosio, Hieronymo, Augu-

„ stino, cæterisque in catholicâ pietate quiescentibus,

„ reverenter auditam, & obtemperanter intellectum

„ submittimus, & pro viribus quæ ad salutem nostram

„ scripserunt amplectimur. Nam de præscientiâ Dei,

„ & de prædestinatione, & de questionibus alijs, in qui-

„ bus fratrum animi non parum scandalizati probantur,

„ illud tantum firmissimè tenendum esse credimus,

„ quod ex maternis Ecclesiæ visceribus nos hausisse

„ gaudemus.

II. De æternâ Dei præscientiâ bonorum et malorum.

„ Deum præcire & præcisse æternaliter, & bona quæ

„ boni erant facturi, & mala quæ mali sunt gesturi, quia

Dan. 13. 41.

„ vocem Scripturæ dicentis habemus : Deus æterne,

„ qui absconditorum es cognitor, qui nôsti omnia antequàm

„ fiant;

77 *fiant*; fideliter tenemus, & placet tenere, bonos præ-
 77 scisse omnino per gratiam suam bonos futuros, & per
 77 eandem gratiam æterna præmia accepturos: malos
 77 præscisse per propriam malitiam malos futuros, &
 77 per suam justitiam æternam ultione damnandos: ut se-
 77 cundum Psalmistam, *quia potestas Dei est, et Domini* Psal. 62. 11. 12.
 77 *miserericordia, reddat unicuique, secundum opera sua.* & si-
 77 cut Apostolica doctrina se habet; *His quidem qui se-* Rom. 2. 7.
 77 *cundum patientiam boni operis, gloriam & honorem &*
 77 *incorruptionem querunt, vitam æternam: his autem qui*
 77 *ex contentione, & qui non acquiescunt veritati, credunt*
 77 *autem iniquitati, ira & indignatio, tribulatio & angustia*
 77 *in omnem animam hominis operantis malum.* In eodem
 77 sensu idem alibi: *In revelatione, inquit, Domini I &* 2. Thess. I. 7, 8,
 77 *S U Christi de cælo cum Angelis virtutis ejus, in igne* 9. 10.
 77 *flammæ dantis vindictam his qui non noverunt Deum, et*
 77 *qui non obediunt Evangelio Domini nostri Iesu Christi;*
 77 *qui pœnas dabunt in interitu æternas, cum venerit glori-*
 77 *ficari in sanctis suis, & admirabilis fieri in omnibus qui*
 77 *crediderunt.* Nec prorsus ulli malo præscientiam Dei
 77 imposuisse necessitatem, ut aliud esse non posset; sed
 77 quod ille futurus erat ex propriâ voluntate, ille sicuti
 77 Deus, qui novit omnia antequàm fiant, præcijit ex
 77 suâ omnipotenti & incommutabili majestate. Nec ex
 77 præjudicio ejus aliquem, sed ex merito propriæ ini-
 77 quitatis credimus condemnari. Nec ipsos malos idè
 77 perire, quia boni esse non potuerunt; sed quia boni
 77 esse noluerunt, suoque vitio in massâ damnationis, vel
 77 merito originali, vel etiam actuali permanferunt.

III. De prædestinatione Dei, electorum ad vitam,
et impiorum ad mortem.

77 Sed & de prædestinatione Dei placuit, & fideliter
 77 placet; juxta auctoritatem Apostolicam, quæ dicit: Rom. 9. 21, 22,
 77 *An non habet potestatem figulus luti, ex eadem massâ* 23.
 77 *facere*

„facere aliud vas in honorem, aliud verò in contumeli-
 „am? ubi & statim subiungit; Quòd si volens Deus o-
 „stendere iram, et notam facere potentiam suam, sustinuit
 „in multâ patientiâ vasa ira aptata sive preparata in in-
 „teritum, ut ostenderet divitias gratiæ suæ in vasa mise-
 „ricordiæ quæ preparavit in gloriam. fidenter fatemur,
 „prædestinationem electorum ad vitam, & prædestina-
 „tionem impiorum ad mortem: in electione tamen
 „salvandorum, misericordiam Dei præcedere meri-
 „tum bonum; in damnatione autem peritorum, meri-
 „tum malum præcedere justum Dei iudicium. Præde-
 „stinatione autem Deum ea tantum statuisse, quæ ipse
 „vel gratuitâ misericordiâ, vel iusto iudicio facturus
 „erat; secundum Scripturam dicentem: *Qui fecit quæ*
 „*futura sunt.* In malis verò ipsorum malitiam præ-
 „scisse, quia ex ipsis est; non prædestinasse, quia ex illo
 „non est. Poenam sanè malum meritum eorum se-
 „quentem, uti Deum, qui omnia prospicit, præscivisse;
 „& prædestinasse, quia iustus est. apud quem est, ut
 „sanctus Augustinus ait, *de omnibus omnino rebus tam*
 „*fixa sententia, quam certa præscientia.* Ad hoc siquidem
 „facit sapientis dictum: *Parata sunt derisoribus iudi-*
 „*cia, et mallei percutientes stultorum corporibus.* De hac
 „immobilitate præscientiæ & prædestinationis Dei,
 „per quam apud eum futura jam facta sunt, etiam a-
 „pud Ecclesiastem benè intelligitur dictum: *Cognovimus*
 „*quòd omnia opera quæ fecit Deus, perseverent in perpe-*
 „*tuum.* Non possumus his addere, nec auferre, quæ fecit
 „Deus ut timeatur. Verum aliquos ad malum præde-
 „stinatos esse divinâ potestate, videlicet ut quasi aliud
 „esse non possint; non solum non credimus, sed etiam
 „si sunt, qui tantum mali credere velint, cum omni de-
 „testatione, sicut Arausica Synodus, illis anathema di-
 „cimus.

Esai 45.11.
 (secundum
 LXX.)

Prov. 15.29.

Eccles. 3.14.

Concil. Araus-
 can. II. cap. 25

IV. De redemptione sanguinis Christi, & de quatuor, et novemdecim Capitulis.

Item de redemptione sanguinis Christi, propter
nimium errorem qui de hac causâ exortus est, ita ut
quidam, (sicut eorum scripta indicant) etiam pro illis
impijs, qui à mundi exordio usq; ad passionem Do-
mini in suâ impietate mortui aternâ damnatione
puniti sunt, effusum eum definiant, contra illud Pro-
pheticum; *Ero mors tua ô mors, ero morsus tuus infer-* Hose 13° 14.
ne: illud nobis simpliciter & fideliter tenendum ac
docendum placet, juxta Evangelicam & Apostolicam
veritatem, quòd pro illis hoc datum pretium tenea-
mus, de quibus ipse Dominus noster ait: *Sicut Moy-* iohan. 3° 14. 15.
ses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet
filium hominis, ut omnis qui credit in ipso non pereat, sed
habeat vitam aternam. Sic enim Deus dilexit mundum,
ut filium suum unigenitum daret, ut omnis qui credit in
eum non pereat, sed habeat vitam aternam. & Aposto-
lus: *Christus, inquit, semel oblatus est ad multorum ex-* Hebr. 9. 28.
haurienda peccata. Porro Capitula quatuor, quæ à
Concilio fratrum nostrorum minùs prospectè sus-
cepta sunt, propter inutilitatem, vel etiam noxietate-
tem, & errorem contrarium veritati: sed & alia XIX.
sylogismis ineptissimè conclusa, & licèt jactetur,
nullâ seculari literaturâ nitentia, in quibus commen-
tum Diaboli potiùs, quàm argumentum aliquod fi-
dei deprehenditur, à pio auditu fidelium penitùs ex-
plodimus; & ut talia & similia caveantur, per omnia,
auctoritate Spiritus sancti interdicimus. Novarum
etiam rerum introductores, ne districtiùs feriantur,
castigandos esse censemus.

V. Quòd omnes regenerati à peccatis abluti
sint: non tamen omnes salvi fiant.

Item firmissimè tenendum credimus, quòd omnis

Rom. 6. 3.

„ multitudo fidelium ex aquâ & spiritu sancto regene-
 „ rata, ac per hoc veraciter Ecclesiæ incorporata & jux-
 „ ta doctrinam Apostolicam, *in morte Christi baptiza-*
 „ *ta*; in ejus sanguine fit à peccatis suis abluta. quia nec
 „ in eis potuit esse vera regeneratio, nisi fieret & vera
 „ redemptio: cum in Ecclesiæ sacramentis nihil sit
 „ cassum, nihil ludificatorium; sed prorsus totum ve-
 „ rum, & ipsâ sui veritate ac sinceritate subnixum. Ex
 „ ipsâ tamen multitudine fidelium & redemptorum,
 „ alios salvari æternâ salute, quia per gratiam Dei in
 „ redemptione suâ fideliter permanent, ipsius Domini

Matth. 10. 23.
& 24. 13.

„ sui vocem in corde ferentes; *Qui perseveraverit usq[ue]*
 „ *in finem, hic salvus erit*; alios, quia noluerunt permane-
 „ re in salute fidei, quam initio acceperunt, redemptio-
 „ nisque gratiam potius irritam facere pravâ doctrinâ
 „ vel vitâ, quàm servare, elegerunt; ad plenitudinem sa-
 „ lutis, & ad perceptionem æternæ beatitudinis nullo
 „ modo pervenire. In utroque siquidem doctrinam pi-

Rom. 6. 3.

„ Doctoris habemus: *Quicumq[ue] baptizati sumus in*
 „ *Christo IESU, in morte ipsius baptizati sumus*. Et,

Gal. 3. 27.

„ *Omnes qui in Christo baptizati estis, Christum induistis*.

Heb. 10. 22. 23.

„ & iterum: *Accedamus cum vero corde, in plenitudine*
 „ *fidei, aspersi corda à conscientia malâ, & abluti corpus*
 „ *aquâ mundâ, tenemus spei nostræ confessionem indecli-*

Heb. 10. 26.

„ *nabilem*. & iterum: *Voluntariè peccantibus nobis post*

Heb. 10. 28. 29.

„ *acceptam notitiam veritatis, jam non relinquitur pro*
 „ *peccatis hostia*. & iterum: *Irritam quis faciens legem*
 „ *Mosis, sine ullâ miseratione duobus aut tribus testibus*
 „ *moritur*. *Quanto magis putatis deteriora mereri suppli-*
 „ *cia, qui filium Dei conculcaverit, & sanguinem testa-*
 „ *menti pollutum duxerit, in quo sanctificatus est, & spiri-*
 „ *tui gratia contumeliam fecerit?*

VI. De gratiâ & libero arbitrio.

„ Item de gratiâ, per quam salvantur credentes, & si-

„ ne

„ne quâ rationalis creatura nunquam beatè vixit; & de
„libero arbitrio per peccatum in primo homine infir-
„mato, sed per gratiam Domini Iesu in fidelibus ejus
„redintegrato & sanato; id ipsum constantissimè & fide
„plenâ fateamur, quod sanctissimi Patres auctoritate sa-
„crarum Scripturarum nobis tenendum reliquerunt;
„quod Africana, quod Arausica Synodus professâ est;
„quod beatissimi Pontifices Apostolicæ sedis catho-
„licâ fide tenuerunt: sed & de naturâ & gratiâ, in aliam
„partem nullo modo declinare præsumentes. Ineptas
„autem quæstiunculas, & aniles penè fabulas, Scoto-
„rumque pultes, puritati fidei nauscam inferentes, quæ
„periculosissimis & gravissimis temporibus, ad cumu-
„lum laborum nostrorum, usq; ad scissionem charita-
„tis, miserabiliter & lachrymabiliter succreverunt; ne
„mentes Christianæ inde corrumpantur, & excidant
„à simplicitate & castitate fidei, quæ est in Christo
„I E S U, penitus respuimus, & ut fraterna charitas
„cavendo à talibus auditum castiget, Domini Christi
„amore monemus. Recordetur fraternitas malis mun-
„di gravissimis se vrgeri, inesse nimîâ iniquorum, &
„palcis levium hominum se durissimè suffocari. Hæc
„vincere ferveat, hæc corrigere laboret, & superfluis
„cætum piè dolentium & gementium non oneret: sed
„porius certâ & verâ fide, quod à sanctis Patribus de
„his & similibus sufficienter prosecutum est, ample-
„ctatur.

U T *Carisiacorum* Canonum Hincmarus, ita *Valen-*
tinorum horum author habitus est Ebbo Gravianopoli-
tanus Episcopus, S. Remigij apud Remenses quondam
monachus, & alterius Ebbonis (cui deposito successit
in Remensi archiepiscopatu Hincmarus) nepos: qui
idecirco in Synodi Proœmio ex omnibus Episcopis so-
lus

^a Flodoard.
lib. 3. cap. 15.

lus unâ cum Archiepiscopis nominatur, & collaborâsse-
cis quam maximè prædicatur. de quo Hincmarus, quem
Canones isti maximè pupugerunt, ^a in prioris Operis
ad regem Karolum dedicatoriâ, ægri sui animi sensum
ita aperuit.

Ecclesiast. 10. 4.

Matth. 7. 29.

Miramur de tantis et talibus viris, Archiepiscopis et
Episcoporum primoribus, maximè autem de Ebone, qui re-
ligiosus est, ut audivimus. quippe sicut ab ipsis penè cuna-
bulis sub religione et habitu regulari nutritus in Remensis
Ecclesia monasterio, ubi requiescit sanctus Remigius. In
quo loco religioso suam exegit ætatem, quousq; à Domino
Ebone avunculo suo, tunc Remorum Archiepiscopo, ibi-
dem Diaconus consecratus, & Abbas monachorum ad re-
gularem ordinem tenendam & gubernandum constitutio-
ne Episcopali est ordinatus. Quemq; ita humilitatis te-
nore nutritum & humilitatis locum appetere, & tenere
velle dicimus, ut illi & omnibus scriptum est: Si Spiritus
potestatem habentis ascenderit super te, locum tuum
ne dimiseris. Spiritus enim potestatem habentis, spiritus
est superbia, locus autem noster est humilitas, quam à se
verè locus munitus & turris fortitudinis nos discere jubet:
Discite à me, inquit, quia mitis sum & humilis corde.
quamque pro loco tuto contra elationis ac jactantia spiri-
tum, præfatum religiosum virum obnixè tenere velle audi-
vimus, & pro certo credimus. & idcirco discredimus ista
Capitula ab eo confecta: quia prætermisissis aliorum con-
sacerdotum nominibus, solius Ebonis nomen cum Archiepi-
scopis est ibidem jactanter, ut quibusdam videtur, expres-
sum; & quod quam maximè in hoc ipse collaboraverit,
quasi è regione sit sensum, ut etiam cum Archiepiscopis ma-
jor ceteris & doctior in sententiâ fuerit. Hoc enim de san-
cto Augustino qui in Concilijs Africanis scientiâ & la-
bore ac vigilantia major extitit, nequaquam invenimus.
Nam & ipse sanctus Augustinus non solum se ceteris Co-
episcopis (privatam gloriam q; æuens) non prætulit, nec
præferri

preferri permisit; verum se alijs supposuit, cum ipse plus alijs laboraverit: sicut in epistolis ad sanctum Innocentium Papam scriptis, & ad alios Apostolica sedis Prasules, qui legere voluerit invenire valebit. Neq; de ullo Episcoporum in nullis Concilijs taliter legimus: nisi forte Apostolica litteræ propter evidentem causam aliquem Coepiscoporum ad hoc negotium cum Archiepiscopo suo ex nomine designari decreverint; sicut de Augustodunensi Episcopo in epistolis beati Gregorij legimus. quanto magis iste religiosus & vir cautus in hujusmodi se efferre nolisset, aut preferre despectis ac prætermisissis cæteris Coepiscopis, permisisset?

Illæ verò Scotorum pultes quas ^b Hieronymum imitati, perstringunt in VI° Canone Valentini patres; ad XIX. Capitula sunt referendæ, quæ in IIII° Canone ^b Hieronymi Proem. in lib. I Commentar. Hieremias. Nec recordatur stolidissimus, & Scotorum pulibus prægravatus de Calestio, ut videtur, Pelagij Britonis discipulo, verba faciens.

^c Sicut ex ejus scriptis verissimè comperimus, nec ipsa verba Scripturarum adhuc habet cognita: & ita quibusdam phantasticis adinventionibus & erroribus plenus est, ut non solum de fidei veritate nullatenus consulendus, sed etiam cum ipsis omni irrisione & despectione dignis scriptis suis (nisi corrigere & emendare festinet) vel sicut demens sit miserandus, vel sicut hæreticus anathematizandus.

Quæ cum minùs percepisset ^d Cæsar Baronius, Concilium Valentinum contra Scotos quosdam vagos homines, quorum princeps Gotteschalcus, coactum fuisse censuit; qui de prædestinatione et præscientiâ Dei, de gratiâ et libero arbitrio pravæ opiniones in vulgus spargere laborarent,

* Bin. Not. In
Concil. Valen-
tin.
† Possevin. Ap-
parat. in Valen-
tino Concil.
‡ Calvil. Chro-
nolog. an.
Christ. 855.

* Suprà, cap. 2.
pag. 13. 14.

borarent, ex quibus Catholica doctrina corrumpere-
tur. In quem errorem non suos solum induxit, & Binium &
† Possevinum, sed nostrum quoq, Calvisium (hominem
antiquorum temporum magis quam rerum peritum)
cùm *Synodum* g scribit *celebratam* *Valentinam* à *Carolo*
Calvo rege *Gallie*: in quâ iterum *Godeschalci* *Scoti* erro-
res de *Prædestinatione* *damnati* sint. in quâ brevi notati-
one, tria non levia errata liceat animadvertere. I. Quòd
Synodum à *Carolo* *Calvo* rege *Gallie* celebratam fu-
isse dicat; cùm ipsius Synodi Præfatio Episcopos illos
convenisse asserat, ex *jussione* *Lotharii* *Imperatoris*, in cu-
jus ditione sita erat *Valentia*, cum tribus illis provin-
cijs quarum Episcopi illuc convenerant. II. Quòd
Gotteschalcum ex *Galliâ* *Belgicâ* (ut * ostendimus)
oriundum, *Scotum* faciat: quam patriam ex illâ *Scotorum*
in sexto Canone mentione factâ, primus affinxit illi.
Baronius. III. Quòd in Synodo *Valentinâ* *Gotteschalci*
de *Prædestinatione* doctrinam damnatam fuisse scri-
bat: quum adversariorum ipsius, *Scoti* & *Hincmari*,
adeoq; ipsius *Carisiacæ* Synodi, hâc de re sententiam
in hoc Concilio explosam fuisse constet. Nam & XIX.
Capitula à *Iohanne* *Scoto* composita, & IIII. Capitula
ab *Hincmaro* in Synodo *Carisiacâ* contra *Gotteschal-*
cum edita, his verbis in quarto Concilij hujus Canone
sunt rejecta, *Capitula quatuor, quæ à Concilio fratrum*
nostrorum minus prospèctè suscepta sunt; propter inutili-
tatem, vel etiam noxietatem, & errorem contrarium veri-
tati: sed & alia novemdecim, syllogismis ineptissimè con-
clusa, &c. à pio auditu fidelium penitus explodimus; & ne
talia & similia caveantur, per omnia, auctoritate Spiritus
sancti, interdiciamus.

Ad quosnam verbò spectet, qui sequitur *quintus* *Ca-*
non; non est adeò exploratum. *Hincmarus* in citatâ ad
Karolum Epistolâ, hujusmodi quid à se dictum fuisse
inficiatur: sed postquam quatuor illa *Carisiaca* Capitu-
la

la ab ipso edita fuerant, in Gottschalci scriptis illud se invenisse asserit. ad verba illa respiciens, ut videtur, quæ in ^b superioribus à nobis sunt producta: Baptismi ^b Supr. cap. 4. sacramento eos emit; non tamen pro eis crucem subiit, neq; ^b pag. 43. mortem pertulit, neq; sanguinem fudit. Verùm ipsi quoq; Hincmaro, saltèm tacitè & è latere notam impigisse videri possent hîc Valentini patres. Sic enim in quarto Capitulo Carisiaco, nullum fuisse hominem defendit, pro quo passus non fuerit Dominus: ut neget interim passionis ejus mysterio redemptos, non infideles modò, sed etiam non credentes, eâ fide, quæ per dilectionem operatur. In quâ definitione illud à Lugdunensi Ecclesiâ maximè reprehensum fuisse ostendimus; ⁱ quòd Dominus Iesus ⁱ Supr. in fine cap. 7. pag. 82. Christus etiam pro impijs in suâ impie tate pereuntibus dicatur passus; & tamen fidelis quisq; fideliter baptismo ejus regeneratus, mysterio passionis ejus affirmetur non esse redemptus.

Scribit & ^k alibi idem Hincmarus, petentibus, licet ^k Hincmar. non impetrantibus communionem, ipsam ex desiderio fidelem postulationem prodesse posse: si non præscientiâ Dei ex retributione justitia fuerant in massâ perditionis totius humani generis relictî ad pœnam; sed gratiâ Dei ex eâdem ^{48.} massâ prædestinati ad gloriam. Cujusmodi ^{*} dictorum occasione, temporibus illis nata est Quæstio: quomodo rectè et fideliter possit intelligi, tota humani generis massa merito primæ transgressionis ad æternum interitum damnata? cùm proculdubio omnium electorum numerus ex ipsâ esset assumendus, divinâ prædestinatione ac præscientiâ æternaliter præcognitus et præordinatus ad vitam æternam. De cujus quæstionis ¹ Absolutione, inter Lugdunensis Ecclesiæ scripta, habetur libellus: in cujus fine, ab authore (qui alius ab eo qui ad Carisiaca Capitula respondit, vel ob hanc ipsam judicij diversitatem, fuisse putatur,) primarium hoc inter reprobos & electos discrimen statuitur; quòd ^m maneat in illis etiam primæ præ-

^k Hincmar. Remens. epus. contra Hincmar. Laudunens. Capitulo 48.

^{*} Vid. supra Eclogas ex Floro cap. 10. pag. 158. 159.

¹ Tom. 9. Bibli. oth. Patr. part. 1. pag. 1077. A. (edit. Colon.)

^m Ibid. pag. 1081. D.

varicationis reatus, qui in istis Christi sanguine est deletus.

Quò spectat & illa sententia, quam inter ipsos Scholasticos Gabriel Biel est amplexus, Reprobos, sive (ut ille appellat) ^a *præscitos*, non esse filios adoptivos: & Veterum celebratissimum illud dogma; ^o *Corpus Christi, quod est Ecclesia, ex solis constare electis.* & quæ cum istis sunt connexa. ^p *Eos esse Ecclesiam, qui in domo Dei permanent.* ^q *Bonos de Ecclesiâ non posse discedere:* & ^r *qui perierit, ex illâ non fuisse.* ^s *Secundum præscientiam suæ gratiam, Christum sanctam Ecclesiam de in æternum permanentis sanctis construxisse:* ^t *neque eum iustificare nisi corpus suum, quod est Ecclesia.* ^u *Non reverâ Domini corpus esse, quod cum illo non erit in æternum.* ^x *Deum non omnium, sed eorum quos antè præscivit & prædestinavit, delicta dimittere.* ^y *Qui perseveraturi non sunt, non esse à massa illâ perditionis præscientiâ Dei & prædestinatione discretos.* ^z *Eos qui cum tentati fuerint, superantur & pereunt; videri quidem filios Dei factos, propter aquam baptismatis, reverâ autem non esse filios Dei, quia non sunt in spiritu baptizati.* ^a *Visibilem baptismum posse habere & alienos, id est, qui regnum Dei non possidebunt: sed esse donum Spiritus sancti, quod proprium est eorum tantum, qui regnabunt cum Christo in æternum.* ^b *Sacramenta in solis electis efficere, quod figurant.* Cum quibus quomodo concilianda sint, quæ apud eosdem aliud sonantia occurrunt aliquoties; consulendi illi sunt, qui de Perseverantiâ Sanctorum & Sacramentorum efficaciam tractant Controversias. Nos in institutâ Historiâ pergamus.

^a Biel in 3. Sentent. distinct.

10. artic. 1.

^c Coloss. 1. 24.

collat. cum 2.

Tim. 2. 10.

^p Cyprian. e.

pist. 55. § 3.

(edit. Pamel.)

^q Id. de unitate

Ecclesiæ. §. 6.

^r Augustin. de

catechizandis

audib. cap. 11.

^s Gregor. in

Cantic. ca. 5.

^t Augustin.

epist. 10.

^u Id. de Do-

ctrin. Christi-

an. lib. 3. cap.

32.

^x Id. contra

Adversar. leg.

& prophet.

lib. 2. cap. 11.

^y Id. de cor-

rept. & grat.

cap. 7.

^z Author O-

peris imperfe-

cti in Matth.

homil. 5.

^a Augustin. de unitate Ecclesiæ, cap. 19.

^b Idem apud Petrum Lombardum, lib.

4. Sentent. dist. 4. A.

C A P. XIII.

De varijs Synodis, post Valentinam, in Galliâ habitis: & Hincmari Remensis in Actatium Valentinianum Lingonensis Concilij censurâ.

Roximo post celebratum Concilium An. DCCCCLVI Valentinum anno, in Karoli Calvi ditio- ne apud Bonoilum, agri Parisiensis vi- cum, ^a mense Augusto habita est Syno- dus: cujus Hincmarus, in Præfatione posterioris Refutationis Gotteschalci, his verbis meminit. *Sermonem Flori, quem, mutante Heriboldo Antifiodorensium Episcopo, in Synodali con- ventu apud Bonoilum exscripsimus. illum proculdubio Florum innuens: cujus, sub titulo Flori Magistri, Expo- sitionem Missæ; Poëmata, Drepanij cognomento addi- to; & Responsum ad XIX. Iohannis Scoti Capitula, Lugdunensis Ecclesiæ nomine edita, in Bibliothecâ Pa- trum legimus.*

An. DCCCCLVI

^a Caroli Calvi capitul. tit. 15° pag. 123 cum notis pag. 35, 36.

Ad ^b sequentis Septembris Kalendas, in villâ Niel- phâ (Neaufâ hodie dictâ) à Karolo alius indictus est conventus: in quo, & Valentinæ Synodi Capitula, & quæ pro Gotteschalci causâ ab alijs scripta acceperat Hincmaro, ut ad ea responderet, tradidit; quâ de re in Epistolâ ad Regem anno DCCCLIX. eidem Re- futationi posteriori præfixâ, ita scribit Hincmarus ipse. ^c *Hæc eadem Capitula (sicut facile reminisci potestis) ante triennium nobis in villâ Rothomagensis Episcopij, quæ Nelpha dicitur, quando in excubijs contra Normannorum infestationem degebamus, sub titulo, quasi in Valentinianâ Synodo conscripta fuerint, anno Incarnationis Dominice DCCCLV. sub Lothario Imperatore dedistis; ut ad illa, quæ nobis viderentur, Catholicè ex orthodoxorum ma-*

^b Ibid. tit. 17. cap. 3. pag. 137. cum notis pag. 39.

^c Flodoard. lib. 3. cap. 16.

Ephes. 4. 3.

gisterio responderemus, cum alijs quorumcumque scriptis, quæ hinc ad vestram notitiam pervenire. Quorum quædam scripta recepimus: sed ea publicare nolimus, (soliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis) donec cum eis, qui vobis illa transmiserant, familiari colloqueremur sermone; & eos, si aliquo modo valeremus, ab hac pravâ intentione ad Catholica fidei unitatem, cooperante Domino, revocaremus.

1. Tim. 5. 24. 25.

Sed quia partim occupationibus præpediti, partim autem in fraternis suasionibus, minus quàm necesse fuerat, obauditi; eos quos movere disposuimus, à suâ intentione revocare nequi vimus. Unde (quia, sicut dicit Apostolus; Quorundam hominum peccata manifesta sunt, & quæ aliter se habent abscondi non possunt:) adeò quorundam excrevit dissensio; ut hac dissonantia ad vestram perveniret notitiam, & synodali decreto pro zelo fidei, & unitatis amore, antequàm hæc nobis perscrutanda committeretis, quatuor Capitula Episcopali definitione vobis de Catholicorum Patrum dictis colligi, & singulorum exigereis manibus roborari. Postea verò & quorundam ex his, qui eisdem Capitulis subscripserant, & aliorum etiam, in tantum est accumulata vecordia; ut necesse foret, & iussionis vestre instantiâ, & executionis nostræ obedientiâ, hinc eorum quos præmisimus scriptis, & propositionibus, literali officio respondere.

Collegit igitur Hincmarus, atq; composuit volumen ingens, plures continens libros, de Prædestinatione Dei & libero arbitrio, contra quosdam reprehensores suos Episcopos, maximeq; contra Gotteschalcum, atq; Ratrannum monachum Corbeiensis: ut refert Flodoardus libro III. Cap. XV. cui & integram dedicatorem, ad Karolum regem, Epistolam inseruit. Unde quæ in Valentinam Synodum ab eo sunt objecta, quæque totius operis ὁμολογία explicant (alijs, brevitatis causâ, prætermis) placuit hic describere.

„ CAPI-

„ CAPITVLA Synodalia venerabilium confa-
 „ cerdotum nostrorum, trium scilicet Provinciarum,
 „ (sicut ibidem continetur, & inferius scriptum inveni-
 „ etur) vobis delata, quæ nostræ humilitati, juxta Scrip-
 „ turam præcipientem; *Interroga sacerdotes legem me-* Hagga. 2. 11.
 „ *am* (quia & fidei legem esse legimus) præcedentium Rom. 3. 27.
 „ regum more, ob studium cognoscendæ veritatis, le-
 „ genda & ventilanda dedistis, revolvimus. In quibus
 „ nos, licet nomina nostra sint tacita, designatione ta-
 „ men effectus velut non Catholicos reprehensos, & si-
 „ ne fraternitatis respectu despectos reperimus. Capi-
 „ tula quoq;, quæ (ob notam vobis, & infra innotescen-
 „ dam necessitatem) ex Catholicorum Patrum sensibus
 „ et verbis excerpimus, velut inutilia, imò noxia, repul-
 „ sa & abominata invenimus. Quæ Capitula, sicut à no-
 „ bis excerpta sunt, suis scriptis inferere noluerunt, ne
 „ ab illis legerentur, in quorum manus illorum Capitū-
 „ la devenirent: sed quædam de his, quæ in Capitulis à
 „ nobis excerptis habentur, alio sensu, & alijs verbis te-
 „ tulerunt, ut abominanda illa monstrarent: quædam au-
 „ tem suppresserunt, & taliter inde memoriam habue-
 „ runt, quasi nos contra sanctorum Patrum sensa, in A-
 „ fricanâ & Arausicâ Synodo, senserimus.
 „ De quodam autem Capitulo, id est, quod omnes ho-
 „ mines vult Deus salvos fieri, licet non omnes salventur,
 „ funditus tacuerunt: cum Dominus dicat; *Ecce consti-* Ierem. 1. 10.
 „ *tui te super gentes & regna, ut evellas, & destruas, &*
 „ *disperdas, & dissipas, & adifices, & plantes.* Prius enim,
 „ (si de conscientia rectæ intelligentiæ fuere consilii)
 „ ponentes ea quæ destruere nitebantur, (sicut illa cum
 „ integritate sua acceperant) in quibus evellenda &
 „ dissipanda erant, legentibus demonstrare; & tunc illis
 „ per auctoritatem destructis atq; dispersis, sua ratio-
 „ nabiliter & ordinabiliter plantare debuerant, ac in
 „ sublime ædificantes extollere. De quodam etiam Ca-
 „ pitulo.

* XVIII. Vide
notationem
marginalem ad
finem hujus e-
pistolæ. (d.)

„ pitulo, quasi *Indificatio* aliqua in sacris mysterijs esse
„ possit, ita scripserunt, ut legentes hoc à nobis dictum
„ fuisse intelligere possint, de quo nihil à nobis est me-
„ moratum: & quare nihil à nobis inde sit dictum, &
„ in cuius scriptis à nobis postea quàm illa Capitula
„ scripsimus, sit inventum, suo loco dicemus. Interue-
„ runt etiam in eisdem suis scriptis de quibusdam
„ * XVI. Capitulis, quasi nobis debeant imputari: de
„ quibus nihil audivimus, vel vidimus, antequàm ve-
„ nerabilis Ebo Gratianopolitanus Episcopus vobis
„ ea, quasi à bonæ memoriæ fratre vestro Lothario
„ transmissa, apud Vermeriam palatium detulit. Quo-
„ rum Capitulorum authorem nec ibi annotatum in-
„ venimus, nec, cum multum quæsivimus, invenire va-
„ luimus. Unde putavimus quia alicujus invidiæ ad
„ cuiusquam opinionem infamandam fuerint compila-
„ ta, sicut sæpè legimus.

„ Unde & fieri potest, ut ista Capitula, quæ vobis ex
„ nomine confratrum nostrorum ab alijs quàm ab illis
„ delata vel transmissa sunt, taliter in fugillatione no-
„ strâ conscripta non fuerint: sed instigante Diabolo
„ (inter cætera mala, quæ nunc in hoc mundo crebres-
„ cunt) ad immittendam inter Domini sacerdotes dis-
„ cordiam sint confecta, qui caritatem vehementer in
„ nobis & timet & invidet, cum videt illam à nobis
„ servari hominibus terrenis in terrâ, quam ille servare
„ nolens Angelicus spiritus amisit in cælo. Quomodo
„ enim fieri posset, ut sic fratres nostri nos succensoriè
„ cum ad iniuriæ despectu judicarent; qui regulam
„ Dominicam, qualiter confratrem quisque admonere
„ debeat, continuè præ oculis & in usu quotidie habe-
„ ant? Scriptum enim esse cognoscunt: *Priusquàm in-*
„ *terrogas, ne vituperes quenguam; et cum interrogave-*
„ *ris, corripe justè.* Sanctus enim Augustinus hæretico-
„ rum & reprehensorum suorum scripta, si in eis quid-
„ dam

Ecclesiastic. 11.

7.

„dam bene dictum invenit, benignissimè acceptavit, &
 „plura ad rectos sensus interpretari elaboravit; nulla
 „autem de recto sensu ad pravum inclinare tentavit.
 „Et quomodo fratres nostri talia agerent, antequàm
 „nos secundùm Evangelicam regulam, vel vivâ voce,
 „vel scriptis suis inde interrogarent: ut vel volentes
 „discere docerent, vel pravum sentientes, & ad tramitè
 „veritatis & fidei redire contemnentes, fraternè & sa-
 „piùs commoverent, & auctoritates divinas & san-
 „ctorum Patrum scripta nobis proponerent, & ut in u-
 „num conveniremus nos cum mansuetudine & lenita-
 „te invitarent? scientes quia Episcopus idè ad Syno-
 „dum confacerdotum debet venire, ut aut discat aut
 „doccat. Litteras namq; quorundam eorum quidam
 „nostrum benignas & fraternas suscepimus, nostrasq;
 „illis remisimus; & nihil tale de eorum parte perspe-
 „ximus, audivimus, intelleximus, sensimus, vel perci-
 „pere prævaluimus.

„Non enim nos adversus fratres nostros habemus, si
 „talìa contra nos ante collationem scripserunt. Sed
 „credendum est, si illa scripserint; ad nos, contra quos
 „illa scripserant, transmisissent. Nunc autem illis quo-
 „modo rescribere possumus; cum utrùm illa scripse-
 „rint, ignoremus? Veruntamen, ne sine responso no-
 „stro vestra Dominatio maneat; vobis, de cuius manu
 „illa accepimus, corde, ore, & stylo, non formidantes
 „carpentium nos derogationem; respondere curamus.
 „Primò scilicèt mittentes ea, quæ ab eisdem fratribus
 „nostris in Synodo conscripta fuisse leguntur; licèt
 „hinc antè alia fuisse conscripta reperiantur. Sed quia
 „hæc in fugillationem nostram, & contra excerpta à
 „nobis Capitula confecta noscuntur, ea primùm judi-
 „cavimus ponere, quæ majoris nominis, licèt non au-
 „toritatis, quia partim non veritatis, propter tamen
 „synodalem prætitulationem dignum duximus mag-

„npendere. Deinde illa, quæ à pluribus, & per aliorum
 „manus de pluribus, ex his causis accepimus: propter
 „quam necessitatem ex Catholicorum Patrum, ut di-
 „ximus, sensibus & verbis Capitula illa quatuor ex-
 „cerpere procuravimus; eâ conditione, ut de singulo-
 „rum scriptis ex singulis sententijs, quæ in à nobis ex-
 „cerptis Capitulis continentur, quædam, prout neces-
 „se viderimus, ponamus. Post hæc, Capitula à nobis
 „excerpta de Patrum sensibus & verbis, ut illa excerpt-
 „simus, ponere procurabimus.

„Et quia libellum de scrinio bonæ memoriæ fratris
 „vestri Lotharij, siæ nomine authoris suscepimus, in
 „quo sigillatim per loca singula Capitula à nobis ex-
 „cerpta sunt posita; & assensu illius, quicumque ille
 „fuerit, reprehensa sunt & damnata: cum de Catho-
 „licorum Patrum dictis nostra Capitula, si poterimus,
 „confirmare curabimus, ipsius etiam reprehensiones
 „ponemus, & eas, quantum Dominus dederit, confu-
 „tare studebimus. Tunc demùm ponemus de Capitulo
 „confratrum nostrorum quinto, unde notam nobis
 „quasi tacitè & è latere impegerunt, quod in Gorte-
 „schalci scriptis invenimus, postquam Capitula qua-
 „tuor sæpè memorata excerptimus, & quid inde sen-
 „tiamus, Domino inspirante, dicemus. Et sic tandem
 „subjiciemus illa d. XIX. Capitula, pro quibus de Sco-
 „torum pultibus confratres nostri, sine culpâ nostrâ, in
 „hâc duntaxat causâ nos pascere decreverunt: & quid
 „de ijsdem Capitulis sentiamus, ex Catholicorum Pa-
 „trum sensibus ostendemus.

„xvi. habebat
 editio Simon-
 di sed xix. ex
 MSS. suis, rectè
 restituit Colve-
 nerius qui ta-
 men in primâ
 notâ ad cap.
 16. Flodoardi,
 ista capitula ab
 Hinemaro col-
 lecta fuisse ma-
 le asserit: quum
 Iohanni Scoto
 tribuenda esse
 nullo modo du-
 bitare liceat.
 An. DCCCLIX.
 Concil. Gall.
 eom. 3 pag. 136
 & 153.

Verùm ingenti hoc volumine adversæ parti nequa-
 quàm satisfactum est; neq; Valentini Synodi autori-
 tati detractum quicquam. Anno enim DCCCLIX.
 circa Kalendas Iunias, in Andemantunno Lingonum,
 Remi-

Remigius Lugdunensis, Agilmarus Viennensis, Ebbo Gratianopolitanus, & cæteri comprovinciales Episcopi, cum rege ipsorum Karolo, Concilium celebrantes; sex illos Valentinae Synodi Canones suffragio suo comprobatos, ad instructionem Dominici populi, denuò promulgârunt. In quinto tantùm Canone, quòd tam expressâ Carisiacorum Canonum condemnatione Hincmarum tantoperè offensum animadvertissent, Quatuor illorum Capitulorum mentione penitùs omisâ, de XIX. solummodò Iohannis Scoti Capitulis sententiam hanc ferendam esse censuerunt. Porro Capitula numero novemdecim, syllogismis ineptissimè ac mendacissimè à quodam Scoto conclusa (ubi non argumentum fidei, sed potius commentam perfidia paret; nullâ omninò Philosophie arte, ut arroganter à quibusdam jactatur, constructum, sed inani fallaciâ & deceptione imperitissimè confusum) à pio auditu fidelium penitùs explodimus; & ut talia & similia caveantur, per omnia, auctoritate Spiritus sancti interdiciamus. Quod ipsorum consilium pluribus exagitat Hincmarus, in XXX. Capitulo posterioris Operis adversus Gotteschalcum ad Regem Karolum conscripti.

† Hac Decreta sua Synodica post quindecim dies Remigius, Agilmarus, Ebbo, & cæteri Coëpiscopi eorum, majori Concilio, ex XII. Provincijs in Tullensis urbis suburbano, quod dicitur Saponarias, congregato, & tribus Regibus (Karolo Calvo, ejusq; nepotibus Lothario & Karolo Lotharij Imp. filijs) adfidentibus obtulerunt. & Ea in Concilio uno die, & quatuor Carisiacæ Synodi Capitula altero die relecta sunt. Unde, cum ibi Hincmarus cum suis ex unâ parte, Remigius & Ebbo cum suis adessent ex alterâ: gravis inter Episcopos orta est disceptatio, ex diversis Gotteschalci fautorum vel adversariorum studijs nata, Quâ de re in posterioris illius Operis ad Karolum Calvum nuncupatoriâ, ita

† Ibid pag. 113. ex codice Bibliothecæ Vaticanæ.

§ Sirmond. Not. in tom. 3. Concilior. Galliar. pag. 681. & Capitula Karoli calvi pag. 33.

^h Flodoard, lib.
3. cap. 16.

scribit Hincmarus ipse. ^h Ut verè & nos fateamur, nostra conscientia super pridem Capitulis (quæ Remigius Archiepiscopus Synodo præsentaverat) recitatis, Catholicorum ad memoriam reducentes Doctorum traditiones, non modicè se concusserunt. Unde nostrorum quidam, fidei Christianæ zelo succensi, aliqua Synodo vulnere suggerere: sed motus nostri ab eodem venerabili Archiepiscopo Remigio Lugdunensium sunt modeste compositi; eo venerabiliter perorante, ut si quorundam nostrorum sensus ab eisdem prolatis Capitulis, in aliquo dissentiendo se commoveret, ad proximè futuram Synodum Catholicorum libros Doctorum qui de deferre curaremus, & sicut melius secundum Catholicam & Apostolicam doctrinam in commune invenerimus, de cetero omnes unanimiter teneamus. In cuius devotione, Coepiscoporumq; ipsius Dioceseos, (quorum etiam, & ante ordinationem, mentem Catholicam atq; doctrinam, sicut & vos non latet, cognovimus) quantum fieri possit nostræ fidem accommodare audemus, percepimus, quia non ex ipsis, ut non dicamus per ipsos, Synodo Capitula ipsa fuere prolata.

ⁱ Colvener.

Not. in Flodo.
ard. Histor. Remens. lib. 3.
cap. 14.

^k Baron. an.

859. §. 7.

^l Id. ibid. &
cum secutus
Binus in No
eis ad Tullens
Concil.

Malè autem quod de Gotteschalco, à Gallia Belgicæ & aliarum provinciarum Episcopis in Carisiacâ Synodo damnato, alibi scripsit idem Hincmarus, ad Valentianam & Tullensem Synodum traxit ⁱ Colvenerius: erroris causam non minimam præbente Baronio, ^k qui in tribus Conciliis adversus eum tractatum esse scripsit, nempe Moguntino, Valentino, atq; Tullensi, & de Tullensi hoc alia quoque in Annales suos retulit, quæ castigatione maximopere indigent. Auditis enim Lingonensis conventus Capitulis, ^l mirum in modum commotos fuisse Episcopos orthodoxos ait, videntes innovatam in eis heresim Prædestinarianorum; paratq; cum essent publicè reclamare, cohibitos esse à Remigio, asserente, ut quæ essent Catholica Fidei proferrent ipsi. Testem deinde producit Hincmarum, in epistolâ nuncupatoriâ ad tres libros

ab eo editos contra errores Gothescalci, affirmantem in hac Synodo oblata à Remigio Archiepiscopo Lugdunensi capita quædam de erroribus Gothescalci Karolo; ipsum verò dedisse illa Hincmaro, ut responderet: quod egregio (inquit) præstitit, tribus libris eo argumento conscriptis. Addit postremò in ^m eadem Tullensi Synodo fuisse statutos Canones sexdecim: ex quibus septem priores mutuati noscantur ex Concil. Valentino, reliqui superadditi.

^m Baron. ibid. §. 51. eumq; pari (ut solet) confidentiâ secutus Plessier. nus in Apparatu, voc. Tullense Concil.

Atqui in Valentino Concilio, Prædestinarianam illam quam vocat hæresim, hoc est, Gottescalci pariter ac Augustini sententiam de Prædestinatione orthodoxam, comprobata fuisse jam ostendimus. Si illi igitur Canones sexdecim, ex quibus (non septem, ut Baronio per incuriam excidit, sed) sex priores mutuati noscuntur ex Concilio Valentino, in Tullensi Synodo (ut ille asserit) statuti essent: sequeretur, in hoc etiam Concilio eandem doctrinam stabilitam fuisse. Re autem verâ, in Lingonensi Synodo sanciti sunt isti Canones, in Tullensi relecti tantum: suntq; illa ipsa Capitula, quæ ibidem recitata, tantos motus excitârunt inter Episcopos qui innovatam in eis hæresim Prædestinarianorum fuisse existimabant; quemadmodum Baronium jam referentem audivimus. Unde etiam est consequens, & Lingonensia & (ex quibus illa traducta sunt) Valentina Capitula, pro Gottescalci & Prædestinarianorum sententiâ lata fuisse.

^m Baron. ibid. §. 23. tom 3. Concil. Bin. part. 1. sect. 26 pag. 551 (edit. 1618.) Capitula Karoli Calvi, tit. 5. §. 11. pag. 216. & Concil. Galliar. tom. 3. pag. 140.

In Tullensi verò Concilio, pro neutrà parte quicquam fuisse conclusum, sed ad proximè futuram Synodum aut aliud colloquium dissentientium opinionum disceptationem dilatam, tum ex superiore Hincmari relatione manifestum est, tum ex ipsis Concilij Actis; in quibus ita legimus. ⁿ Relecta sunt deniq; in eadem Synodo quædam Capitula, (Lingonensia nimirum illa) super quibus quorundam fratrum sensus dissensine proban-

ent. Unde convenit inter Episcopos, ut (Deo favente) pace ac tranquillitate recuperatâ, simul conveniant; & prolatis sanctarum Scripturarum atq; Catholicorum Doctorum sententijs, quæ saniora sunt concordî unanimitate sequantur.

Illud quoque est rectè accipiendum, quod ex Hincmari epistolâ retulit Baronius, in hac Synodo oblata à Remigio Archiepiscopo Lugdunensi capita quadam de erroribus Gotteschalci Karolo; ipsum verò dedisse illa Hincmaro ut responderet. Narrat verò in loco citato Hincmarus, Lingonensis Synodi Capitula (quæ eadem fuerint cum Valentianis) biduo posteaquàm in Tullensi Concilio recitata fuerant, Regi Karolo à Remigio porrecta fuisse, sibi que à Rege tradita, cum mandato, ut, quid de ijs sentiret, exponeret. in quibus quidem (eo, quod de Baptismi efficacîâ agebat, excepto) Gotteschalci errores confirmatos fuisse sensit Hincmarus: sed ab ipso Remigio (quod verba Baronij innuunt) dogmata illa Gotteschalci habita fuisse erronea, res est à veritate alienissima. An autem tam egregiè Hincmarus munus sibi impositum præstiterit, in hisce tribus libris de hoc argumento conscriptis; haud scio an Baronsio affirmanti temerè credendum, qui libros illos nunquam conspexit.

C A P. XIII.

De postremis Hincmari Remensis scriptis, hæc in causâ editis; diuturnâ Gotteschalci custodiâ, & perpetuâ usq; ad mortem servatâ constantiâ.

• Suprà cap. II.

N posteriore hoc adversus Gotteschalcum scripto, Hincmarus Capitula quatuor in Carisiacâ Synodo à se edita, Scripturarum & Patrum testimonijs confirmare; Capitula verò tùm Lingonensis Synodi, tùm à Prudentij Tricaf-

Tricassini Episcopi, infirmare, magno studio, multaque operâ conatus est: Interim verò dum integrum edatur Opus (quod, cum alibi, tum in Biblio: hecâ S. Remigij apud Remenses MS. asservatur) ex Epistolâ ad Karolum Calvum dedicatoriâ à ^b Flodoardo Historiæ suæ insertâ, quæ ad jam traditæ Historiæ confirmationem, & argumenti ipsius libri explicationem faciunt, visum est huc apponere.

^b Flodoard, lib. 3, cap. 16.

Nuper elapso mense Iunio, per Indictionem VII. anno Incarnationis Dominicæ DCCCLIX. dedistis nobis quadam Capitula, sicut nostra dixistis humilitati, à Remigio reverentissimo Lugdunensium Archiepiscopo vestre porrecta sublimitati: jubentes ut tempore congruo de his vobis redderemus responsum, si unanimes, uno ore, eorundem Capitulorum sensu concordaremus; an (quia vobis à eandem Patrum fide in quibusdam dissentire videbantur) non ster sensus, quem à Catholico tramite non deviare credebatis, ab eis in aliquo dissideret.

Qua Capitula in conventu Episcoporum habito in territorio Tullensi, in villâ quæ dicitur Saponarias, ante biduum quàm vobis porrecta fuerint, sunt recitata; proferente & deponente ea Synodo domino Remigio Lugdunensium Archiepiscopo: quæ (sicut dixit, & in epigrammate eorundem Capitulorum continetur) in hoc ipso anno, in Kalendis nihilominus ibidem descriptis, & in suburbio Lingonica urbis, ad instructionem Dominici populi, ipse & sibi comprovinciales Episcopi ediderunt. & in crastinâ alia quadam Capitula, de quibus post locuturi sumus, relecta fuere. Super quibus, sicut quibusdam ex fratribus visum est, quorundam sensus est motus.

His igitur Capitalis, pro nostri ingenioli capacitate, sub dubietate tamen, respondimus: quia non credimus, ut fratres & Coepiscopi nostri contra regulas Ecclesiasticas adversus nos talia debuissent conscribere: præsertim cum non ignorarent, Dominicis institutionibus, & legibus promulgatis,

gatis, præfixum esse, qualiter si in sæpèfatis Capitulis fidei obloqueremur, nos compellare, & tunc synodali iudicio nos, nostrasq; sententias à suâ debuissent conjunctione explodere. Nunc verò, quia certi sumus, cujus compositioni debemus de sæpe nominatis quæstionibus respondere, servatis relationum absolutionibus contra eos, quibus à vestrà Dominatione, pro imposito nobis ministerio, jussi sumus reddere rationem: contra hæc tantùm Capitula, quantum ex nobis est cum omnibus pacem habentes, ex sanctarum Scripturarum auctoritate, & Catholicorum Patrum sententijs, simpliciter respondere curabimus; ut cui fortè omnia illa legere non licuerit, vel non libuerit, hic compendiosas pro tempore Capitulorum responsiones inveniat. quas furatis horulis à diversis distensionibus, qui cogitationum ferias non habemus, sicut de sententijs sanctorum Patrum accepimus, (ne torpore vel inobedientiâ à vestrà denotaremur Christianâ devotione, committere schedulis tumultuarijs sermone studuimus: quoniam in præfatis relationibus, provocati multiplicibus multiplicium illationibus, multipliciter multiplicibusq; collationibus, non sine (sicut scimus, & confitemur) lectoris tadio, sensu sed tamen Catholico, in tribus libris lacinijs sermone respondere satagemus.

Sed in hoc maximè benigno lectori nos satisfacere autumamus; quia singularum singulas semper ponentes sententias, singulariter ad objecta & resistantia fidei respondere studuimus; & vel in hoc solo devotum quemq; lectorem nobis conciliari confidimus; quia cum ex suâ mente nostrum laborem perpenderit, nos apud se excusatos habebit. Quis verò sit istorum Capitulorum compositor, cui quasi à novo cogimur respondere, ipse se prodet cum necessarium videbitur ad lucem veritatis venire. quia operator tenebrarum operum, (inter quæ ab Apostolo & hæreses describuntur) odit lucem; & non venit ad lucem, ut non arguantur opera ejus. omnis verò qui bonâ agit (inter quæ bonâ ab Apostolo & fides connumeratur) venit ad lucem; ut manifestetur

Gal. 5. 20.

Iohan. 3. 20 21.

Gal. 5. 22

nifestentur opera ejus, quia in Deo sunt facta. Sed & ille quicumq; est, si ad lucem venerit, et veritati ex corde consenserit; esse filius lucis poterit. Si autem et pertinaciter contradixerit veritati, ipse in infidelitate sua et contentione sua vecordiâ, hæretici sibi nomen imponet. quia non statim hæreticum, quod ignoranter à fide sentitur diversum; si non fiat pertinaci contentione hæreticum.

Nec tantum Regi Karolo hæc de re scripsit Hincmarus, sed etiam c. Papa Nicolao; fidei suæ depromendo tenorem, & suam contra Gottschalci errorem, (Flodoardi verba hæc sunt) quam fidei Catholica dependere satagebat, defensionem. de quo in aliâ epistolâ ad eundem Nicolaum ab eo scriptâ, ita etiam legimus. d. Luido mihi dixit, quod cum eo rationem de damnatione & reclusionem Gottschalci habuissetis. Unde quoniam per alios jam audieram ad Sanctitatem vestram verba venisse; misi auctoritati vestre quadam ex verbis & Catholicorum sensibus in rotulâ, qualiter contra ipsius pestiferi hominis sensum sentiam, per Odonem Episcopum. & nihil inde responsionis accipere merui. At neq; ad Regem, neq; ad Pontificem scriptæ ab illo commentationes, hisce altercationibus finem imponere valuerunt. Ad Metense enim Concilium, quod post Tullense integro quadriennio, Indictione videlicet XI. mense Junio, ab Episcopis regni Lotharij (Imperatoris Lotharij filij & Lotharingiæ regis primi) celebratum est, ut de causâ Gottschalci rationem redderet, Hincmarus vocatus est. in quo, injuriam sibi factam, in jam citatis ad Nicolaum P. literis, ita ille conqueritur. De quo (Gottschalco) ut redderem rationem, quidam Episcopi (quorum nihil de illo intererat, (quoniam nec eos, ut ipsi manifestis indicijs prodiderunt, ad hoc caritas commovebat, nec auctoritas deducebat) me ad Conciliabulum nuper Metis habitum (quod vocari Synodum vetuistis, sicut intelligo) irregulariter quarto die antequam congregaretur, cum ego longius

c. Flodoard. lib. 3. cap. 15.

d. Ibid. cap. 14.

Anno
DCCCXIII.

quàm octoginta & idem Gotteschalcius plusquàm centum millibus ab ipsâ civitate (Metensi) disparati essemus; nihil me inde antè pramonitum, per quemdam laicum hominem literis vocaverunt.

Quum Rothadus Sueffionensis Episcopus, in pristinum honorem (à quo, ad Romanum Pontificem appellans, ab Hincmaro fuerat depositus) à Romano Concilio fuisset restitutus; ab Hincmaro scriptæ sunt istæ ad Nicolaum P. literæ: in quarum fine, post expositam pluribus Gotteschalci doctrinam, tantâ Episcoporum illius causæ faventium oppositione exacerbatum, ita denum perorat. *Sunt & alia, quæ ipse & alij plures in istis partibus dicunt, quæ nobis sana fidei adversari videntur: quæ dum per aliam quàm per vilitatem mea persona auctoritas vestra cognoverit, fortè attendet solertiùs, & quæ inde tenenda sunt docere studebit quantociùs. Erit enim in proximo inde necessitas: quia etsi eorum corda in insaniam perverfi sensus ebulliunt, orthodoxi tamen regis nostri tempore prava, quæ sentiunt, eloqui non presumunt. Ita ut aperte videamus impleri, quod scriptum est: Congregans sicut in utre aquas maris. Aqua enim maris sicut in utre congregata est: quia amara hæreticorum scientiam quicquid hodie in isto regno filij vestri Domni Karoli pravum sentit, in pectore comprimit, & aperte dicere non presumit. Meam quoq; exiguitatem & occultè canino dente corrodunt. Facile autem adjuvante Domino, portare valebo: quia & mihi paucum superest temporis spatium; et si inter filios Ecclesie, permittente Deo, in me acceperint potestatem corporaliter affligendi, divinâ gratiâ adjuvante exercebunt patientiam. Sed et si tantummodò male sentiendo adversabuntur; exercebunt quantulamcumq; scientiam: et ut etiam inimici (secundum præceptum Domini) diligantur, exercebunt benevolentiam.*

Prefatum autem Gotteschalcium, si vestra auctoritas mihi scripserit, ut eum à custodiâ solvam, et aut ad vos
gundi

eundi (ut per vos ejus doctrinam experiamini) aut ad quemcumq; ex nomine designatum pergendi licentiam donem: (quia, ut melius ipsi scitis, sicut absolute quisq; regulariter ordinari non valet; ita nisi ex ipsius consensu, cujus esse dinoscitur, certe personæ commendandus, & ad certum locum monachus, vel quisq; sub regulâ constitutus, à loco suo absolvi juxta regulas sacras non valet:) vestris jussionibus nullo modo resistabo. Tantum ut auctoritatem vestram habeam; ne tantorum Episcoporum judicium meâ presumptione parvipendere videar. Non enim illius delictor, quam justè sustinet pertinaciter contumax, quantulumcumq; reclusionis molestiam: sed doleo à quâ revocari non potest perfidiam.

Quem si cuicumq; commendandum vestra auctoritas viderit, hoc in commendatione etiam providebit; ut cui commendabitur Catholicus sit, & gravitatem Ecclesiasticâ, & vigorem ac Scripturarum scientiam habeat: quia non solum Scripturas ad suum sensum violenter inflexas, sed & Catholicorum dicta detruncata per totum diem sine respiratione aliquâ prævales memoriter decantare. Unde non solum idiotas in admirationem sui abducere, verum & sciolos & incantos atq; zelum Dei, sed non secundum scientiam, habentes in sententiam suam solitus erat traducere. Et non solum Doctorum suorum Doctor videri appetit; sed et hoc solerter satis intendit, ut secum loquentes vel in sermone capere valeat: et si de veritate non poterit, invincibiliter sacramentis affirmare curabit, ea secum loquentes dixisse, quæ fortè non dixerant; ut ipse verax, et illi qui ei contradicunt probentur esse mendaces, et adversus suam doctrinam docentes.

Verum nec ad istas literas respondisse Nicolaum, neq; de Gotteschalci causâ quicquam in alterutram partem definivisse invenimus. De antagonistarum tamen ipsius uno, Johanne Scoto, sinistram ad se pervenisse rumorem, non dissimulat; quod inquit usdam bene

non fenserit. Transtulerat nimirum Iohannes ex Græco in Latinum libros Dionysio Arcopagitæ attributos: eosq; Karolo Calvo (in cuius aulâ vivebat) dicavit; Carmine quoq; præfixo, cuius hoc initium.

Hanc libam, sacro Græcorum nectare factam,

Advena Iohannes spondo meo Karolo.

Maxime Francigenum, cui regia stemmata fulgent,

Manera votiferi sint tibi grata tui.

Non Marinus:

ut suspicatus
est Andr. Du-
valius, sub ini-
tium Notarum
in Lugdunen-
sis Ecclesiæ li-
bellum contra
Io Scotum.

• Ivo Carnot.
Decret. part. 4.
cap. 104. Ro-
ger. Hoveden.
Annal. part. 1.

* Nicolaus ægrè ferens, tam rarum opus ipsius arbitrio non fuisse subiectum: ad Karolum hæc de re ita scripsit.

c. Relatum est Apostolatus nostro, quod Opus B. Dionysij Arcopagitæ, quod de divinis nominibus, vel Cælestibus ordinibus, Græco descripsit eloquio, quidam vir Iohannes, genere Scotus, nuper in Latinum transtulerit. Quod juxta morem nobis mitti, & nostro debuit iudicio approbari: præsertim cum idem Iohannes, licet multa scientiæ esse prædicetur, olim non sanè sapere in quibusdam frequenti rumore dicatur. Itaq; quod hætenus omissum est, vestra industria suppleat, & nobis præfatum opus sine ullâ cunctatione mittat: quatenus dum à nostri Apostolatus iudicio fuerit approbatum, ab omnibus incunctanter nostrâ auctoritate acceptius habeatur.

Nempe ejusmodi subjectionem ab advenâ Iohanne expectabat novus hic Apostolus, quam à servis suis domesticis accipere assueverat. è quibus unus, Romanæ Ecclesiæ eo tempore Bibliothecarius, Anastasius, libellum alium è Græco in Latinum similiter translaturus, à Capitolino suo Vice-Deo ducto principio, judiciariæ huius potestatis plenitudinem inflatis buccis ita decan-

• Anastas. Bi-
bliothecar. Præ-
fat. in transla-
tionem Lati-
nam Leontij,
de Vitâ Iohan-
nis Eleemosy-
narij ad Nico-
laum P.

tat. f Hunc codicem conficere ausus non sum, antequam à Dominatione vestrà, ô millies beate, licentiam adipisci promerui. Neq; enim fas est, ut absq; Vicario Dei, absq; clavigero cæli, absq; curru & aurigâ spiritualis Israël, absq; universitatis Pontifice, absq; unico Papâ, absq; singulari Pastore, absq; speciali Patre, absq; te omnium arbitro, aliquid

aliquid consummetur aut divulgetur. Tu enim tenes claves David, tu accepisti claves scientia. In arcâ quippe pectoris tui tabula testamenti & manna cœlestis saporis requiescunt. Tu enim quod ligas, nemo solvit; quod soluis, nemo ligat: qui aperis, & nemo claudit; claudis, & nemo aperit. Vicem namq; in terris possides Dei.

Apocal. 3. 7.
cum 13. 11.

Interim dum Romæ ista agerentur, in Galliâ carcerali custodiâ adhuc conclusus tenebatur miser Gotteschalcus; tûm Nicolai, tûm successoris etiam ipsius temporibus. Sub Hadriano enim I I. Opusculum L V. Capitulorum ad nepotem suum Hincmarum Laudunensem Episcopum edidit Hincmarus Remensis Archiepiscopus: in quo, cûm consuevisse Gotteschalcum dixisset, non solum Scripturas detruncare, & ad suum sensum violenter inflectere; sed etiam ea, quæ in Canonicis libris non habentur, auditoribus suis proferre: subiicit. Et quoniam hac egisse Gotteschalcus in conventu Episcopali (Carifiaco nimirum) relictus fuit: idem Concilium (sicut scriptum est: Qui imponit stulto silentium, iras mitigat) silentium ei imposuit, mihiq; illum ad custodiendum commisit, sicq; complicum ejus (qui jam sicut vermes, in putredine scatentes, ebulliebant) ira partim sunt mitigata, & congestæ sunt à Domino quasi in utrem aquæ maris; cûm avaritudo perverſarum mentium, nondum apud nos de his, quæ Gotteschalcus eos docuerat, erumpit exterius in vocem præva libertatis.

Anno
D C C C L X

Piov. 26. 16.

Psal. 33. 7.

Hæc ille, in huius Opusculi capite XLII. cui & literas ad nepotem Idib. Februarij Indictionis III. à Eginaldis, vel se datas inseruit: ad quas Responsum asperrimè ab illo quicunq; author fuit Appendicis ad Aimoinum adjecit, lib. 3. cap. 24. apud Attiniacum mense Maio illa habita est Synodus, in quâ hunc L V. Capitulorum libellum nepoti suo coram Episcopis se tradidisse h alibi confirmat idem Hincmarus: indidemq; per XXI. saltem annos in car-

Apud Flodard. lib. 3. cap. 22.

¹ Ecclef. Lugdun. de trib E-
pistol. pag.
1065. F.

¹ Joh 3. 16.

^{*} Hault-villier,
in Remensi E-
piscopatu.
^{*} Flodoard.
lib. 3. cap. 28.

¹ Annal. Fran-
cor à Pithæo
edit ad an. 863
^m Vide amicis-
simi nostri D.
Henrici Spel-
manni, Equitis
aurati, eximi-
um Glossari-
um, titul. de
Iudicio Dei. &
gic. lib. 4 cap. 4
quæst. 4. sect. 3.

cere detentum fuisse Gotteschalcum. de quâ immode-
ratâ severitate ita jamdudum conquestus fuerat Remi-
gius, cum Lugdunensibus suis. *† Illa miserandi hominis
tam longa & inhumana in ergastulum per tot annos dam-
natio, aliquâ (ut credimus) compassionis benignitate & con-
solatione fuerat temperanda, vel etiam removenda: ut fra-
ter, pro quo Christus mortuus est, per charitatem & spiri-
tum mansuetudinis potius lucraretur, quàm abundantiori
tristitiâ absorberetur. quod illâ (ut Dominus novit, in
quantum ipse inspicere dignatur) suggerimus charitate,
quam nobis beatus Iohannes Apostolus commendat, di-
cens: In hoc cognovimus charitatem Dei, quòd ille pro no-
bis animam posuit; & nos debemus pro fratribus animas
ponere.*

In custodias autem inclusus ille est apud ** Altivil-
larensis cœnobij monachos: ad quos Hincmarum epi-
stolam demùm scripsisse refert Flodoardus, ^k pro eo-
dem Gotteschalco, ut si se recognosceret, antequàm anima
illius egrederetur de corpore, & spiritalem & corporalem
humanitatem exhiberent illi; ostensâ auctoritate Ecclesia-
sticâ ex verbis orthodoxorum super huiusmodi excommu-
nicatis. Sed post tantos per tot annos tam fortiter ex-
antlatos labores, in extremo actu defecisse Gotteschal-
cum non est credibile. præsertim cum illi (ut & Gun-
thario Colonienfi Archiepiscopo, cuius ¹ extat liberri-
ma illa adversus Nicolai Pontificis tumidum, ut ille lo-
quitur, potentatum exarata Epistola) irrevocabilem per-
tinaciam, in postremo illo L V. Capitulorum opusculo
objiciat Hincmarus idem: & ipse in sententiâ suâ ita
obfirmatus fuerit, ut aquæ & olei ferventis examini,
(quod pro illorum temporum ^m consuetudine, Iudici-
um Dei, & ⁿ Dei, & habebatur & nominabatur) promptissimè
Martini Delrij hic se obtulerit; quemadmodum in posteriore ipsius
Disquis. Ma. Confessione postea videbimus.*

De quo mirabili probationis genere nihil aliud hic
promun-

pronuntiamus, quàm quod in similis historiae commemoratione Iohannes Mariana protulit. ^{• Marian. de reb. Hispaniæ, lib. 9. cap. 13.} *Visum est* controversiam ignis iudicio permittere: sic ejus seculi mores erant rudes & agrestes, neq; satis expensi ad Christiana pietatis regulam. Ab ethnicorum enim instituto haustum hoc fuisse, cum ex alijs indicijs observârunt eruditi, tum ex Sophoclis illis versibus in *Antigone*:

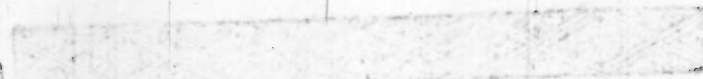
Ἡμεν δ' ἔτοιμοι καὶ μύθεος αἰρεῖν χερόν,
καὶ πῦρ διέρπειν, καὶ θεὸς ὀρκωμοτεῖν.
Τὸ μῆτε δρᾶσαι, μῆτε τῷ θυνομένῳ
Τὸ πρᾶγμα βελέσσαντι, μὴτ' ἐργασμένῳ.

*Eramus autem parati ignitum ferrum manu capere,
Et ire per ignem, & Deos jurare;
Quòd non fecissemus, nec sciremus quenquam
Fecisse nostro consilio.*

Et licet legibus demùm tam Civilibus quàm Ecclesiasticis mos iste abrogatus fuerit: medijs tamen illis temporibus ita apud Christianos invaluit, ut pro indubitato veritatis testimonio passim acciperetur. Unde in Capitulis Karoli Calvi apud Carisiacum anno DCCCLXXIII. (id est, illis ipsis temporibus, de quibus nunc agimus) promulgatis, ejusmodi dicta aliquoties occurrunt. ^{• Capitul. Karoli Calvi, tit. 39. cap. 3. & 7. (pag. 393. 395) P. Tom. 2. Concil. Galliz, pag. 347.} *Dei iudicio examinentur: & per illud Dei iudicium aut liberentur aut condemnentur.* & in Capitulis Karoli Magni (avi ejus) anno regni IX. datis in Aquensi palatio cap. 20. adhuc expressiùs. *Ut omnes iudicio Dei credant absq; ullâ dubitatione.*

Ita igitur ad Gotteschalci usque mortem perductâ hâc Tragediâ, id solum jam restat; ut duplicem ipsius *Confessionem* è tenebris, in quibus tam diu delituit, erutam, velut λόγον quendam ἐπισάφιον, hîc tandem adscribamus.

GOTTESCHALCI CONFESSIONES

D V Æ:

Nunc primum in lucem
editæ.

Dd

GOTTESCHALCI CONFESSIO BREVIOR.

REDO & confiteor, Deum omnipotentem & incommutabilem præfisse & prædestinasse Angelos sanctos & homines electos ad vitam gratis æternam; & ipsum Diabolum caput omnium demoniorum, cum omnibus An-

gelis suis Apostaticis, & cum ipsis quoque; universis hominibus reprobis, membris videlicet suis, propter præscita certissime ipsorum propria futura mala merita prædestinasse pariter per iustissimum iudicium suum in mortem merito sempiternam: quia sic ait ipse Dominus in Evangelio; *Princeps huius mundi jam iudicatus* Iohan. 16. 11. *est.* Quod B. Augustinus exponens, ad populum sic palam locutus est: *Id est, iudicio ignis eterni irrevocabiter destinatus est.* Item de reprobis ipsa Veritas: *Qui autem non credit, jam iudicatus est.* Nondum, * inquit, appa- * Iohan. 3. 18. *Augustinus.* paruit iudicium; sed jam factum est iudicium.

Item exponens illud Iohannis Baptistæ; *Testimonium eius nemo accepit: ita dicit. Nemo* Iohan. 3. 32. *est quidam populus preparatus ad iram Dei, dammandus cum Diabolo.* Item de Iudæis: *Isti indignantes mortui, & morti sempiternæ prædestinati.* Item: *Quare dicit Dominus Iudæis; Vos non creditis, quia non estis ex ovibus meis? nisi quia*

videbat eos ad sempiternum interitum predestinatos, non ad vitam eternam sui sanguinis pretio comparatos. Ioh. 10. 27, 28. Item exponens illa verba Domini; [Oves meae vocem meam audiunt, & cognosco eas, & sequuntur me: & ego vitam eternam do eis; & non peribunt in aeternum, & non rapiet eas quisquam de manu mea. Pater meus quod dedit mihi majus omnibus est; & nemo potest rapere de manu patris mei.] ita dixit. Quid potest lupus? Quid potest fur & latro? Non perdit nisi ad interitum predestinatos.

Item, de duobus loquens mundis. Totus mundus Ecclesia est, & totus mundus odit Ecclesiam. Mundus igitur odit mundum, inimicus reconciliatum, damnatus salvatum, inquinatus mundatum. Item: Est mundus de quo dicit Apostolus; ne cum hoc mundo dampnemur. Pro isto mundo Dominus non rogat. Neque enim quos scit predestinatos, ignorat. Item: Filius perditionis dictus est Iudas, traditor Christi, perditioni predestinatus. Item, in Enchiridion: Ad eorum damnationem, quos iuste predestinavit ad poenam. Item, in libro de Perfectione iustitiae: Hoc, inquit, bonum quod est requirere Deum, non erat qui faceret, non erat ad unum; sed in eo genere hominum, quod predestinatum est ad interitum. Super hoc enim respexit Deus prescientia, protulitque sententiam. Item, in libris de Civitate Dei: Quid dabit eis quos predestinavit ad vitam; quid hac dedit eis quos predestinavit ad mortem?

Item Beatus Gregorius Papa. Leviathan iste, cum universis membris suis, aeternis cruciatibus est deputatus. Item S. Fulgentius, in libro III. de veritate predestinationis & gratiae. Preparavit, inquit, Deus peccatoribus poenas; illis utique, quos iuste predestinavit ad luenda supplicia. Qui beatus Fulgentius composuit de hac tantummodo quaestione unum librum, id est, De Predestinatione reprobatorum ad interitum, ad amicum suum nomine Monimum. Unde dicit & S. Isidorus: Gemina est predestinatio, sive electorum ad requiem, sive reproborum ad mortem.

Sic

Sic & ego per omnia, cum istis electis Dei & Catholicis, credo & confiteor; prout divinitus afflatus, animatus, armatus, adjuvor. Amen. Falsus enim testis est, qui in dictis quorumcunq; aut sensum aut superficiem corrumpit.

GOTTESCHALCI CONFESSIO PROLIXIOR.

Dominator Domine, Deus meus, misericordia mea, Rex omnipotens & incomparabiliter clemens, inestimabili quoque circa humanum genus benignitate patiens, & investigabili penitus profunditate sapiens. cujus profecto sic semper indigent omnes electi tui, quo videlicet tibi de te solo semper valeant placere; quemadmodum palmites indigent vite, quo fructum queant ferre, vel aer aut oculi luce, quo vel ille lucidus esse, vel illi possint videre; alioquin & palmites absq; vite arescunt, & in igne missi consequenter ardent; & aer absq; luce tenebrosus est, & oculi frustra patent. Te igitur supplex invoco cunctipotentissime, clementissime & gloriosissime, trine & une, Domine Deus; ut gratis esse digneris piissimus adjutor & exauditor meus: dignanterq; largiaris indigentissimo mihi, per gratuita gratia tuae invictissimam virtutem, ut quod ex te per te & in te de praescientia & praedestinatione tua jamdudum corde credo (tibi gratias) ad
Dd 3
justitiam;

justitiam; sicuti jam crebrò per gratiam tuam confessus sum, nunc quoq; veraciter atq; simpliciter ore confitear ad salutem. quatenus tandem aliquando meâ de parte patefiat electis tuis veritas invicta & sine fine benedicta; & facefiat jam jamq;, sicut oportet, falsitas devicta & prorsus jure maledicta. Amen.

C R E D O siquidem atq; confiteor, præcisse te ante sæcula quæcunq; erant futura, sive bona sive mala; prædestinasse verò tantummodò bona. Bona autem à te prædestinata, bifariam sunt tuis à fidelibus indagata (immò, te revelante, illis evidenter constat esse intimata) id est, in gratiæ beneficia, & justitiæ simul judicia. Quoniam quidem, sicut certissimum Psalmista præbet judicium, utrumq; tu Domine diligis; & misericordiam videlicet & judicium. Prædestinasse itaq; in omnibus electis tuis vitam gratis æternam, & eos nihilominus ad gloriam sempiternam: quia certè frustra illis prædestinasses vitam, nisi & illos prædestinasses ad ipsam. Sic etiam propemodum Diabolo & angelis ejus, & omnibus quoq; reprobis hominibus, perennem meritò prædestinasti poenam, & eosdem similiter prædestinasti ad eam: quia nimirum sine causâ & ipsis prædestinasses mortis perpetuæ poenam, nisi & ipsos prædestinasses ad eam. Non enim irent nisi destinati; neq; profectò destinarentur, nisi essent prædestinati. Quippe cum ipse & ante omnia sæcula semper esses, quod ne ad momentum quidem modo quolibet esse potes mutabilis; & per omnia postmodum sæcula probareris esse mutatus, si vel ullus (quod absit) reproborum illuc esset destinatus, qui non fuisset prædestinatus.

Exod. 3. 14.

Psalm. 102. 27.

Malach. 3. 6.

1. Tim. 6. 16.

Proinde quia tu, Domine, solus es qui es, velut ipse testaris; & ut David tibi quoq; dicit, Tu semper idem ipse es; & ut aliàs etiam ipse dicis, Tu es Domine, & non mutaris; & sicut egregius quoque prædicator tuus perhibet Paulus, Tu solus habes immortalitatem, id est, in-

commu-

commutabilitatem; *apud quem, ut ab alio nihilominus*
asseritur Apostolo, non est transmutatio, nec vicissitudinis Iacob. 1. 17.
obumbratio: liquet prorsus evidenter, & cuivis sanum
sapienti claret omnino satis patenter; præscisse ac præ-
destinasse te mox, absque ullo scilicet intervallo, utpote
simul & semel, ante sæcula tam cuncta quam singula O- *Esaï 45. 11.*
pera tua. Quippe qui juxta quod dictum est ab Esaïâ, se- (*juxta LXX.*)
cisti quæ sunt futura.

Unde etiam verissimè, David Prophetam sequendo
 & exponendo, fidelissimus famulus tuus Augustinus ita
 dicit. *Deus, inquit, secundum illam voluntatem suam,* Psal. 135. 6.
quæ cum ejus præscientia sempiterna est, profectò in celo &
in terrâ omnia quacunq; voluit, non solum præterita vel
præsentia, sed etiam futura jam fecit. Igitur cum sempi-
 terna sit (Domine) cum præscientiâ voluntas tua, sicut
 hîc ait Augustinus; & apud omnipotentiam tuam, de
 operibus duntaxat tuis, hoc sit præscire quod velle, se-
 cundum quod ad eundem Augustinum scribit Orosius;
 & ipsum quoque velle tuum fecisse sit, juxta quod dicit
 Ambrosius: manifestum est procul dubio, quicquid fo-
 ras futurum est in opere, jam factum esse à te in præde-
 stinatione, juxta quod audet & dicit, docet & scribit,
 Papa Gregorius. Absit ergo ut inter præscientiam &
 prædestinationem operum tuorum ullum vel momenti
 quilibet Catholiconum tuorum suspicetur intervallum
 fuisse; dum omnia quæ voluisti te legit vel audit cre-
 ditq; simul fecisse: præsertim cum prius omnino nihil
 in effectu feceris, quàm incomparabiliter futura præ-
 scieris; & ea sempiterno consilio prædestinando dispo-
 sueris,

Sed jam tempus est (Domine) veridica divinarum
 subijci testimonia librorum, quibus docetur absq; scrupulo,
 & declaratur absq; ambiguo, prædestinatos esse
 reprobos ad æternorum incendia tormentorum. Ac
 primùm tua, Domine **IESU CHRISTE**, veritas
 invicta,

- Iohan. 3. 18. invicta, proferenda censeo meritò dicta. *Qui non credit*, inquit, *jam judicatus est*: id est, ut Augustinus exposuit, jam damnatus est. Nondum enim, inquit, apparuit iudicium, sed jam factum est iudicium. Item, *Princeps*, ais, *mundi huius jam judicatus est*: id est, ut idem exposuit, iudicio ignis aeterni irrevocabiliter destinatus est.
- Iohan. 16. 11. David etiam dicit: *Ideo non resurgent impij in iudicio*. Augustinus exponit: quia jam pœnis certissimis destinati sunt. Item, *Tu percussisti omnes adversantes mihi sine causâ*. Rectè, inquit, in prædestinatione dicitur de Diabolo & Angelis ejus. Atq; ne dicatur Diabolum tantummodò cum Angelis ejus ad mortem esse destinatum (quod omninò satis esse probatur absurdum; ut videlicet caput à corpore prædestinando sit segregatum:) dicit iterùm David; *In pulverem mortis deduxisti me*, id est, impios morti destinatos. quod omninò super hominibus, de pulvere scilicet factis, & in pulverem quoq; relictis nemo prudentum ambigit dici. Salomon quoq; ait: *Univerſa propter ſemetipſum operatum eſt Dominus; impium quoq; ad diem malum*. In libro quoq;
- Pſalm. 1. 5. Ecclesiastico ita dicitur: *Qui transgreditur à iuſtitia ad peccatum, Deus paravit illum ad rhomphœam*. Quod profectò de reproborum populo intelligendum est esse dictum tantummodò.
- Pſalm. 3. 7. Hinc etiam Iob ait: *Interrogate quemlibet de viatoribus, & hæc eadem illum intelligere cognoscatis: quia in diem perditionis ſervatur malus, & ad diem furoris ducitur*. Quod explanator ipſius ita exponit Gregorius. *Sapè*, inquit, *dñs divina patientia tolerat, quos jam ad ſupplicia præſcita condemnat*. Unde cùm exponeret illud; *Ipſe habet conſilium & fortitudinem*: ait inter cætera. *Poteſt quoq; in conſilij nomine ipſa occulta judicij mora ſignari: ut quod aliquando tardè delinquentes percutit. non quia iniquorum culpa non conſpicitur, ſed ut damnationis eorum ſententia, qua pro agenda pœnitentia differitur, quaſi tardè*
- Pſalm. 3. 7. Iob. 11. 13.

tardè & consilio prodire jubeatur. Quod ergo quandoq; for-
 ris aperta sententia indicat, hoc apud omnipotentem Deum
 ante secula in consilio latebat. Item exponens; Constitu- Iob 14. 5.
 isti terminos ejus qui præteriri non poterunt: dicit. Nulla,
 qua in hoc mundo, hominibus absq; omnipotentis Dei occul-
 to consilio veniunt. Nam cuncta Deus secutura præsciens
 ante secula decrevit qualiter per secula disponantur. Item
 exponens illud de impijs; Erunt sicut palæ ante faciem Iob 21. 18.
 venti, & sicut favilla quam turbo dispergit: ait. Ante
 omnipotentis Dei oculos iniqui vita favilla est: quia etsi
 apparet ad momentum viridis, ab ejus tamen judicio jam
 consumpta cernitur; quia consumptioni est æterna deputa-
 ta.

De talibus quoq; & eorum flagitijs, tu ipse, Domine,
 per Moysen dicis: Nonne hæc condita sunt apud me, & Deut. 32. 34. 35
 signata in thesauris meis? Mea est ultio; & ego retribu-
 am eis in tempore. Item: Iuxta est dies perditionis, & ad-
 esse festinant tempora. Item: Levabo ad cælum manum
 meam, & dicam, Vivo ego in æternum. Si acvero ut fulgur Deut. 32. 40. 41
 gladium meum, & arripuerint judicium manus meæ; red- 42. 43.
 dam ultionem hostibus meis, & his qui oderunt me retri-
 buam. Inebriabo sagittas meas sanguine, et gladius meus
 devorabit carne: s de cruore occisorum, et de captivitate
 nudati inimicorum capitis. Laudate gentes populum ejus:
 quia sanguinem servorum suorum ulciscetur, et vindictam
 retribuet in hostes eorum.

Si quis hæc omnia, & alia interminabiliter plura per
 canonicarum latitudinem Scripturarum multipliciter
 sparsa, sic à te præsumit dicere prædicta, ut sint quidem
 præscita, sed nullo modo præfinita; fac illum (quæso)
 diligenter attendere, quàm sit contrarius veritati,
 quamq; noxiæ faveat falsitati; dum te tam temerariè
 subjicit mutabilitati, tamq; variæ & inconstanti subde-
 re non timet instabilitati. ut tam videlicet (juxta quod
 sanctus ait Augustinus) nulla remaneret natura muta-

Ee bilis,

bilis, nisi tu (Domine Deus noster) permaneres mutabilis. parvi pendat, si ab aeterno usque in diem iudicii mutabilis esse (quod absit) ab Ecclesiâ tuâ puteris, immo credaris & prædiceris: & in ipso quoque die iudicii, quasi non prædestinata faciendo, id est, reprobos ad tormenta mittendo muteris; & ita deinceps in sempiternum mutatus, id est, mortuus esse (quod absit) probe-
ris. Quodammodo enim moritur qui mutatur: ut Augustini & Gregorij, cæterorumque Doctorum auctoritas attestatur. Sed absit, ut tu (Domine) qui nullatenus mutari potuisti, potes, vel poteris aliquando, ut vel ad momentum sis absque ullo initio mutabilis, usque in diem iudicii; & inde quoque mutatus appareas in aeternum, propter solummodo damnationem reproborum, debitumque sibi tormentum.

Verè (Domine) fatius incomparabiliter fuisset, si nullus nisi te mutabili (nedum mutato) creatus esset, (ne dico salvatus) electorum: quanto magis absit, ut immuteris propter vasa iræ & furoris; super quâ *vultus* tuus est ob mala quæ faciunt, *ut perdas de terrâ memori- am eorum*? De quibus etiam longe lateque, die noctuque tibi veraciter psallitur à fidelibus: *Tu verò, Deus, deduces eos in puteum interitus*. De quibus ait & Apostolus Petrus: *Quibus iudicium jam in olim non cessat, et perditio eorum non dormitat*. & Paulus: *Volens Deus ostendere iram, et demonstrare potentiam suam, attulit in multâ patientiâ vasa iræ apta vel aptata in interitum*, secundum Hieronymum; vel *preparata in interitum*, secundum Ambrosium; vel *perfecta in perditionem*, secundum Augustinum: id est, sine dubio prædestinata; sicut ab ipso Augustino esse constat expositum. Item prædicator idem: *Ut compleant peccata sua semper, prævenit enim ira Dei super eos usque in finem*.
Item Iudas Iacobi: *Subintroierunt, ait, quidam qui olim præscripti sunt in hoc iudicium impij*. Ubi dum
eos

Psal n. 34. 16.

Psaln. 55. 23.

2. Pet. 2. 3.

Rom. 9. 21.

1. Thessal. 2. 16.

Jud. vers. 4.

eos non in hoc iudicio, sed in hoc iudicium, id est, in hanc damnationem *prescriptos* asseruit; non modo *prescitos*, verum etiam *predestinatos* pariter intelligi voluit. Quippe cum tu, Deus æternus, eos prius habeas *predestinatos*, quam ullus temporaliter natus eos cognoverit esse *prescitos*. quia quos *prescisti* per ipsorum propriam miseriam in damnabilibus perseveraturos esse peccatis; illos profecto tanquam iustissimus iudex *predestinasti* ad interitum iuste ac merito satis: & non modo *predestinasti*, verum etiam *predestinando* jam utique *destinasti*. Unde dicit & David, quasi de jam in infernum *predestinando* positis, licet adhuc essent illuc te iubente ponendi. Cum enim *predixisset*; & postea in ore suo *complacebunt*, subiecit: *Sicut oves in inferno positi sunt.* Psalm. 49. 13, 14

Cui per omnia manifestissime consonat & Ioannes Apostolus, in Apocalypsi dicens: *Et libri aperti sunt,* & Apocal. 20. 12. *alius liber apertus est qui est vita: & iudicati sunt mortui ex his quæ scripta erant in libris, secundum opera ipsorum.* Item: *Et iudicatum est de singulis secundum opera ipsorum;* & mors & infernus missi sunt in stagnum ignis, Apocal. 20. 13, 14. *(Quod auctorem mortem & infernum in stagnum ignis asserit esse missos, Diabolum dicit & suos.) Et qui non est inventus in libro vite scriptus, missus est in stagnum ignis.* Apocal. 20. 15. Item paulo antè: *Et Diabolus qui seducebat eos missus est in stagnum ignis & sulphuris.* Item paulo post: *Et dixit mihi, Scribe, quia hæc verba fidelissima sunt & vera; & dixit mihi, Factum est.* Ac ne quis forte dubitaret hæc audiens à Ioanne; sequeris ipse continuò, & dicis, Domine IESU Christe: Ego sum A & Ω, initium & finis. Apocal. 21. 6, 7, 8. *Ego sitienti dabo de fonte aqua viva gratis. Qui vicerit possidebit hæc, & ero illi Deus, & ipse erit mihi filius. Ti-* midis autem, & incredulis, & execratis, & homicidis, & fornicatoribus, & veneficis, & idololâtris, & omnibus mendacibus, pars illorum erit in stagno ardente igni & sulphure,

phure, quod est mors secunda. Timeant igitur & caveant increduli simul atque mendaces, ne pars eorum sit cum supradictis complicibus; si tam perspicua resistendo veritati fore delegerint pertinaces.

Apocal. 22. 12. Item: Ecce venio cito, & merces mea mecum est, reddere unicuique secundum opera sua. nisi in prædestinatione, quam disposuisti incommutabiliter, in retractabili præ-

Apocal. 22. 13, 14, 15. ordinatione. Sequeris igitur & dicis: Ego sum **A & Ω.** primus & novissimus, principium & finis. Beati qui lavant stolas suas; ut sit potestas eorum in ligno vite, & per portas intrent in civitatem. Foris canes, & venefici, & impudici, & homicida, & idolis servientes, & omnis qui amat & facit mendacium. Audiant hæc generaliter universi quidem mendaces, sed illi tamen potissimum, qui in doctrinâ religionis non modò non verentur aut verecundantur; verum etiam nullatenus cunctantur esse fallaces. quia profectò isto genere mendacij nullum gravius unquam valet inveniri; immò nullum reperitur tam grave: licet nonnullis esse videatur leve, sive putetur etiam suave. Sed audiant sequentia; si floccipendunt præcedentia.

Apocal. 22. 16. Ego IESUS misi Angelum meum, testificari hæc vobis in Ecclesijs. & paulo post: Contestor ego omni audienti verba prophetia huius. Si quis apposuerit ad hæc; apponet Deus super illum plagas scriptas in libro isto: & si quis diminuerit de verbis libri prophetia huius; auferet Deus partem ejus de libro vite, & de civitate sancta, & de his quæ scripta sunt in libro isto. Dicit qui testimonium perhibet istorum: Etiam venio cito. Ecce, Domine IESU, in hoc sancto libro tuo Diabolum & angelos ejus, & omnes etiam homines reprobos, in stagnum ignis & sulphuris (ut supradictum est) te destinante jam esse missos invenio. Negare te, id est, veritatem non audeo; quia negari à te timeo: quemadmodum videlicet ipse testaris. Qui me negaverit coram hominibus, negabo et ego

Matth. 10. 33.

CHM

enim coram Patre meo qui est in caelis. Unde & Paulus: Si 2. Tim 2. 13. nos, inquit, *enim negaverimus; & ille negabit nos.* Negare igitur (sicut prädixi) te non audeo; quia negari à te timeo. Apponere verò vel diminuere nihil præsumo: quoniam vel plagas in hoc ipso libro scriptas mihi apponi, vel auferri partem meam de libro vitæ metuo.

Igitur in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti supplico (Domine) prout amplius possum tibi, quòd, quem admodum indigeo, suffragari digneris mihi: neq; permittas ab ullo diutius electorum tuorum (quod absit) hinc ambigi; sed saluberrimam potius veritatem hinc innotescere non moreris, ut esse vides pernecessarium sibi. quia reverà, secundum beati quoq; Augustini veracissimam testificationem, quam palam protulit ad populum, Evangelicam luculenter ac fideliter explanando perplexitatem: *Qui mendacium, inquit, edificant in hominibus, quid ab eis expellunt nisi veritatem? Immittunt Diabolum, excludunt Christum; immittunt adulterum, excludunt sponsum; paranymphe scilicet, vel potius venones serpentis. Ad hoc enim loquuntur, ut serpens possideat, Christus excludatur. quando possidet falsitas, serpens possidet: quando possidet veritas, Christus possidet.* Ipse enim dixit: *Ego sum veritas.* De illo autem: *Et in veritate non stetit, quia veritas in eo non est.*

Ioh. 14. 16.

Ioh 8 44.

Quapropter & illud quod idem beatus minister tuus veraciter perhibere studuit Augustinus, præscientiæ scilicet reprobos esse damnatos, cum alibi atque alibi ad mortem fateatur esse prædestinatione condemnatos: utrumque prorsus verum est, quia hîc hoc utrumque verum est. Nam, sicut idem sagaciter atque veraciter fatetur, interdum præscientia pro prædestinatione ponitur. Neq; reverà repugnat (quod absit) sed veritati potius congruere videtur. quale illud videlicet est, quòd Apostolus dicit: *Non repulit Deus plebem suam quam præsciuit.* cum tamen hoc aliàs, utrumque quidem jun-

Rom. 11. 2.

Elai 45. 11.

gens, sed ab invicem rationabili differentiâ distinguens, mirabiliter definierit; dicens: *Prædestinatione Deus ea præscivit quæ fuerat ipse facturum.* Unde dictum est: *Facio quæ futura sunt.* Item quid sit prædestinatio planius ac plenius cum præscientiâ connectens, ita de Trinitate dicens: *In suâ quæ fallimur, non potest præscientiâ opera sua futura disponere, id omnino nec aliud quicquam est prædestinare.* Item brevius, sed in superiorem sensum multo apertius. Cum enim prædixisset Apostolum dixisse, *Non repulit Deus plebem suam, quam præscivit, & exposuisset eum nomine præscientiæ prædestinationem hoc in loco significare voluisse, paulo post ait: Sed prædestinasse, est hoc præscisse quod fuerat ipse facturum.*

Ergo utrumq; (ut jam dixi) verum est; id est, tam præscientiâ quàm prædestinatione reprobos esse damnatos, quos omnino constat ad interitum jure prædestinatos. Quod satis superque testimonia probant prædicta: quæ certè Catholici nullatenus esse dubitant invicta. Licet si hujus rei testimonium penitus debuisset esse, metalepticòs id intelligi regulariter potuisset & omnino debuisset; ut videlicet id quod sequitur per id quod præcedit intelligeretur. Attamen si adhuc hinc audire plura desiderant, ob amorem videlicet veritatis, quam nimis oppugnari considerant, aures audiendi precor accommodent, & tuenda jam jamq; veritati totis viribus operam dent. Audiant (inquam) hinc adhuc loquentem mirabiliter Augustinum, per sibi gratis infusum satis ubertim charissima divinum. Hoc, inquit, bonum, quod est requirere Deum, van erat qui faceret, non erat usq; ad unum: sed in eo genere hominum, quod prædestinatum est ad interitum. Item de duobus loquens civitatibus: *Quarum est, inquit, una quæ prædestinata est in æternum regnare cum Domino; altera æternum supplicium subire cum Diabolo.* Item: *Si de aliquibus ita certa esset*

esset Ecclesia, ut qui sint illi etiam nō esset, qui licet adhuc in hac vitā sint constituti, tamen predestinati sunt in eternum ignem ire cum Diabolo, tam pro eis non oraret, quā nec pro ipso. Item: Quid dabit his quos predestinavit ad vitam, qui hac dedit etiam eis quos predestinavit ad mortem?

Item in Enchiridion, quod senex de fide, spe & charitate, sensu subtilissimo, ingenio exercitatisimo, eloquio quoque purissimo, styloque luculentissimo, mirabiliter sibi ac singulariter, Deo favente, conscripsit & edidit. Ad eorum, inquit, damnationem quos iuste predestinavit ad pēnam. Item in eodem: Dicuntur etiam filij gehennę, non ex illā nati, sed in illam preparati; sicut filij regni preparantur in regnum. Quid quæritur evidentius? quid sufficientius? Sicut, inquit, filij regni preparantur in regnum: sic etiam filij gehennę in illam sunt preparati. quod omnino nihil est aliud quā predestinati. Nempē hęc omnia & alia insuper plura si tantus auctor iste verissima & Catholicę fidei per omnia congruentissima non esse perspexisset, nullatenus incorrecta relinqueret; sed ea potius, quando libros suos diligentissimē retractando recensuit, corrigere studuisset: ne inde prorsus tam frequenter ad populum impavidē simul & intrepidē, licenter, libenter ac liberē, fidenter ac fiducialiter ac gaudenter, servili postposito timore, luminosoq; tui perfusus amore, tuā auctoritate locutus fuisset. Si quid itidem periculi inesse cognovisset. Unde quidem nonnulla jam superius posui, & pauca hęc etiam subjicienda censeui.

Est quidam populus preparatus ad iram Dei, damnandus cum Diabolo. Item: Est quidam populus natus ad iram Dei. Item: Quare dixit Dominus Iudeis, Vos non creditis quia non estis ex ovibus meis; nisi quia videbat eos ad sempiternum interitum predestinatos, non ad vitam eternam sui sanguinis pretio. Ioh. 10. 36.

tio comparatos? Item: *Quid potest lupus? quid potest fur et latro? non perdunt nisi ad interitum predestinatos.* Item: *Isti indignantes mortui, et morti sempiternæ predestinati.* Item: *Mundus, inquit, odit mundum, inimicus reconciliatum, damnatus salvatum, inquinatus mundatum.* Item: *Filius perditionis dictus est Iudas traditor Christi, damnationi predestinatus.* Item: *Pro isto mundo non rogat; neq[ue] enim quò sit predestinatus ignorat.*

Beatus quoque Fulgentius inde taliter dicit: *Præparavit etiam Deus peccatoribus pœnas; illis utiq[ue] quos justè prædestinavit ad luenda supplicia.* Ubi prorsus utrumq[ue] satis apertè fatetur; & reprobis videlicet prædestinatas esse pœnas, & illos vicissim prædestinatos ad eas. Unde nimirum catholicissimè, necnon & copiosissimè disputavit in septem libris contra duos libros Fausti hæretici, Lirinensis quondam monachi, Regensis verò postmodum Episcopi. Quem convicit idem Doctor mirabiliter, contrivitque commenta Diaboli; & cum alijs quatuordecim sanctis Coëpiscopis suis, ab Ecclesiâ Christi repulit & eliminavit lethiferum virus Antichristi. Necnon & tribus alijs de veritate prædestinationis & gratiæ. Sed & in uno illo, quem totum super hâc tantummodò quæstione ad Monimum hinc consulentem cognoscitur edidisse.

Gloriosus quoque Gregorius, cujus inde aliquanta jam inferui superiùs, taliter inter cetera inde est locutus. *Tenebrosa ostia tunc Dominus vidit, cum claustra inferni penetrans crudeles spiritus perculit, et mortis præpositos moriendo damnavit.* Quod idcirco, inquit, non adhuc de futuro, sed jam de præterito dicitur: quia quicquid futurum erat in opere, nimirum jam factum est in prædestinatione. Item: *Leviathan iste, cum universis membris suis, æternis cruciatibus est deputatus.* Item ipsum quoque diem judicii dicit esse prædestinatum, exponens illud ex libro Iob; *Lampas contempta apud cogitationes divitum,*
parata

parata ad tempus statutum. Statutum, inquit, contempte
 campadis tempus, est extremi iudicii prædestinatus dies.
 Sanctus etiam Isidorus inde sic dicit: Gemina est præde-
 stinatio; sive electorum ad requiem, sive reproborum ad mor-
 tem. Non enim ait, duæ sunt (quia non sunt:) sed gemi-
 na, id est, bipartita. Quia semel tu, Domine, locutus es,
 qualiter unâ quidem, sed tamen geminâ prædestinatio-
 ne, & electos gratis iustifices ac perpetim salves; & re-
 probos quoque meritò refutes, justeq; condemnes: &
 (sicut supradictus ait Gregorius) alios respiciens re-
 dimas, alios deserens perdas.

Tale est autem quod dicitur prædestinatio gemina, in
 electos videlicet & reprobos bipartita; cum sit una li-
 cet sit dupla: quale est quod frequenter à beato Augu-
 stino, & à cæteris patribus dicitur caritas: vel dilectio
 gemina: cum utique non sint duæ sed una, licet propter
 Deum & proximum sit etiam dupla. quale est & illud
 patris Augustini, quod dicit bipartitum esse opus Dei;
 geminum videlicet volens intelligi: & quod quadri-
 partitus ab ipso quoq; dicitur Mundus; non quatuor ta-
 men, sed unus: & quod quinquepartitam fatetur esse
 continentiam; non quinque tamen esse docet, sed unam.
 Hinc & à Sancto Gregorio gemina Iudæorum scientia
 dicitur; & tamen licet dupla sit, una esse cognoscitur.
 Quod & ipsum genus locutionis usitatissimum est &
 apud auctores quoq; secularis litteraturæ. Quod quia
 rectissimum est ac verissimum; non ab re est, si & inde
 hic ponantur aliqua, quæ valeant ad cumulum tuendæ
 sententiæ supradictæ. Nam & eorum quidam geminam
 dixit arborem; non duas volens intelligi, sed unam: &
 alius qualitatem nominis bipartitam, & universorum
 pedum trinam conditionem. Et tertius æquè peritus,
 Priscianus, quam ille dixerat trinam, exposuit tripar-
 titam.

○ Nec sanè cuiquam piè sapientium videri debet absur-

dum, si gemina prædestinatio creditur & cognoscitur, & incunctanter esse dicitur apud te Dominum nostrum, naturaliter quidem unum, sed simul etiam personaliter trinum. Qui certè secundum hanc geminam prædestinationem tuam, (quemadmodum Augustinus tuus fideliter credit & fidenter asserit) *bonus es in beneficia certorum, justus in supplicio certorum: & insuper (ut profitetur consequenter) bonus es in omnibus, quoniam bonum est cum debitum redditur; & justus in omnibus, quoniam justum est cum debitum sine cuiusquam fraude denatur.* Hæc omnia sicut hic (tibi gratias) & credo, & confiteor (gratias tibi) prout gratis largitus es mihi. Et quia in tuis, in libris tuorum scilicet ministrorum, labore immò gratiâ tuâ veraciter expositis, hæc à te dicta reperio: tam perspicuè prorsus veritati contradicere (quod absit) non audeo. Quoniam prorsus à te Veritate negari, sicut minata es, metuens; & illam quoque repetitam Pauli sententiam vehementissimè timeo: *Sed quis vobis adnuntiaverit præterquam quod accepistis, anathema sit.*

Gal. 3. 8. 9.

Tantum siquidem amoris tibi, Domine IESU. Veritas invicta, perpetualiter debeo; ut, quemadmodum ab Augustino perhibetur veraciter tuo, neq; hominibus placendi studio, neq; respectu devitandorum quorumlibet incommodorum, detorquear (quod absit) à vero. Et ut beatus etiam docet Gregorius: *In quantum sine peccato possumus, vitare proximorum scandala debemus; si autem de veritate scandalum sumitur, utiliùs permittitur nasci scandalum, quam veritas relinquatur.* Nec sanè cuiuscunq; persona contra recipienda modo quolibet excipitur; quando vel Angelus, vel Apostolus adnuntians, ipsius ore Apostoli, anathemate digno percellitur. Ut enim prædictus Gregorius veraciter fatetur: *dum salvâ fide res agitur, virtutis est meritum, si quicquid prioris est toleratur.* Alioquin, si fieri posset, millies potius pro
veritate

veritate deberem prorsus & optarem occumbere. quàm semel (quod absit) cuilibet secus loquenti cedendo succumbere. illius videlicet tuæ memor sententiæ :

Qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo qui est in cælis. Matth. 10. 32.

Simulq; illius quoq; memini : *Ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui.* Quod nimirum, ut Gregorius exponit. hæretici faciunt, qui à sanctæ Ecclesiæ gremio extranei existunt. *Ipsi, inquit, terminos transferunt, quia constitutiones patrum pravaricando transcendunt.* qui etiam greges diripiunt & pascunt: quia imperitos quosq; perversis ad se suasionibus trahunt, & donis pestiferis ad interficiendum nutriunt. Quos beatus quoq; Iob increpat dicens: *Numquid Deus indiget vestro mendacio, ut pro illo loquamini dolos?* Deus mendacio non eget; quia veritas fulciri non querit auxilio falsitatis. Hæretici autem, quia ea quæ pravè de Deo intelligunt ex veritate tueri non possunt, quasi ad approbandum radium luminis umbras falsitatis requirunt; & pro eo dolos loquuntur, dum infirmas mentes ab intellectu illius stultâ seductione decipiunt. Item: *Aut placebit ei, quem celare nihil potest? aut decipietur, ut homo, vestris fraudulentis?* Fraudem Deo hæretici exhibent, quia ea adstruunt, quæ nequaquam ipsi pro quo loquuntur placent: eumq; dum quasi defendere nituntur, offendunt; dum in adversitatem ejus corruunt, cui videntur ex prædicatione famulari.

Unde & per Psalmistam dicitur: *Ut deservas inimicum & defensorem.* Omnis quippe hæreticus omnipotenti Deo inimicus & defensor est; quia unde hunc quasi defendere nititur, inde veritati illius adversatur. Quia autem latere Deum nihil potest; hoc in eis iudicat quod intus sentiunt, non quod famulari foris videntur. Quia igitur eorum fraudulentis Deus at homo non fallitur, rectè subjungitur: *Ipsæ vos arguet, quoniam* Iob. 13. 10, 11.

*in abscondito faciem ejus accipitis. Statim ut se commove-
rit, turbabit vos; & terror ejus irruet super vos. Hoc quod
in abscondito accipi asserit faciem Dei; duobus modis
valet intelligi. Sunt namq; nonnulli, qui & veritatem in
corde sentiunt, & tamen quæ falsa sunt de Deo foras lo-
quuntur. Ne enim vinci videantur, & cognoscunt veri-
tatem interiùs, & tamen hanc exterius impugnant. Un-
de bene nunc dicitur: Ipse vos arguet, quoniam in abscon-
dito faciem ejus accipitis. Ac si aperte diceretur: Tanto
magis de falsitate apud eum estis reprehensi, quanto &
apud vosmetipsos quod verum est videtis.*

Quid autem sit hæreticus, ne cuilibet aliud pro alio
fingere licitum sit, quidam Patrum (ut Cassiodorus di-
cit) pulcherrimè definivit. *Hæreticus, inquit, is est, qui
divinæ legis vel ignorantia vel contemptu raptatus, aut
non pertinet inveniatur erroris, aut alicui sectator, catho-
lica veritati magis vult adversari quàm subisci.* Hoc au-
tem ideo subinferendum censeo, quia plurimos hinc &
falli & fallere comperi; volentes videlicet vel (mitiùs
dixerim) suspicantes illos esse hæreticos, qui hanc Ca-
tholicæ fidei de Prædestinatione reproborum necessa-
riò contra resistentes & obloquentes credunt & confi-
tentur (dante te) veritatem: & illos è contrario asseve-
rantes Catholicos, qui tam perspicuæ veritati inimi-
cam non verentur susurrare, immò palàm prædicare,
falsitatem. flocci pendentes illud beati Basilij: *Qui divi-
nis saginantur eloquijs, corrumpere de divinis dogmatibus
neq; unam syllabam patiuntur; sed pro his, si contigerit,
etiam omnes mortis species amplectuntur.* Et illud quoque
contemnentes Gregorij Nazianzeni: *Fortitudinis est
perseverare in veritate; licet quispiam debelletur ad ea quæ
nihil sunt.* Nihil autem sunt falsitas & mendacium: quæ
profectò super omnia corporalium genera mortium
vitant, & cavent, & horrent (ut debent) corda semper
veracium; maximè tamen in doctrinâ religionis evitant
omni-

omnimodò præcipitium falsidicæ locutionis.

Hæc est (gratias tibi Domine, alma Trinitas) inviolabilis fides & confessio mea, de præscientiâ scilicet ac prædestinatione tuâ: quam prædicavit ipsa Veritas, & supradicti quoque ipsius discipuli, contra falsiloquos fautores, & (nisi corrigantur) filios falsitatis & perditionis, & contra pestifera venena & hæretica dogmata sua. Qui signatiâ tuâ respersti diligenter attendant, appendant atque perpendant; qualiter ab exordio prolapsionis Angelicæ, (quemadmodum videlicet Petrus dicit Apostolus,) eisdem *Angelis peccantibus non peperce-* 2. Pet. 2. 4
ris; sed eos rudentibus vel carceribus inferni, pœnisque aëris hujus traditos, ad majores in diem judicij cruciatus reservaveris: et qualiter etiam originale mundum propter nequam hominum scelera perdideris. Nec non quomodo & nefanda facinora simul & flagitia Sodomorum punieris, eosdem igne cœlesti confluentes deleueris, atque perennes in pœnas demerferis: quodque Pharaonem & exercitum ejus in mare projeceris, & eos ibidem tanquàm paleas excussos funditus aboleris.

Si hæc (inquam) animositate depositâ sollerter inspiciant, & te opitulante sapienter advertant, perfacile prorsus intelligent, quòd supradictos Angelos, qui (ut scribit Iudas Iacobi) *non servaverunt suum principatum,* Ind. v. 6
sed reliquerunt suum domicilium, in judicium magni diei *vinculis aternis sub caliginæ reservasti,* nullatenus omnino sine sempiterno prædestinationis tuæ consilio, & in hunc caliginosi aëris carcerem præcipitaveris, & ad majores etiam pœnas meritò per sæcula cruciandos (ut prædicti ambo testantur Apostoli) reservaveris: & quòd illa quoque quæ consequenter de reprobis narrata sunt hominibus, non sine prædestinatione (quod absit) patraveris. alioquin & ante omnia sæcula mutabilis, & in exordio quoque sæculorum (juxta fallacissi-

num horum dogma) mox mutatus (quod ne ad momentum quidem esse potest) invenireris; qui solus incommutabilis ab universis prorsus Catholicis esse crederis, & luce clarius (te revelante) sciris.

Fac etiam quæso (Domine Deus) ut etiam atq; etiam non jam procaces pertinaces atque perversas, neque pugnaces fallaces atque mendaces, (quia certè huiusmodi homines ad intuendam, cui repugnant, veritatem non possunt esse perspicaces; quantumlibet etiam naturaliter esse valuerint sagaces:) sed potius effecti simplices veritatis amatores, totâ spiritali (non luminum) acie considerent; quod si animas reproborum; quæ (ab eorum primo videlicet Cain ad usque novissimum, ante diem duntaxat iudicii moriturum) de proprijs corporibus extractæ sunt, sine coeternâ tibi prædestinatione tuâ destinasti postmodum, & quotidie destinās ac destinabis (quoties videlicet cumq; mortui sunt, moriuntur sive morientur) in tormenta sibi debita meritoque prorsus disposita: non solum mutabilis es ante sæcula, sed etiam (quod esse nullo modo potes) jam inde ab initio mortis eorundem reproborum, immò ab exordio malignorum damnationis Angelorum, mutatus es creberrimis vicibus, immò innumeris vicissitudinibus; & per singulos dies noctesq; mutaris atque mutaberis, & mutatus absque dubio permanebis in sæcula. propter solos videlicet filios gehennæ; quos inimici veritatis prædestinatos esse pertinaciter atque fallaciter negant ad supplicium perenne.

Hæc (inquam) Domine, fac precor, ut (sicut oportet) attendant, appendant, atque perpendant, & tandem aliquando videant, quod se hætenus non vidisse dissimulant; quale ac quantum malum de te semper incommutabili Domino Deo nostro in Ecclesiâ tuâ longè atque mendaciter et exitialiter, ad proprium suum suorumq; simul interitum, palam prædicaverint prædicent, asse-

veraverint asseverent : & precor ut revoces eos miseranter ad viam veritatis ; ne in tam lethalis hæreseos errore pertinaces perseverent. Videant (inquam) quale sit & quantum malum, quodd cum omnes electi tui omnia bona semper fecerint faciant & facturi sint cum consilio, (prout videlicet adjuvantur à te gratuito tuæ benignitatis auxilio) præsumant non solum mentiendo sed etiam peierando palam omnibus affirmare, quodd tu (qui totius es auctor fonsque sapientiæ, immò trina & una sempiternaque sapientia) volueris vel valueris vel etiam debueris quicquam (quod absit) absque consilio patrare : ne dico ab ipso humani generis exordio morientium reproborum animas, vel ad extremum easdem ipsas cum receptis in die iudicii proprijs corporibus, cum Diabolo & angelis ejus absque prædestinationis consilio destinare. His autem (sicut oportet) sagaciter inspectis, & vivaciter intellectis, confundantur salubriter & erubescant ; sicque tandem aliquando veritati suppliciter adquiescant, & à me demum quiescant. Cæterum si attritâ fronte, ac sine ullo permanentes pudore, in falsitate malunt persistere, quàm recedere à tanto (ut oportuerat) errore; viderint ipsi quodd se perditioni vertant.

Te precor (Domine Deus) gratis Ecclesiam tuam custodias; ne suâ diutiùs eam falsitate pervertant, hæreseosque suæ pestiferâ de reliquo pravitate subvertant: licet se, suosque secum, lugubriter evertant. Ego verò gratis edoctus ab ipsâ Veritate, (quam sequentes prædicti Ecclesiæ tuæ prædicaverunt magistri, & ejusdem Veritatis fidelissimi devotissimi ac celeberrimi prorsus ministri) hîc evidenter expressam de prædestinatione tuâ fidem Catholicam, (gratis à te pièque fatis afflatus, animatus, armatus; misericorditerque simul ac mirabiliter adjutus & tutus, fretus & fultus) fideliter (tibi gratias) credo, fortiter teneo, veraciter patienterq, defen-

do.

do: & quemcumque contraria dogmatizare cognosco, tanquàm pestem fugio, & tanquàm hæreticum abjicio. & (ut explicem, cum mœrore maximo, quod consequenter de talibus à beatissimo præceptum constat Augustino:) quemcumque prorsus invictissimæ veritati contumaciter repugnare audio, & ei contraria docere conspicio; hæreticum & fidei Christianæ inimicum, atque ex hoc omnibus catholicis anathematizandum esse, denuntio.

Tit. 3. 10, 11.

Porro confictum cujuslibet eorum, si semel his lectis & intellectis cedere noluerit, & instar Pharaonis induratus (hæretico videlicet more) tam manifestæ veritati adquiescere contempserit, (secundum consilium, vel potius præceptum Pauli Apostoli) jam mihi viandum censeo; quia qui hujusmodi est, *subversum & proprio judicio condemnatum* esse video. Attamen propter minùs peritos (& ob id ab eis inlectos, & nisi corrigantur perditos) optarem publicum (si tibi, Domine, placeret) fieri conventum: quatenùs adstrictâ palam veritate & destructâ funditus falsitate; gratias ageremus communiter tibi, qui nobis tam diu optatum (etiam supra quàm petimus aut intelligimus) dare dignatus fueris prosperrimum proventum. Quia profectò nimis ingentem patior dolorem, & maximum die nostrâque perfero mœrorem, quòd propter mei nominis vilitatem, vilem hominibus esse video veritatem: & quòd erga te sinceram (ut debuerant) non servant caritatem, qui ut tantummodò victores mei esse videantur, nihil vel omninò perparum dilexerunt & diligunt te; quem negare non refugerunt, neque refugiunt propter me.

Atque utinam placeret tibi (cunctipotentissime pariter ac clementissime Domine) ut sicut in te, credo & spero; (dato mihi gratis posse, prout jamdudum dare dignatus es, & dare quotidie dignaris etiam velle) co-

ram

ram undiq; electâ populorum te timentium multitudi-
ne, præfente etiam istius regni Principe, cum Pontifi-
cum & sacerdotum monachorumque seu canonicorum
venerabili simulagmine; concederetur mihi, si secus
hanc Catholicæ fidei de prædestinatione tuâ veritatem
nollent recipere, ut isto quo dicturus sum (favente tuâ
gratiâ) id adprobarem cernentibus cunctis examine. Vide finem
Cap. 14. supra
pag. 206, 207.
ut videlicet quatuor dolijs uno post unum positis, atq;
ferventi singillatim repletis aquâ, oleo pingui & pice, &
ad ultimum accenso copiosissimo igne; liceret mihi (in-
vocato gloriosissimo nomine tuo) ad approbandam
hanc fidem meam, immò fidem Catholicam, in singula
introire, & ita per singula transire: donec (te præveni-
ente, comitante, ac subsequente, dexteramque præben-
te, ac clementer educente) valerem sospes exire. qua-
tenus in Ecclesiâ tuâ tandem aliquando Catholicæ hinc
fidei claritas claresceret, & falsitas evanesceret; fidesque
firmaretur, & perfidia vitaretur.

Utinam hæc (Domine) legentibus & intelligenti-
bus huiusmodi (sicut est opus) inspirare digneris affe-
ctum, ut exorem te suppliciter, quo celeriter hoc animi
mei desiderium meum, sicut indiget Ecclesia tua, perdu-
cas ad effectum. Et si quidem te suffragante de cunctis
inlæsus prodiero; amplexentur veritatem & execren-
tur falsitatem. Sin autem quod ex te, per te, & in te cre-
dendo, confitendo, sperando & amando, tuique tantum-
modò securus, tuæque solummodò gratiæ certus pol-
liceor, vel inchoare trepidavero, vel consummare formi-
davero; in ignem me protinus mitrant, & ibidem me-
ritò perire permittant. Suppliciter tamen te (Domine)
rogo, in dulcissimo nomine tuo, ut nemo me Catholi-
corum temerè (quod absit) reprehendat in animo suo:
quia prorsus ausum talia petendi (sicut ipse melius nô-
sti) à me propriâ temeritate non præsumo, sed abs te
potius tuâ benignitate sumo.

Palm. 9. 9.

Immo quisquis te timens verè, diligensque sincerè, dignatur hæc legere, vel auditu percipere, imploret gratuitam misericordiam tuam fraternâ compassione ac germanâ simul dilectione; ut tu (qui solus es *adjutor in opportunitatibus*) in tribulatione digneris instanter adjuvare me, credentem scilicet ac sperantem in te tuâ gratuitâ miseratione: dicesque me simul ad id & incipiendum & perficiendum integrâ fide, corroborea quoque solidâ spe, ac dones etiam sincerissimâ caritate, atque gratis etiam decores verissimâ coram te semper humilitate; depulsaq; procul ab orthodoxâ Ecclesiâ tuâ tam lethiferi dogmatis falsitate, facias me deinceps cum electis tuis gaudere pro patefactâ fidelibus tuis Catholicæ fidei veritate. Sitq; nobis de cætero in te solo gaudium verum atq; sincerum, tripudiumque summum ac solidum, & gloriatio communis; quod ab hæreticorum tam gravi perfidiâ tandem plebs & populus tuus, te miserante, factus est immanis. Quia profectò nullus unquam, nullus unquam electorum tuorum tibi vel ad momentum placere potuit, potest, vel poterit, de suo: sed omnes potiùs tui tibi, per gratuitam gratiam tuam, placuerunt hætenùs, atque placent, ac placebunt semper, de tuo.

Hæc ergo gratis animatus fide, solidatus etiam spe, & inflammatus pariter caritate, per te ipsum (Deus optime) suppliciter obsecro te; ut verâ mihi humilitate datâ, solido vitæ gaudio semper facias gaudere me. Denique tibi tuoq; nomini debitam per sæcula gloriam: & propter justitiam quidem, quia meritò superbos humilias, incurvas, & inclinas; propter gratiam autem, quia gratis humiles exaltas, elevas, atq; sublimas. Per quam scilicet utramq; supplico tibi (cunctipotens & clemens Trinitas pariter & Unitas) ut omnibus inimicis meis (quicunq; sine invidiâ nominis tui, sive nescienter sive etiam scienter nocuerunt, immò nocere voluerunt

tibi

-tibi; nocuerunt autem potius absque dubio tibi) uni-
 versa debita sua indulgeas funditus & ignoscas; & om-
 nia flagitia simul ac facinora remittas penitus & par-
 cas. Amen. Gratias ago tibi quantascumque (Trine &
 Une Dominator Domine Deus) quod ad fidem Catho-
 licam de prædestinatione credendam & confitendam
 esse gratis dignatus es & dignaris; (& ut credo ac spe-
 ro, magis ac magis esse die noctuq; deinceps dignabe-
 ris) inlustrator, inflammator, ac suffragator meus.
 Amen.

Precor (quantumcumq; mihi datur divinitus humili-
 tate) coram trinæ Unitatis & unius Trinitatis præsen-
 tissimâ maiestate; ut quisquis hæc non livore corvino,
 sed amore potius columbino legeris, GOTTE-
 SCHALCI peccatoris ante Deum memineris: & pa-
 terno sive fraterno affectu simpliciter implores benig-
 nissimum ipsius clementiam, ut dignetur mihi gratuita
 pietate largiri veræ semper & ubique coram se humili-
 tatis excellentiam, & sinceræ caritatis perpetualiter e-
 minentiam. sicque me protegat indefinenter in taberna- *Psal. 31. 20.*
culo à contradictione linguarum, (id est, in fide rectæ
 Catholicæ Ecclesiæ à calumnijs hæreticorum) ut poti-
 us incomparabiliter optem, propter nomen Domini
 Dei nostri & amorem veritatis, universa præsentialiter
 adversa perpeti persecutionibus illorum; quam vel ad
 momentum titubando deviare (quod absit) à dilectio-
 ne vel confessione veritatis, vel à præscriptâ fide Ca-
 tholicorum, quæ & ipsius potissimum Veritatis est ore
 declarata & invictissimis quoque suorum auctoritati-
 bus ministrorum. Quia profecto proximo quidem meo
 tantam quantam mihi caritatem debeo, Deo autem ex
 toto: quoniam quicquid nobis est boni, vel ipse est, vel
 ab eo.

Tu verò quisquis hujus fidei & confessionis meæ
 dignaris esse pius lector, & peritus intellectus sapiens *Aliquid desit*

ter admittis; tanquam patrem venerabiliter precor simul, vel sicut fratrem fideliter exhortor: ut, si vis in æternum Veritatem videre, & cum sanctis Angelis & hominibus electis fidelibusque testibus ejusdem veritatis de ipsâ perenniter veritate gaudere; festines omnino perniciosissimum & exitiosissimum genus mendacij, quod detestabiliter committitur in doctrinâ religionis, præ morte corporis exhorrire. & ita (secundum quod per beatum divinitus dictum est Augustinum) *suscipiat gratanter diffusa nostris in cordibus pulcherrima & modestissima caritas osculum columbarum; ne vel evitet cautissima humilitas, vel retundat solidissima veritas dentem caninum.* Ubi nimirum per osculum columbinum, rectorum corde veraciumq; circa se suaq; dicta significat inspectionem; per dentem autem caninum, malignam perversorum irrisoriamque fallaciam reprehensionem. Obsecra ergo & exora (quæso) Dominum Deum nostrum, ejusque majestatem, ut contra latratus hæreticorum verissimam simplicissimam ac benignissimam habeamus caritatem; et ad extremum quoque retundamus dentes eorum atque mordacissimam fallitatem, per invictissimam (velint nolint) ac solidissimam veritatem. Si quis verò mihi hæc loquenti iratus fuerit; *de se dictum fatebitur*: ut alius auctor asserit.

Talia igitur & ejusmodi quisquis adhuc damnabiliter præsumit, vel nihil scilicet vel parùm metuens Veritatem & ipsius judicium, neget audacter (contra eam) prædestinatos esse reprobos ad perenne supplicium: ille scilicet qui non timet eandem sibi Veritatem in extremo die cunctis audientibus dicere; En ego nunc jure nego te, quia tu injustè quondam negasti me. Talis (inquam) si vult & audet, Veritatem neget, qui eam non metuit offendere, cujus [die] noctuque nobiscum pariter eget. Nos verò ab eadem audientes Veritatem

*Dies ultionis in corde meo; &c, Ecce Deus noster ultionem adducet retributionis; hanc ita noxiam conculcemus falsitatem, & prædicemus veritatem, quò nostri misereatur eadem Veritas (Deus meus, Dei que filius) & nunc, & tunc in die veniens ultionis. Si enim verè timuerimus furorem fallacium * dummodò placere possimus illi qui nos regat ac protegat, ac contra rabiem grassantium muniat in ævum. Amen.* * Aliquid deest.

Domine Deus (benedicta simul & invicta Trinitas & Unitas) infunde quæso legentibus hæc credendi fidem, & credentibus confitendi largire virtutem: corde autem credentibus ad justitiam, & ore confitentibus ad salutem, retribue copiosæ mercedis amplitudinem, & æternæ tecum lucis beatitudinem. A M E N.

FINIS.

The first of the month was a very fine day, and we went out for a walk in the park. The children were very happy and played for hours. We also had a picnic under a big tree. The weather was perfect and the food was delicious. We spent the afternoon reading books and talking to each other. It was a very pleasant day and we all enjoyed it very much.

Errata, operarum incuriâ, admissa.

Pag. 3. lin. 14. pro Rosse c. legend. Rosfus & nota c. transferenda ad vocem recentiorum. Pag. 9. lin. 3. pro Hinc legend. Huic. & lin. 13. tollenda nota interrogationis. P. 12. l. 10. pro adco legend. à Deo. & l. 11. collaborantem. P. 14. l. 1. prodat. Pag. 15. l. 16. Cap. VII. P. 17. l. 15. salvi esse non. P. 19. l. 5. pa. ius. sublatâ interrogationis notâ. P. 22. l. 23. adferre. P. 30. l. 7. pro vel legend. ut. P. 31. l. 8. permanferis. P. 36. l. 1. suscitante & vivificante. Ibid. l. 4. liberum. Ibid. l. 26. emundabit. P. 38. l. 20. Et dic. Ibid. l. 4. propius. P. 40. l. ult. pro à proposito reponend. ab incepto. P. 41. l. 1. habitæ. l. 17. quæstiones. l. 24. Hirsaugienfi. P. 42. l. 3. Hetti. l. 7. Hirsaugienfis. P. 47. l. 8. cum. P. 48. l. 10. & 22. quod. Ibid. l. 17. pro tibi leg. sibi. P. 52. l. 11. quod. P. 57. l. 19. quasi. P. 58. l. 9. eundem. Ibid. lin. ult. Carisiacum. P. 66. l. 10. pro salutem lege sollicitudinem. P. 69. l. 8. iusto. l. 18. iusti. l. 25. cum. P. 72. l. ult. liberum arbitrium. P. 74. l. 12. quod. P. 75. l. 23. malum? P. 80. l. 7. indignosillâ. P. 81. l. 18. dogmatum dect. hætenus inveniant. P. 89. l. penult. eosdem. P. 91. l. 4. in tantâ. P. 92. l. 25. attentius. P. 101. l. 21. sanctificatione. P. 102. l. 4. Agone Christiano. P. 107. l. 2. retractavit. P. 110. l. 2. lumine. l. 11. moritur. P. 114. l. 24. Annalibus. P. 115. l. 4. Gratianopolitanum. P. 126. l. 5. fragrans. P. 134. l. 30. impudenter. l. 32. jamdudum. P. 138. l. 12. 13. Ecclesia. P. 139. l. 16. iste. l. 23. amiffisse. P. 162. l. 3. Corbeiensis monacho. P. 163. l. 4. censuraq;. P. 185. l. 10. 11. præferri. P. 187. l. 15. fidelis. P. 190. l. 22. iussionis. l. 19. Rattramnum. P. 192. lin. ante penult. interroges. P. 199. l. 1. studio multa; . P. 200. l. 17. devotione. P. 212. l. 13. inquinatus. P. 213. l. 11. inastinabli. P. 217. l. 6. 7. secutura præse. ante. l. 23. carnes. P. 222. l. 32. duabus. P. 226. l. 13. ministrorum. P. 227. l. 1. occumbere. l. 11. transcendunt. l. 13. quia. P. 230. l. 20. sed. P. 232. l. 15. vitandum.

In margine, pag. 26. l. 20. cap. 33. p. 33. l. 4. pro 22. reponere II. p. 59. l. 1. DCXLIX. l. 8. Ecclesiæ Lugdun. l. 12. tom. 3. p. 61. l. 1. Tit. 3. 10. 11. p. 76. l. 2. Cor. p. 81. l. 1. Gal. p. 86. l. 8. 9. Bibliorh. & c. part. 3. P. 108. l. 4. habet. p. 112. l. 4. Ioh. 15. 5. p. 115. l. 6. 1009. p. 163. l. 2. c. Tom. p. 172. l. 2. Philip. p. 185. l. 6. 7. Scotorum. p. 197. l. 4. confidentiâ. p. 217. l. 3. & 4. Iob.

Addenda paucula, & demenda.

Pag. 9. l. 17. veteres illæ, adde hanc parenthesis. (à B. * Augustino commemoratæ) & ad marginem appone * Augustin. in evang. Iohan. tractat. 53.

Pag. 16. l. 20. Gottschaleum, adde hanc parenthesis, (qui in Confessione suâ Deum, naturaliter quidem unum, sed personaliter trium, clarissimè prædicat)

Pag. 17. lin. 32. Sic enim, adde, tum apud * Thomam Waldensem, tum & ad marginem appone, * Waldens. Doctrinal. fidei tom. 1. lib. 1. cap. 21.

Pag. 23. lin. 2. * cassante, adde ad marginem * cassante.

Pag. 39. lin. 15. pro divitiis lege, divitiis: & lin. 20. * partum, appone ad marginem, * fortè, parum.

Pag. 86. lin. ult. lege. versus editi: qui ostendunt, in sacris poematis pengendis Trecentem nostrum episcopum Aurelij Prudentij, popularis sui, &c. ut pag. 37. l. 11. expunctis omnibus intermediis. Dum enim ista relegerem, in memoriam mihi rediit, Hymnum illum Ecclesiasticum (Corde natus) excerptum fuisse ex altero illo, cuius initium (Da puer plectrum) in K& D. Megivovs Anreliis Prudentij, qui omninò ille ipse fuisse videtur, à Walafrido Strabo commemoratus, Prudentius Hispaniarum Scholasticus:

C 24550
38397-8

SL

PHOTOSTAT FACSIMILE

REPRODUCED FROM THE COPY IN THE

HENRY E. HUNTINGTON LIBRARY

FOR REFERENCE ONLY. NOT FOR REPRODUCTION